Apare sub egida
Uniunii Scriitorilor
din România

POEZIA

revistă de cultură poetică
Anul XXIII, nr. 2(84)/ vară 2018

Poezie și păcat

vară 2018

APARE SUB EGIDA
UNIUNII SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA

POEZIA

revistă de cultură poetică / trimestrial
nr. 2 (84)/ vară, 2018

Tema numărului

POEZIE ŞI PĂCAT

Vară 2018

Editor: FUNDAȚIA CULTURALĂ POEZIA
Număr apărut cu sprijin de la bugetul local

REDACȚIA:
DIRECTOR FONDATOR: Cassian Maria SPIRIDON
REDACTOR ŞEF: Marius CHELARU
REDACTOR: Liviu PAPUC
SECRETARIAT DE REDACȚIE: Doina BUCIULEAC, Mariana IRIMIȚĂ

COLEGIUL:
Lucian ALEXIU (Timişoara)
Leo BUTNARU (Chişinău)
Dragoş COJOCARU (Iaşi)
Chiril COVALGI (Rusia)
Ioan HOLBAN (Iaşi)
Olimpia IACOB (Satu Mare)
Miron KIROPOL (Franța)
Carmelia LEONTE (Iaşi)
Güner AKMOLLA (Constanța)
Mihaela MOSCALIUC (SUA)
Mircea PLATON (Iaşi)
Mircea M. POP (Germania)
George POPA (Iaşi)
Adam PUSLOJIC (Serbia)
Christian W. SCHENK (Germania)
Baki YMERI (Pristina)
Andrei ZANCA (Germania)
Michael WATERS (SUA)

Pe coperta The *Map of Hell*, de Botticelli

REDACȚIA ŞI ADMINISTRAȚIA:
Str. I.C. Brătianu nr. 22, etaj 1
700037, Iaşi
Tel./Fax: 0232-260390
e-mail: *poezia95@yahoo.com*
www.poezia.usriasi.ro

ISSN 1582-0890

RO53RNCB0175033618300001 – BCR IASI

ABONAMENTE pe adresa **REDACȚIEI** sau în **contul** revistei
(cu condiția expedierii pe adresa revistei a documentului de plată precum şi a adresei poştale complete unde să fie expediată revista).
Costul unui exemplar este 9 lei. Costul unui abonament anual este 36 lei + taxe postale.

Tipărit la **BLUE SIM & CO**
Bd. Carol I, 3-5, 700037 Iaşi, simonaslf@yahoo.com

SUMAR

Cassian Maria SPIRIDON – *Darul Divinității sau O ispitire care mîntuiește*/ **5**

„Tanka nu există în afara sentimentului”, convorbire **Magdalena DALE** / 12
„Eu sînt zeu şi un zeu nu poate trăi fără poezie”,
interviu cu poetul **Ion ENACHE** / **20**

POEME de: Radu FLORESCU (22), Florentin PALAGHIA (23), Ara Alexandru ŞIŞMANIAN (26), Mircea PLATON (28), Olga Alexandru RUSU (31), Gheorghe SIMON (33), Simion BOGDĂNESCU (35), Lucreția ANDRONIC (38), Veronica BĂLAJ (39), Gabriela PACHIA (41), Constantin BOBOC (43), Dan MOISII (45), Mihaela OANCEA (47), Ioan John GIONEA (50), Constanța NIȚĂ (52), Gela ENEA (55)

TINERI AUTORI: Cornelius DRĂGAN (57), Raul CONSTANTINESCU (59), Mihai FIRICĂ (61), Aurelian SÎRBU (63), Laurian LODOABĂ (65), Claudia BOTA

POEZII DE LA CENACLUL SCHENK / **69**
INVITAȚII CENACLULUI USR FILIALA IAŞI: Ioana BULANCEA **/ 80**

POEZII DE IERI PENTRU AZI / 83 (Mihail HALICI-FIUL, DOSOFTEI)

ARTE POETICE LA ROMÂNI:
Al. PHILIPPIDE – *Spontaneitate şi concepție* / **88**

POEME româneşti de*:* Mihai EMINESCU (91), Lucian BLAGA (94), Petre STOICA (95), Nichita STĂNESCU (96), Grigore VIERU (97), Marin SORESCU (100), Paula ROMANESCU (102), Nicolae MAREŞ (104), Elena Liliana POPESCU (105), Cassian Maria SPIRIDON (108)

traduse de*:* Liliana FOŞALĂU, Gabriela PACHIA, Adrian G SĂHLEAN**,** Joaquín GARRIGÓS, Olimpia IACOB, Jim KACIAN

Marius CHELARU – *Biblioteca* HAIKU/ **113**

POEME de*:* QI REN (121), DAI WEINA (122), CHANGQING BAI (124), ZHOU ZHANLIN (125), ZHANG JINGTAO (126), JIDI MAJIA (128), Sevgi VURAL (134), Friedrich SCHILLER (138), Peter FISCHER (142), Maria KONDER MANN (142), Herbert COONEN (143), Andreas KLEY (144), Thomas CHRISTEN (145), Beatrix SCHULZE (146), Heidemarie CHAERLING (147), Luca ARIANO (148), Mariastella EISENBERG (151), Menachem M. FALEK (157), Adrian GRAUENFELS (161), Madeleine DAVIDSOHN (163), Beatrice BERNATH (165), Avigdor GONEN (167), Antoni SŁONIMSKI (170), Władysław BRONIEWSKI (170), Janina BRZOSTOWSKA (171),

Włodzimierz SŁOBODNIK (172), Aleksander WAT (172), Julian PRZYBOŚ (173), Jan BRZĘKOWSKI (173), Mieczysław JASTRUN (174), Jalu KUREK (174), Konstanty Ildefons GAŁCZYŃSKI (175), Adam WAŻYK (175), Marian PIECHAL (176), Jerzy ZAGÓRSKI (177), Stanisław Ryszard DOBROWOLSKI (177), Seweryn POLLAK (177), Anna ŚWIRSZCZYŃSKA (178), Stanisław Leon POPEK (178), Vladimir LEVCEV (182), Evelina MITEVA (184), Javid MOHAMMADI (187), Jovan ZIVLAK (189)

în românește de: Marius CHELARU, Adrian Daniel LUPEANU, Constantin LUPEANU, Guner AKMOLLA, Christian W. SCHENK, Eliza MACADAN, Nicolae MAREȘ, Alexandru G. ȘERBAN, Paola GEORGIEVA, Mircea Dan DUȚĂ, Slavomir GVOZDENOVICI, Lucian ALEXIU

P O E Z I E Ș I P Ă C A T

Cristina RUSU – *Rugăciunea regelui Manase – „…eu am păcătuit în număr mai mare decât nisipul mării”* **/ 192**

Diana Dobrița BÎLEA – *Fascinația păcatului originar* / **195**

Daniela ANDRONACHE – *Reprezentări literare ale păcatului în lirica lui Walt Whitman* / **198**

E S E U

George POPA – *Funcția ontogenetică a poeziei* / **203**

Daniel ONACA – DIN POEZIA NORDULUI : *Ann Jäderlund ori Limbajul ce desface lumea ca s-o refacă* / **205**

C R O N I C I Ș I R E C E N Z I I

Marius CHELARU – *Biblioteca de poezie* / **213**

Ioan HOLBAN – *Melancolia este fericirea celor triști* / **218**

– *Candele pe o fișie de întuneric* **/ 220**

Elisabeta BOGĂȚAN – *Funcțiile notației în poezia lui Gheorghe Grigurcu* / **222**

Gheorghe SIMON – *Margine de deal înaripat* / **228**

Mihai MERTICARU – *Frumusețea și puritatea iubirii* **/ 231**

Puşa ROTH – *Aliodora din Regatul Sfîrleziei* / **234**

Diana Dobrița BÎLEA – *Sublimarea poetului* / **236**

ÎNSEMNĂRI

Florentina NIȚĂ – Poezia diasporei (VIII): *De spirit se nutrește și spre absolut sufletul năzuiește* / **239**

P A R O D I I d e Lucian Perța/ 244

P R I M A V E R B A – Carmelia LEONTE/ 248

Mihai EMINESCU: *Eu nu cred nici în Iehova* **/ 250**

Cassian Maria SPIRIDON

Darul Divinității
sau
O ispitire care mîntuieşte

În *Conceptul de anxietate*[1], Søren Kierkegaard, în excursul său asupra subiectului, trimite, între altele, la dialogul platonician *Protagoras* (sau *Sofiştii*, dialog eidetic), unde cel care dă şi titlul, provocat de Socrate, povesteşte un mit, unul asemănător *Facerii* biblice. Mitul povestit de Protagoras luminează momentul facerii celor muritoare de către zei: „A fost o vreme cînd erau zei dar făpturi muritoare încă nu erau. Dar cînd a venit timpul potrivit şi pentru acestea, zeii le-au plăsmuit sub pămînt amestecînd pămînt şi foc şi toate care se amestecă cu focul şi pămîntul. De vreme ce urma să le scoată în curînd la lumină, au pus pe Prometeu şi pe Epimeteu să le împodobească şi să le împartă daruri fiecăruia după cum se cuvine. Epimeteu îl rugă pe Prometeu să lase pe seama lui toată treaba. «La urmă, zise el, ai să vii să vezi ce-a ieşit». Şi înduplecându-l s-a pus pe treabă”[2]. Şi împărţit toate după cum era necesar celor trăitoare în aer, în apă, în pămînt, epuizîndu-şi tot bagajul său de daruri, cheltuind tot în cele necuvîntătoare, *rămînîndu-i neamul omenesc neînzestrat*, situaţie în care apelează la Prometeu, care vine *să vadă împărţeala*: „şi vede că celelalte făpturi au de toate iar omul este gol şi desculţ şi dezvelit şi dezarmat. Sosise de acum şi ziua sorocită, în care trebuia să iasă şi omul la lumină. Atunci Prometeu, neştiind ce mijloc de salvare să găsească pentru om, se gîndi să fure dibăcia meşteşugărească a lui Hefaistos şi a Atenei dimpreună cu focul – căci fără foc nu putea fi dobîndită de cineva, nici nu putea deveni folositoare cuiva – şi în acest chip îl înzestră pe om. Astfel omul putea să se descurce în viaţă dar priceperea în ale politicii îi lipsea, căci era în mîinile lui Zeus”. Din păcate, timpul nu mai avea răbdare, fură din atelierul celor doi zei ce lucrau împreună, Hefaistos şi Atena (simboluri ale focului şi inteligenţei) ştiinţa meşteşugului asigurîndu-le oamenilor înzestrarea necesară pentru un trai în bunăstare. Prometeu, se ştie, a fost pedepsit de zei pentru furt, vinovat de aceasta fiind Epitemeu, care prin risipa lui l-a lăsat pe om fără cele necesare.

Şi mitul continuă: „Deoarece însă omul avea în el ceva divin, (datorită înrudirii cu zeii) a fost singura dintre făpturi care a cinstit pe zei, şi începu să le ridice altare şi statui; apoi articulă sunetele şi cuvintele cu pricepere, inventă locuinţele şi hainele, încălţămintea şi aşternuturile, găsi mijlocul de a se hrăni

[1] Editura Amarcord, 1998, traducere de Adrian Arsinevici.

[2] Textul platonician este tradus de Şerban Mironescu, în *Opere*, vol. I, Editura Ştiinţifică, 1974.

cu ce-i oferea pământul. Astfel înzestraţi, oamenii locuiau la început risipiţi iar cetăţi nu erau; ei piereau din pricina animalelor, căci erau întru totul mai slabi decît ele şi dacă priceperea meşteşugărească le ajungea pentru hrană, ea nu le era de ajuns şi pentru războiul cu fiarele, căci nu aveau încă nici o pricepere în ale politicii, în care intră şi arta războiului. Ce-i drept ei căutau să se adune laolaltă şi să se apere clădind cetăţi, însă ori de cîte ori se adunau îşi făceau nedreptăţi unii altora, deoarece nu ştiau să facă rînduială în cetate şi din nou piereau risipindu-se. Atunci Zeus temîndu-se să nu piară tot neamul nostru, îl trimite pe Hermes să aducă între oameni ruşinea şi dreptatea, pentru ca ele să fie orînduitorii cetăţilor şi legătura aducătoare de prietenie. Iar Hermes îl întrebă pe Zeus în ce fel să dea oamenilor dreptatea şi ruşinea: «Oare tot aşa cum au fost împărţite meşteşugurile, să le împart şi pe acestea? Împărţeala meşteşugurilor a fost astfel: un om avînd meşteşugul vindecării satisface pe mai mulţi oameni; la fel şi ceilalţi meseriaşi. Să pun tot aşa şi dreptatea şi ruşinea în oameni sau să împart la toţi?» – «La toţi, răspunse Zeus, şi toţi să aibă parte; căci nu ar putea fi cetăţi dacă numai cîţiva ar avea parte de ele ca în cazul celorlalte meşteşuguri; şi pune lege din partea mea, ca cel ce nu poate ţine hotarele ruşinii şi dreptăţii, să fie nimicit întocmai ca o boală a cetăţii»".

Zeus porunceşte să fie împărţit la toţi darul discernămîntului, al deosebirii binelui şi răului.

Citim în *Întîia carte a lui Moise*, *Facerea*, cum Dumnezeu după ce a făcut cosmosul în primele trei zile, în *ziua a patra, a zis Dumnezeu*: „Să mişune apele de vietăţi, fiinţe cu viaţă în ele şi păsări să zboare pe pămînt, pe întinsul tăriei cerului!» Şi a fost aşa.

A făcut Dumnezeu animalele cele mari din ape şi toate fiinţele vii, care mişună în ape, unde ele prăsesc după felul lor. Şi a văzut Dumnezeu că este bine.

Şi le-a binecuvîntat Dumnezeu şi a zis: «Prăsiţi-vă şi vă înmulţiţi şi umpleţi apele mărilor şi păsările să se înmulţească pe pămînt!»

Şi a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua a cincea.

Apoi a zis Dumnezeu: «Să scoată pămîntul fiinţe vii, după felul lor: animale, tîrîtoare şi fiare sălbatice după felul lor!». Şi a fost aşa.

A făcut Dumnezeu fiarele sălbatice după felul lor, şi animalele domestice după felul lor, şi toate tîrîtoarele după felul lor. Şi a văzut Dumnezeu că este bine.

Şi a zis Dumnezeu: «Să facem om după chipul şi asemănarea Noastră, ca să stăpînească peştii mării, păsările cerului, animalele domestice, toate vietăţile ce se tîrăsc pe pămînt şi tot pămîntul!»

Şi a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat şi femeie.

Şi Dumnezeu i-a binecuvîntat, zicînd: «Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pămîntul şi-l supuneţi; şi stăpîniţi peste peştii mării, peste păsările cerului, peste toate animalele, peste toate vietăţile ce se mişcă pe pămînt şi peste tot pămîntul!»

Apoi a zis Dumnezeu: «Iată, vă dau toată iarba ce face sămînţă de pe toată faţa pămîntului şi tot pomul ce are rod cu sămînţă în el. Acestea vor fi hrana voastră.

Iar tuturor fiarelor pămîntului şi tuturor păsărilor cerului şi tuturor vietăţilor ce se mişcă pe pămînt, care au în ele suflet viu, le dau toată iarba verde spre hrană». Şi a fost aşa.

Şi a privit Dumnezeu toate cîte a făcut şi iată erau bune foarte. Şi a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua a şasea."

Îl aduce pe Adam în Rai, în grădina cea din Eden pentru a lucra şi păzi, cu poruncă: „Din toţi pomii din rai poţi să mănînci. Iar din pomul cunoştinţei binelui şi răului să nu mănînci, căci, în ziua în care vei mînca din el, vei muri negreşit!»".

Din coasta lui Adam, cel căzut în somn greu, Dumnezeu i-a făcut femeie să-i fie alături. Amîndoi erau goi şi nu se ruşinau. Va veni ispititorul sub forma şarpelui şi-i îndemnă să mănînce din pomul interzis, asigurîndu-i că nu vor muri. Femeia cedează, se înfruptă din poamele cele oprite şi le dă şi lui Adam: „Atunci li s-au deschis ochii la amîndoi şi au cunoscut că erau goi şi au cusut frunze de smochin şi şi-au făcut acoperăminte. Iar cînd au auzit glasul Domnului Dumnezeu, Care umbla prin rai, în răcoarea serii, s-au ascuns Adam şi femeia lui de faţa Domnului Dumnezeu printre pomii raiului. Şi a strigat Domnul Dumnezeu pe Adam şi i-a zis: «Adame, unde eşti?». Răspuns-a acesta: «Am auzit glasul tău în rai şi m-am temut, căci sînt gol, şi m-am ascuns». Şi i-a zis Dumnezeu: «Cine ţi-a spus că eşti gol? Nu cumva ai mîncat din pomul din care ţi-am poruncit să nu mănînci?»".

Aflăm cum primii oameni au descoperit ruşinea. Întrebaţi de ce au mîncat, cum se întîmplă mai la toţi oamenii şi în ziua de azi, Adam spune că a fost îndemnat de femeie, femeia că şarpele a amăgit-o. Cu toţii vor fi blestemaţi şi alungaţi din Eden, de această dată de un Dumnezeu îngrijorat: „Iată Adam s-a făcut ca unul dintre Noi, cunoscînd binele şi răul. Şi acum nu cumva să-şi întindă mîna şi să ia roade din pomul vieţii, să mănînce şi să trăiască în veci!...".

În *Dicţionar al Noului Testament* al preotului dr. Ioan Mircea[1] citim despre *păcat*: călcarea poruncii lui Dumnezeu. Poruncile fiind date ulterior, – după păcatul primordial – lui Moise, şi înscrise în Lege, călcarea lor se numeşte deopotrivă şi nelegiuire sau fărădelege, cum spune evanghelistul Ioan: „căci păcatul este nelegiuire" (I Ioan 3. 4). Păcatul este legat numai de creatura raţională şi constă în esenţă în ruperea şi înstrăinarea spirituală de Dumnezeu şi de comuniunea cu El".

Este supranumit şi *păcat strămoşesc*: „Diavolul a amăgit pe Adam şi pe Eva, care după neascultare au fost alungaţi din rai şi lipsiţi de slava pe care o aveau înainte, iar păcatul lor a atras moartea lor şi a urmaşilor: «Fiindcă în Adam toţi au păcătuit şi sînt lipsiţi de slava lui Dumnezeu» (Rom. 3, 23; 5, 12-14). «De aceea precum printr-un om a intrat păcatul în lume şi, prin păcat,

[1] Editura Institutului Biblic şi de Misiune al BOR, 1995.

moartea, aşa şi moartea a trecut la toţi oamenii, pentru că toţi au păcătuit în el» (în Adam – Rom. 5, 12). Păcatul lui Adam se numeşte «păcatul strămoşesc», cu care se naşte fiecare om. De aceea se zice că nimeni nu este fără păcat, chiar de ar fi viaţa lui numai de o zi. Din această stare omenirea nu se mai putea izbăvi singură".

„Primul păcat, ne spune autorul *Dicţionarului*, s-a produs în lumea spirituală, a îngerilor, cînd Lucifer a fost alungat din cer, cu îngerii care l-au urmat – pentru că în trufia lui a vrut să fie mai presus de Dumnezeu" (cf. Isaia 14, 12; Luca 10, 18; Apoc. 12, 7-10).

Odată căzut în ispita de a mînca din fructul interzis, omul se împărtăşeşte de cunoaşterea binelui şi răului, a dreptăţii şi ruşinii.

Şi tot preotul Ioan Mircea, sintetic, notează: „Întrucît omenirea decăzută nu s-a putut mîntui prin legea morală naturală, «înscrisă în inimile» oamenilor (Rom. 2, 14-16), nici prin legea scrisă, dată prin Moise şi prooroci, a Vechiului Testament, care n-a făcut decît să mărească conştiinţa păcatului (cp. Rom. 3, 19-20; 7, 7-17; Gal. 2, 17), Dumnezeu a trimis în lume pe Fiul Său pentru ca, luînd «trupul păcatului» – dar fără păcat (II Cor. 5, 21), să osîndească păcatul, luînd asupra Sa blestemul legii (Gal 3, 10-13) şi «desfiinţînd astfel legea pentru neputinţa şi nefolosul ei» (Evr. 7, 18). El a trimis pe Fiul Său «întru asemănarea trupului păcatului şi pentru păcat a osîndit păcatul în trup» (Rom. 8, 3). Mîntuitorul Hristos S-a făcut părtaş trupului şi sîngelui, pentru ca să surpe prin moartea Sa (pe Cruce) pe cel ce are stăpînirea morţii, adică pe diavolul. Şi, biruind pe acest vrăjmaş (Ioan 12, 31; 14, 30; 16, 11), a eliberat pe oameni din robia păcatului, a diavolului şi a morţii (Matei 8, 28-32; cp. Luca 4, 18; 13, 16; Fapte 16, 18; 13, 10; 26, 18). Jertfindu-Se dar, ca un Miel nevinovat, pentru păcatele lumii, Domnul Hristos ne-a răscumpărat din păcat – aducîndu-Se jertfă Tatălui; şi împăcîndu-ne astfel cu El, ne-a readus la El (cf. Ioan 1, 39; Matei 20, 28; I Cor. 1, 30; 6, 20; 7, 23; Gal. 1, 4; 3, 13; I Petru 1, 18-19; 3, 18; I Ioan 2, 2; 4, 10; Apoc. 14, 4)".

Kierkegaard, în cartea amintită, comentînd postura lui Adam în Eden şi porunca primită, notează: „Dacă presupunem acum că interdicţia trezeşte dorinţa, atunci iată-ne cu o ştiinţă (în loc de neştiinţă), fiindcă Adam trebuie să fi ştiut de libertate – de vreme ce dorea să se folosească de ea. Din care cauză explicaţia aceasta este întîrziată, posterioară. Interdicţia îl face anxios, fiindcă interdicţia deşteaptă în el posibilitatea libertăţii. Ceea ce a trecut pe lîngă nevinovăţie ca un «nimic» al anxietăţii, a pătruns acum în el, tot ca nimic, ca înspăimîntătoare posibilitate de *a putea*".

Căderea în păcat pentru danez are o dublă consecinţă: „Că păcatul a venit pe lume şi că sexualitatea fusese instituită, şi că una ar fi fost inseparabilă de cealaltă. Ceea ce este extrem de important pentru a arăta condiţia originară a omului. Dacă el n-ar fi fost tocmai o sinteză, care să se bazeze pe un terţ, ar fi fost imposibil ca *un* lucru să aibă două consecinţe. Dacă n-ar fi fost o sinteză de suflet şi trup, purtată de spirit, atunci sexualitatea n-ar fi intrat pe veci în lume, odată cu păcătoşenia". Şi concluzionează: „Păcătoşenia

nu este deci, în nici un caz, senzorialul. Fără păcat însă nu avem nici sexualitate, iar fără sexualitate nici istorie".

În vină, filosoful vede un salt calitativ: „Odată cu păcătoşenia a fost instituită şi sexualitatea. În aceeaşi clipă începe şi istoria neamului. Aşa cum mişcarea păcătoşeniei neamului are loc prin determinări cantitative, la fel are loc şi cea a anxietăţii. Consecinţa păcatului strămoşesc, sau prezenţa păcatului strămoşesc la ins este anxietatea, care diferă de cea a lui Adam numai cantitativ. În stare de nevinovăţie, care (mai încape vorbă) ar putea fi prezentă şi la omul de mai tîrziu, păcatul strămoşesc trebuie să posede ambiguitatea dialectică din care să izbucnească, în saltul calitativ, vina". Şi fixează situaţiile cînd este prezentă anxietatea, concept care ar putea fi tradus ca o *spaimă existenţială de lungă durată îndreptată spre viitor şi lipsită de motiv concret*, concept la care va apela mai tîrziu, între alţii, şi Heidegger: „Anxietatea pe care păcatul o aduce cu sine există numai cînd individul instutie el însuşi păcatul, fiind cu toate acestea prezentă vag ca un «mai mult» sau «mai puţin» şi în istoria cantitativă a neamului omenesc. Prin urmare, vom întîlni fenomenul cînd cineva se consideră vinovat pînă şi de anxietatea de sine însuşi, lucru de care nu poate fi vorba în ce-l priveşte pe Adam. Că orice individ, indiferent cine ar fi, ajunge vinovat doar din cauza lui, asta se ştie; factorul cantitativ al categoriei de neam îşi atinge însă propriul maximum şi va putea dezorienta orice constatare – dacă nu susţinem ferm diferenţa (dată în prealabil) dintre cantitativ şi saltul calitativ.[...] Anxietatea înseamnă deci două lucruri: anxietatea în care individul instituie păcatul prin saltul calitativ, şi anxietatea care-a pătruns şi pătrunde împreună cu păcatul şi care, în felul acesta, pătrunde în lume cantitativ ori de cîte ori un individ constituie păcatul" (S.K.).

Sîntem îndreptăţiţi să intuim în umbra vinei ce ne urmăreşte anxios un permanent îndemn liric: poezia, cale regală de descătuşare şi mîntuire de păcat, dar şi de iluminare în a ne înţelege vina în chip poetic.

„*Nimicul* anxietăţii este pentru Kierkegaard un complex de presimţiri care se reflectă în ele însele, apropiindu-se din ce în ce mai mult de individ, chiar dacă pentru anxietate ele, în esenţă, nu semnifică nici de data aceasta nimic. Însă, luaţi seama, nu un *nimic* cu care individul să n-aibă nimic în comun, ci un nimic ce comunică vivace cu neştiinţa nevinovăţiei. Această reflectivitate este o predispoziţie care, în esenţă, nu înseamnă nimic (înainte de căderea în păcat a individului), dar care (în momentul în care el, prin saltul calitativ, devine vinovat) este condiţia necesară pentru ca el să se depăşească, să treacă dincolo de sine – păcatul presupunîndu-se pe sine însuşi; aceasta însă, bineînţeles, nu înainte de a fi fost instituit (ceea ce ar însemna predestinare), ci tocmai prin faptul că a fost instituit".

Nu-i altă permanentă şi adîncă sursă de inspiraţie lirică care să depăşească *nimicul*.

„Vina este o putere, ne spune filosoful, ce se răspîndeşte peste tot, pe care însă nimeni n-o poate înţelege cu adevărat, în timp ce bîntuie existenţa. Cel care-ar fi s-o explice trebuie să fie din acelaşi aluat, la fel cum corespunde

sorții și oracolul". Aluat din care se frămîntă și harul poetului. Pentru poem prezența stării de anxietate, instituirea vinei și drumul spre pocăință sînt tot atîtea izvoare ale întrupării în vers.

Deși nu totdeauna rezonează cu Hegel, danezul apelează nu o dată, mai ales la *Logica* acestuia.

În *Fenomenologia spiritului*[1], în capitolul *religia revelată*, citim pe marginea Binelui și Răului cîteva remarci care dau o mai cuprinzătoare dimensiune alterității și devenirii omului în urma cunoașterii provocate de gustarea fructului interzis: „Lumea nu este însă numai acest Spirit aruncat în plenitudinea existenței și în ordinea exterioară a acesteia; căci întrucît Spiritul este prin esență Sinele simplu, acest Sine este deopotrivă dat în lume. Lumea este spiritul ce există în fapt, care este Sinele singular, care are conștiință și se distinge pe sine ca Altul, ca o lume. [...] Existența nemijlocită se transformă în gînduri, adică conștiința numai sensibilă se transformă în conștiința gîndului, anume, fiindcă el este gîndul care provine din nemijlocire, adică gîndul condiționat, el nu este cunoașterea pură, ci gîndul care are în el alteritatea și deci gîndul opus lui însuși al binelui și răului. Omul va fi reprezentat în felul că s-a întîmplat, ca ceva necesar, că el și-a pierdut forma identității-cu-sine prin culesul din pomul cunoașterii binelui și răului și că el a fost alungat din starea conștiinței nevinovate, din natura ce i se oferea fără muncă și din rai, din grădina animalelor.

[...] În măsura în care existența nemijlocită se transformă în gînd și concentrarea-în-sine este, pe de o parte, ea însăși gîndire, pe de altă parte momentul devenirii ca altul al Esenței este prin aceasta mai bine precizat că faptul de a deveni rău poate fi situat mai departe, înapoi, în afara lumii existente-în-fapt, în primul imperiu al gîndirii. Se poate deci spune că chiar fiul-prim-născut al Luminii (Lucifer) este cel care, concentrîndu-se în sine, cade, dar că în locul lui a fost imediat creat un altul. [...] Este deopotrivă indiferent de a orîndui o mulțime de alte figuri gîndului simplu al alterității, în Ființa divină, și de a situa în acestea concentrarea. Această coordonare trebuie să capete aprobarea, căci prin acest moment al alterității exprimă în același timp, așa cum trebuie, diversitatea; și anume nu ca pluralitate în genere, ci totodată ca diversitate determinată, așa încît una din părți, Fiul, este cel ce se cunoaște pe el însuși ca simplu, ca Esență; cealaltă parte este însă exteriorizarea ființei-pentru-sine, care nu trăiește decît pentru lauda Esenței".

În această căutare a sinelui raportată la *Fiu*, cunoașterea binelui și răului sînt constante pe care versul încearcă să le încorporeze și să le descifreze spre a deschide porțile mîntuirii prin afirmarea esteticului, a *frumosului care*, cum spune Dostoievski, *va salva lumea*. Prin poezie exorcizăm răul din noi și din lume.

În dialogul platonician amintit, hărțuit de Socrate, Protagoras sofistul își exprimă convingerea: „că pentru un om cea mai importantă parte a

[1] Editura Academiei, 1965, traducere de Virgil Bogdan

educaţiei este priceperea în domeniul poeziei; aceasta înseamnă să fii în stare a-ţi da seama, în privinţa celor spuse de poeţi, care sînt bine ticluite şi care nu, şi să ştii să le explici, iar atunci cînd eşti întrebat, să ştii să dai seamă. Drept aceea întrebarea mea de acum se va referi tot la ceea ce discutam noi adineauri, adică la virtute, dar vom muta discuţia pe tărîmul poeziei". Este convins că poezia este de mare ajutor în cercetarea virtuţii, în decelarea Binelui şi Răului, adevăr pe care nu-l contestă nici Socrate, dar îl comentează din alt unghi.

Citim la Sf. Ioan Casian: „Prin simţămîntul dragostei se dărîmă munţii păcatelor, căci «dragostea acoperă mulţimi de păcate». De asemenea, prin roada milosteniei se aduce vindecare rănilor voastre, fiindcă, «precum apa stinge focul, tot aşa milostenia stinge păcatul». Iertarea păcatelor se dobîndeşte prin vărsare de lacrimi: «În fiecare noapte voi spăla patul meu cu lacrimi» (Ps. 6, 6). La fel, se dăruieşte iertarea păcatelor prin mărturisirea lor: «povesteşte mai întîi nedreptăţile tale, ca să te dezvinovăţeşti». Uneori iertarea păcatelor se dobîndeşte prin mijlocirea celor cuvioşi. Cîteodată boala viciilor se vindecă atunci cînd îi aducem pe alţii la credinţă prin sfaturile noastre".

În dragoste află Sfîntul scut şi halebardă în contra păcatului. Cum spune Fericitul Augustin: *Iubeşte şi fă ce vrei*.

Poezia este o ispitire care mîntuieşte. Mefisto, la întrebarea lui Faust: „Dar cine eşti?" din partea I a operei lui Goethe, răspunde: „O parte a puterii care, vrînd/ Să facă Răul, face doar Binele oricînd" (trad. Ştefan Aug. Doinaş).

Poezia este şi un drum al Damascului pe care ne aflăm mîntuirea în faţa ispitei, dar şi marele dar al divinităţii de a discerne Binele şi Răul.

Viitoarele numere vor avea ca temă:

2018 –*; Poezie şi clarviziune; Poezie şi virtute*
2019 – *Poezie şi avatar; Poezie şi metempsihoză, Poezie şi mîntuire; Poezie şi Înviere*
2020 – *Poezie şi dans; Poezie şi matematică; Poezie şi inteligenţă, Poezie şi raţiune*

TANKA NU EXISTĂ ÎN AFARA SENTIMENTULUI
– convorbire cu **Magdalena DALE** –

Magdalena Dale este un autor (re)cunoscut de tanka şi în România, şi peste hotare. Am colaborat la câteva proiecte (şi) pentru revista „Poezia", dar şi pentru „Carmina balcanica" sau „Kadō". În ideea că experienţa sa în domeniu ar putea ajuta cititorii noştri să se apropie mai bine de ce înseamnă tanka, am ajuns la idea acestei convorbiri.

Marius Chelaru: Doamnă Magdalena Dale, aţi debutat cu un poem tanka în antologia de tanka *Fire Pearls: Short Masterpieces of the Human Heart*, editată de M. Kei, care a apărut în anul 2006, în SUA. Dar când şi cum aţi început să scrieţi tanka? Şi haiku?

Magdalena Daleş: Lirica de inspiraţie niponă am „descoperit-o" pe site-ul literar www.poezie.ro intrând pe pagina de autor a colegilor pentru a comenta creaţiile lor literare. Mi-am exprimat entuziasmul pentru acest gen literar şi am fost îndrumată spre Societatea Română de Haiku. De fapt în cadrul şedinţelor de cenaclu din cadrul Societăţii am auzit de poemul tanka. Deoarece atât în Societatea de Haiku, cât şi în mediul online se scria mai mult haiku, am început să scriu poeme haiku şi abia mai târziu am scris poeme tanka. La un moment dat, domnul Moldovan (pe atunci preşedintele Societăţii Române de Haiku), a solicitat în cadrul cenaclului să se trimită poeme tanka pentru o antologie editată de M. Kei în U.S.A. Cu toate că nu am îndrăznit să mă gândesc că aş putea trimite, dânsul a insistat, deoarece îşi dorea să fie reprezentată şi România în antologia respectivă. Faţă de ceilalţi colegi eram mai familiară cu mediul online şi bănui că şi acesta a fost unul dintre motivele pentru care a insistat să trimit poeme în U.S.A. pentru antologie. Nu am avut deloc încredere că mi-ar putea fi selectat vreun poem, de aceea l-am rugat pe domnul Moldovan să îmi mai indice o persoană din cenaclu care considera dânsul că ar avea şanse de reuşită, promiţând să mă ocup eu de trimiterea online. Nu doream să fiu singură şi, în acelaşi timp, neavând încredere în poemele mele, am vrut să crească şansele ca ţara noastră să fie reprezentată în respectiva antologie. Dânsul mi l-a indicat pe Vasile Smărăndescu (din păcate a trecut în nefiinţă în decembrie 2008), unul dintre membrii fondatori ai Societăţii Române de Haiku, şi membru al Uniunii Scriitorilor din România. Aşa a început colaborarea mea cu Vasile Smărăndescu. Am avut lungi discuţii despre cum trebuie scris un poem tanka. Dânsul era adeptul formei clasice. Dacă încercam să-i spun că totul este în schimbare şi poate şi poemul tanka ar trebui adaptat vremurilor contemporane, îmi spunea că e de acord cu mine, dar în cazul acesta nu putem vorbi de tanka, ci doar despre orice altceva sau să i se găsească un nou nume poemului. Pentru antologia editată de M. Kei în

U.S.A. am trimis poeme doar eu şi Vasile Smărăndescu. Amândoi am fost selectaţi pentru antologia respectivă. M-am simţit mândră de două ori: în primul rând pentru onoarea de a sta alături de Vasile Smărăndescu şi în al doilea rând pentru că mi-a fost acceptat un poem. Vasile Smărăndescu este prezent în antologia respectivă cu două poeme, eu cu unul.

M.C.: Şi totuşi… de ce aţi ales anume tanka, mai ales, în final, faţă de alte forme ale liricii de sorginte niponă?

M.D.: Poemul tanka, spre deosebire de poemul haiku este mai permisiv, în ceea ce priveşte utilizarea figurilor de stil: metafora, comparaţia, personificarea, inversiunea, enumerarea etc. Prin acest lucru este mai aproape de poezia europeană aşa cum o percepem noi. Eu cred că din acest motiv este poate mai „înţeleasă" de cititorul obişnuit, nefamiliarizat cu rigorile liricii nipone. Dar nu acesta este motivul principal care m-a determinat să scriu mai mult poeme tanka. Eu sunt o fire sentimentală. Poate greşesc, dar poezia pentru mine înseamnă visare, sentiment şi emoţie. Toate aceste caracteristici le-am întâlnit la poemul tanka. Poemul tanka nu există în afara sentimentului. Trebuie să transmită o emoţie, un fior poetic, care să reverbereze în mintea şi sufletul cititorului. Tanka pentru mine este ca un jurnal al sufletului, un jurnal al emoţiilor sufleteşti... De aceea am preferat mai mult poemul tanka.

Cum am mai spus, am scris şi haiku. În aceeaşi manieră sentimentală, dar încorsetată în reguli mult mai austere. Poemele mi-au fost selecţionate în diferite antologii din ţară şi din străinătate, unele chiar au fost premiate. Cel mai mult m-a bucurat când haiku-ul meu a apărut pe coperta patru a antologiei americane de haiku *Ambrosia*, antologie cu cele mai bune poeme selectate de Denis M. Garisson, în 2009, în S.U.A.

M.C.: În ultima vreme am prezentat cititorilor revistei „Poezia" volume ale dvs. de autor, dar şi în colaborare, mai ales cu Luminiţa Suse. Am sesizat unele diferenţe de abordare. Sunteţi adeptă a viziunii clasice a ce „înseamnă" tanka, deşi în Occident abordările sunt mai… nuanţate…

M.D.: Mi-am însuşit ceea ce îmi spunea Vasile Smărăndescu. Sunt adepta formei clasice. Atât domnul Moldovan, cât şi Vasile Smărăndescu mi-au recomandat să citesc multă lirică niponă dacă vreau să mă apropii de acest gen de literatură. Astfel am început cu „Genji" [1] capodopera literaturii japoneze, scrisă de Murasaki Shikibu apoi mai târziu Fujiwara no Teika[2], părţi din

[1] *Genji monogatari/ Legenda lui* – scrisă de doamna Murasaki Shikibu, considerat primul roman scris din lume.

[2] Fujiwara no Teika (Fujiwara no Sadaie) (1162-1241); înţelept, caligraf, poet (considerat poate cel mai important autor de waka) şi teoretician. A scris mai multe cărţi despre poezie, între care *Eiga taigai* - sau *Eika no Taigai*, alcătuită undeva între 1216 şi 1222, tradusă, parţial, în Occident cu titlul *Essentials of Poetic Composition* – în: trans. Robert H. Brower, Earl Miner, *Fujiwara Teika's Superior Poems of Our Time*, Stanford University Press, 1967.

antologia sa de waka (vechea denumire a poemului tanka) care cuprindea o sută de poeme de o sută de autori.

În ceea ce privește colaborarea mea cu Luminița Suse pot spune că a fost o experiență fructuoasă. Poate uneori în poemele noastre nu am respectat întocmai regulile poemului tanka clasic, dar în colaborarea noastră am ținut cont de mesaj, de felul în care se legau poemele. Eu am văzut-o ca o pendulare poetică între două feluri de abordare. Este normal să scriem diferit. Important a fost ca să îmbinăm cele două stiluri într-un tot poetic care să cuprindă mesajul nostru.

Este o provocare să exprimi ceea ce dorești în cât mai puține silabe

M.C.: Până relativ recent părea că tanka – spre deosebire de haiku – rămăsese cumva mai aproape de „linia clasică". Cum vi se par trendurile actuale în tanka și la noi, dar mai ales în Occident și în Japonia?

M.D.: Pe perioada celor doi ani cât am fost unul dintre editori pentru antologia de tanka „Take Five" publicată în U.S.A. de M. Kei, eu am selecționat poeme în stil clasic. La un moment dat M. Kei a inițiat un spațiu virtual unde editorii puteau să vorbească între ei despre ce înțeleg prin poem tanka. În cadrul discuțiilor niciun editor nu a pledat pentru vreo formă modernă a poemului. Singurul „rabat" de la regulă a fost că poate nu toate poemele se legau și de natură, sau erau doar despre natură, nu aveau dualitatea, corespondența om-natură, pe care eu am întâlnit-o în aproape toate poemele liricii nipone. Din păcate M. Kei nu a mai continuat cu antologia, deoarece presupunea un efort prea mare și își dorea să se ocupe de propriile proiecte literare. Spun din păcate deoarece a fost un proiect grandios, la care sunt mândră că am participat, și în cadrul căruia am învățat mult. Forma mai modernă a poemului tanka, care de fapt este un pentastih în stil tanka, se întâlnește mai ales în lucrări de autor, unde singura cenzură este autorul însuși. În rest, în antologii și reviste predomină forma clasică a poemului. Colaborez constant cu câteva reviste din străinătate specializate pe tanka și pot să vă spun că poemele în stil clasic predomină. În niciun caz nu am întâlnit poeme mai lungi de 31 de silabe. Am observat totuși în ultimul timp, tendința de a scurta versul, în sensul de a nu respecta strict numărul de silabe ci doar simetria poemului tanka: scurt/ lung/ scurt/ lung/ lung. Desigur este o provocare să exprimi ceea ce dorești în cât mai puține silabe. Dar sensul profund al poemului rămâne cel clasic. Natura și sentimentul creează emoția poetică și inspiră autorul...

M.C.: Să aprofundăm puțin. În haiku s-a ajuns și la tot felul de formule… să le spunem experimentale. Tanka pare mai puțin „atinsă" de acest fenomen? De ce credeți că este așa? Este mai puțin „permisivă" sau mai puțin „atractivă"?

M.D.: Haiku este o poezie „austeră", nu implică sentimentul de dragoste, ci doar emoția poetică în fața naturii. Pare mai ușor de scris haiku din această cauză este atât de răspândit. Dar când cei ce vor să scrie haiku

înțeleg care sunt regulile își dau seama că nu este chiar o poezie facilă. În acest caz există două soluții: încercarea de a-ți însuși regulile sau pur și simplu eludarea lor. În prima variantă trebuie exercițiu și răbdare cu asumarea unui eventual eșec, dar fără a abandona, ci căutarea în continuare cu perseverență a perfecționării scrierii poemului. Din păcate în ziua de azi „graba" își pune amprenta pe tot ceea ce facem. Este greu să ai răbdare, să studiezi fără a avea un succes garantat imediat. Și atunci eludarea regulilor este mai atractivă. În afară de asta orice autor care scrie trei versuri își poate intitula poemul haiku, chiar dacă este departe de a fi haiku. Pentru că numărul celor ce scriu este foarte mare, practic nu poate fi cenzurat. Cred de asemenea că la noi lipsește o anumită rigoare. Am avut ocazia să particip cu poeme la multe antologii de haiku în străinătate. Editorii respectivelor antologii aveau grijă ca titlul să cuprindă și cuvântul „modern". Antologiile respective aveau ca subtitlu – Modern Haiku. În acest fel „scuzau" într-un fel acele poeme care se distanțau ușor de poemul haiku clasic.

Tanka spre deosebire de haiku este o poezie de dragoste. Din acest punct de vedere este mai „permisivă", și tot din acest punct de vedere este mai „atractivă". Toți cei care s-au încumetat să scrie tanka au scris și haiku, dar doar puțini dintre cei ce scriu haiku scriu și tanka. Și totuși trebuie să recunosc că mai ales la noi am întâlnit pentastihuri pe care autorii le considerau tanka. În străinătate sunt reviste dedicate poemului tanka cum sunt: „Gusts", „Moonbatihng", „Red Lights", „Atlas Poetica", pentru a enumera doar câteva. Există și Societatea Americană de Tanka, separată de Societatea Americană de Haiku. Străinii dau mai multă importanță poemului tanka. Dar, în același timp, existând aceste reviste, domeniul de informare este diversificat. Poemul tanka nu prea a suferit modificări deoarece revistele de specialitate care reprezintă un punct de reper pentru cei ce vor să scrie tanka respectă regulile de scriere a poemului tanka.

M.C.: Cum credeți că va fi tanka în viitor? Va reuși să-și păstreze caracteristicile „clasice" sau va „ceda" în favoarea „modernizării", treptat, cum se întâmplă în cazul haiku?

M.D.: Nu cred că poemul tanka se va moderniza atât de mult încât să devină doar pentastih! Singura „abatere" ar fi tendința de a scrie în cât mai puține cuvinte, dar cu o putere de sugestie sporită. Vasile Smărăndescu nu era împotriva „modernizării", dar spunea că în acest caz poemul va trebui să se numească altfel în niciun caz tanka. Mi-am însușit acest punct de vedere! Poemul tanka este un poem în care sentimentul predomină. Dacă această esență va fi eliminată nu mai putem vorbi de poem tanka și sinceră să fiu nu știu dacă mai putem vorbi de poezie... Dualitatea om-natură este o altă caracteristică importantă, care nu cred că va dispărea. Vor fi încercări de eludare a regulilor, dar în ceea ce mă privește voi susține cu obstinație respectarea regulilor esențiale de scriere a poemului tanka.

Din toate ţările prezente doar România s-a bucurat de acest succes

M.C.: Aţi colaborat, cum am vorbit mai sus, la realizarea unor mini-antologii de tanka semnate de autori români în revista online „Atlas Poetica", pe care am prezentat-o cititorilor revistei „Poezia". Din ce ştiu, România – datorită succesului avut - a fost singura ţară pentru care cei care publică revista au solicitat o a doua mini-antologie. Ce credeţi că a generat această reacţie (cuantificată în numărul mare de accesări, comentarii)?

M.D.: Poemele tanka pe care eu le-am propus pentru aceste două mini antologii au fost toate în formă clasică, iar sentimentul de dragoste a fost prezent în toate poemele. Dragostea sub toate formele ei. M-am bucurat foarte mult când mi-a fost solicitată o a doua mini-antologie. Şi trebuie să recunosc că m-am simţit mândră când în introducere M. Kei a motivat această „excepţie" prin numărul de accesări. Din toate ţările prezente doar România s-a bucurat de acest succes. Trebuie să mulţumesc încă o dată tuturor colegilor care au scris poeme atât de frumoase, care au reverberat în sufletul cititorilor de pretutindeni. Datorită lor ţara noastră a fost atât de frumos reprezentată şi apreciată. Cele două mini antologii se pot citi şi azi pe pagina revistei Atlas Poetica în format online la secţiunea „Special Features". Cred că poemele noastre au fost atât de apreciate deoarece s-au adresat sufletului, nu au fost poeme cu teme abstracte.

M.C.: Colaboraţi, cum aţi amintit, constant la diverse publicaţii de tanka de limbă engleză, mai ales. În haiku se acceptă, în general, că autorii români au fost cel mai mult „influenţaţi" sau legaţi (cu nuanţe şi discuţii, totuşi) de cel scris în limba engleză. Din ce aţi constatat, în tanka e la fel?

M.D.: În ceea ce priveşte poemul tanka, ca şi în cazul poemului haiku, marea majoritate a informaţiilor sunt în limba engleză. Trebuie să spun că spre deosebire de poeţii europeni care îndrăgesc lirica de inspiraţie niponă, poeţii americani au avut ocazia unui contact nemijlocit cu lirica niponă prin călătoriile în Ţara Soarelui Răsare, iar unii dintre ei chiar şi-au însuşit limba japoneză. În acest fel au avut prilejul să citească operele marilor maeştrii în original. De aceea informaţiile oferite de ei sunt mai „aproape" de sursă într-un fel. Desigur aceste informaţii sunt trecute prin filtrul sensibilităţii fiecăruia. Pe de altă parte şi eu am încercat să iau informaţiile de la persoane pe care le-am considerat bune cunoscătoare a liricii nipone. De exemplu, Kozue Uzawa este o japoneză stabilită în Canada. Are o revistă în limba engleză dedicată poemului tanka – „Gusts". Colaborez constant cu această revistă deoarece consider că poemele publicate în „Gusts" sunt trecute prin filtrul unei japoneze care îndrăgeşte poemul tanka. Pe parcursul anilor i-am cerut permisiunea de a publica în revista Haiku o parte din poemele sale, încercând în acest fel aveam posibilitatea de a prezenta şi cititorilor noştri poeme tanka scrise de o japoneză. Fiind scrise în engleză nu a fost o problemă. De altfel Kozue Uzawa este una dintre autoarele mele preferate de tanka.

M.C.: În genere se acceptă că, şi pentru Occident, haiku şi tanka sunt genuri „de nişă". Pe de altă parte – deşi, din nou, poate mai mult la haiku, dar, totuşi, într-o oarecare măsură şi la tanka – sunt un număr de autori care se apropie, poate mai ales publicând pe net, de acest tip de poeme. Credeţi că e o „modă" trecătoare?

M.D.: Nu vreau să supăr pe nimeni, dar uneori mi-e teamă că mai ales pentru mediul online, unde cenzura este aproape inexistentă, mulţi autori consideră că este un gen facil şi „exotic", de aceea se încumetă să pornească pe această cărare îngustă. Neexistând o adevărată cenzură, fiecare are libertatea să-şi intituleze cum doreşte poemul, uneori eludând aproape complet regulile. Îmi pare rău, deoarece acest mod superficial de abordare aruncă în derizoriu poemul haiku şi poemul tanka. Pentru acest gen de poezie trebuie răbdare, dar mai ales studiu. Nu este departe deloc de universul poetic românesc. În lirica niponă predomină dragostea de natură. Eu cred că această caracteristică apropie lirica niponă de orice cultură. Observarea naturii este universal valabilă iar transpunerea emoţiilor în cuvinte este la fel de universală. Nu ştiu când de „trecător" va fi acest val, dar mi-e teamă să nu se îndepărteze prea mult de ceea ce ar trebui să fie cu adevărat lirica de inspiraţie niponă şi în acest caz să nu mai putem vorbi nici de poem haiku, nici de poem tanka, indiferent cum îl vor intitula cei ce vor să scrie poeme de acest gen.

M.C.: În România, în general, discutam mai sus, autorii care scriu tanka abordează şi alte forme, fie haiku, fie haibun etc. Însă, în publicaţiile şi de la noi şi în cele internaţionale sunt mai numeroşi autorii care publică haiku. E înşelătoare dimensiunea poemului, pare mai „lejer"… de ce credeţi că e aşa?

M.D.: *Aţi pus punctul pe „i". Da, este înşelătoare dimensiunea poemului şi, din această cauză, pare facil de abordat. Haibunul necesită mai multă „efort", fiind proză şi haiku. Poemul tanka pare mai complicat de abordat din cauza dimensiunii sale un pic mai mari şi din cauză că sunt mai puţini cei ce s-au încumetat să scrie un astfel de poem, în consecinţă „exemplele" sunt mai puţine. Ţinând cont de aceste considerente, în mediul online de la noi s-a răspândit foarte mult poemul haiku sau, mai bine zis, poemul pe care autorii înşişi îl intitulează haiku. Nu aş vrea să fiu greşit înţeleasă! Am întâlnit în mediul online românesc poeme haiku în stil clasic foarte bune. Dar din păcate sunt adevărate bijuterii ce se pierd într-o mare de nisip. Cine este cu adevărat interesat să scrie haiku sau tanka se va îndrepta către lectură. La noi în librării se găsesc un număr apreciabil de cărţi ale autorilor japonezi consacraţi. Insist pe cest aspect. Trebuie multă lectură pentru a pătrunde în universul mirific al emoţiilor sufleteşti îngemănate cu natura.*

M.C.: *Să încheiem cu proiectele dvs., mulţumindu-vă că aţi acceptat să avem această convorbire pentru cititorii revistei „Poezia", în care, de altfel, numele dumneavoastră e adesea amintit la „Biblioteca haiku".*

M.D.: *În primul rând eu trebuie să vă mulţumesc pentru tot ceea ce faceţi în domeniul literar ca lirica de inspiraţie niponă să nu piară. Chiar dacă este considerat încă un gen „de nişă" eu sper ca atunci când va fi cu adevărat*

cunoscut acest gen de poezie va fi scos la lumină așa cum apare perla din rana adâncă a scoicii. De aceea vă mulțumesc încă o dată pentru „Biblioteca Haiku" din cadrul revistei „Poezia". Este o onoare pentru fiecare autor ce apare în cadrul acestei rubrici.

Pentru viitor îmi propun să scot o nouă carte bilingvă de poeme tanka, pe care intenționez să o intitulez Amurg de toamnă/ Autumn twilight*.* Amurg de toamnă *pentru că este vremea amurgului de toamnă în viața mea. Voi scrie despre diferitele momente ale toamnei, atunci când începe, in plină desfășurare si atunci când apune și trece în iarnă. Și nu în ultimul rând despre nostalgia trecerii timpului și nelipsitul dor care s-a cuibărit în inima mea și va pieri odată cu mine. Nu mai este focul din vară, dar jarul a rămas și dăinuie.... Și eu cred că mai frumos, mai poetic este jarul care mocnește decât vâlvătaia verii! Nu te arde, doar îți încălzește inima și te îndeamnă la visare. Desigur voi continua colaborarea cu cele trei reviste de specialitate din străinătate în care public constant: „Gusts", „Moonbathing" și „Red Lights".*

Addagio
Tanka, Genji monogatari *și altele*

Ca și haiku, și tanka a suferit în timp tot felul de discuții. Masaoka Shiki[1] (și alții), de pildă, a re-așezat haiku și waka pe o nouă cale, care, în linii mari, dăinuie. Astfel, Shiki a re-adus în atenție și tanka (waka), spunând că trebuie revigorată/ modernizată. În 1898, la un an după ce fondase, împreună cu discipoli ai săi *Hototogisu*, a scris un text intitulat *Scrisori către autorii de tanka*. În acesta cerea, printre altele, folosirea formei „tanka" în loc de „waka", își dorea să reînvie interesul pentru vechile scrieri, ca *Man'yō-shū*, dar și pentru autori ca Yosa Buson[2] - pe care îl vedea drept un model de om educat, cu talent pentru poezie, dar și caligrafie, pictură.

Mulți oameni de litere notabili din Japonia au avut în vedere și tanka. Este cazul lui Ueda Akinari (născut la Osaka, într-un cartier „al distracțiilor", Sonezaki), care a compus și haiku, socotite atît de reușite, încît a fost inclus de Yosa Buson în antologia Zoku Akegarasu*. A studiat intens cultura (literatura) chineză dar, mai ales, s-a adîncit în studii de* koku-gaku *(cercetarea filologică a literaturii vechii Japonii), considerând că trebuie descoperit spiritul cuvîntului,* kotodama*, care păzește poporul japonez. Într-un text al său (*Întru slava

[1] Masaoka Shiki (1867–1902), renumit poet de waka (tanka) și haiku, fondator al revistei literare *Hototogisu* (*Cucul*); mentorul multor tineri poeți, susținea un stil realist, descriptiv care să aibă în vedere tradiția japoneză. (vezi și *Peonies kana haiku by The Upasaka Shiki* ed. & tr. Harold J. Isaacson. Theatre Arts Books/ Bhaisajaguru Series (NY) 89, 1972)

[2] M. Shiki, *Haijin Buson*, 1897. Se pare că Buson a fost mai atent studiat de Shiki prin intermediul prietenului său Naitō Meisetsu (1847-1926). Acesta i-a adus o antologii de versuri ale lui Buson.

poeziei*) Akinari scria: „Poeții așterneau pe hîrtie poeziile lor, izvorîte din inimă. Priveliștea golfurilor și a dealurilor, strigătul păsărilor, culoarea trestiilor sînt neschimbate în orice eră, oricare ar fi poetul. Cel mai bine este să scrii simplu despre cele ce mișcă în inima omului. Doar astfel, poezia* tanka *devine cale."*[1]

Apoi, ca să vorbim despre timpurile mai recente, în perioada Togukawa tîrzie literatura a renunţat la multe din principiile clasice. În context, *Kobayashi Yataro* (pseudonim: *Issa*), 1763-1823, a adus în haiku „insignifiantul", lucrurile mărunte, înlocuind clişeele standard/ *makura-kotoba* cu candoarea şi naturaleţea proprii cetăţeanului de rînd. În aceeaşi manieră a procedat pentru tanka *Okuma Kitomichi* (1798 -1868).

După 1890, când se promovau *kokubungaku* (studiile japoneze) a existat tendinţa de a ignora scrierile epocii medievale (sfârşitul perioadei Heian – începutul perioadei Edo) pentru ca, după 1920, să se producă o răsturnare. De pildă Yoshie Okazaki (1888-1981), unul dintre cei mai activi critici, a propus discutarea istoriei literaturii japoneze din perspectiva estetică (*bungeigaku*). Au fost şi alte paliere de discuţie: de pildă linia marxistă, care preamărea aspectele „populare" din literatura medievală. Printre subiectele discutate: trece „modernul/ modernismul" înaintea tradiţiilor în literatura/ critica japoneză? care e calea: respingerea „modernismului" în favoarea valorilor tradiţionale japoneze în literatură/ critică sau consolidarea unei proprii modernităţi, pornind de la tradiţii? Între cele două războaie mondiale sentimentul identităţii naţionale a dus la re-valorizarea operelor trecutului naţional, pentru ca poeţii japonezi să caute, şi în epoca următoare, o ieşire din această situaţie, să creeze noi forme poetice prin care să se alinieze la curentele moderniste din Europa sau America. Exista preocuparea de a evidenţia trăsăturile specifice modernismului japonez, dar şi înţelegerea că, inevitabil, sunt şi aspecte legate de cel european. Trebuie modernismul apărat, subminat sau evaluat corect? Are Japonia altă cale pentru a ajunge la modernism? Cum poate fi comentată istoria literaturii japoneze fără a avea ca reper literatura occidentală, inclusiv cea modernă? Masako Ono, la o conferinţă din vara lui 2004, vorbea despre modernitate şi modernism: *Genji monogatari/ Povestea lui Genji* (cca. 1005) şi problema modernităţii în Japonia, despre discuţiile pe tema „post-textelor", „pre-textelor" din *Genji monogatari*, propunând o „lectură din perspectivă modernă".

Consemnare, note şi Adaggio**: Marius CHELARU**

[1] Traducere: Mirela Şaim.

„EU SÎNT ZEU ŞI UN ZEU NU POATE TRĂI FĂRĂ POEZIE”

Interviu cu regretatul poet vasluian **ION ENACHE**

Acest interviu nonconformist vede pentru întîia dată lumina tiparului. El a fost luat regretatului poet, în anul 2005. Ion Enache a fost un boem incorigibil pînă în ultima clipă a vieţii lui, iunie 2007.
A făcut parte din stirpea poeţilor damnaţi. Supravieţuieşte timpului prin poezie. Cei care l-au cunoscut au numai cuvinte de admiraţie. Despre el au scris Vlad Muşatescu, iar poetul Adrian Păunescu l-a cultivat atît în Cenaclul „Flacăra”, cît şi în paginile revistei „Flacăra”. Ştefan Popa Popas, la rîndul său l-a stimat, apreciindu-i poezia şi felul lui non-conformist de a-şi trăi viaţa. El a fost şi a rămas o fiinţă legendară a Vasluiului.

Mihai Sultana VICOL: Ion Enache, de ce eşti poet şi nu văcar?

Ion ENACHE: Pentru că am fost întîi văcar şi, ca în toate mitologiile antice, vaca îşi depăşeşte condiţia de vacă. Consider cea mai frumoasă declaraţie de dragoste, fă, tu eşti o vacă deoarece Zeus a preschimbat-o pe Iunona în vacă spre a nu fi descoperită de Hera. Laptele ţîşnit din sînul Iunonei a format Calea Lactee, o constelaţie care ţine şi astăzi Pămîntul sub semnul matriarhatului. De aceea scriu poezie, pentru a depăşi prin viziuni această basma de lapte care ne leagă la ochi.

Ce este poetul Ion Enache în faţa femeii şi cît de vinovat este el faţă de ultima iubire trădată?

Orice vinovat nu-şi recunoaşte vina, dar aceste vinovăţii există nu numai în cazul meu, dar determinat de ideea naşterii fiilor şi fiicelor consider că trebuie să-ţi trădezi chiar marea iubire cu toate că toate iubirile mele sînt trădate în favoarea naşterii de poezie.

De ce omul Ion Enache se autodeclară poet?

Cred că este o greşeală privind declaraţiile mele în ceea ce priveşte identitatea mea: eu sînt zeu şi un zeu nu poate trăi fără poezie.

Ce credibilitate are poetul Ion Enache în faţa lui Dumnezeu?

Cred că fiecare poezie este o rugăciune care îi devine lesă cînd ies la plimbare prin faţa Sfinxului. Dumnezeu se poate întruchipa în orice spre a satisface diferite plăceri dar odată mi-a făcut figura. Mi-a dăruit 33 de umbrele pe care le port deodată şi atunci am fost nevoit să mă împart în 33 de Ion Enache spre a nu jigni delicateţea gestului divin.

Cine crezi că se prostituează mai mult în public: politica sau poezia?

E o întrebare care nu trebuia să fie pusă. Poezia nu s-a prostituat niciodată şi chiar dacă ar face-o îi şade bine, pe cînd politicul prin prostituţie poate duce la transformarea unui popor în populaţie (turmă).

De ce mînă Ion Enache îngerii din spate?

Deocamdată nu există argumente, decît în cazul cînd îngerii sînt demoni. Am avut diverse întruniri cu ei, cu demonii deci şi, în ciuda bîrfelor, am ajuns la concluzia că sînt mai bun decît oamenii demoni.

Cînd a fost muşcat de alcool Ion Enache?

Aşa cum măgăriţa lui Allah a muşcat rotundul lunii şi pe steagul musulman apare semiluna, am muşcat eu din soarele ascuns în begi, făcîndu-mi stindard.

Ioane, se spune că, dacă statuia lui Peneş Curcabul din Vaslui s-ar dărîma, atunci va dispare şi poetul Ion Enache din peisajul vasluian. De cîte ori s-a confundat Ion Enache cu Peneş Curcanul?

Niciodată! Dacă vreodată am avut vreo legătură spirituală cu personaje marcante ale istoriei noastre, acesta a fost numai Ştefan cel Mare care este o întrupare a cavalerului trac şi a lui Sfîntu Gheorghe. Nu întîmplător, în toate războaiele purta icoana sfîntului salvator de fecioare din faţa balaurului ieşit din balta primordială care le cerea ca sacrificiu.

A devenit Ion Enache feciorul ţigăncilor sau amantul lor ideal?

Răspund cu o întrebare sau răspund în ţigăneşte sau în limba serafimă?

Prefer limba serafimă.

Cred că răspunsul în limba serafimă este şi una şi alta. Avînd oarecare afecţiune ţigăncile s-au hotărît să-mi stoarcă din sîn lapte în ochi pentru a-mi corecta vederea, dar eu am mers mai departe şi am supt lapte de ţigancă în speranţa că îmi vor creşte iarăşi dinţii. Cît priveşte aspectul celălalt am cunoscut iubirea sub cablurile de telefon al viţei de vie.

Cînd vei fi despovărat de lumină şi vei îmbrăţişa întunericul, ce poet ai vrea să-ţi întîmpine eternitatea?

Din păcate, acest lucru mi s-a întîmplat în mod absolut real şi am chemat la necaz pe toţi poeţii din lume şi nu au venit decît Nichita Stănescu şi Esenin, care era beat.

În Vaslui circulă o legendă. Se spune că Ion Enache şi-ar fi pus un tun în faţa casei. Mai există acel tun?

Tunul din faţa casei mai există. El este un tun din vremea lui Ştefan cel Mare care mi-a fost dăruit de garnizoana din Vaslui în momentul cînd am recitat în incinta casei armatei poemul „Strada Ştefan cel Mare" Este un tun din cireş, crenelat cu bronz, iar aşa-zisa muniţie este o grămadă de pietre de rîu. În caz de stare de urgenţă ele au aria de desfăşurare pînă la Cernobîl.

Soţia ta este victima poeziei şi a ţigăncilor tale. Ce face ea atunci cînd gelozia o mînă din spate spre turbulentul amant al ţigăncilor?

Soţia mea nu m-a căutat niciodată în poezie, dar în cortul ţigăncilor, da. Întîmplarea a făcut să fiu plecat la alta.

Interviu realizat de **Mihai Sultana VICOL**

Radu FLORESCU

***

masa la care am stat toţi cu mulţi ani în urmă
nu mai este.
dar masa la care am stat doar noi doi
ştiu sigur acum e în cer.
ne desparte doar locul
în care ne-am aşezat
în jurul ei atunci.

***

luni nu. marţi nu. miercuri şi joi sigur nu.
duminică ai ajuns la capătul călătoriei
şi nu te mai miră nimic.
nici măcar oasele tale sfărmate cu ani în urmă
sau luna plină care împarte
pentru totdeauna
casa în două.
din întunericul camerei priveşti pe fereastră
şi nu simţi încă izbăvirea
auzi doar cum se rup singure
crengile cireşilor
pline de flori
care nu mai vor rodul.

***

am încetat să mai cred în lucrurile simple
în viitorul mireselor care coboară din cer.
azi dimineaţă
odată cu ploaia am văzut
cît de singur sînt
am văzut cum se întunecă cerul
cînd din munţi
ies inorogii să privească luna.

***

după zile lungi de secetă tata se trezea
noapte de noapte
cu trupul în flăcări
plin de sudoare
şi cerea o cană cu apă

să ude pământul. prin ochii lui vedeam
cum pînă la ziuă
ogorul din spatele casei
se umplea cu porumb şi cartofi dulci.
noi copiii aşteptam luna plină.
cînd trecea prin dreptul casei noastre
o împărţeam cu grijă
ca pe o bucată de pîine
să ajungă la toţi.

Florentin PALAGHIA

Vodevil
Îngerii coboară
pe pereţii sticloşi
printre slujitori.
E zi de slujbă,
icoanele spăşite
se înghesuie prin mînăstiri.
Am uns roţile
şi caleaşca încărcată
cu luni şi marţi şi miercuri,
duce domnitorii
pe drumul de apoi,
în fireturi...

Aici cred că poemul se termină...
Mă aşez pe latura ta invizibilă
şi număr caii care pasc litere.
Pe pagina de gardă a noului volum de versuri
se sprijină cercul meu de prieteni.
Unii mai vechi, alţii-ultimii
şi o trăsură trece scîrţîind ca o umbră cerească.
Lumea din galantare adună de anul nou
ofrande pentru copiii-părinţi.
Cete de peregrini se amăgesc neştiutori cu trecutul istoric
iar cerul a coborît din şură în grajdul bunicului.
Mi-am dereticat coteţul
în care voi petrece sfîrşitul lumii
şi aşa autorităţile se ascund de frică prin scorburi
şi rănile nu se mai vindecă.
Desigur, voi scrie un poem cu hiene

şi foarte mulţi struguri,
deoarece seceta a fost necruţătoare.
Aici cred că poemul se termină ...

Destin
Şterg amprentele de pe riduri,
lacrimi de cerneală alunecă pe manuscrise,
ochii nedeprinşi cu punctele cardinale
se amestecă cu cele scrise.
Limba se loveşte de piedici de arme,
plutoanele de execuţie trag fără greşeală,
la congresul povestitorilor de vise
participă curtea regală.
Plumbii seceră mănoasele opere
descoperite în podul istoriei,
mor de plictiseală atîtea capodopere
ajunse în culmea gloriei.
Sîngele se prelinge pe dedicaţii,
spulberă timpul viaţa lor făr-de moarte,
mă strecor singur printre malformaţii
înghesuit într-o ultima carte.

Printre spînzurători
O stivă de citate şi butoaie cu pulbere în cetate,
soldaţii mai mult morţi decît vii
te aşteaptă să vii.
Viaţa se aşază în noi cu ieri şi apoi,
destituită din pleoape alunecă nemuritoare pe ape.
Prin pieţe nu-s decît spînzurători,
s-au comis şi erori şi grupuri vesele de ţărani
numără bani.

Carii se înfruptă din viaţa noastră abruptă,
apar şi dispar şi rîd,
alături de gîdele surd
lumea-i pe ducă.

Cîinii latră
Cîinii latră,
pîine neagră,
plec în lumea
de afară.

Ploaie neagră
trup de ocară,
cîinii latră
şi ne cheamă,

cîinii latră
şi în cer.

Se unesc robii lui Dumnezeu ...
Lumea se scurge anevoioasă,
dincolo de vîrstă minusculii cerberi
se întind languroşi pe podele.

Lista e lungă, cerul anunţă datornicii,
o falie de vicisitudini, se destramă
o orînduire mai dreaptă,
desantul incertitudinii
alunecă în letopiseţe.
Mimi mă mîngîie şi goală
mă scoală din patul lui Procust.
Cîntă cucuveaua în raniţă.
Se unesc robii lui Dumnezeu,
Procust şi Mimi, pe viaţă.

La periferia privirii
Noaptea asta e dispreţuitoare,
alunecă prin mine ca o mătanie,
se lungeşte pe canapeaua sidefie,
mă aşteaptă să o iubesc,
să beau în neştire.
O iubesc, trece timpul,
nu-i aşa că noaptea e răpitoare?
Ochiul ei umed păstrează imaginea
destrămată a naturii
şi cîteva bucăţi de soare.

Mă prăbuşesc,
mă aşteaptă un înger bătrîn
care urlă la umbra mea de sepie,
la periferia privirii
picioarele bat cadenţat nesfîrşitul.

Stare de grație
Secretara intră speriată
să mă anunțe sfîrșitul lumii.
Lumea desfigurată
își arată rănile.

Mă tăvălesc în mugurii tăi
firavi și tineri,
de luni pînă vineri.

Sfîrșit de an
La periferie
viața de toate zilele :
demoni de argilă,
eroși sarcastici,
îngeri frivoli
și flegmatici.

31 decembrie :
lumina difuză,
aerul neutru
și îngerii de cerneală
care spoiesc cu aripi violete
cerul de-afară.

Ara Alexandru ȘIȘMANIAN

O pagină albă
o pagină albă – și o pagină de nebunie mistică • prea aproape de adevăr pentru a fi comprehensibilă • să mergi drept – rigid, aproape – înseamnă să fii un pod • ori, mai degrabă, cadavrul ce navighează între imanență și transcendență • da, un termometru cu mercurul roșu – dar fără gradațiile obișnuite • gândul – mereu mai pur – ne varsă-n vine – în locul sângelui pământesc – sânge palid, de lună • monotonia infinită a unei regăsiri subiacente • nu respir decît cînd înaintez în despărțire – cînd mă afund în evanescență • e ceva incestuos în moarte – mai ales în moartea ce se suprapune cu moartea celor ce te-au precedat • nu trebuie să întorci capul, murind – ci să-ți trimiți umbra spre cît mai multă lumină • fără să-ți pese de amintirile întunericului • dispărem între singurătate și gheață • într-un lac de ecouri prin care tăcerea noastră ne părăsește • să te ții drept pînă la rigiditatea tensionată a arcului – pînă la rigiditatea săgeții ce țintește

coaiele lui dumnezeu • înseamnă să fii exasperat – absolut – extatic exclus din speranţă • epuizat între două secunde ce descompun viaţa – între două vieţi – între două morţi • dacă lumea e ceea ce e cazul să fie – ea poate fi orice • neant – iluzie – sau vis • tot ce plăsmuitoarea noastră imaginaţie poftește – un copil de cristal înconjurat de vid – sau un coşmar de treziri succesive care se abolesc una pe alta • e prea comod să refuzi non-sensul – trebuie, dimpotrivă, să-l mîngîi cu zîmbete catifelate pînă se descompune şi dispare • pînă cînd non-sensul *lui* devine non-sensul *tău* catifelat • cioburile acceptă non-sensul – îl îmbrăţişează cu exasperarea lor extatică • catifelarea însă nu – pentru că numai catifelarea e pură evanescenţă • da, pură evanescenţă – pură evanescenţă – pură evanescenţă •

Zîmbetul ca o sabie

cum să dai scînteii stabilitatea misterioasă a oglinzii – limpezimea ei labirintică • şi invers – cum să faci ca oglinda să capete evanescenţa scînteii • şi rîsul ca o mască în care se pierd urmele străine ale chipului • cu cine să dialoghezi murind – cînd luna singură monologhează • toate distanţele au căzut în negru – toate silabele în impalpabil • totul devine clar – acum că lumea e cuprinsă în obscuritate • neantul se întîlneşte cu sine într-un zîmbet ce se suprimă • pentru nicăieri moartea-i o potecă • într-un sens, e vorba de recunoaştere – într-altul, mai mult de melancolie • doar amurgul e orb – numai crepusculul vede • totul se termină brusc – aducînd cu insomnia răspunsul insolubil • ei da, să fim sinceri – întrebările nu sînt decît o tehnică de amînare a răspunsului orbitor de subit • a răspunsului care de îndoielile noastre n-are nici o nevoie – pentru a ne ameţi cu prezenţa lui implacabilă • răspunsul e chiar aici – în posibilitatea sinuciderii – în posibilitatea suprimării instantanee a tot ce sîntem şi ne înconjoară • în nimic – în neapartenenţa solitară – asemeni unei scări fără trepte – în neeu • o grădină uscată – înstrăinată şi pură – acceptîndu-şi senină sterilitatea • pămîntul e cărunt şi dur – precum o tăcere ce se umple de sunete • uneltele dispariţiei mă privesc – cu fixitatea lor fără chip • neştiutele pline de privire – vide însă • ninsoarea sunetelor de toamnă • sau ninsoarea cristalină a morţii – printr-un exces de înţelegere – tangentă cu neantul • desprinşi de voinţă şi viaţă – pe pantele tot mai subtile ale depresiunii • zîmbetul poate fi mai tăios decît o sabie – cînd retează resorturile sufletului • ceaşca de cafea dispare odată cu buzele • singurătatea e contagioasă – dar nu felul de a o inexista • o imponderabilitate – nici a gîndului – nici a sentimentului • o suspensie a suspensiei • respiraţie plutind în jurul unui punct imuabil • gustîndu-l în tăcere de brize uşoare • plouă şi va ploua – probabil, mereu • ninge şi va ninge – desigur, fără oprire • asfaltul se impregnează de lustru negru – bea oglinzi din aerul cenuşiu • pînă cînd nimeni – complet neştiut •

Singurul meu epolet
zâmbetul e unica mea decorație – surîsul, singurul meu epolet • urme nimicite sau, dimpotrivă, imposibile – textul ilizibil al nopții sau, poate, pagina nescrisă • vid sau întuneric • simplă curiozitate imponderabilă • mă caut în oglindă și găsesc neantul • zarul și zăpada – și destinul care se topește • trei închipuiri onirice ale labirintului • moartea ca oglindă sau fereastră – alte două, poate • din nou, privirea plutitoare a neștiutelor trece prin mine • poteca ce se preface în abis – ce ne dezvăluie că era de la început – abisal, avisul • iată zâmbetul • netezimea pură nu poate fi atinsă fără mîngîierea senină a inutilității • martorul dispare, în cele din urmă, șters de mărturii – de parcă privirea lui ar fi o gumă, iară el doar semn • arta absențelor e ceremonia funerară prin care nimeni – în fluturare de adio înspre nimeni • stranie întîlnire a vidului cu lacrima lui oblică • jocul reîncarnărilor ca un meci de ping-pong cu mingi din spuma mării • sala transformărilor insubstanțiale – unde se fărîmă toate ortodoxiile – dispar toate contradicțiile dogmatice • religie fără dumnezei și fără preoți – încărunțită-n praguri de neant • poate că solitudinea e singura cale veritabilă a avisului • rece precum o stea învăluită în fantomatica ei – depresiva-i depărtare • scufundată-n veșnic nicăieri precum o ambarcație salvată doar prin naufragiu • să renunți treptat nu doar la vulgara lume – ci chiar la cicatricile evanescente ale stingerii • pompier al propriului incendiu – cioclu stingher al propriei înmormîntări •

Mircea PLATON

Pe vremea mea
Deşeurile sunt
Din
ce
în
ce
Mai bine ambalate.
De fapt, deşeurile sunt ambalaje
Luminos colorate.
Tocmai de aceea,
Deşeurile au ajuns mai scumpe
Decât oamenii
Deşi calitatea oamenilor care scormonesc în gunoierele Europatriei
A crescut.
Cu viața prin gunoaie călcând
Am văzut muncitori,
Țărani cărora traficul le-a furat calul și umiditatea le-a putrezit căruța

În care-au sosit, cândva, la oraș,
Ingineri,
Ba chiar și un cuplu de învățători pensionari
Ținându-se de mână și mergând să scormonească în fosforescența panoramică a deșeurilor
Așa cum John Wayne sau Gary Cooper sau, de ce nu, Randolph Scott
Se pierdeau
Cu
Diligența
În asfințitul tehnicolor al filmelor vechi
Americane.
Într-o seară ploioasă de noiembrie
Am văzut o mamă cu un băiețaș
Zgrepțănând, timid,
Cocoașa tomberoanelor blocului cu studenți străini.
Mama purta broboadă
Iar fiului ei îi dăduse o umbrelă
Să și-o țină deasupra capului.
Am fugit până sus și m-am întors ca să-i dau fiului
Un volum cu poveștile lui Petre Ispirescu între coperțile căruia strecurasem și o bancnotă.
Nici nu știi de ce să-ți ferești mai tare fiii: de frigul lăuntric sau de cel din afară.

Ziua trifidelor
La supermarket,
Doi tineri frumoși între
Babe.
Ea, într-a zecea. El,
Poate cu un an mai mare.
Babele par,
În lumina de neon,
Și mai urâte,
Iar tinerii, și mai frumoși.
Babele cumpără fasole, ulei și ceapă.
Tinerii frumoși cumpără prezervative.
Dar știați că la supermarket există mai multe feluri de prezervative decât de ceapă?
Intense Pleasure, *Classic*, *Intimate* și *Mutual Pleasure*.
El, un tânăr frumos pe cale de a deveni un bărbat ca toți ceilalți,
Apucă un pachet de ”plăcere intensă”.
Îl pune în coș.
Schimbă câteva vorbe cu ea. Se sărută. Se îmbufnează.

Își șopocăiesc.
Apoi, el pune la loc
Pachetul de prezervative care urmau să-i producă plăcere intensă
Și ia unul cu "mutual".
După care își sărută tandru iubita.
Ea e fericită.
Încă o victorie a egalității de șanse.
Dragostea, ca și revoluția,
Se face în stradă.
În curând, va trebui să nivelăm orașul vechi.
Ne trebuie mai multe spații de parcare pentru mașini și oameni.

Civilizație
La colțul străzii,
Un paravan industrial, din stâlpi de fier și pânză mată, maschează
Locul unde era un chioșc de ziare, cărți, vin, pufuleți și dulciuri.
La intersecția dintre străzi și stații – stânga, tramvai, dreapta, autobuz –
În care oamenii așteaptă mijloacele de transport în comun ale nefericirilor private,
Chioșcul reprezenta un punct stabil, un port de unde puteai să te alimentezi cu șervețele de nas sau cu lecturi alese,
O oază de civilizație și de cultură și, chiar mai mult decât atât,
Un acvariu de lumină în care știai că sălășluiește,
Printre tipărituri și dulciuri trase-n plastic,
Un suflet care se trezește mai devreme decât tine
În diminețile de iarnă.
Acest avanpost al civilizației a fost spulberat
De invaziile barbare care azi se petrec în BMW sau în Mercedes Benz sau în Audi sau Opel sau orice altă mașină germană la prima sau ultima mână
Condusă de oameni de toată mâna de lucru ieftină, necalificată,
Care asudă pe plantațiile de căpșuni sau de cururi care trebuie șterse ale Occidentului.
Un BMW a intrat direct în chioșc și l-a făcut zob. Șoferul a fugit de la locul faptei și nu s-a mai auzit nimic de el.
Vânzătoarea a dispărut în șomaj.
Prin spatele paravanului care ascunde locul unde a fost chioșcul
Se strecoară seara oameni care își fac nevoile așteptând cursa de Paris sau de Barcelona sau de Roma.
E întuneric acum la acel colț de stradă.
Și pute.
Civilizația și-a făcut din nou datoria și s-a anihilat dialectic folosind BMW-ul pentru a ridica un loc viran.

Olga Alexandru DIACONU

VISUL

„Visul este cel mai adevărat lucru
din câte există - îmi repeta cineva în cap –
cine nu visează, nu trăiește
cine nu visează, fuge de libertate
de libertatea de a muri prin vis
de libertatea de a fi mereu altcineva
cineva care renaște prin moartea sinelui
care se ridică mereu cu o frecvență mai sus
de-ceea
tot ce se petrece în viața ta
e reflectarea fidelă a voinței tale
Să mori înseamnă să răstorni
propria ta viziune asupra lucrurilor

Nu lumea moare în jurul tău
tu ai o viziune morbidă asupra existenței
Nimic nu există în viața ta
dacă nu are acceptul tău
pentru a deveni manifest

Trezește-te, începe propria ta revoluție
revoltă-te împotriva ta!
Dependența este o mască
pe care oamenii o poartă
ca să ascundă respingerea vieții''.

A ÎNCEPE SĂ TRĂIEȘTI

A începe să trăiești înseamnă
să ai curajul să exprimi
ceea ce dorești
ceea ce vrei să faci
ceea ce vrei să fii

Magul tău călăuzitor
este sinele tău suprem
Nu lumea trebuie să se schimbe
ci atitudinea ta față de ea
Viața nu este reprezentată
doar prin ceea ce spun simțurile –

există un alt resort
care-ți ghidează viața exterioară

Magul nu trăiește în lume
ci lumea trăiește în interiorul său
Magul spune că toți suntem una
iar acolo unde noi suntem
unul și același lucru
niciuna dintre problemele noastre nu există.

ABANDONUL
Abandonul nu exclude curajul
abandonul în brațele lui Dumnezeu
în brațele sinelui tău ascuns
care rămâne mereu treaz
dar ascuns de somnul minții tale
de somnul în care se ascunde
frica de neîmplinire
starea ta de agitație permanentă
teama că mereu pierzi timpul
că nu-ți poți îndeplini scopul
pe care-l tragi după tine
din trecut în viitor
și uiți să trăiești în prezent

Nu eu sunt un model pentru tine –
eu doar constat
poate că nici eu n-am păşit încă
într-un loc mai înalt
într-un loc mai luminat –
modelul eşti tu însuți
ascuns adânc în tine -
în sinele tău aşteaptă bucuria
iar în bucurie e iubirea necondiționată
pentru tine şi pentru ceilalți
în iubire e sacrul
e inefabilul
e liniştea adâncă
aducătoare de fericire.

Gheorghe SIMON

Fiul Omului
Întîrzie vestirea mult aşteptată
prorocirea de veacuri
acum întîmplată.
Omul de ieri acum înnoit
lăstar de viţă abia răsărit
cu rădăcini înnoite
cum scris este
a trăi în adevărul clipei
fără de veste.

Cum în agonie Fiul Omului
să fie răstignit
şi toată puterea morţii să se fi risipit
toată rana păcatului să se fi agonisit
pe o simplă cruce
pe cît de înaltă în asfinţit
pe atît de largă în necuprins sfînt
tot pe atît de adînc
e omul înnoit prin cuvînt.

Doar prin răstignire de sine
omul poate deveni el însuşi
zbor fără de aripi spre înălţime
aevea unui suflet fără de mormînt
doar mormînt gol în pămînt viu
părintească iubire şi jertfire de fiu.

Trecut petrecut vei fi cu tine cu tot
dincolo unde nu e mai e nici un nume
ci doar chip înnoit în figură
doar oglindire de sine
cum e Verbul în răstignire
frînt pe crucea clipei spre jertfire
şi clipa nu se întrerupe
ci doar se frînge şi se rupe
şi cade ca un fruct de pe cruce.

Fiul risipitor
Te aud Doamne
Te văd Doamne
cît de trist poţi fi

cînd nu sunt cu tine
cînd uit de tine
cum aş uita de tatăl meu cel viu
de lîngă mine
îngînîndu-l doar cu gîndul
răspunzîndu-i doar cu chipul
şi cît de departe mama mea
parcă în cer am urcat odată cu ea
şi mă ţine şi acum la pieptu-i de dor
Fiu şi Fecior
îndurător
cum Fiul Risipitor îşi aduce aminte
de Tatăl iertător.

Nu ştiu cum dar acum totul e răsturnat
din cer spre pămînt cunună de spini
în timp ce cununa Împărăţiei
e strălucire într-un alt tărîm
cum Pomul vieţii se hrăneşte
cu rădăcini crescute în lumină
şi pe pămînt ni se arată
împovărat de rodnicie.
Poetul ştie să culeagă cuvinte
din cartea vieţii cu paginile albe
în răgaz de contemplare
făcînd loc celui din faţă
spre pregustare
cum cititorul răsfoind repede clipe
în cartea făgăduinţei
deodată i se arată omul
ca o schimbare la faţă.

Vuietul veacului
Solemn e doar somnul pădurii
cu pleoapele închise
şi verdele ofilit
de o aprigă durere nevăzută.
Nici o bucurie cît de mică
nici cît un fir de nisip
luîndu-l în palmă
nu-l poţi cruţa
din cădere

fără vrere
în deşertul clipei.

Doar cuvînt suntem
în vuietul veacului
fericiţi
doar cît stăruie umbra peste lucruri.
Numai prin cuvînt eşti una cu tine
tăcere vie
poezie.
Pustiitoare cale
cu urme abia vizibile
după ce fiara pustiei
s-a îndepărtat suficient de mult
încît să-i adulmeci chemarea
agonia
poezia.
Pe sine se vede şi nu se arată
decît prin literă moartă.
Toate cuvintele
ne apar răpuse
de atenţia încordată a cititorului
sfîrşind deodată
litere înviate pe o pagină de carte.

Simion BOGDĂNESCU

SPERIOASĂ VRĂBIUŞĂ

Moto: ***P****e lîngă legendele din adînc,*
fîntînile au afară, după
ghizdele,
sete de crimă din iubire.

Se culcuşă printre pietre,
Se-aciuează, se culcuşă
Într-un cuib udat de sete
Sperioasă vrăbiuşă.
Prea răcită, în răcoare
Tace făr a ciripire
Ascultînd în vechi izvoare
Ca pămîntul să respire

Ochi de umbră printre pietre
Vadul cerului ca-n guşă
Tace clipele să ierte
Sperioasă vrăbiuşă.
Palpitînd în inimi rece
Cuibul ud sub pene zece
Unde zace şi-unde trece
Moartea cu sudoarea rece,
Ea păzeşte mai întîie
Crima pusă căpătîie,
Crima din iubire-ascunsă
Sub ţărîni cu jale unsă
Unde mută se culcuşă
Cu tot plînsu-ascuns în guşă
Sperioasă vrăbiuşă.

INCERTITUDINE 3
Dărîmăturo!
Ruino!
Somnul meu!
Cenuşa mea!
Căţeaua mea
jigărită!
Muma Pădurii
sfinţită-n bătaie
cu vergile!
Baborniţa mea!
Băbăciune epuizată!
O, tu, incredibilă
iubita mea
Moarte!

INCETITUDINE 10
De-atîta nervozitate
îmi calc în picioare
prin somn
propria umbră.

Pe umbrele celorlalţi
păşesc plin
de sfială
doar cînd şi cînd.

O necurmată povară
să-mi duc în spate
sacul cu minuni, cu oase
şi să-mi calc
în picioare prin vis
propria umbră.

OASE DE POET
Oase miloase mi s-au dat să port, -
Aduse de-o corabie în port.

De-acolo, negru vînt le-a-mprăştiat
Şi-n zaruri le-a cioplit, de aruncat.

Le-a spulberat pe şesuri în zăpezi
Ca-mbrăţişarea lor să n-o mai vezi.

Le-a dus prin tîrguri, pe la iarmaroc,
Nu le-a lăsat odihnă-n văi deloc.

În crimă le-a ascuns prin vechi păduri,
De taina lor doar fiara s-o înduri.

Le-a dus în fluier mut prin Babilon,
Ciupite, în ,,,Balada" lui Villon.

Le-a pus zidite în palate vechi,
Cărate-n sac, sunate în urechi.

Le-a pus lungite prin biserici, sfînt,
Arse pe rugul unui crezămînt.

În drumul lor, ce mai aşteaptă-acum
Decît în urnă s-odihnească scrum?!

Sau doar topite într-un creuzet
Cu eticheta: ,,Oase de poet"!?

Lucreția ANDRONIC

PRIVESC

Privesc.
încerc să văd nevăzutul.
Să împac văzutul de azi, cu trecutul
Văzutul de ieri, cu apusul.
In ce tăceri au mai rămas,
ucid perfid, ace de ceas.
încerc s-aud ce n-a fost spus –
Cuvîntul mag.
Pe cel din urmă, cel dintîi,
cel spus în şoaptă nimănui.
Cel rostit printre zăbrele.
Privesc.
Privesc, şi tot nu pot zări
unde se duc zilele mele.

NOBLEȚEA VERBULUI ZIDIT

Sînt în ţara verbului domnesc.
împărăţia bine-crescutului MULȚUMESC.
Te văd decis la întîlnirea cu sublimul
Ram de smochin,
deschizător de colivii
ce-şi vrea înaripat ciorchinul.
Din cînd în cînd, te văd peniţă veterană
abreviind percepte-n robă
Cîte un X, cete de Y,
pocnesc sălbatic din călcîi
semn că ce-i nobil, ce e slobod,
ce are miez dar nu e în vogă
nu s-aprobă.
Căzut în transă trăncănitul,
propune forma de bazar
simbolul, viitorul, karma,
rostogolire de circar.
Ixuleşti, pleavă-n vînt, cu miriştea de-a valma.
acelaş neam de tîrgoveţi
ce-şi vor vîndută cheresteaua
pe aura unor peceţi, şterse ca praful, cu rîndeaua.

Te văd la întîlnirea verbului domnesc,
un voievod încoronat de vreme
pe sub cupola înălţată pe rugul arselor poeme
în zidul tău din cărămizi umane
bat viscolele unui neam
şi stau la adăpost drapele zdrenţuite
în lupte suburbane.
Te văd cu Emotivul la zugrăvit castele-n doi.
din ce mister v-a mai rămas,
vă văd înnobilînd pînă şi pata de noroi.
în ţara verbului zidit
ţara bine-crescutului MULŢUMESC.

ADEVĂRAT ADEVĂRAT ADEVĂRAT
Cu fiecare răsuflare, cu fiecare mugur de frunză, de floare,
Cu fiecare strop de ploaie, cu fiecare soare răsare, cu fiecare prunc,
Cu fiecare mamă şi tată, HRISTOS A ÎNVIAT.

Fiecare zi, secundă şi an fiecare gură de aer de piatră, de cer,
Şi pămînt, bob, şi atom fire, menire, şi om, de 2000 ani au repetat.
ADEVĂRAT ADEVĂRAT ADEVĂRAT A ÎNVIAT.

Veronica BĂLAJ

ECUAŢIE CU PRINŢ
Prinţul plecă/avînt ditirambic
şi alţi prinţi au plecat
în experienţă polară
urma o eră glacială
ezitam
să-mpart dusul-întorsul
prin Groenlande stivuite
între priviri
sau s-aşez vreun popas
pentru schimbul de cîini
pregătiţi cu hamuri, la sănii
şi lătrat de iarnă.
„Ar fi loc de mai bine”,
şopti Prinţul
precum un ger scăpat peste vară

refuzînd gustul cuvintelor zaharisite/adevărate
chemă un vînt părelnic
{prefera abur de irealitate
şi tăiere de noroc} ...
Ascuţişuri dau tîrcoale
de-a lungul-adîncul , amintirii
le simt gustul
un fel de licheni
la cina
cu jar ;
şi cîinii mîrîind
spre cotitura cu primejdia
sau cu luna,
îl vor face mult mai trufaş
dincolo de orce şi orcine
pe Prinţul atoateasemănător
{fie şi a paravan anost, înşelător}
sub scut, i-am zis,
la dreapta
ţi-am pus
cîteva dorinţe cu efect întîrziat
în partea stîngă/lîngă eroism,
ai/la o adică,
partea de frică
bună de mestecat
în lipsa frunzelor
de ecucalipt.

750 de tandreţuri
Măşti perfecte
aşezate peste dinţi
{poate înşelători/poate cuminţi}
eu şi ei
în vagonul mov
al unui tren
direcţia, Barcelona plus.
Roşie, înaltă, ne urmează
bisericuţa în stil gotic
cu uşile lipite de şine
{pe unde-or fi putut intra
enoriaşii, slujbele
şi iertarea păcatului ,

de-a nu avea chef
să le fie dor?}
Impiegatul de mişcare
ne-mbrînceşte într-o altă privire
cineva-i aruncă pe fereastră un trandafir
el îşi face cruce, allez, allez!
Colegă de compartiment,
ea, japoneza
păstrează-n lumina ochilor
noduri de cale ferată
în caz că bărbatul,
căruia, din urechi şi gene îi cresc
pene de păun ,
ar fi dorit
schimbarea direcţiei de mers
în sens oblic
un pic.
Dansatoare, acum fără aplauze,
a ales, să cureţe o portocală
pe care el
o vrea bleu-roşiatic-verzui performant
şi socoteşte dacă,
din cele 750 de tandreţuri,
iubita sa n-a uitat vreunul...
În umbra trenului ,
din urmă, ţipete refuzate
de prea mult bun simţ,
vorbe umilitoare, vor să ne-ajungă din urmă
scornind
dansul fluturilor pămîntului/
un nor de falsă eternitate
tolănit crepuscular
se hlizea
tăindu-ne calea.

Gabriela PACHIA

Omul din cuvînt
Omul cu bilet de autobuz
s-a uitat la mine
cu privirea
216.

Omul de peste drum
mi-a vorbit
cu silabe
de peste drum.

Omul din grădină
mi-a retezat zarzărul
cu un sîmbure
fără miez.
Omul din clepsidră
s-a scuzat elegant
cu secunda
pe care mi-a furat-o.

Omul din suflet
a plecat într-un dreptunghi
haşurat
în dungile tăcerii.

Omul din om
mi-a luat propoziţiile
cuvînt cu cuvînt
şi le-a mutat pe alt prag.

Omul din cuvînt
îmi poartă gîndul
cu o hologramă
din ochi către inimă.
Omul de pe cruce
mă priveşte în inimă
cu o voce
de spini.

Velur-durerea
Recunosc o durere de calitate –
caravelă ghemuită în butade.
Ne iubim tot mai ecologic
în grizantul parc dendrologic...
Tractoare ară iubiri prelungi,
distihuri mercantile înşiră fungi...
Un vraf de deznădejdi macină ziua,
bufniţe rotofeie eternizează piua...

În cuta unde-ţi tremură zarul
bizar se-aşază sihăstrii cu carul...
Galant, femurul gloriei cu tijă
e-amenințat de-o persiflantă grijă...
Tăcerea, bine-crescut pandişpan,
doseşte puf în urechi de duşman...
Dureri balduze sau filigranate,
pînă-n plăsele, anchilozante...
Tipare de troscot dezacordat
mult celebrează bisturiul premiat...
Măcinînd de zor prea mult bun simţ,
orologiul şi-a mai rupt un zimţ...
Hulesc rindeaua vremii dibace
hăituitorii la patru ace...
Simandicesc, simandicim prin vămi,
sprinten salmoşul ideii naşte răni...
Cînd măştile cad, rămîne mierea
de calitatea-ntîi – velur-durerea...
Sincer, doamnă supernectarină,
nu serviți o nitroglicerină?

Constantin BOBOC

Poem de neuitare

In memoriam distinsului scriitor Cătălin Ciolca

Iată, paşii timpului plîng
Se aud cum iarna crengile se frîng
Dar „copacii rămîn în picioare”
Chiar după o solemnă plecare!
Ține minte copile, o carte,
E un pas care trece peste moarte…
Aici, e încă mare durere,
Dar cel plecat are încă putere
Să cearnă clipele noastre mărunte
Pe cutele înalte, din munte…
Adio, să nu spui niciodată
Rămîi veşnic în amintire o lacrimă curată!
De aceea cînd ninge cu flori
Spre cer ca o colindă tu zbori!

Trei Ierarhi
Trei ierarhi cu har ales
Dau Scripturii înțeles!
Cu poporul împreună
Biruie orice minciună!
Azi mai multe erezii
Vin cu moartea peste vii
Iar biserici sunt pustii!
„Fraților întru Credință
Nimeni n-are biruință,
Dacă uită Sfînta Pîine
Trădător el va rămîne!
Erezia cea mai mare
E a Domnului uitare
Sau vînzare și-nșelare!
Fost-au prinți și mulți Monarhi
Dar rămîn acei ierarhi
Ce smeriți, fără mîndrie
Apără Credința vie!"

Profeții
Primii poeți au fost profeții.
Martirii ce încă poartă Tezaure de Aur,
Ei au ca mărturie, la începutul vieții,
Iertarea și iubirea și ura de Balaur!
Nimic din timpul care duce
Spre moarte, decădere, în orișice moment
și nici Iisus cel Răstignit pe Cruce
nu este în lipsire, din Sfîntul Document!
Noi încă scriem cu lacrimă de Sînge
și Poezia își cere dreptul ei!
„Cuvîntul niciodată Văpaia nu o frînge
și pentru veșnicie îi dă prin Dumnezeu: TEMEI!"

Dinții Minotaurului
Mai e puțin, pe banda
timpului (se joacă la zaruri
istoria)
Curg lacrimi grele, plînge și
timpul, cu buze putrede
mormăie universul…
Doar dinții Minotaurului sunt

albi ca zăpada… Ei sunt tot
mai ascuțiți și gata să devoreze
Istoria!...

Eminescu
Zăpada se așterne sfioasă și tăcută,
Peste mormîntul vremii suspină îngeri triști.
Iată comoara minții e veșnic nepierdută
De ai Credință multă în sfinții răstigniți!
Eu te aud poete cu pana că mai scrii
Pentru întreg poporul măiestre poezii!
Tu însuți ești podoabă cu Marele tău Har
Iar pentru veșnicie ai Slovă și Altar!
Iisus aude slava orelor care luptă
El vede peste lume și chipul tău curat
țăranii morți în glie cu fața încă suptă
și inima prin care chiar tu i-ai apărat!
De-aceea o făclie cu aurie rază
E fruntea ta înaltă precum un munte sfînt veghează
și ne alină rana ivită în cuvînt!

Dan MOISII

licitație
E soarele-n cer încruntat.
NICOLINA în adîncuri se vîntură...
Cei ce ne cumpără suflete
Vii, iată, iarăși la cumpărat
Lumina în oameni se tulbură...
Ei se învîrteau în boghiu,
Ei își croiau destinul lor rotund așezat
În roți ce mergeau fără șine-n pustiu.

Nimeni, pe cel care roți meșterea,
Întrupîndu-se în matricea rotundă,
Nu mai devine lumină de stea;
El e muncitorul, alungat de la nuntă;
Nunta apune cu mireasa în ea.
Nu mă mir și nu-mi pare de șanț
Această nemaipomenită democrație.
Doamne, din nou mi-ai pus pe picioare lanț,
Dar, te asigur, cîndva am fost dorobanț,

Am murit, să nu-ți mai fiu sclav, pe vecie.

Pe tîrg cade o negură, otrăvitoare şi grea
Viu e deopotrivă păcatul, minciuna.
A murit combinatul, pe-o scîndură lată şi grea.
Cine îl cumpără? Lumînare e Luna,
Ne vom stinge-n curînd, ca şi ea.

lumina
Pleoapele luminii, pline de cîntec,
Zburdă sub fulgere...
De atîta lumină îmi nasc amintirile,
Acolo unde secera lunii vine la cină.

Visele mă trezesc...
Sub poarta copilăriei mă-ngînă
Ploaia m-ascultă cu faţa senină
Tunetu-i răstignit în fîntînă.

Brazdele pămîntului rănite-s de plug.
Printre degetele apei rădăcini se prefiră.
Clopotul bate... Pe unde pornite din clopot eu fug;
Rupte de flori, coastele morţii muriră...

Prin ţara, fecioară de rouă şi grîu,
Îmi plimb ostenitele tîmple...
Îmi vine să iau în braţe un rîu;
În mine să curgă, să-l fac să mă umple.

Dimineţile din lungile streşini privesc.
Iarba fragedă capul smerit şi-l ridică.
Candele ciocîrliei se înalţă şi cresc,
Zidite cu lacrimi, cuiburi de rîndunică.

Lacrima vremii, bătătorită-n picioare,
Vine cu pletele spre lumină curgînd...
În genunchi sărut ochii albaştri ai rîului, care
Tulbură lumea cîntînd.

primăria fără steag
Stau drumurile-n raft împăturite...
Doarme-n rîpe satul, tară aprobare.

Viaţa lui ni se ştampilează cu copite.
Hrisov e chipul ţării. Cine oare

Fără-a citi şi - adins, pe negîndite,
Fără s-aprindă doar o lumînare
Îl duce-n litere pe scop clădite?
Azi noapte am murit şi-am fost în soare !
Am renunţat, subit, la ochi şi la ureche,
V-am pipăit cu raza şi-nţeles
Că lumea, prin lumina voastră veche,
Mă-ntunecă urît şi tot mai des...

Din vid, din întunericul făcut de sorţi,
Vino, Tu, Doamne, vino şi-mi deschide
Cerul tranziţiei crescînd din morţi.
Mi-i visul cheia unei piramide;
Nu mă fa nul şi cerşetor la porţi!

Partide s-au născut... Nici bărzăunii
Ce-şi pun sămînţa adîncită-n trunchi,

De vis ademeniţi, de vraja lumii
Nu şi-au pălit aripa în genunchi.

Unde o lume moare, cresc bacterii...
Eu de prostia omului mă sperii,
Îmi chem din veac, albine care sînt.
Nu-i nicăieri pămînt cu gustul mierii,
Dar nici n-accept ca-n clipa învierii
Să duc otravă-n cer de pe pământ.

Mihaela OANCEA

Constelaţia mărgelelor de sticlă
În hora fără brumă de odihnă,
mimează ingenuitatea
punându-şi adversarul la-ncercare;
până ca el să se dezmeticească,
se face nevăzut,
în liniştea camerei
cu o subtilă notă de veşted.

La adăpost de scolastica trufaşă,
stă la taifas cu clipa netedă, matematică,
despre lucruri definitorii
(ca Moise pentru Michelangelo).

În afara zidurilor, îşi umflă plămânii
o zodie plină de contraziceri;
aici, marele organism, mistuit de boală,
priveşte când spre perfuzor,
când spre biata insectă prinsă-n constelaţia

Studiu de caz
Cum nu se putea spune cu certitudine
dacă pătratul negru anula pătratul alb
sau invers,
nu ştiai dacă o studiai
cu o curiozitate de rutină
ori dacă erai studiat.

Coapsele, abdomenul şi sânii ei
deveneau spirale întinse
spre marginea lumii vizibile.

Cercuri
Toate sunt cercuri. De sus,
formează adevărate tubulaturi fosforescente,
fascinând privirea.

Pot trece prin stânca asta! –
un banal cerc, în definitiv;
am tot trecut dintr-un cerc în altul,
am dansat pe spinarea uriaşului,
aşa că am dibăcia acrobatului şi,
poate, chiar puţin din sminteala lui.

Nu mi-e teamă de şuierul bifurcat al tăcerii
cu mersul în zigzag, cercetând prudentă
cine e intrusul.

Ia-mă de mână! îţi şoptesc –
hai să cunoaştem
următorul cerc!

În măduva lutului
Atâtea mame şi-atâta singurătate!
ţipă ferestrele şi iar desenează
ochii gurilor de rai
uitate între munţi şi sihăstria
luminată de lună.

Nimicul apasă pedala de acceleraţie,
zdrobind câteva flori de salcâm
veştejite pe la cercevele ferestrelor.

Fiicele îşi poartă pe braţe măicuţele
bolnave de tăcerea mortuară
a mamei tuturor mamelor.

Nici nu apuci
să te obişnuieşti cu decorul,
că apare noaptea
în care vezi limpede ca lupul,
dar trebuie
să pătrunzi în măduva lutului,
să-ţi cunoşti mama dintâi,
spre a-i deprinde alfabetul.

O nouă sintaxă
Cu picioarele sprijinite de şifonier,
filosofăm, urmărim traseul fumului de ţigară
nărăvaş precum armăsarii în libertate,
ne văităm de vecinii care fac karaoke
şi înjură mai târziu că au rupt tacul de la biliard,
ba chiar reuşim să ne reparăm
toate fisurile interioare.

Odată ridicaţi în capul oaselor,
realizăm că am deprins o nouă sintaxă,
dubla polaritate a lucrurilor,
cât semeni cu mine
ori cât semăn cu tine –
toarte ale aceleiaşi amfore.

Ioan John GIONEA

RONDELUL LUI LILY

Lily-n englezește-nseamnă **crin**
Și-ntr-adevăr tu semeni cu o floare
Privirea ta are un pic din soare
Din mohorât făcându-te senin

Ți-aș spune-o-n față, însă mă abțin,
Și-amân mereu pe data viitoare
Că Lily-n englezește-nseamnă **crin**
Și-ntr-adevăr tu semeni cu o floare...

De-ai fi un crin, eu te-aș culege din
Parcul cu miresme-mbătătoare
Dar îmi înec regretul c-un suspin
Și repet din nou cu resemnare

Lily-n englezește-nseamnă **crin...**
PS: Lily-n englezește-nseamnă **crin**
Dar pentru unii-nseamnă... **lăcrămioare**

RONDELUL TEZELOR

(Perifrază după *Rondelul Rozelor de August* de Alexandru Macedonski)
Mai sunt încă teze – mai sunt,
Și câte speranțe cu ele...
Zile de curs, zile grele
Zboară ca duse de vânt

Îmi vine să intru-n pământ
Privesc melancolic spre stele
Mai sunt încă teze - mai sunt,
Și câte speranțe cu ele...

Știu bine că n-am fost un sfânt
Și-n clasă-am comis doar belele
Dar tot nu mă dau eu înfrânt
Că-n pofida notelor rele...

Mai sunt încă teze – mai sunt.

DE CE?
Vorbind cu mine însumi, cu mine eu mă cert
Şi mă condamn, mă mustru, iar mai târziu mă iert
Dar cum a mea-mpăcare o nouă ceartă cere
Arareori cu mine eu sunt de o părere...

De ce zâmbesc fățarnic, când sufletul mi-e trist?
De ce joc teatru-n viaţă fără-a fi artist?
De ce mă mint pe mine cu vorbe vesele?
De ce? De ce? De ce?

De ce-am tăcut, când mi-ai spus că pleci?
De ce-am pozat în stană cu ochii goi şi reci?
Deşi din piept murmura sufletul
”Te rog, nu pleca, Nu, Nu…”

Noaptea cu stelele mă sfătuiesc
Ele pot spune ce mult te-ndrăgesc

Dar tu nu crezi ce spun stelele...
De ce? De ce? De ce?

S-o fi tocit arcuşul sufletului meu?
Ori e frântă struna sufletului tău?
Unde-i armonia sfântă de-altădat?
Melodia-i stinsă, textul l-am uitat…

ANDREI ŞI OLGA
(Un zbor tragic– MH 17-Iulie 2014)
Părinţii lor, Români şi Ruşi, au emigrat
Din Est în Occidentul cel bogat
Şi au muncit cu sârg fără odihnă
Ca ai lor copii să studieze-n tihnă

Andrei, clujean, şi Olga, siberiană
Au ales o ştiinţă cu-adevărat umană
S-o studieze-n Cluj, oraşul ancestral,
În fapt, şi capitala mândrului Ardeal...

Îşi iubeau părinţii, dar şi medicina
Vroiau în bezna ştiinţei s-aducă ei lumina
Să inventeze leacuri binefăcătoare

Să vindece bolnavi de peste tot sub soare
Mă-ntreb smerit,cu sufletul cernit
Oare ce făceau când totul s-a sfârşit?

Poate visau privind pe geam în zare
După păsări albe călătoare
Şi-n mijlocul lăptosului abis
Visau chiar la vacanţa lor de vis
C-o melodie dragă în ureche...
Ce pereche, Doamne, fără de pereche!

Dar într-o clipită totul-a amuţit
Când monstrul "made in Russia" a lovit
Şi trei sute de fiinţe au pierit...
.....
Andrei şi Olga astăzi ne privesc absent
Acolo SUS, nu-i EST, nici Occident...
E pace fără vrajbă-acolo SUS
Să-i aibă-n pază Domnul nost Isus!

Constanța NIȚĂ

CLEPSIDRE

Ne-am întâlnit în lopătări diamantine
De vocabule roase
Sfidând germinația bobului
Pe când nisipul curgea
În clepsidra inimii
Galopând, galopând.

Ne-am așteptat la marginea
Cuvântului
Sfidând dospirea pâinii
Pe când boabele curgeau
Spre clepsidra tăcerii
Levitând, levitând, levitând.
O, șarpe al osândei
Jubilând, jubilând
În clepsidra
Fructului oprit.

MICA PUBLICITATE
E ora
Când se-nvaţă
Ecuaţia savantă a sevelor
Chronometrând prin
Clepsidrele castanilor
Ca o dinamită.
Arunc la fier vechi
Arama inscripţiei
Exegi monumentum...
Laolaltă cu altoiul
Spleen
Proliferat ca un vâsc
Prin livezi

P.S. *„ Pierdut legitimaţie ONIRIS CLUB. O declar nulă."*

ARHIVA de VISE
Unde erai când se turna scena
Suspansului între fiinţă şi fiară
Când se licita
samavolnic pe culorile,
vocalele, bemolii
şi crisalidele mele
Întreb busola gândului
Îndreptată fatidic
Spre Nordul fiinţei tale

Hai, scapă-mă din
Cuşca simbolurilor
Degenerate

Cu ele se poate aprinde
Necondiţionat
Chiar şi o Arhivă
De vise.

CORIDOARE de NUFERI
Lipit lângă zare
Ochiul panterei

Țintește sub
Bolta de cearcăne
Când mărul refuză
Să se coacă
În vid.

Pe râul Styx
Coridoare de nuferi
Împovărați
De blesteme.

Du-mă-n grădina
Iod Hé Vav Hé
Până nu dispar
Merele de aur !

NICI VULPILE, în SOMN
Hidalgo insinuat
Pe sub pergole cu ciorchini
Neculeşi peste iarnă
Despre care nici vulpile
În somn
n-ar putea spune
că sunt acri.
Scriere eşti
Tatuată
În petala inimii
Cenuşie.

Poem tropotit
Sub copita simfonicelor
Herghelii de omături
Stalactită
Neterminată.

casa mea
gândul că te iubesc e un bondar sinucigaş
bâzâie pe sub frunte
în timp ce stau cu bulgărul inimii-n braţe
să blochez toate intrările
îmi spui
casa mea nu are uşi nici ferestre
doar ochi
câte unul pentru fiecare bărbat de care m-am îndrăgostit
are lasere
scoate umbra din om şi o plantează-n parcuri
nu mai îndrăzneşte nimeni să calce iarba
de teamă că acolo s-ar afla umbra celor iubiţi
casa mea îşi dă cu vopsea lavabilă
măcar o dată pe an
împarte tencuiala roşie a zidurilor bombardate
celor fără adăpost şi fără noroc
la sărbători
casa mea e înmiresmată cu vin bisericesc
după ce-l bei
vezi că lumea e frumoasă iar viaţa scurtă
casa mea are claxoane şi un program de linişte
pentru toţi morţii săi
nu are uşi
nici ferestre
doar un acoperiş din sticlă
pe care alunecă îngerii
când se plictisesc să mai fie îngeri
şi coboară printre noi deghizaţi în poeţi

acum că pe toate le ştii
lasă bulgărul acela jos
dar fii atent să nu-l striveşti
casa mea are pleoapele moi
trebuie să se sprijine

vine după mine ana paukera
nu boala mi-a creat avataruri
nu boala m-a schimbat

svetlana voiam să mă cheme
ana pauchera niciodată nu mi-a plăcut

când se-ntorcea de la colectivă cu pontajul
cât s-ajungă de-o jimblă
mama fulgera pe bucata mea îngustă de cer
nu eşti bună de nimic ano paukero
un motiv în plus să acopăr oglinda
cum se-acoperă când ai mortul în casă
nu boala m-a schimbat
prea mulţi au ieşit din viaţa mea
au tras uşa
le-a rămas umbra înăuntru
a căpătat consistenţă
o cremă de catran ce mânjea pereţii
dar toate au o limită
plecarea
dinţii înfipţi în coaja răscoaptă a lui трудодень
singura jimblă
spaima de a uita
dacă n-ai apucat să ţii minte la timp
îngheaţă buzele
ochii se-nchid
toate astea m-au schimbat nu boala
acum
când mă uit în urmă
văd cum vine după mine ana paukera
cocoşată
în rolul ei de fantomă cumsecade
n-am apucat să-i spun că vreau să mă strige svetlana

TINERI AUTORI

Cornelius DRĂGAN

felul meu de a fi
1. rezonez uneori absurd cu trecutul – timpul se scurge
cu sânge
amintiri pe care
nu le stăpânesc întru totul
albituri șterse

2. astăzi
nu voi mânca
n i m i c

3. fata una singură/ lipsita de inhibiţii
m-a paralizat cu frânturi de privire
ochii negri/ pulpa desen pe ciorap
trupul ei absint
absint

4. de joi
micul dejun va avea cafea neagră
sau ceai cu un biscuit sărac
la prânz ou fiert morcov ras
cina un bol de salată de fructe fără zahăr
apoi voi regurgita

5. b l a c k & w h i t e
atât de singur
o tonalitate de gri
aproape inertă

ger
ninge atât de
încet că începe să
doară
Martie
albul serii
se aude doar mersul
păsării pe cerul anost
și gol
la tine mamă am

venit c-o pătură să
te învelesc
sigur ți-e frig
în părțile astea
nu văd pe nimeni
cu flacără
ninge atât de
încet că începe să
doară

draga mea pisică
sunetul ciudat din
creieraș e doar
un amuzament nu sunt
uzat/ă nicidecum
încă am drum
să mă târăsc
pe pântecele goale
pline de cruste
puroi și sânge
ele însele -
calea
draga mea pisică
acolo pe sânul
ros să adormi
flămândă
întind mâna
zgârie-mă
ca o joacă
moartea

*
ochii. numai ei
sunt matricea ce
mă țin de mama
restul trupului
apasă greu
asfințitul mă prinde
cu umbră aproape
feminină

*

respir/ copilul cu râset
atrage atenţia. caut să fug – paşii se duc înainte/bucăţi de trup avortate-n tăcerea rece ca noaptea/ inima a rămas in partea crudă a străzii/ cineva dansează înfăşurat în ochiul felinarului/ nu există copilul cu râset/ doar prada

Raul CONSTANTINESCU

ÎN CERURI TOTUL ESTE CUVÂNT

În miezul de foc al poemului
sori şi bezne se luptă continuu acolo
unde înalte lumini fulgeră umbre prelungi
prin tot mai sus fante pe cerul spre care
singur te ridici prin tine însuţi
poet mag profet înainte văzător
din visul morţii smuls
de rostul cuvintelor neadormite
în zbor tot mai sus unde moarte n-a fost şi nu-i
în slava necuprinsă unde totu-i cuvânt
de jăratic rune hieroglife
din a căror lumină
sub coruri de îngeri
zbucneşte pârga vieţii iubire-n avânt

SUFLET MISTER...

Smuls din cătuşele cărnii
din vamă în vamă tot mai uşor
prin urechile acului te strecori
prin ochii furnicii
prin mii de flori flutur te cauţi
prin mii de amprente
suflet hrisov silf fulgurant
licăr de palimpsest nins de păcate
vag citit în visul unui orb
unde nu-i tihnă nici somn nu-i
când ecou când răsfrânt
mister prin eter fulgurant
inflorescenţe aripi raze
coruri de îngeri în zbor
necreată lumină vie în aer

dincolo de spectru
alb sublim
liber de toate cele ce apar şi dispar
şi uneori sunt
clipa eternă flacără-n vânt

FATA MORGANA
Pe nesimţite din prima clipă
ţipăt de nou-născut
toată viaţa
cu ademeniri de fecioară mireasă
cu coroană de flori
în haine de nuntă
din toate părţile neştiuta vine
de peste tot strâns te-mprejmuie
tăceri de mormânt...
al ei eşti
sub linţoliu de paingi
mai devreme sau mai târziu
când vei trece în amintire...
vag uitat ecou pierdut
silf umbră funigel
peste apa morţilor urmă
ştearsă-n aer pe valuri nisip
de lumini peste piramida de cranii cernut

nepătruns alfabet
praf şi pulbere-n vânt...

CEL CU MII DE FEŢE
Cu mii de chipuri mii de măşti oglinzi feţe
pe care fulger continuu le schimba scrumea
necunoscutul
de peste tot mă înconjura
tot altul prin alţii sub alţii
necunoscutul nou apărea/dispărea
mai adânc renăştea
mai sus zbura mai jos în mine se lăsa,
cu mii de guri
în hora orelor mă păştea,
în hău-i fără fund mă înghiţea;
din abis cuvânt mă năştea renăştea

Mihai FIRICĂ

Acolo unde nu te găsesc
M-am trezit mort.
Asta mi se întâmplă de fiecare dată când nu te găsesc lângă mine.
Nu mă vei crede,
privind în urma ochiului scurs şi tot îmi pare firesc
– o rană golită de carnea albastră.
Şi dacă n-am avut norocul să mă sting de tânăr
toate orele mi-au rămas înfipte adânc în creier,
litere care ustură ca fierul încins.
În măruntaie, viitorul citit în viscere.
Împachetez visul de insectă
în mii de gesturi cu care vreau să te surprind.

Mi-am văzut trupul plutind şi zburam paralel lângă mine,
un eu dublu. M-am întrebat dacă altcineva ne priveşte.
Cine Dumnezeu ştie câţi suntem pe lumea asta,
câţi rămânem şi câţi ajungem la capăt.

Dansator pe sârmă la ultimul pas,
călător în neant.
Cad în vid.
Totul în jur e de revizuit,
nu-mi vine uşor să vorbesc şi să rescriu.
Cad şi nu mai vreau să visez că mă ridic.

Ghetoul roz
Am râs, mi-am înfipt mâinile în pământul uscat,
tunelul aproape că mă înghiţise –
cum să nu-ţi faci chip cioplit şi
să te vinzi cât carnea ţi-e proaspătă?
Oameni fără umbră te vor preţui mai mult decât banii lupiţi pe frunte,
tăcerea ta o vor coborî în mormântul cu gratii.
Hai în vagon, mi-au strigat,
pe lângă gardul de sârmă ghimpată tiptil-tiptil
braţ la braţ cu morţii,
aliniaţi în uitare,
furişaţi din istorie dincolo de ziduri.
Nu mi s-au mai potrivit pantofii de copil,
vântul m-a aşternut pe o pajişte mereu verde –
de acolo se vede orizontul,

tărâmul visat din care vin nori de vată de zahăr –
nu-i pot atinge decât în serile în care adorm cu gândul la mama.
Tata ar fi trebuit să fie acolo sus,
un zeu izgonit din toamnă
de adierea trimisă de aripa fluturelui cap de mort.
Rămân pentru o clipă în urmă
și nu te regăsesc.
Noduri de fum tăiate cu ultima privire.

Povești pentru copiii neascultători
Intru și ies zâmbind,
străbat de la un capăt la altul marea care nu iartă.
Mi-au dat pastilele lor doamnele fără chip –
ești fratele nostru de aici și de dincolo –
ne-am crestat pe mâini și pe picioare,
spre sfârșitul zilei am găsit și seringile.
Câinele Iuda își dăduse sfârșitul fără noi,
fără alcool și litere rotunjite vor fi viețile noastre,
umbre destrămate fără somn.
N-ar strica să mai stau pe acasă,
să aștept lipit de zid și să ascult ceasul mâncat de rugină,
să aud cum se scorojesc amintirile pe chipurile bătrâne.
(vai doamna ofilia mortul dumneavoastră pare mai mult viu
cu siguranță tandrețea are un preț și pălăria vă prinde și
culoarea și modelul vai dar și geturile probabil v-a iubit
până în ultimul ceas)
Până ne vom despărți
cioplesc jurnalul cu briceagul său tocit.
Adio și la revedere, aud voci,
cuvinte precum sticla pisată mărunt.
Și secundarul s-a blocat, dar nu se știe niciodată, stimată doamnă.
Adio, nu nu, mai bine la revedere!

Undeva în întuneric
Undeva în întuneric mă văd,
cel care așteaptă cu zeflemeaua pe față,
cu un zâmbet amar în colțul gurii.
Crizantema de cenușă și casa ferecată,
un tablou atârnat răsturnat.
O zi cât mai lungă mi-am urat,
am regretat că nu l-am oprit să-l strâng în brațe,
să mi-l lipesc de piept, să ne sincronizăm bătăile inimilor.

Muma pădurii se joacă -
găsirea locului e o artă
ca misiunea de a supraviețui între prieteni și mese rotunde,
plecări de acasă niciunde și reîntoarceri cât mai târzii.
Lacrimă după lacrimă – dar încă respir.
Și dacă voi fi stană de piatră viața întreagă
și dacă nici anii prea mulți nu-mi vor ajunge,
tot stăruitor ca lacrima unui copil rătăcit
am să te aștept.

Aurelian SÎRBU

VIA DOLOROSA

am fost născut o singură dată
sintaxă nepotrivită
aglomerare de semne
urme tulburi printre cuvinte

nesigură puntea
se clatină peste hău
albe incertitudini

îmi tremură pasul
când e să trec dincolo

prin livada mea din deal
o cărare urcă
alta coboară
doar cu mine de mână

PĂRESIMI

mă retrag
în nopți fără zori
stau
să-mi veghez umbra

simt tot mai pe aproape
duhul șoptit
dinaintea cuvântului

NADIR
fără chip în oglindă –
cad dintr-o sferă
într-alta

fragmente de lumi :
lumini prăbușite
sub alte lumini

rostesc cuvinte la marginea lor

INTERVAL
primăvara
doar un cerc –

vamă mută

MAREE
să te închizi
în propria-ți fortăreață

vânturile
se strecoară
pe sub ferestre
și nu-i nimeni să-ți iasă în cale
la țărm

PARALELE IMPERFECTE
mi-am inventat tăcerile
ațipesc

mă adun în adâncuri

REMEMBER
voi păstra lumina
indiferentei tale treceri
prin livada mea

Laurian LODOABĂ

***

Sunt tot mai aproape de pământul
pe care l-am călcat
ani în şir în picioare
fără să mă certe

sunt tot mai aproape
de trestiile bălţilor
de cuiburile de lişiţe
fără să le ating

sunt tot mai aproape
de libelulele albastre
de nuferii lucioşi de baltă
şi tot mai departe de stafia unui soare rece

sunt tot mai aproape
de scoicile care navighează
prin argila rece
pe căi ştiute de ele şi neştiute
de mine

sunt tot mai departe
de sângele tău
care acum se risipeşte
în mine.

Scadenţa vârstei
într-o zi am mai multe vârste
la sfârşitul zilei sunt prizonier
în propriul meu trup

Inima de metal
am la cheia de-acasă
atârnată
o inimă de metal
care bate ca un pendul
când nu eşti în casă
(eşti în verdele crud al grădinii)
vârful inimii de metal
îl simt tot mai aproape

în clipa
când inimile noastre
se tem să mai bată

Sub mantia cu solzi de plumb
vântul alintă vârfurile ierburilor crude
fructele și frunzele smochinului clocotesc
în ochiul lemnului tot mai verde
în fiecare dimineață păsări solare
îmi încântă nervul acustic cu simfoniile lor
e timpul ca poetul
să-și ia adio de la grădina cu flori de cireș
de la verdele crud

sub care
doar amintirile mai freamătă.

Ca o pleoapă de plumb
Siminei
închid ochii
peste mine
au trecut capriciile anotimpurilor
ca un tăvălug
au curățat totul în cale
de la primul sărut
la ultimul
sub un soare tot mai străin
este ultima dată
când văd trandafiri în floare
cum se coc cireșele
zi după zi
printr-o fereastră
prin care soarele
se depărtează de mine
și lacrimile sunt tot mai dese
îmi este dor de cerul copilăriei
dispărut ca o perdea ruptă
de la geamul în care te mai văd
poate pentru ultima oară
cireșele se pârguie
tot mai încet
cu fiecare an

cu fiecare minut
cu fiecare secundă
şi dintr-o dată întunericul
a alunecat peste mine
ca o pleoapă de plumb.

Claudia BOTA

Noi ne-am rănit pe trepte de venin...
Noi ne-am rănit pe trepte de venin,
Cuvintele preschimbându-le-n pelin,
Şi-am rupt iubirea ce ne era o pavăză
Un stâlp s-a frânt acum în zbor de fum,
Iar lacrimile fără gând atârnă ca un plumb.
Tu dulcea rază, clădită fără aceea emfază.
Acuma glasul tău s-a rupt din trupul meu,
Şi-am plâns topindu-mi seva, că nu mai sunt eu.
Crescut din dor din pântecele maicii mele
M-am lepădat de bucuria ce m-a-nălţat la stele.

Steaua vieţii mele
Lumina şi setea de viaţă a izvorât
Încă înainte de a mă fi născut,
Chiar şi când credeam totul pierdut
Peste mine steaua fără nume a apărut.

Născut ai fost Lumina lumii
Trupul Tău nesupus stricăciunii,
Ceas sortit pentru o Cruce divină,
Despică-mi inima ca la tine să vină.

Când steaua vieţii mele m-a Răscumpărat,
Te-am căutat şi printre lacrimi te-am aflat,
Luceafărul de Dimineaţă, viaţa-mi călăuzeşte,
De mii de ani lumină, iubirea Ta, ne încălzeşte.

Ce te-a făcut iubite?
Ce te-a făcut iubite, de ai venit să-ţi ceri iertare?
Depărtarea, care rupe viaţa noastră dincolo de uitare,
Care ne târăşte între neputinţa de a recunoaşte,
Că iubirea e singurul lucru înălţător ce ne zideşte.

Viaţa noastră, dincolo de zidurile care s-au ridicat
În bezna nopţii şi a fricii, fără a mai putea cerceta
Lumina, care e mai presus de noi, de omul cel însetat.
Fiindcă dorul tău se răspândeşte, fără ca tu să poţi căuta.
Deşi prin gândul treaz şi cutezător eu mereu am vegheat,
Să-ţi fie bine, chiar dacă inima îmi era plină de suspine.

Viaţa te-a învăţat, când mă cauţi,
Să simţi aceea putere care te petrece
La hotarul lumii ce nu mai trece,
Iar această lume plină de-nţeles,
Să devină o simfonie cu sens.
Sensul iubirii, ne ridică pe trepte,
Pe culmi, făcînd sufletul mult prea bun!

Am rămas

Am rămas un înger părăsit de dor,
La marginea unui pământ multicolor,
Am rămas un cântec în albastrul serii,
Topit de amurgul trist al tăcerii.
Am rămas cu gândul la lumina celestă,
Uluit de a ta frumuseţe angelică neştirbită.
Am rămas uitând că visul s-a închis,
Eu care-n iarnă inima mi-am deschis.
Am rămas la poarta vieţii ţintuit de al tău dor,
Tu care nu-mi lăsai durerea să mi-o măsor.
Am rămas cu viscolul hain ţinându-i piept,
Pentru a fi un om ce judecă curat şi drept.
Am rămas de dorul tău străin pribeag,
Fie vreme bună sau rea, neclintit ca şi un fag.

E noapte

Şi încă e noapte,
În inima mea mai dansează o stea,
E steaua ce respiră printre şoapte,
Şoaptele noastre îngemănate, ce nu vor cădea,
În bezna, ce gândul le poartă.
Sunt şoapte pierdute-n prin părul tău neted
Îţi mângâi iubit-o cu drag, frumoasele tale plete,
Şi totuşi, deşi zorile zilei se lasă, de tine mi-e sete.
La fereastră te văd cum tu pleci, iar trupul mi-e lânced,
Deşi, cu privirea te petrec, până dincolo de linia iubirii,
Unde raţiunea se pierde topită de dorinţa neîmplinirii.

POEME DE LA CENACLUL SCHENK

Adrian VIZIREANU

HIDALGO (RĂTĂCIND)
Timpul îmi şchioapătă
potcoava secundei a ruginit
drumul a obosit
de el însuşi
gândul de gând
balaurul îşi învârte roata
aceeaşi roată
aceeaşi moară
măcinându-mă
de neînvins e balaurul
macină anii
oasele anilor
albul oaselor
noaptea îşi umple sacii
cu făina întunericului
Diii, Rosinante!
Timpul şchioapătă
potcoava secundei a ruginit
lancea privirii mi-e plumb
rugină-i armura din mine
Diii, Rosinante!
Priveşte, în zare,
în spatele morţii,
luceşte
coiful lui Mambrino!

Adina VELCEA

NAŞTERE
m-a muşcat o algă de picior
când alergam prin maree
să prind luna de mână
o stea ascunsă într-un ghioc
şoptea încetişor a cântec

capricioasă
o pisică de mare
se gudura pe lângă genunchii mei

când Titanicul a deschis somnoros
hublourile și a strănutat
din carcasa șubredă
provocând un flux de informații sterile
care m-au aruncat pe tastele prezentului
despuiată de gânduri
dorințe
alge

viață
te scriu ambidextru
cu brațele Afroditei
smulse din oceanul
placentar
13. 03. 2018

Camelia ARDELEAN

TENEBRE
întunericul mă lovește în plex
ca un bumerang
încerc să cârpesc
din franjuri de inimă
noua simțire –
rochie la preț redus cu pretenții de divă
trăiesc într-un univers elicoidal
cu sternul întors pe dos
sufletul –
candidat la gaura neagră a conștiinței/neștiinței
se izbește de (un alt) cer
bătut în cuie
pe o cruce imaginară
îmi zornăie în creier o moarte latentă
cu alură de fata morgana
adun în pumni gânduri șubrezite
le fac respirație neuron la neuron
încropesc holograma noului eu descărnat
nicio revelație nu-mi salvează căderea
pe culoarul spre niciunde
liliecii tenebrelor țin în gheare eternitatea
în colții lor
o ultimă fărâmă din mine

Steluța CRĂCIUN

FEMEIA STĂTEA PE PRISPĂ

Se scurgeau peste ea foșnete,
vorbe, râsete.
Ploile, zăpezile, arșița, gerul
n-o atingeau.
Uneori îi părea rău.
Mai spunea și ea o vorbă
peste care ceilalți pășeau grăbiți,
fără să bage de seamă.
Numai umbrele o ascultau.
De fapt, e un fel de-a spune,
cu ele vorbea doar în gând,
să nu-i deranjeze pe ceilalți.
Uneori urmărea pe cer potecile,
dar niciodată nu știa marcajul cel bun
și mereu se rătăcea,
degeaba își umplea ea buzunarul cu păsări
și le împrăștia cântecul.
Nici copacul nu era un reper sigur:
era ba verde, ba galben, ba negru.
Parcă își amintea că al ei îl sădise
și vag, că odată chiar îl îndrăgise -
pe el sau copacul?
Acum îi era indiferent -
el sau copacul?
Femeia doar stătea pe prispă
și îmbătrânea.

Dora PASCU

ȘI CAII SE ÎMPUȘCĂ LA FINAL

Sunt un cal,
un cal bătrân,
încă n-am ajuns mârțoagă
însă drumul, uneori,
strigă-n urma mea:
oloagă!

Nu, oloagă n-am ajuns,
încă mai trag la căruță,
stau în ham fără vreo teamă

chiar dacă mai latră câinii,
latre ei, nu-i bag în seamă.

Zahăr nu, nu-mi mai dă nimeni,
nici cu mere nu mă-mbie,
am uitat şi gustul lor,
stau în jug fără simbrie.

Când va fi să-mi vină vremea
să-mi pierd vlaga din picioare
şi să mă-ndoi a boală,
mă lăsaţi în voia firii:
mârţoaga nu se mai scoală!

Daniela Sorina CIURARIU

ROATA

Iarna în fin giulgiu, printre felinare
Abureşte cerul ca după stihii
Şi preschimbă-n humă veştede frunzare,
Închizând în sâmburi somnul celor vii.
Urşii strânşi în piatra peşterilor mute
Se topesc în sine ca o lumânare.
Se topesc şi-n mine zbateri nerostite,
Cu trup de Marie şi cu nimb de fiare.
Gura mea se strânge, rană de cuvinte,
Gura ta rosteşte, roată fără zbor ;
Amândoi murinde lumi fără morminte,
Cimitire-ascunse-n timpul trecător.
Însă dimineaţa, nimeni n-o să ştie -
Sub albul zăpezii, ca sub piei de miei,
Cum din rana noastră, negrul o să-nvie
În tulpini firave primii ghiocei.

Alexandru IANCU

SUNT UN OM FĂCUT DIN DORINŢE

Din dorinţa de a-mi face viaţa frumoasă,
am acasă,
pe lângă alte multe fiinţe,
în acvariu, un peşte
care doar mă priveşte.
Fără să ştiu dacă şi el mă iubeşte.
Oare se poate spune despre un peşte

că iubește peștește?
Deoarece toate celelalte ființe
mă iubesc așa cum este firesc,
după felul lor de a fi
din fiecare zi.
În timp ce eu ca om
îi iubesc pe toți omenește,
papagalul mă iubește papagalicește,
pisica mă iubește pisicește,
câinele mă iubește câinește,
îngerul meu păzitor mă iubește îngerește
și singurul care mă iubește dumnezeiește
este Dumnezeu, firește!
Dar oare mă pot declara un om mulțumit
pentru că sunt iubit
dacă în taină noaptea mai visez nefirește
însă ca bărbat absolut bărbătește,
la o femeie
care deși se pisicește
și nu te urmează câinește,
e adorabilă
pentru că arată îngerește
și poate se dăruiește
dumnezeiește?

Dania BADEA

NICHITIANĂ
(îngerului cu ochi albaștri)
Primăvăratic clipa mă-nfășoară,
bezmetic umblu-ncolo și încoace,
de parcă azi te văd întâia oară
cu pasu-ți diafan de domnișoară

mă poartă gândurile iar spre tine,
în pietre și în frunze te contemplu,
poeme-ți scriu și te ascund în mine
cât mai adânc, să mă primesc în templu

și pietrele-ar rămâne-n largul mării
tăcând de-a pururea peste-al apei glas,
noi ne-am iubi ca semnele mirării,
lipiți de-o toartă a orei la taifas...

Radu CHIOREAN

C'EST LA FIN DE SIÈCLE
te-am întâlnit la Moulin Rouge
după spectacol
m-ai chemat în culise să te ajut
să-ți desfaci fermoarul la spate
apoi am urcat pe-o scară roșie în dormitorul meu
spectatorii ne-au urmărit
stăteau înghesuiți la geam
sprijinind luna cu podul palmelor
se auzi birjarul lovind cu biciul
coapsele înalte ale cailor
după ce trăsura luă colțul străzii
izbi cu putere ușile dulapului și intră
în cameră peste noi
caii ridicați pe două picioare nechezau
lovindu-ne cu copitele
plezniturі de bici
ne încingeau carnea
aveai flăcări peste tot
am început să ard peste tine
bârnele de susținere căzeau scrum
zidurile dispăruseră sub noi
luna era rostogolită lângă pat
ne-am lăsat să alunecăm în ea
privindu-ne trupurile arse
într-o îmbrățișare de cenușă
pe cearceaful negru
era dimineață
te-am întrebat în șoaptă
dacă vrei să ne facem o cafea
și să nu mai coborâm
niciodată
mi-ai răspuns cu ciobul de lună
ce se aprindea tot mai tare
în privire

Tatiana DRAGOTĂ

ORGOLIU
„Să nu-mi mai ieși în cale niciodată!"
Privirea ta s-a tulburat încet.

Doar teaca gurii mele-i vinovată
Că a lăsat să-i scape un stilet!

În faţă, marea se-ntâmpla aceeaşi.
În aer păsări se roteau tehui.
Doar tu, iubitul meu, rănit, plecaseşi -
Tu, ieri al meu, de-acum al orişicui!

Nu ochii-mi - ei îţi mângâiau conturul,
Nici inima-mi - ea te-nsoţea-n bătăi;
Orgoliul, el îmi năruia, sperjurul,
Dorinţa de a te chema-napoi!

Nisipul fin s-a transformat în zgură
Şi vara-n toamnă brusc s-a răsturnat.
De parc-am fi trăit o sinecură,
Nu te-ai întors, nu te-am mai căutat.

Medeea ROŞCA

ÎNTRE TIMPURI
Eram parcă mai altfel cu un veac
şi nechezam solar a mânji sălbatici,
adulmecând miracolul ca leac,
într-o iubire pentru singuratici.

Ori prea, ori mult prea fără Dumnezeu,
ne coboram, urcând, prin întâmplare,
pe axa dintre om şi semizeu,
insomniaci cu semne de întrebare.

Ce-a fost nu va mai fi, dar poate da,
răspunsul paşte simplu în fiecare,
pe turma mea de îndoieli, pe turma ta,
se răstigneşte în sine o chemare.

Dan TIPURIȚĂ

DOAMNE CÂTE VORBE-S ÎN DRUMUL TĂU CÂND TRECI !
nu găsesc cuvântul cel dinăuntrul vorbei,
cugetul cel nou s-a închis în coaja ţestei,
îl sugrumă osul cu lacătul vertebrei,
nici auzul tâmplei nu-i o vedere lesne.
am sângele-n schimbare, fierbe în râu de munte,

păstrăvii vorbirii au amuţit de vii,
curge gându-n vene ca peştii, se ascunde
după prundişuri roşii, trombuşi, hematii.

mi-e dor de vocea umbrei ca de ecoul frunzei,
în peştera vocalei sunt ţurţuri de lilieci,
îmi ţipă în timpane cu bâlbâiala muzei.
şi Doamne câte vorbe-s în drumul Tău
când treci!

Mitică HORLACI

RESPIRÂND ETERNITATEA
lupte mari la mansardă
pasărea zdrobită de-nălţimi se lasă uitată-n cădere
în fiecare clipă steaua
lăsând urme cenuşii
se pierde ca mai apoi să renască
lovind stâlpii de plumb
ursuleţii de pluş şi noptiere prăfuite
copilării ucise cu albastru în vârf de condei
în care
nori fumurii dau năvală
furând vata de zahăr şi cutiile de caramele
inamicii solicită întăriri
deschizând fereastra dincolo de front
la întâmplare nestingherită
apărea copilăria plutind
fără cioburi înfipte nebunatică
aproape de prag
visele din vata de zahăr
în buzunarul unui copil
lăsat să viseze sperând
să-nvingă-n cele din urmă
suferinţele noastre
îngropate în clipocitul valurilor
libere de abisul singurătăţii
respirând eternitatea

Val RĂZEŞU

SIMFONIE CU MACI
Zilele au obosit să tot salte ciocârlii
la furat raze de soare cerurile când desfac

în albastrul unde vii să copilăreşti a floare
peste zările de mac unde flacără te ştii.

Ori, a obosit albastrul să mă afle când mă pierzi
mai departe de privire, dincolo de primăvară.
În lumină de ochi verzi să-mi aduci întregul cer,
ca un mac hoinar prin vară în apus să mă dezmierzi.

Înserarea porţi în plete, noapte lină le răsfiri
peste cai ce dintr-o stea îmi iau cerul sub copite,
sub aripă să te miri veşnicia că te vrea
să faci ceasul din clipite cu petalele subţiri.

Aplecând cumpăna lunii, lângă umbra ta rămân
şoptind numele de floare din lumina cea mai pură,
să-ţi pun - slugă şi stăpân - cu întreaga mea candoare,
macii jefuiţi pe gură, pe zăpezile de sân.

A vioară acordată undeva la miazănoapte,
aminteşte-ţi, unduind, paltinul de la-nceputuri,
care înfrunzea din şoapte Cântecul ce îţi cuprind
pântecul roind de fluturi, mirosind a mere coapte.

Fii privighetoare nopţii iar în zori, în loc să taci,
să ne facem dimineaţă înflorită din viori,
de-ntomnare mai săraci, şi chiar dincolo de viaţă
să fii mai presus de nori veşnicia mea de maci.

Lucian TĂTAR

AM BĂTUT LA UŞA LUMII

Nu mai eşti lumina vie din povestea de demult,
ascult vântul în nelinişti cum vuieşte ca un gând...
am distrus magia clipei care mai făcea tumult,
eu credeam că nemurirea cade mâine pe pământ,
raiul visurilor albe va cădea fără cuvânt,
într-o arşiţă albastră ne lovim doar de dorinţe...
fluturi - gândurile noastre cern aceleaşi vechi căinţe,
zările ne-acceptă crezul când puterea-i adevăr,
când voim doar utopia bogăţiei nesfârşite,
semănăm furtuni de vise pe alei cu flori de măr,
cimitirul n-are poartă şi bat clopote-învechite,
iar biserica e uşa pentru gânduri rătăcite...

Am bătut la uşa lumii, goi, cu sufletul curat,
paşii ne-au trecut prin clipe pe care nu le-am uitat,
darul nostru este viaţa în care ne-am contemplat,
ca un simbol care tace într-un zâmbet neuitat...
dar în clipe rătăcite, toţi dorim esenţa lumii,
dragostea e o clepsidră ce-şi trăieşte-al ei păcat,
toţi ne împingem apostrofa spre culoarele minciunii,
adevărul stă în ceruri şi în sufletul curat!...
Te acopăr cu sărutul dat de zei cu împrumut,
azi, zidim din alte ceruri măreţia-înţelepciunii,
tu, femeie, ce acoperi viaţa de la început,
dăruieşti a ta iubire nemuririi sufleteşti,
pluteşti în visele noastre, cum pluteşte raza lunii,
stele strălucesc feeric şi tu veşnic străluceşti!...

Ovidiu Oana-PÂRÂU

DACĂ MĂ VREI ...
Dacă mă vrei, cum pământeanul marea
Visează să-l preschimbe în năier,
Mă cheamă şi la toată tulburarea,
Eu voi veghea ca aspru temnicer.

Dacă mă vrei, cum însetatul cată
Izvorul printre dune risipite,
Pârâu mă fac, să ostoiesc pe dată
Dorinţele de arşiţi toropite.

Dacă mă vrei, cum orbul vrea lumină
Deşi n-o are, dintr-un moft lumesc,
Îţi vei schimba viaţa în grădină,
Când vei rosti prea-simplul „te iubesc”.

Eduard Filip PALAGHIA

JUVENIL
Femeia mea aşteaptă ca-ntr-o litografie.
Nu-i gând, e vers scrâşnit, e aspră-ntemeiere,

E zvonul de izbândă, bulboana de tăcere,
Fecioara ce-mi inundă antuma simfonie.

Infern boltit cu-alămuri, colos de bronz fantastic,
Sperjura-mprejurare a unui veac de lut,

E toată și din Totu-i se frânge-n joc orgasmic,
Harapnicul cutumei, prea căzăcescu-i cnut.

Ce roade-mi biciuiește cu duhul ei de fiară,
Cât spumegă pe roibu-i învârtoșat de jar,
Cum mă sloboade-n ceruri cu zâmbete de-ocară
Și jarul mi-l preaumple din dorul de amnar!

S-o frâng pe-o pagină ? S-o-mprăștii ?
E cam târziu ! Cumva...mi-am stins aleanul.
O s-o mai las. Voi face pre mireanul,
Dând de-a-nconjurul vorbei pe prea zbicirea măștii.

INVITAȚII CENACLULUI USR FILIALA IAȘI

Ioana BULANCEA
(clasa a XI-a, Liceul Teoretic „Alexandru Ioan Cuza”, Iași)

1. Aș vrea să mai pot încăpea sub pat,
Ca atunci când mă ascundeam să plâng,
Pentru că tati spărgea farfurii în bucătărie
Și mami se tăia în cioburi.
Ea a fugit și eu eram destul de mică,
Dar nu am încăput în valiza ei,
Cum nici acum nu mai încap sub pat
Să mă ascund de tata.

2. Stai închis într-un apartament cu 4 camere, undeva prin cutia mea toracică
Mâinile tale îmi lovesc pereții și-mi sparg geamurile zi de zi.
Când te pregătești să adormi într-o singură fracțiune de secundă,
Eu opresc circulația mașinilor de pe ambele sensuri
Și lipesc cu super-glue cioburile ca într-un
Puzzle cu bucăți de carne acoperite cu ciment.
Sunt fericită și zidesc, lângă pereți, alte straturi de beton,
Pentru că nu vreau să pleci cu tramvaiul 1 spre alte locuințe.
Dimineața fug de tine și mă ascund în spatele blocului,
Dar te privesc de afară cum, beat de iubirea pe care mi-o porți,
Te scoli și privești pe geam, printre crengile copacilor pitici.
Atunci devin tristă, pentru că îmi provoci cutremure și-mi
Oprești rotația în jurul Universului, când îmi amintești
Că stai blocat într-un apartament pe care nu-l mai iubești.

3. Mi-a zis să mă feresc de ea,
Că-i țipă mereu, înghesuite seară de seară
Într-un caiet gros roșu-aprins
Gânduri despre copii și mame
Înghițite de timp, despre orfani și culori,
Cuvinte rătăcite prin colțuri de minte.
Mi-a zis că, dacă o las, o să mintă că mă
Iubește, iar eu am să o cred și ea o să râdă
Că-s naiv și cred că dragostea există.
Mi-a zis că o să știe dacă mă rătăcesc pe
Cine știe cât de întortocheatele ei poteci

Și o să-mi cânte un cântecel
Ademenitor despre cum
Mi-a găsit călcâiul lui Ahile
A zis că poeții îs mincinoși de când se știu ei
Și o să rămân ruină după ce se plictisește,
Iar ea o să fie fericită că-i tristă creația.
Nu mi-a zis, dar i-am citit în ochi, știe
Că o să mă arunc cu capul înainte după ea
Și mi-a zâmbit de parcă eram deja îndrăgostiți.
Mi-a zis că m-a avertizat, și-am rămas stingher
Mult timp, până mi-am dat seama că
Poeții nu pot iubi decât imposibilul.

4. Laptele dă în foc și radioul nu mai cântă, iar
O mamă plânge de neputință și sărăcie.
Copilu-i prea mic și dumnezeul lor nu vindecă
Răni pentru care nu există leac.

Ieri se auzea o melodie veche prin difuzorul
Radioului și copilul plângea,
Iar vocea ei îl calma cu un cântec de noapte bună,
Până când pulsul de sub stratul subțire de piele
A rămas prea în urmă pentru a putea fi prins.

Mâine nu va mai exista decât pentru ea.
O altă ea, o ea singură, cu radioul făcut bucățele
Și o casă plină cu lucruri, totuși goală
O mamă mai e mamă fără copii?

5. La două dimineața, femeia cu păr blond și obraji trași de timp intră rostogolindu-se
Cu tot cu iubit pe covorul din fața ușii de lemn scrijelite cu briceagul.
Se târăște până la baie, lăsând în urmă noroi de pe tocuri,
În timp ce el doarme aproape calm, confuz.
Pereții devin un telefon cu fir prin care
Aud pomenirea tuturor sfinților,
Întreruptă doar de guri de aer și vomă.
Merg la bucătărie să-mi iau un pahar cu sifon. Și el nu-i Valeriu, nici Nicu și nici George.
De când a lăsat-o taică-miu pentru una
Mai slabă, o suedeză de vreo 25 de ani,
Umblă cu câte unu' o dată la două nopți și se face criță.

Trec prin faţa băii şi-o văd dormind pe gresie, Cu capul pe un papuc de casă.
Ieri la şcoală m-au întrebat ce vreau
Să mă fac când cresc mare
Şi-am zis: "m-aş face scriitoare, dar trebuie să mori ca să te ştie lumea".
Profesoara de engleză a zis că-s prea sumbră Şi vrea să vorbească c-un părinte.
Aproape m-am ruşinat, plâns şi râs simultan.
„Ai mei sunt plecaţi viaţa asta." ea n-a înţeles şi
Eu n-am vrut să explic şi-am luat autobuzul
Fără să compostez bilet.
Ea dansează îmbrăcată într-un tricou alb-murdar
Pe o melodie de-a lui Damien Rice
Şi mă întreabă: "Ce faci, dragă? Ai fost la joacă?"
De când a murit frate-miu mai mic, într-un accident rutier
Fix după ce a plecat taică-miu, a cam luat-o razna.
Am o soră vitregă şi un loc acolo lângă familia lui, a zis el,
Dar aia nu-i familie, ci o bizarerie hibridă, suflete meschine,
Iar maică-mea nu-i vinovată că a iubit şi
S-a îngrăşat direct proporţional.
Ar fi putut să fie vicleană şi frumoasă, dar a ales să iubească
Şi s-a făcut cu singurătate, demenţă şi o moarte prematură.

6. Plouă deja de 72 de ore
Şi ar trebui totuşi să mai
Cumpăr gaz pentru candelă
Şi o călimară cu cerneală
Şi, poate, nişte crizanteme.
Peste două zile e duminică
Şi mâine-mi fac curat în casă.
Şterg praful din bibliotecă
Şi, ah, poate termin de citit cartea
Pe care am început-o acum
Aproape două luni.
Simt că nu o să pot ajunge
La ultimele pagini vreodată,
Ştiu că nu o voi face, pentru
Că nu vreau s-o fac.

POEZII DE IERI PENTRU AZI

Mihail HALICI-FIUL (?)[1]

(1643-cca 1712)

KENTEK RUMENYESZK DE DRAGOSZTE SZKRISZ

(Fragment)

En Pare de fok arde inima me Prin tine
Deakem[2] aduk aminte de kuventele tale,
Ku mine' de preune[3] fekute muletori[4],
De multe ori pre obrazul mieu lepite[5] szeruteri.
Des aczundze[6] oare Kend aczele dzile,
Sze poczi fi ku facza ta cze mendre depreune,
Portul mieu Czel negru szare[7] albi Prin tine,
De la mine trekute Viacze szare entoarcze.
Szokasul Gruelor Toamna iele mergu,
Jare primevare en cze Vreme bune
Ku szoczia sza pre kempury unke sze bukure.
Necze atuncz noi[8] ave Viacze fere de tine.
Multe Nopczi Treku fere szomnu de la mine,
Deake sze Timple szomnu s atuncz mie,
Pre tine te ved si te pipeyeszk umpare[9] mie,
Cze deake me szkol mui[10] nime longe mine.
Fokul ne potolit deakeszare[11] potoli,
Din inima benatul szâre reskira.

Petrovay Codex Crestomaţie romanică, **1965, vol.** *II, p. 3 (1671-1672)*

1 Traducere atribuită lui Mihail Halici-fiul de Nicolae Drăganu: *Mihail Halici…* (vezi Bibliografie).
2 dacă îmi.
3 împreună.
4 (greşeală pentru) multeori.
5 lipite.
6 de-aş ajunge.
7 s-ar.
8 n-oi.
9 îmi pare.
10 (greşeală pentru) nu-i.
11 dacă s-ar.

DOSOFTEI
(1624-1693)

PSALMUL 136
La apa Vavilonului,
Jelind de ţara Domnului,
Acolo şezum şi plînsăm
La voroavă ce ne strînsăm,
Şi cu inemă amară,
Prin Sion şi pentru ţară,
Aducîndu-ne aminte,
Plîngeam cu lacrămi herbinte.
Şi bucine ferecate
Lăsăm prin sălci aninate,
Că acolo ne-ntrebară
Aceia ce ne prădar
Să le zicem viers de carte
Într-acea streinătate,
Ca-n svînt muntele Sionul
Cîntări ce cîntam la Domnul.
Ce nu ni să da-ndemînă
A cînta-n ţară streină.
De te-aş uita, ţară svîntă,
Atuncea să-mi vie smîntă,
Şi direapta mea să uite
A schimba viers în lăute!
Şi să mi să prinză limba
De gingini, jelindu-mi scîrba,
De te-aş mai putea uita-te,
Ierusalim cetate,
Nainte de nu te-aş pune
În pomene-n zile bune.
Să nu uiţ, Doamne svinţe,
De Edom ce-au zis cuvinte
Svintei cetăţ împrotivă,
Cu rău din gură zlobivă :
„Răsîpiţî-i zidiuri nalte,
Deşertat de bunătate!”
Tu, fată vavilonească,
Răul va să te tîlnească!

Va fi ş-acela-n ferice
Ce-ţ-va veni să te strice,
Că ţî să va-ntoarce darul,
Cum ne-nchirii tu cu păharul,
Cînd cuconii tăi de ziduri
Vor zdrobi-i ca neşte hîrburi.

Psăltire a svîntului provoc Da vid [...] pre versuri tocmită [...] de smeritul Dosoftei, mitropolitul de Ţara Moldovei, Uniev**,** *1673.* Dosoftei : *Opere***,** 1973, vol. I, 307-308

PSALMUL 11

Foloseşte-mi, Doamne, şi mă sprejineşte
Cu a ta putere, de mă mîntuieşte,
Că scăzută cei buni şi să-mpuţînară,
De nu-i dereptate nice într-o ţară.
Deşert cătră proape tot omul grăieşte
Şi cu-nşelăciune va de-i păgubeşte.
Cu buze viclene, din inemi-adînce,
Grăiesc răutate şi cuvînt de price.
Despierde-vei, Doamne, buze-nşelătoare,
A limbă sămaţă, de rău grăitoare.
Să fălesc pizmaşii că-ş vor mări limba.
În cuvînt de svadă, să mulţască scîrba:
„Că buzele noastre sîiit cu noi de faţă,
Nu băgăm în samă Dumnezău ce-nvaţă".
Vez mişelătate, vez suspini cu jele,
A lipsiţ şi meseri vez de dureri grele.
Acmu pentru dânşii scoal, Doamne svinte,
Să-ţ împli cu izbândă svintele cuvinte
Şi să-t rădici sămnul cel de biruire,
Că cutez cu dânsul fără de-ndoire.
Că cumu-i argintul lămurit cu focul.
T-sînt svinte cuvinte curate cu totul.
Tu, Doamne, ne scoate şi ne socoteşte
De ruda aceasta şi-n veci ne fereşte,
Că-mpregiurul nostru sânt gata s-alerge
Cu rău necuraţii cei fără de lege.
Precum este ceriul mare de nălţîme,
Pre pământ adăogi' de oameni mulţime.
Dosoftei, op. *cit.*, vol. I, p. 39

PSALMUL 46
Limbile să salte
Cu cântece nalte,
Să strige-n tărie
Glas de bucurie,
Lăudând pre Domnul,
Să cânte tot omul.

Domnul este tare,
Este-mpărat mare
Preste tot pământul
Şi-ş ţine cuvântul.
Supusu-ne-aţi gloate
Şi limbele toate,
De ni-s supt picioare
Limbi de pre supt soare.

Alesu-ş-au şie
Parte de moşie
ara cea dorit,
Carea-i giuruită

Lui Iacov iubitul,
Ce-i ţîne cuvîntul,

Mila să-ş arate
Cea de bunătate
Spre noi, ticăloşii,
Precum ne sipun moşii.
Pre vîrvuri de munte
S-aud glasuri multe
De bucine mare,
Cu naltă strigare,
Ca s-au suit Domnul
Să-l vază tot omul.

Cîntaţ în lăute,
În zîcături multe,
Cîntaţ pre-mpăratul,
Că nu-i ca dîns altul
Să domnească-n lume,
Cu svîntul său nume

Cîntaţ să-nţeleagă
Preste lume largă.

Că Dumnezău poate
Pre limbi preste toate,
De le îmblînzeşte
Şi le-mpărăţeşte.
Scaunul dă rază
Unde va să şază
Domnul clin direapta,
Să-mpărţască plata,
Pre boieri, pre gloate,
Pre limbile toate.
Şi cine să-nalţă
Din hire sămaţă,
I-a vedea tot omul
Cum i-a certa Domnul.

Dosoftei, op. cit., vol. I, p. 103-104

PSALMUL 59
Doamne, lepădatu-ne-ai şi ne-ai surupat,
Pre noi mîniatu-te-ai şi ne-ai şi cruţată
Pămîntul clătitu-l-ai şi l-ai strămutat,
I-ai strînsu-i frânturile şi l-ai vindecat.
Că te-ai arătatu-te aspru şi aprins,
De ne-ai adăpatu-ne cu vinuri de plină.
Şi de teamă cine-ţ au, le-ai datu-le sămn,
De arc să să apere cu toiag de lemn.
Şi ceia ce ţî-s iubiţ să ţî-i izbăveşti
Cu braţul tău cel dirept şi să-i mîntuieşti.
Şi pre mine cînd mă rog, Doamne, să mi-auz
De la locul tău cel svînt şi să-m şi răspunz,
Ca să nu-m fac voia rea, nice să tînjesc,
Că tu parte face-m-vei să mă veselesc
De tîrgul Sihemului, de valea Sohot,
Că mi l-ai dat cu uric, cu locul cu tot. [...]

1673, Dosoftei, op. cit., vol. . I, p. 132.

ARTE POETICE LA ROMÂNI

Al. PHILIPPIDE

SPONTANEITATE ŞI CONCEPȚIE

„Se discută acum cu multă aprindere despre măiestrie (...) Discuția este interesantă şi utilă, cu condiția de a se evita confuziile". Şi mai departe: „Creația rămîne un act spontan şi ingenuu sau, cum ziceau platonicienii, frenetic, şi Dante avea dreptate spunînd**:** *„Io mi son un che quandol Amoi mi spira, noto e* a *quel modo/ Che ditta dentro, vo signiiicando".* (Eu sînt unul care cînd/ Amor mă inspiră, însemn, şi în chipul în care glăsuieşte în mine, împărtăşesc celorlalți). Cărei zone a operei îi aparține măiestria, cînd este evidentă: conținutului sau formei? Evident, conținutului. Ingenuitatea e facultatea prin care realul e perceput, asimilat şi prelucrat ocult pînă la izbucnirea spontană a ficțiunii".

Răspunsul acad. Al. Philippide
(„Spontaneitate şi concepție", „Contemporanul", 11 ianuarie 1963):

În discuțiile de critică literară termenul de spontaneitate se aplică şi atunci cînd e vorba de conținut, şi atunci cînd e vorba de formă. Se vorbeşte despre spontaneitatea concepției sau despre spontaneitatea expresiei, cu intenția de-a se indica prin asta, şi într-un caz şi în altul, că totul se întîmplă într-un chip firesc şi de la sine, fără nici o pregătire şi pe negîndite.

În discuțiile literare, spontaneitatea este considerată uneori ca o calitate înaltă şi, fie că e vorba de conținutul unei scrieri, fie că e vorba de formă, cînd se spune despre o lucrare literară că e alcătuită cu spontaneitate, asta vrea să însemne că acea lucrare este valoroasă. De unde s-ar putea deduce că spontaneitatea ar fi o condiție sine qua non a producției de valori literare. Este aici o alunecare de înțelesuri şi o confuzie care trebuie numaidecît înlăturată prin examinarea cu atenție a chestiunii.

Se poate vorbi oare de o concepție spontană? Există, desigur un punct de plecare, un punct de la care porneşte scriitorul cînd îşi propune să scrie ceva. Ideea operei, de cele mai multe ori, nu apare în mintea lui ca o revelație subită, ca o apariție neaşteptată, ca o viziune nepregătită de nimic şi venită din văzduh. Ideea operei este rezultatul unei elaborări, al unei pregătiri, în care observația, cercetarea, studiul, experimentarea intră în chip larg. Ideea este dezvoltată apoi în mod conştient şi nu la voia întâmplării. Unde mai are loc aici spontaneitatea, acea însuşire miraculoasă datorită căreia creația literară se săvîrşeşte fără voia şi fără ştirea scriitorului, acesta trezindu-se deodată' cu mîna pe condei şi punînd pe hîrtie, de-a gata, rezultatele strălucite ale unei operații mintale efectuate pe negîndite? Concepe şi lucrează oare scriitorul aşa, pe negîndite, şi opera lui se desprinde din el de la sine, aşa cum cad

fructele coapte din pom? Se poate vorbi despre creaţia literară ca despre o acţiune care se execută de la sine? A răspunde afirmativ la această întrebare ar însemna să tăgăduieşti firea adevărată a artei. Creaţia artistică nu se face dintr-o dată, cu un *Hat lux* proclamat în adîncul conştiinţei şi urmat în aceeaşi secundă de faptă. Chiar cel mai simplu ***cîntec,*** cu cea mai mare aparenţă de „spontaneitate", este rezultatul unei pregătiri, al unei munci mintale, care precede în chip cert şi pregăteşte rezultatul. A tăgădui acest lucru înseamnă a scoate fenomenul literar de sub legea cauzalităţii, ceea ce ar fi absurd, o dată ce de această lege ascultă tot ce există. Spontaneitatea, care este comod invocată ori de cîte ori se simte nevoia de a se astupa cu un cuvînt vag absenţa unei aprecieri critice întemeiate, este foarte de aproape înrudită cu inspiraţia, alt termen care, cînd e cercetat cu atenţie, se arată şi mai vag decît celălalt. Ar putea spune cineva cu o oarecare certitudine ce este inspiraţia? Cred că nu. E un cuvînt care exprimă influenţa imaginară a unui duh al creaţiei artistice, descins din regiuni supraumane şi poposind în craniul cîtorva aleşi. E unul din acele cuvinte de care pomeneşte Goethe în Faust I: „Denn eben, wo Begriffe fehlen/ Da stellt ein Wort zur rechten Zeit sich ein". (Căci tocmai acolo unde lipsesc noţiuni, vine un cuvînt şi se aşază la timpul potrivit.)

Se poate oare vorbi de spontaneitatea expresiei? Există adică vreo formă care să se ivească perfectă dintr-o dată, ca Afrodita din spuma mării sau ca Pallas Atena din ţeasta lui Zeus? Consideraţiile cu privire la concepţia operei sînt valabile şi cu privire la formă, la expresie. Nici forma nu apare pe negîndite. O operaţie mintală, care poate fi oricît de scurtă dar nu poate lipsi în nici un caz, precede şi pregăteşte forma. Pregătirea aceasta poate să fie minimă, desigur atunci cînd e vorba de un cîntec ca acesta al lui Musset: *„A Saint- Blaise, ă la ZueccaJ Nous etions, nous etions bien aisej A Saint-Blaise,/ A Saint-Blaise, ă la Zuecca/ Nous etions bien lă" („La Saint-Blaise, la Zuecca eram toarte, toarte mulţumiţi, La Saint-Blaise! La Saint-Blaise, la Zuecca, ce bine ne simţeam acolo"„)* sau strofa aceasta din St. O. Iosif: *„Noapte, noapte iar mă laşi/ Singur pe cărări pustii/ Părăsit aceleiaşi/ Palide melancolii"*; sau celebra improvizaţie a lui Goethe, scrisă pe uşa unui pavilion de vînătoare: *„Uber allen Gipleln/ Ist Ruh/ In allen Wiplelnl Spiirest du/ Kaum einen Hauch; Die Vogelein schweigen im Waldel Warte nur, baldet Ruhest da auch" („Peste coame de munţi! E linişte-adîncă,/ Prin ramuri asculţi! Cum stăruie încă ! Un murmur blînd! în codru glasul păsărilor piere./ Aşteaptă-n tăcere./ Dormi-vei şi tu în curînd.")* Să se observe, totuşi, că în aceste exemple de poezie fugitivă, în aceste cîntece care sînt de fapt numai nişte exclamaţii, fără o dezvoltare lirică, arta literară apare în chip evident. Strigătul de-o clipă al inimii este prefăcut în poezie prin acţiunea meşteşugului artistic, prin arta subtilă a poeţilor. Meşteşugul care transformă aceste exclamaţii în poezie nu este spontan, nu poate fi spontan. Arta nu e spontană, spontan poate fi sentimentul (dar şi acesta mult mai rar decît se crede de obicei)... sentimentul singur nu este însă destul ca să dea. poezie.

Există fără îndoială posibilitatea unei poezii care se iveşte ca un *coup de*

foudre, deodată, pe neașteptate, la fel cu dragostea subită care poartă acest nume și despre care Stendhal în cartea lui *Despre iubire* spune că nu e nici ea lipsită de o perioadă de cristalizare, operația cristalizării fiind, tot după Stendhal, absolut necesară pentru producerea sentimentului iubirii. Această cristalizare, care e o incubație afectivă, are loc și în producerea poeziei și procesul de cristalizare, de incubație a sentimentului, așa cum îl descrie și îl analizează Stendhal, corespunde, cred, foarte bine cu procesul creației literare; o analiză pe această bază ar duce, desigur, la rezultate interesante în definirea fenomenului literar, poetic îndeosebi, care, deși discutat de nenumărate ori din antichitate pînă azi, mai prezintă laturi obscure. Cristalizarea stendhaliană ne-ar feri în orice caz și mai mult de primejdia alunecării în vagul spontaneității și al inspirației. S-ar putea, de exemplu, ca Marseilleza să fi apărut ca un *coup de foudre* (dacă nu toată, dar măcar prima strofă) în mintea lui Rouget de Lisle, dar nu se poate face o regulă de artă din cazuri rare și excepționale, efecte ale unor împrejurări și evenimente excepționale și ele.

Poezia, ca toate celelalte specii literare, reflectă realitatea în felul ei deosebit, potrivit cu mijloacele pe care le folosește și cu specificul ei și cu diferențele de stil care există în chip firesc și necesar între poeți. Procedeele cu care fiecare poet în parte reflectă realitatea și o interpretează, nu sînt întru totul aceleași la fiecare. Ritmul, tonul, intensitatea, întinderea, mijloacele stilistice de tot felul variază după firea și după înclinațiile personale ale fiecăruia, după cultura mai mare sau mai mică, după talentul, mai puternic sau mai puțin puternic, al fiecăruia. In mintea poetului se formează, pornind de la contactul cu realitatea, un vers sau un mănunchi de versuri, la început poate încă numai pe jumătate formate, crisalide ale viitorilor fluturi, așa cum din belșug se arată în manuscrisele lui Eminescu. Versurile pe care poetul le alcătuiește mai întîi pot fi de la mijlocul sau chiar de la sfîrșitul poemului pe care vrea să-l compună. Nu există în această privință două moduri de a lucra absolut identice. Fiecare poet are oglinda lui proprie și felul lui propriu de a reflecta interpretativ realitatea. Dar lucrul acesta el trebuie să-l facă cu deplină luciditate, în plină lumină și nu înconjurat de aburi mistici.

Artistul adevărat este mereu conștient de munca pe care o face. El nu lucrează la întîmplare și pe negîndite. Preceptul lui Horațiu *saepe stilum vertas*, să întorci adesea stilul, adică să ștergi adeseori ce-ai scris, este un sănătos principiu de artă literară și el nu trebuie uitat niciodată."

POEME ROMÂNEŞTI ÎN LIMBI STRĂINE

Mihai EMINESCU

Que les étoiles s'allument/ Lumineze stelele

Que les étoiles s'allument,
Que les ruisseaux écument,
Et les nuages voyagent.
Que les peuples vieillissent
Et les forêts grandissent –
Moi seul je resterai
À rêver d'une fée
Qui mienne a été.
Merveille sans pareil
Le jour, qui me sourirait,
La nuit qui m'envoûterait
Et contes raconterait,
Perdue à tout jamais ? ...

Cieux tristes, jours d'ennui,
Longues, ténébreuses nuits,
Tout le chemin de ma vie.

(Fragment din *Între nouri şi-ntre mare*)

S'en est allé le temps…/ Sunt ani la mijloc

S'en est allé le temps et s'en ira
Depuis l'heure sainte où l'on s'est rencontrés,
Je pense encore combien l'on s'est aimés,
Merveille aux yeux grands et main de soie.

Ô, viens, reviens ! Je veux que tu m'inspires,
Que ton regard se penche sur le mien,
Laisse-moi rester sous son rayon serein,
Enlève des chants aux cordes de ma lyre !

Tu ne sais pas combien, quand tu t'approches,
Tu rends à l'âme le calme des profondeurs,
Pareil à l'astre issu des grands silences.

Et quand je vois ton enfantin sourire,
Une vie d'ennuis s'éteint et de douleurs !
Mes yeux s'allument, j'entends mon âme grandir !

Dehors l'automne…/ Afară-i toamnă

Dehors l'automne, des feuilles craignant la pluie,
Et le vent qui fouette la croisée.
En relisant des lettres surannées,
L'espace d'une heure, tu recomposes ta vie.

Tu trouves encore de ces petits passe-temps,
Et ne voudrais qu'on frappe à ta porte,
Tu aimerais encore plus par ce temps,
Tout près du feu, que la rêverie te porte

Très loin. De moi aussi toutes les pensées s'emparent,
Je rêve du conte de Dochia la fée.
Autour de moi s'amasse le brouillard.

Mais le frou-frou d'une robe me rend heureux,
Qui donc serait dans ma maison entré ?!
Deux fines mains recouvrent mes yeux.

Sur les cimes/ Peste vârfuri

Sur les cimes s'en va la lune
En faisant frémir les feuilles
Et du bois le cor revient
Chant d'amour et chant de deuil.

On l'entend lointains fuir
Et tout bas, de plus en plus,
L'âme endolorie et nue
Du désir de mort remplir.

Tu te tais ; mon cœur ravi
D'une musique te cherche encore…
T'entendrais-je, tendre cor,
Jamais sonner dans ma vie ?

Car toutes les choses du monde sont éternelles/
Căci eterne sunt ale lumii toate

Solitaire, la mer pleure doucement sa souffrance.
Depuis longtemps elle dit et mystère et détresse,
Depuis des millénaires elle se tourmente et dit
Sa solitude.

Des toiles blanches pendent et flottent sur la mer
Vagues profondes tremblent sous les noirs navires
Entre ciel et mer, en effleurant l'air,
L'oiseau s'élance.

L'eau reste en son lit ; au-dessus les étoiles
Illuminent sagement, ignorant les siècles ;
Seules les vies errantes, vouées au néant,
Volent, par nuées.

Car toutes les choses du monde sont éternelles :
Si elles naissent, c'est pour périr, formes vaines,
Mais elles portent toutes au cœur la vie
De l'oiseau Phénix.

Seul le poète/ Numai poetul

Le monde entier est passager
Les humains naissent et meurent
Telles les vagues illimitées,
Par une âme emportées,
Qui labourent sans répit
Le sein de la mer – infini.

Seul le poète,
Pareil aux oiseaux
Qui survolent l'écume,
Passe l'infinitude du temps :
Dans les ramures de la pensée,
Dans les saints pâtis
Où des rêveurs comme lui
Poursuivent leur chant.

Traduceri de **Liliana Cora FOSALAU**

Lucian BLAGA

Hermetism
My dearest sweetheart is shaped out
of some lyrics and a fair tune,
the word's enwrapped in song round about,
a word hard to grasp and to attune.

My dearest sweetheart would chant out
some unfathomable lyrics.
I slightly guess the abstruse word,
though hard to grasp and to attune.

The tune would make me yield and ungird,
yet my heart's heavy though deeply stirred,
life stone, like the ground, like a sherd
since I can't grasp the hidden word.

Love
You're in love – when the copper pitcher
replenishes almost unawares,
by turns, with flowers and autumn's richer,
with fire, with the season in your veins' flares.

You're in love – when the suave icon
you hold sacred steadfastly stays framed
in pain for ages, like the wound's beacon
within the olden green tree, yet unnamed.

You're in love – when, during gloomy whirls,
where the suns hardly dare to venture,
you dart to pick amongst the shadows' swirls
the fair-haired smile of the treasure's quencher.

You're in love – when feelings awaken
since the heart's all there is in the world,
since your wanderings will end unshaken
not in death, but a new tale to be furled.

You're in love – when your unbroken being,
altering your quietude for storm,

evenly allows to your foreseeing
the lava pervaded by the moon's swarm.

Ceramics
Like pitchers born to quench the thirst,
maidens radiate youthfulness from contours
as if meant to slip from the embraces' burst.
They're forged from blazes, carved from water allures.
Brisk, unvanquishable pitchers, all athirst.
We grasp them in our thoughts, through our eyelids' tenures.
Our illusion of capturing them obscures,
since the deceitful deed proves laden with lures.

Women, Blazing Violins
Women are violins,
tremulousness reverberating in palms.
I extoll them, write them odes and psalms
for the end of the journey
they take on their Earth spins.
Soft wood, sacred wood without sins !
Women are violins,
speechless vibrations as balms,
blazing violins kindled by bows' ins
into flames and smoke.

English version by **Gabriela PACHIA**

Petre STOICA

And When We Awaken
It rains silverly and everything blackens
both the wood of the cross and your virgin face
the curtain hanging outside would rot – it's a mourning
flag the bees have sipped poisoned pollen
the eventide falls with glints of mould and rust
black boleti grow on the road signs
and we gropingly step into slumber together
the rainfall darkens even the stars in our dreams
we sleep embraced so as not to catch a chill
and when we awaken it's been winter for quite some time

our black memory gives birth to white stones
you're still yourself and most pallidly ask me
why now

English version by **Gabriela PACHIA**

Nichita STĂNESCU

The Grievous Snowfall

With a moment's aloofness, with a blink's absence
you could sever my glances, henceforth they –
a greenish eyeball of water, a fugacious
mirroring eye –
would frantically seek succour,
though failing to find it.

The winter that sets on its ravenous winds against
one another in the sky heights, their crests
fluttering wolf-headed flags,

would bite my wandering glances,
wringing out
your leisurely loved, caressed,
scented, contemplated bodies.

And all over the city, over the railway tracks,
all over the forests, over the rivers
a grievous snowfall of translucent, suave,
illusory bodies would descend
without anybody's suspecting it.

Only myself, while seeking you worldwide,
would raise my unseeing blue eyes
one unto Kamchatka, unto Greenland,
the other unto the Atlantic, unto the Pacific.

Beauty Sickness

I can't say it was good luck
that I met you.
I merely say it was a marvel.

Strive not to die, my sweetheart,
Do your utmost not to die if you can.

I've been bereft of my life,
you've been bereft of your good luck.

All I can say is
that the two of us have been living
on this earthly globe.

English version by **Gabriela PACHIA**

Grigore VIERU

Love Song
You've angled
for my sun at daybreak
and harvested
its red roe.

You've angled
for my hill
and harvested
its black roe.

On the embers
of its ardent song
the nightingale's bread is baked :
the nicely brown-cheeked rose.

Meanwhile,
you dolefully listen
to its dewy voice
and to my song.

"Happy must be he
who finds contentment
in a round loaf of bread
dipped in the oil of peacefulness !"

First and Foremost
First and foremost
I threw my sweetheart's ring
onto the far-off motherly field.
I set off over the hills in search of it.

Thus I became inured
to running.

First and foremost
I cast my sweetheart's ring
onto the seafloor.
I plunged into the surging water
in search of it.
Thus I became inured
to swimming.

First and foremost
I launched my sweetheart's ring
onto the stars.
I rooted out my soles from the ground
and darted up into the sky
in search of it.
Thus I became inured
to soaring.

The Woman
The woman
should have been a bird.
To fly
in the vicinity of Lord God Almighty.

Yet Lord God Almighty
didn't endow her with wings.
At that moment the man turned up.
He kissed her plentifully, stroking her,
on the sore places,
where the two wings
were due to spring,
therefore
he himself turned the woman
into a bird.
Henceforth the woman
was able to fly.
She soared even higher
than the vapours rising
from her hot body.
However, she swiftly descended

upon the man's shoulder –
his kisses
would lie heavy on her wings,
drawing her back to the ground,
the ashen spots on her face
and her womb
growing coppery and round
like a loaf of bread.
Thus
she wouldn't unfasten herself
from his shoulders.
Thereafter the man
ventured to fly together
with her wings.

Greatness
Bent
over the cradle,
over the sprouting
sugar beet,
bent
over the microscope,
over
my shirt
whitely blooming in the water,
bent
over
some tangled yarn
at the weaving factory –

that is why
I myself, the man, might seem
taller
by your side.

Descending
from tempestuous masts,
attracted by you
like the high tide lured by the shore,
I love you, woman,
on my bended knees !

English version by **Gabriela PACHIA**

Marin SORESCU

The Tear
I keep shedding a tear
Which wouldn't fall,
However much I might strain myself.

I am wracked with pain
As if it were the birth pangs of an icicle.

The Earth grows ever chillier
Upon my eyelid,
The Northern ice cap keeps expanding.

Oh, my arctic eyelid !

Pantomime
A man about thirty personas old.
Next to him, a soul.
(It might as well be a woman's soul)
The man gives the soul a glance.
As if he saw something
A forehead wrinkle appears (from the right)
The woman gives the man a glance
A hair clip appears in her tresses (from the moon).

A cloud enters. A vase, a sunflower enter
A bullet enters.
The man and the woman sit on a stone
Waiting for the things to concoct
Some sort of connection.
Yet nothing of the kind !
He trims himself up
Lies down and dies.

There's not any word
In the scene.
Merely a leaf, ingeniously tied to a rope,
Descends and rises,
Descends and rises.

Query
What day is it today ?
Monday ?
But it was Monday
The entire last week.

Tuesday ?
It was Tuesday throughout last year,
It was Tuesday for certain.

Wednesday ?
The previous century, as far as I know,
Fell on a Wednesday.

Thursday ?
'Twas on a Thursday
Carthage was ploughed,
'Twas on a Thursday
The Library of Alexandria was burned down.
It's utterly unlikely that
Not a single day has elapsed since then.

Friday ? Saturday ?
I've once heard
About these days,
Stop dealing in tall stories !

Might it be Sunday ?
The timespan prior to the Creation
Was called Sunday.
I can perfectly recall it.

Good Lord, all the days *have been exhausted*
We were left with no other
Unused day.

The Very Hour
The very hour
When all things, overweary of meaningfulness,
Fall asleep upon significances,
Like wary sentinels

Propping up their chins
On their lance heads.

You, walls, ceiling, sky and universe,
Don't lay your burdens too heavily
On me,
I barely prop myself up on a sole thought,
Even worse, on a sole word,
Which has already begun to dissipate
At its signifying end.

English version by **Gabriela PACHIA**

Paula ROMANESCU

Soledad
Curiosa vida
y corto,
¡su longitud no importa!,
el camino a las estrellas.
¿Con quién compartirlo,
hasta que llegue?

Mártires
¿De qué agua será la orilla
de lunares lágrimas
desde la cual loco surgió
el maldito azar?
¿O será la noche
de odio y de pecado
la que hizo brotar) esas altas sombras
sin culpa alguna
con alma de luz,
como un cáliz de flor
del pensamiento,
pisoteando la muerte
sobre la muerte?

* * *

…**S**er o rotundamente no ser.
Es como si bajo el cielo te quedaras
eternamente en solitario
explorando el firmamento

que tan bien conoces,
sin saber todavía que él solo revela
peldaños de misterio
sombreados por melancolías
que saben a miel.

Espera, ¡Llegaré!
Del polvo de las olas raídas,
la concha del recuerdo me llegó
con su perla, de lágrima ardiente
aplastada por el canto de las gaviotas.
Un grito agudo rompió el horizonte,
del cual tu sombra, como un anochecer
sin voz, me ha llamado.
Espera, ¡llegaré!,
Pero, ¿a quién voy a dejar el canto,
mientras las olas lloran?

Herencia
El desmesurado tiempo
se hubiera extinguido
si, en la hoguera de oscuridad,
yo no hubiera encendido
mis días tan escasos.

Algún día hacia la tarde,
sin mí,
él arderá más fuerte,
porque yo le dejaré ardillas
de una alameda de luces
que lleva jugos de la vida
y un anhelo, no empezado,
de sed de altitud.
Cielo ciego sordo y mudo
que se refleja
en un grano de arcilla.

Living altar
Life
Without respite to question
„Where from and where to go?"
I barely realize that now I find myself

in an uncertain moment
carrying with me since long time
somehow full of a sort of joy
and an unutterably sweet
taste of bitterness
my good evil.
Life,
marvel with ceaselessly
changing face
that still belongs to me,
I´m asking you, by any chance
aren´t you God himself
who built in me,
out of great emptiness,
a living altar for a love
that merely lasts one day?

Misunderstanding
My angel came to my door:
– Let me in!
– Who are you?
– Your guardian.
Me,
Maneuvering a scarce fate:
– Mind your way!
And the fate:
Next!

Translated by **Gabriela SONNENBERG**

Nicolae MAREŞ

Erhört werden
Ich danke Dir, Sprache,
Du Mutter meine,
mit Dir zusammen wurde ich geboren.
Für alles, was uns umgibt,
und für das was nicht da ist,
hältst Du Namen bereit,
zeigst mir und meine Gefährten den Weg,
erlaubst mir, in über Generationen gereichten,
eigenen Worten, mich auszudrücken.
In Deinen Kleidern hüllst Du mich ein,

von Kopf bis Fuß.
Dank Dir kann ich die Welt
in Sicherheit erkunden und reden kann ich,
so dass man mich versteht.
Stolz bin ich dafür, dass ich
Deinen Wurzeln entsprang,
Deinen Gesetzen getreu
meine Gedanken,
Freude und Trauer, Dinge, die ich
ohne Dich nie verstanden hätte,
ausdrücken kann.
Unter Deiner goldenen Kuppel,
die in den Himmel ragt,
fühle ich mich geborgen.
Die Ziegelsteine tragen in sich
jeweils die Kraft von Soldaten
der bereit sind, für Dich, Sprache,
ihr Leben zu opfern,
im eisernem Grund verankert, in Gold geschmiedet,
Helden, die niemals fallen.
Dank Dir kann ich,
unter allen Bedingungen,
erhört werden und zuhören.

Traducere în limba germană: **Gabriela SONNENBERG**

Elena Liliana POPESCU

And beyond that life
known and unknown
which the soul passes
always candid
lies Life itself...

HYMN TO LIFE

I
We long forever for the Sea
from the sea of Remembrance
We long for the Distance
from the distance to the Horizon

We long forever for the Sky

from the sky of Memory
We long for the Ephemeral
from the ephemeral in Nature

We long for the Unborn
in all that is born
or the unknown
in what is known

II
Within you lies the poet
Within you, poetry
Within you lies the prophet
Within you, the prophesy

Within you lies the Voice
Within you the Unspoken
Within you lies the Thought
Within you the Never-thought

Within you the Quest
Within you the Fathomless
Within you the Question
Within you lies the Answer

III
Nothing unchanged
Nothing impermanent
Nothing undiscovered
Nothing ignorant

IV
Remembrance lies hidden
in all that is unknown
Immortality is hidden
in all that has been lost

Find the Truth
in what you have forgotten
Only He is All-knowing
of all he has created.

English version by **Adrian G SĂHLEAN**

Y más allá de la vida
conocida desconocida
que el alma atraviesa
con su eterno candor
se halla la Vida misma...

HIMNO A LA VIDA

I
Nos atrae eternamente el Mar
desde el mar del Recuerdo
Nos atrae la Lejanía
desde la lejanía del Horizonte

Nos atrae eternamente el Cielo
desde el cielo de la Memoria
Nos atrae lo Efímero
desde lo efímero de la Naturaleza

Nos atrae lo no nacido
desde todo lo que ha nacido
o lo no reconocido
desde lo que es conocido

II
En ti está el Poeta
En ti la Poesía
En ti está el Profeta
En ti la Profecía

En ti está la Voz
En ti el Silencio
En ti está la Consciencia
En ti la Inconsciencia

En ti está la Búsqueda
En ti lo Insondable
En ti la Pregunta
En ti está la Respuesta

III
Nada permanece

Nada cambia
Nada se sabe
Nada se ignora

IV
Oculto está el Recuerdo
en lo desconocido
Oculta está la Inmortalidad
en lo perdido

Encuentra la verdad
en lo olvidado
Sólo Él, el Conocedor
de todo lo creado

Traducción: **Joaquín GARRIGÓS**

Cassian Maria SPIRIDON

IN THE STUDIO
with quiet fingers I caress your cheek
weary are the times and the earth
you/ from time to time/ turn your eyes
you envelope me in the ray
of your golden-green light
I gently outline the oval of your face
a perfect sitter in the studio

it's an /excruciating /love /play
we're worlds /so different/so troubled/
/incarcerated in the frames of silence
with hearts overwhelmed
with mysterious loads on our shoulders

sometimes/
rises your look /as if from the deep/
is it for me really
or only for what/is now reflected
in your mind

in a deserted hall/
on an uncomfortable chair
we both sit /in silence
/the painter is away/
and no one /on the canvas
to catch this instant

I'd like to write only for you
but I'm deceived by the muse / how many times has she done that to me/
so / disarmed /
I caress your soul
with the shyness
of weary wings

WHAT A SAD FACE
what a sad face the Moon had/
as all in tears she looked at us
with her bitter smile/ clouded
we were/ for good/ in love with each other
on our breast/ an armour-plate of tears
how lonely we were among the planets
the earth was empty and overwhelmed/
with verdure

ant the Moon/ keeps hanging
like a street lamp/ that I carved
/in my sad boyhood/
from a pumpkin/ grown among the corn-cobs
like a bait/

the Moon lies bored
to her eternity is inexistent
but what is the use of so much freedom

IT IS TIME FOR THE PLANE TO PASS
I am seized with coolness/ the crickets sing
over the hills and houses/ at ten o'clock at night
the plane passes by
left at the far end of the world
here/where all the stars are put in good order
my life is marked by knots

a new one always catches me/more tightly
than living creatures caught in seines

caught in snairs of air
only you and your heart understand
a hand-knot on the line of life
and fires
bullet after bullet

it is time for the plane to pass
more and more muffled is the rumble / in the air
and the crickets/ with singing forearms
conquer the night

CONFUSION AND COLD
through the mantle my blood passes
in drops it falls on the floors
still I stand
confusion round its forehead flutters
its wings black
pointed
birches /dressed
in white bridal night gowns
of which tastes a starving axe
watch the way
full of snows
through the window
rises the cold
why should I be to blame
for all those who/ put to eternal death
no longer know the way to redemption
now when it ever snows
and I lament before the Lord
and drips the blood from tears
over my melancholic mouth

century after century
in succession
innumerable centuries
twined on our both legs
send word
that death

never/ forgives anyone
beast faithful
ever /with angelic patience
snatches us
the soul moves
whither it has a wish
thirsty hearts await it

all of a sudden / death
over me will spread out
the frozen carpet
ground and pillar of the night
it's winter high and low/ in the breasts and walls
in the sky/ on the earth
the cold unknown dogs brings together
and the stout fellows/ (on the frozen string of love)
ah, My Lord ! Why did you make me
drops of blood flood the floor
snow and cold in the sky / my soul
turns up
like a star which falls and then passes on

rises the northern glacier in my breast
the thought sets there and quiet is my heart

* * *
my dear
is it true that our eyes
will bathe into each other
even after
we have left for good?

is it true/ my dear
that our hands will try
to be together
even after we have fallen asleep for good?

is it true
is it true
that our souls/ will be ever

flying together
even after/ even after…
my dear?

A DUTY TO CARRY OUT
my hands can hear your soul
through all their ten papillae
with eyes tiny
as the red point of a laser

bearers of the ten commandments
they draw the outline of your inner energies
on the dark screens

the seekers for meaning/ along the hot backbone
between the vertical ribs of the night
is the heart beating in the tabernacle
keeping watch over
the time when the rain bends
the leaf and the grass/ blade after blade
astral counting
as if it wished to tell us
how many stars look at us

only death climbing up in the spiral
always a step higher
adds soul to soul
with a celestial abacus
giving to either of them its share/
as much as right from floods

English version **Olimpia Iacob** & **Jim Kacian**

BIBLIOTECA *HAIKU*

Marius CHELARU

World Haiku no 14, 2018

Această a paisprezecea antologie editată de Ban'ya Natsuishi, World Haiku Association, cuprinde 478 de poeme în 35 de limbi, semnate de 166 de poeți, din 48 de țări (din România: Magdalena Dale, Valentin Nicoliţov, și subsemnatul). Aceste cifre statistice arată, de la an la an, și cum este concepută strategia celor care conduc asociația de a răspândi poemul haiku cât mai mult (și, cum am relevat de multe ori, chiar dacă rămâne un gen de nișă cel mai adesea), și felul în care reușesc acest lucru. Cititorii revistei „Poezia" au putut, de altfel, urmări asta de la an la an, din semnalările noastre. Dincolo de aceste statistici se poate vedea, în timp, și felul în care este perceput ce înseamnă a scrie haiku, maniera de abordare acceptată prin criteriile de selecție. (La fiecare semnalare a acestei antologii am dat, an de an, în traducere, și exemple, și pentru a urmări aceste aspecte.) De altfel, dacă avem în vedere și revista Ginyu (nu doar poemele publicate acolo, ci, poate, mai ales acea „galerie" selectată și comentată de Ban'ya de la finalul fiecărui număr) vedem mai mult din cum își dorește Ban'ya Natsuishi să arate haiku în prezent și în viitor.

Antologia mai cuprinde și o secțiune dedicată premiului WHA pe 2017 (acest an – Casimiro de Brito, Portugalia), rezultatele concursului „Shimanami Future Haiku", prima ediție (am vorbit despre asta, cu exemple, când am semnalat „Ginyu", nr. 77/ 25.01.2018), o alta de critică în domeniu (Ban'ya Natsuishi – Haiku și peisaj, Katica Kulavkova – Diferite tipuri de peisaj în poemul haiku contemporan, Sayumi Kamakura – Autoare de haiku femei și peisajele lor în Japonia, Judit Vihar – Simbolul culorilor în peisajul haiku, Zlatka Timenova – Frumusețea (im)posibilă în peisajul urban în haiku), una cu rapoarte de la conferințele WHA.

Câteva exemple – probabil, din ce se vede, unele au fost selectate și în scopul marcării răspândirii poemului haiku; întâi un poem al lui Casimiro de Brito: „Nu obosi, ţânţarule/ între lumină și umbră./ Întinde-te în inima mea". Ayumi Akitsuki (Italia) – „drumul spre casă/ primii fulgi cad/ pe amintirile mele"; Belinda Belovari (Serbia) – „așteptând/ un copac își mută umbra/ peste pantofii mei"; Ece Çehreli (Turcia) – „mâncând kebab/ mirosul fumului/ împresoară grădina"; Chen Ling Mei (China) – „Zăpada care cântă" „Florile zboară de la răsărit la apus/ mereu cad bucăți din ele pe pământ, apoi dispar/ Cine îndrăznește să se îmbete în nea!"; Kakushin Egan (Columbia) – „pe acel munte/ indigenii Chami/ arată calea"; Jaanus Ermann (Estonia) – „o mare de sticlă/ amestecată cu foc și furie/ vine vremea culesului"; Godhooli (Nepal) – „îmbăindu-mă în râu/ încerc să îmbrățișez apa/ ea curge mai departe"; Hwang Li (Taiwan) – „Sub soarele arzător/ viermii de pământ mor/ cuvintele mele".

Despre majoritatea textelor de la secțiunea „critică" am vorbit pe scurt când am semnalat diverse numere din Ginyu. Remarcăm doar tematica peisajului (urban sau „clasic") în haiku și diversele abordări.

O antologie amplă, din care se pot desprinde unele concluzii privind trenduri, felul în care se percepe în WHA un haiku şi limitele (sau, uneori, renunţarea la ele/ nuanţarea lor, păstrarea a ceea ce nu doar Ban'ya consideră că ar trebui să cuprindă termenul „spiritul haiku") renunţării la „regulile" „clasice". Dar se vede şi o „rezistenţă" a multor autori care nu doresc să se desprindă cu totul de linia „clasică" din haiku, deşi renunţă la unele „cerinţe".

*

Poeme haiku de iubire, antologie română, realizată de **Valentin Nicoliţov**, Editura Societăţii Scriitorilor Români, Bucureşti, 2018,196 p.

Semnalăm o nouă antologie realizată, sub egida Societăţii Române de Haiku, de Valentin Nicoliţov, dae datat aceasta pe tema iubirii. În cuvântul său înainte, după ce menţionează că nu are ştiinţă de vreo altă antologie pe această temă realizată la nivel mondial (făcând distincţia între cele de haiku erotic, dar şi cele cu substrat religios, şi cele care au fost vizate în cartea de faţă), notând şi că a cerut autorilor nu neapărat poeme de iubire romantică, ci şi de părinţi, casă ş.a., vorbeşte despre criteriile pe care le-a avut în vedere la selecţie (ţinând de aspectele „clasice" care definesc un haiku – wabi, hosomi, makoto, karumi ş.a.). Au fost antologaţi 65 de autori români, poemele lor fiind în română şi fie în engleză, fie în franceză, ceea ce conferă posibilitatea receptării lor şi pe plan internaţional. Pe scurt, cartea cuprinde secţiunea cu poemele selectate, o alta cu scurte biografii ale autorilor şi, în final, date despre antologator.

Sunt selectate creaţii nu doar ale autorilor români în viaţă, ci şi ale unora care nu mai trăiesc. De asemenea, unii stau în ţară, alţii peste hotare. Una peste alta o lectură interesantă din mai multe puncte de vedere, în primul rând acea „viziune panoramică asupra poemelor de haiku scrise de poeţi români până în 2017", apoi diversitatea de stiluri/ modalităţi de a înţelege tema propusă, felul de a aborda ce înseamnă haiku ş.a.

O temă frumoasă, o antologie care poate prilejui o lectură plăcută.

*

Au fil de l'eau, *Les premiers haïku français*, Edition établie par **Éric Dussert**, couverture de **Olivier Fontvielle**, Editions Mille et une nuits, Paris, France, 2004, 64 p.

Semnalăm pe scurt (mai amplu am scris în „Convorbiri literare")[1], acest volum pornind de la faptul că, în general vorbind, lumea e mai curând, familiarizată cu diverse aspecte ale „lumii haiku" pe „filiera" limbii engleze. Dar o pagină interesantă legată de istoria micului poem a fost scrisă şi în Franţa. În cuvântul înainte al lui Éric Dussert citim despre *Au fil de l'eau* şi câte ceva despre autorii ei, şi alte câteva aspecte legate de asta. A fost prima

[1] Am abordat tema pe larg în *Haiku. Haiga. Haibun,* Editura Tipo Moldova, Colecţia „Opera Omnia", publicistică şi eseu contemporan, Iaşi, 2013.

reeditare a aceste creații semnate de Paul-Louis Couchoud, André Faure, Albert Poncin, apărută în 1903, și asta, scrie Éric Dussert, arată „interesul pe care scriitorii francezi l-au avut față de haiku".

Au fil de l'eau este destul de puțin cunoscută nu doar la noi, deși s-a mai vorbit despre ea în unele studii pe tema liricii nipone. Și de aceea am dorit să prezint, pe scurt (mai amplu în „Convorbiri literare") cititorilor revistei noastre această unică, cel puțin până atunci, reeditare (sumar: Éric Dussert: Brève histoire des haijin de France, *Au fil de l'eau*, Éric Dussert: Faites vos haïku vous-mêmes, Petite bibliothèque du haijin) care arată cum au înțeles francezii, la acea vreme, ce înseamnă și cum se scrie un haiku.

*

Cornelia Atanasiu, *25 de ani la Societatea Română de Haiku*, Editura Societății Scriitorilor Români, București, 2016, 80 p.

O viziune personală, în manieră sintetică, asupra a ceea ce a însemnat Societatea Română de Haiku în primii 25 de ani, activității unor autori, dar și alte considerații și comentarii propune în această carte Cornelia Atanasiu, o autoare despre care am vorbit adesea în rubrica noastră și legat de volumele sale personale, și de antologii colective, unele realizate de ea. O lucrare compozită, în care citim și despre activitatea autoarei în domeniul liricii nipone, una de luat în seamă, dar și despre „poemele japoneze și creația autohtonă", „înțelegerea și răspândirea poemelor japoneze", dar și, de pildă, despre cel mai mare etnomuzicolog, Constantin Brăiloiu, muzicologul Nicolae Gafton, care a predat ani de zile sono-fonologia și logo-poetica, „a pus pe portativ marile poezii ale lumii", importanța, și ca sursă poetică, a creației populare ș.a.

*

Laura Văceanu, *Fărâme de viață. Anotimpuri*, coperta I – Constantin Grigoruță, ilustrații: Maria Ciurea**,** Editura Ex Ponto, Constanța, 2017, 204 p.

Nu de mult am semnalat, sumar, în tonul rubricii când e vorba despre alte cărți ale creatorilor de lirică niponă, *Elemente mitice precreștine și creștine în colinda românească. Studiu de folclor*, scriind ceea ce i-am spus și autoarei, că și-a neglijat ani bună munca în această direcție în favoarea liricii nipone și a organizării activităților legate de revista „Albatros" și Societatea de Haiku din Constanța. Poate că va mai scrie și o altă carte de acest tip. Dar, acum a revenit la lirica niponă. Cartea de față cuprinde două secțiuni de bază, prima (Fărâme de viață), cu proză scurtă, a doua, de haibun (Anotimpuri – care a apărut ca un volum separat, în 2015), încheindu-se cu o amplă secțiune de texte critice la prima ediție a *Anotimpurilor*, semnate de Alexandra Flora Munteanu, Mara Paraschiv, Ion Roșioru și Anastasia Dumitru.

Doar câteva cuvinte despre prozele scurte, cu pronunțat caracter autobiografic – autoarea reușește să contureze interesant atmosfera din zona localității dobrogene Ovidiu, dar nu numai (de pildă din zona Sibiului), pentru

că sunt interesante şi evocările/ amintirile personajelor din familia sau din anturajul Laurei Văceanu, despre care face vorbire. Cred că se va mai scrie despre această carte. Sau felul în care autoarea vorbeşte despre întâmplări cotidiene din viaţa unor oameni obişnuiţi, cu tot felul de probleme „normale".

În *Anotimpuri* textele sunt grupate după principiul sezonal, fapt, totuşi, nu foarte des întâlnit la autorii de haibun. Textele din această secţiune sunt, până la urmă, tot „fărâme de viaţă" în haină de haibun, în care atmosfera este creionată atent, ca şi personajele care sunt „în prim plan", puţine – gen Eleonora, „icoana vie" sau bătrâna fără nume, din *Singurătatea bătrânei*. Ori, prezentă şi în prima, şi în a doua parte, figura mamei.

Încheiem cu un fragment dintr-un haibun (nu înainte de a nota că nu ar fi exclus să vedem şi alte cărţi de proză ale Laurei Văceanu) care exemplifică felul în scrie autoarea despre meleagurile natale şi oamenii de acolo - *Lipovencele*: „Cât de frumoase sunt serile de vară, cu lună plină, la ţară! Razele ei galben-aurii ivesc un pod peste apa lacului Siutghiol, în mijlocul căruia se zăreşte silueta insulei Ovidiu, loc în care, spune legenda, ar fi călcat şi paşii poetului latin, şi de aceea îi poartă numele.

Orăcăit de broaşte –
Razele lunii unind
Insula de ţărm"

*

Mihaela Cojocaru, *Cântecele mării/ The songs of the sea/ Les chansons de la mer*, versiunea engleză: Tiberiu Tizu, versiunea franceză: Aurelia Milea, prefaţă: Olga Duţu, coperta şi ilustraţiile aparţin autoarei, Editura Vif, Constanţa, 2016, 168 p.

La apariţia acestei cărţi au colaborat, în afară de cei menţionaţi deja, şi alţi membri ai Societăţii de Haiku din Constanţa: Alexandra Flora Munteanu, la lectură şi corectură – împreună cu Olga Duţu şi Laura Văceanu –, şi la „îndrumarea" lui Tiberiu Tizu pentru traducerea în engleză.

Despre volumele Mihaelei Cojocaru am mai amintit în rubrica noastră, despre temele sale predilecte (mai ales marea, natura, dar şi evenimente/ aspecte din cotidian/ prezent –aici, de pildă, avem poeme dedicate tragediei de la „Colectiv" – ori din istoria/ cultura/ credinţa/ datinile/ felul de a fi al oamenilor ţării noastre ş.a.), ori despre felul în care îşi ilustrează creaţiile. Astfel, vom nota doar că, prin cele 127 de texte, grupate în secţiunile pe cicluri sezonale, şi unul separat intitulat *Marea*, ajungând, de acum, la al patrulea volum de haiku, autoarea arată că este vorba despre o preocupare constantă, despre dorinţa de a face lucrurile cât de bine se poate. Încheiem cu două poeme, şi cu titlul de exemplu: „tril de ciocârlie –/ mâţişorii de pe ram/oglindiţi în lac"; „alesul oilor –/ la poalele munţilor/ cântec de bucium".

*

Mihai Prepeliţă, *Cumpăna fără de ciutură,* 101 poeme haiku*, Editura Printech, Bucureşti, 2015, 16 p.*

Despre Mihai Prepeliţă am scris de mai multe ori la „Biblioteca haiku”, fie legat de diverse antologii în care apăreau creaţii ale sale, fie de volume de autor (amintim: *Mozaic basarabean, 100 poeme haiku*, 2008; *Mozaik basarabean, 100 poema haiku*, 2008, *Crinii de la Parcova*, 2009, *Dinozaurul de la Parcovia*, *101 poeme haiku*, 2012). De fiecare dată, dincolo de orice altă analiza/ discuţie am remarcat folosirea – deşi nu preponderent – unor cuvinte (ghimpi, patlajină, scaldă, toloacă, răchită, şandrama, humă ş.a.) - care duc mai viu, mai aproape Basarabia şi Bucovina românească (de altfel, sunt şi nume de locuri (Baineţ – Bahrineşti, Odoriţa, Fântâna Albă ş.a.) de inima cititorului, cum şi acele crâmpeie din viaţă ori din zugrăvirile satului, dar şi micropoeme pe teme care apasă pe sufletele celor de dincolo şi dincoace de Prut, fapt care confirmă că autorul este profund legat de locurile natale, de limba. Şi temele, de altfel, întregesc „culoarea” despre care vorbeam, dar vorbesc şi despre visuri comune ale românilor – Unirea.

Nici în această plachetă paginile nu sunt numerotate. Doar micropoemele, grupate câte trei pe fiecare pagină.

Fără alte consideraţii şi analize (despre „reguli”, semne de punctuaţie, mod de folosire a cezurii ş.a.), ne mărginim la a încheia cu două texte spre exemplificare a formulei alese de autor (al cărui grai mi-a adus aminte de doruri vechi de casă): „Fumul din hogeac/ urcă spirală în sus:/ mâine – cer senin”; „Frunze de potbal – pe hatul vecinilor:/ visez sarmale”.

Reviste

*

Haiku, revistă de interferenţe culturale româno-japoneze, editată sub egida Societăţii Române de Haiku, an 28, nr. 59/ 2018, primăvară-vară

Editorialul acestui număr îi este dedicat lui Radu Cârneci, care, dincolo de celelalte laturi ale activităţii sale notabile, a fost preşedinte de onoare al Societăţii Române de Haiku, om şi „un poet al iubirii, al frumosului”. Ne luăm şi noi rămas bun de la Radu Cârneci, pe care l-am cunoscut şi l-am apreciat, şi cu care am avut discuţii interesante.

Apoi citim despre Antologia WHA 2018, despre care vom vorbi mai jos, grupaje de poeme (haiku, senryu, tanka, poeme într-un vers) ale membrilor Societăţii Române de Haiku, poeme de Bruce Ross, Diane Descoteaux, recenzii de carte (la *The Forbidden Zone of Ice*, de Ban’ya Natsuishi, a antologiei *Poeme haiku de iubire* – despre care vorbim mai jos –, *Gardul de măcieşi*, de Victor Spinei, *o mie de vorbe, o mie de păsări*, a lui Jim Kacian şi a subsemnatului – semnate de Vasile Moldovan, *Inscripţii pe un bob de grâu*, de Letiţia Iubu – semnată de Valentin Nicoliţov. Apoi un remember Jules Cohn Botea, câteva poeme de Dan Doman, sunt amintite reviste şi cărţi primite la redacţie, rezultatele concursului revistei „Haiku”, 2018.

Aşadar, un sumar care oferă premise pentru o lectură interesantă.

*

„Ginyu" nr. 78, 20.04.2018

Ca de obicei, revista are un sumar divers, de data aceasta începând cu book reviews, la cartea lui Ban'ya Natsuishi, *Theatre of desert,* apărută la Ciberwit.net, în India, 2017 (una semnată de Naohiko Umewaka, apoi alta, de Yoshitomo Abe), discursul lui Ban'ya la Simpozionul Internațional „The Personal and Public in Literary Works of the Arab Region", care a avut loc la Muzeul Național de Etnologie din Suita, Japonia, în 24 martie 2018, un meeting report, de Yoshihiko Furuta, eseuri de Jisei Shimizu, Ban'ya, Toyomi Iwawaki-Riebel, Sayumi Kamakura, Yoshihiko Furuta, poeme de Ban'ya, Sayumi Kamakura, Santosh Kumar (care le dedică Maicii Tereza), Neal Withman, Toyomi Iwawaki-Riebel, Hinako Fukuoka, Y. Furuta, Shin'ichi Suzuki, Chikubon, Ariyo Asada, Toshio Kimura ș.a. La final, ca de obicei, „Galeria" cu poeme alese și comentate de Ban'ya, din cele trimise special pentru rubrică, între care și două semnate de Lavana Kray, din România.

Doar două poeme de Toyomi Iwawaki-Riebel: „Narcisistul zice/ O minciună enormă –/ imposibilitate de traducere"; „Ceața iernii/ desenează orhidee/ pe toate geamurile", pentru a ne întoarce la Ban'ya, atât la cartea sa, *Theatre of desert,* pe care mi-a trimis-o de la apariție, cât și la discursul despre haiku și lumea arabă, felul care s-a simțit în călătoriile sale în Tunisia și Maroc, și cum a gândit apoi că ar trebui să scrie haiku.

În ianuarie 1997, a plecat din Paris în Tunisia, marcat de diferențele pe care le-a resimțit la contactul cu lumea de acolo („diferența dintre Japonia și Franța este nimic în comparație cu cea dintre Tunisia și Japonia"). Atunci, „după o grea luptă cu compoziția poetică" a scris câteva haiku în care a păstrat, în japoneză, structura 5-7-5, dar nu și kigo. Pe scurt, la a doua călătorie în lumea arabă, în Maroc, în 2016, a compus treizeci de haiku, traduse apoi în câteva limbi, și grupate în *The Theater of the Desert*, care, în japoneză, aveau 8-7-5 silabe, ori în 5-7-6 ș.a., fără kigo. Și spune Ban'ya: „am avut nevoie să trec dincolo de ideea convențională de haiku din Japonia pentru că extraordinara căldură a fost cea mai semnificativă caracteristică a Marocului pentru mine, și e ceva nemaiauzit în Japonia"; „Viața umană într-un mediu atât de ostil pare ca o iluzie". Spune mai multe lucruri Ban'ya, pentru ca, în final, să conchidă că, dacă misiunea poetului este să creeze și un „cosmos verbal neexplorat", el „trebuie să fie separat și eliberat de comunitatea sa nativă, să întâmpine noul".

Am simțit și eu, de multe ori, lucruri asemănătoare și legat de mediu, dar și de interesantele diferențe de mentalitate/ culturale din diverse locuri pe unde am trecut, din Crimeea în Japonia, din Transcaucazia în Africa ori din Turcia în Franța sau Anglia, din regiunile urbane aglomerate/ industrializate în cătunuri ori în munți, în zonele de deșert sau stepă, din păduri în zone cu frig cumplit și foarte puțini oameni spre deloc ș.a. Mereu mi-am pus întrebarea, (și) citind astfel de poziții, dacă acestea trebuie să îmi modifice percepția/ felul de a scrie poezie sau trebuie să reflect cumva ceea ce am simțit acolo, dar în termenii gramaticii civilizației din care sunt parte, inclusiv

din punct de vedere al modalității în care sunt concepute formele „fixe" de poeme, de pildă haiku. Altfel spus, să „îmbrac" de fiecare dată „chipul" locului în care mă aflu sau să îl păstrez pe al meu, așa cum este, inclusiv când vine vorba despre o formulă poetică, și să „desenez" astfel ceea ce simt și văd/ înțeleg „acolo", în modul meu de a gândi. Aici, firesc, ne întoarcem la maniera în care Ban'ya și ceilalți care au aderat la felul de a adopta „noi modalități" de a scrie acest tip de poem consideră că trebuie renunțat la diversele „reguli"/ „constrângeri" care l-au definit trecând peste o etapă ori alta (desigur, neuitând că, în timp, totuși nu a fost neschimbat, dar aceste schimbări au avut în vedere mereu câteva „constante"), chiar dacă vorbim de una considerată de mulți „definitorie" – kigo, pe care aceștia o văd înlocuită cu acele „cuvinte-cheie" despre care am mai vorbit în rubrica noastră. O discuție la care am mai revenit și o vom mai face, în timp, dar am ținut să ne oprim la acest poeme și apoi explicații ale lui Ban'ya.

Câteva dintre poemele lui Ban'ya din lumea arabă: „tată și fiu/ călărind un măgar - -/ stâncă din sol roșu"; „Teatrul deșertului/ nu sunt bani/ să cumperi un suflet"; „fagure:/ mama geometriei/ și dușmanul nimicului"; „doi samurai/ fără nici o idee/ pe țărmul Atlanticului"; sunt însetat/ de parcă lumea viitoare/ nu există.

Pe scurt din reviste

*

„Climate literare", director fondator: Ion Iancu Vale, director editor: prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoca, Revistă literară și de cultură românească, fondată: mai 2007

În nr. 103, noiembrie-decembrie, 2017, la p. 9, George Anca publică un grupaj de o pagină intitulat generic „Haiku".

*

„Arena literară", revistă trimestrială, an II, nr. 7, octombrie-decembrie 2017, an III, nr. 9, ianuarie – martie 2018.

Semnalăm aceste număr al revistei (director onorific: Ion Dodu-Bălan, director: R.N. Carpen, redactor șef: Aureliu Goci), în care sunt texte semnate de autori de lirică niponă; în primul: la rubrica „Istorie literară" Paula Romanescu: Cervantes (I) – *Don Quijote sau Înțelepciunea morilor de vânt* (p. 22-23), la p. 42 Eliza Roha scrie despre *Paula Romanescu la 75 de ani* (îi urăm și noi la mulți ani), la p. 43-44 citim un interviu al Victoriei Milescu cu Paula Romanescu. Șerban Codrin scrie (p. 53-54) despre *Elisabeta Iosif – sau primul roman minimalist românesc* (*Contele de Madeira*, Editura Betta, 2017), iar, la p. 54-55, *Vasile Szolga sau despre un revelion al călăilor* (Vasile Szolga, *Revelion'60*, editura RAWEXCOMS, București, 2017). La p. 76-77 Paula Romanescu semnează un grupaj de epigrame.

În nr 8: Șerban Codrin, cu o a doua parte a unui text intitulat Sfântul Cutare poetul Mihail Soare (despre cartea lui Mihail Soare, *Sfântul cutare*

poetul", Ed. Betta, 2016) – p. 23-24, Paula Romanescu – la p. 8 un grupaj de poeme dedicate lui Eminescu, iar la secţiunea de „Istorie literare" a doua parte din *Cervantes* (p. 52-53).

*

„Hyperion", an 35, nr. 10-11-12/ 2017 (282-283-284)

În acest număr ale revistei care apare la Botoşani (redactor şef: Gellu Dorian, redactor şef adjunct: Nicolae Corlat, secretar de redacţie: Vlad Scutelnicu): Gabriel Alexe, *Despre haiku – îndemn de a scrie*, p. 138., la p. 139 – Şerban Codrin, în prezentarea şi cu o selecţie de haiku realizată de Cezar-Florin Ciobîcă, la p. 190 un text intitulat *Haiku despre Horaţiu*, de Gabriel Alexe, în care citim „singurul haiku scris despre Horaţiu", semnat de Horaţiu Ioan Laşcu, pe care îl citãm: „…vezi dacă nu porţi plete, bătrâne?! Nu ai cu ce să aduni florile…".

*

„Actualitatea literară", nr. 79, anul IX, februarie 2018

Constantin Cubleşan publică un text despre Daniela Onaca, (semnatarul rubricii „Poezia Nordului", din revista noastră) intitulat *Poet în Scandinavia (Daniel Onaca)*; Eugen D. Popin publică un grupaj de poeme (nu haiku) din volumul (în curs de apariţie) *Între tăcere şi cer*, iar Maria BOLOGA o semnalare a volumului *Lodebar*, al Danielei Varvara, apărut la „Junimea" ieşeană.

*

„Pro Saeculum", nr. 3-4/ 2017

Şerban Codrin (care are mai multe texte în acest număr (unul cu subiecte multe şi variate), şi poezie, şi articole) vorbeşte din nou despre drumul său la Iaşi şi prezenţa la aniversarea celor 150 de ani de când există „Convorbiri literare" (prima parte a acestui text la p. 130-132). Mai mult, la p. 265-266, Dora Lazăr publică un interviu pe care l-a avut cu Cassian Maria Spiridon, directorul „Convorbirilor".

*

„Litere euxine/ Literas Ponti", numărul 4, octombrie-decembrie 2017

Cel mai recent număr al revistei „Litere euxine", subintitulată „Revistă trimestrială de imagine a Cenaclului *Mihail Sadoveanu*" (fondată de coordonatorul cenaclului, Aurel Lăzăroiu), care apare la Constanţa, cuprinde mai multe pagini semnate de autori (şi) de lirică niponă; amintim: textul despre seara de autor Mihaela Cojocaru, profilul de autor: Ana Ruse, Elena Stănescu – un grupaj haiku, despre lansarea de carte Coca-Elena Gheorghiu, sau a cărţii *Constanţa culturală 2017*, de Olga Duţu. Activităţi la care, citim, au participat, cu diferite tipuri de contribuţii, şi alţi autori de lirică niponă, între care Laura Văceanu, Alexandra Flora Munteanu, Dan Norea ş.a., dar şi colaboratori ai revistei noastre, ca: Guner Akmolla şi Diana Dobriţa Bâlea.

POEZIE STRĂINĂ ÎN TRADUCERE ROMÂNEASCĂ

POEZIE CHINEZĂ CONTEMPORANĂ

În perioada 19-26 mai a fost la Iaşi cea de-a cincea ediţie a Festivalului Internaţional de Poezie „Poezia la Iaşi", la care au participat şi 6 poeţi din China. Pe cinci dintre aceştia îi prezentăm acum cititorilor revistei noastre. Prezentul grupaj l-am realizat şi discutând transpunerea în limba noastră cu autorii, mai ales cu poeta Dai Weina.

Qi Ren

Qi Ren, un nume important în literatura ţării sale, este unul dintre fondatorii „Societăţii chineze de poezie", al cărui vice-secretar e acum. S-a născut în Ţinutul Rongxian, provincia chineză Sichuan, în 1965. Este editor şef al „Chineze Poet Journal", şi e cooptat în staff-urile altor publicaţii ori manifestări de diverse anverguri, fiind unul dintre cei mai bine cotaţi scriitori contemporani din China. Are mai multe distincţii şi premii de importanţă naţională.

Soarele meu
O, soarele meu
Iubirea mea de-o viaţă
În lume
De la necuprinsul Gobi
Până la capătul Pământului
Oriunde aş merge
Nu pot afla o umbră
Să-ţi ţin razele deoparte.

Cu buzele tale fierbinţi
Săruţi barba mea neagră
Săruţi corpul meu slab
Săruţi pasiunea mea îngheţată
În clipa asta
Mişcat sunt până la lacrimi.

Sunt sigur că mă vei iubi mereu, cât voi trăi
Iar după moartea mea
Îţi vei transforma absenţa
Într-o tufă de flori
Să-mi păzeşti sufletul
Lângă mormântul meu.
O, soarele meu

Iubirea mea de-o viaţă
Oi alerga în strălucirea ta cât trăiesc
Iar după moarte
Mă voi odihni în strălucirea ta.

Direcţie
Cred că drumul are două direcţii
Una în faţă, cealaltă spre înapoi.
Când ai pătruns în viaţa mea
Ai devenit singura mea direcţie
Strălucind înaintea mea pe vecie.

Cred că viaţa are două direcţii
Una e realitatea, cealaltă e visul
Tu ai pătruns în viaţa mea reală
Şi mi-ai ocupat în întregime şi visele.

Cred că timpul are două direcţii
Una e spre ieri, cealaltă e când ieri şi mâine
Merg ambele spre final.
Tu stai la mijloc, între ele
Generând un val puternic în viaţa mea
Purtând o ghirlandă de iubire.

Cred că direcţia noastră e moartea
Dar tu eşti arca şi soarele vieţii mele
Voi înfrunta moartea zâmbind
Chiar de viaţa mea e plină de dificultăţi.
Dar, voi înfrunta moartea zâmbind.

Dai Weina

Scriitoare şi traducătoare, a făcut studii la universităţile Oxford şi la Duke. Redactor la revista de poezie „Light year", creaţiile sale au fost publicate în China şi peste hotare, în Anglia, Germania, Coreea etc. A primit diverse premii naţionale, dar şi internaţionale. Este unul dintre autorii cu nume în ţara sa.

Zi de naştere
Tu şi tortul, ambele năpârliţi.
Nu e nevoie să întreb oglinda. Eşti un bec care îşi pierde forma.
Câtă lumină şi căldură mai reţii?
Toarnă în găleata asta a vârstei întunecate să măsor:

Nivelul apei nu scade zi după zi.
Nu îmbătrâneşti zi după zi, ci deziluzie după deziluzie.
În secunda asta, eşti mai neajutorat decât în cea dinainte.

Nu e nevoie să consumi deloc vreo băutură.
Fiece zi îţi bei restul vieţii tale.

Optsprezece zile fără noapte
După ce vremea zilei a trecut, ea refuză să abdice
Ca un insomniac nereuşind să afle uşa spre noapte.
Întreaga planetă e un loc de parcare acumulând combustibili.
Când fiece minut e saturat, timpul se va retrage.

Libertatea devine cea mai grea oprelişte a libertăţii. Duşmanii
Corup camera cu strângeri călduroase de mână.
Dar cine va afla că o noapte a fost omisă?
O privighetoare fără somn aşteaptă
Zorii ca să cânte tare.
Nopţi albe înlănţuite ne eliberează de dependenţa de somn.
Muncile grele involuntare ne salvează medierea în suferinţe.
Adevărul e: adevărul nu e treaba ta.
Vezi un bărbat ieşind afară la miezul nopţii, purtând două pălării
Nu poţi ajuta dar ghici unde se duce – zi ori noapte?

Stare de fapt
Din acest moment, an început să ne înşelăm unul pe altul.
Nu crede asta! Ce altceva avem în comun
afară de iubirea mea pentru tine, acest unic aur?
Un morman de ruine sub ce avem comun: soarta noastră, credinţă sau viitor?
N-a rămas nimic. Nici măcar un petic de hârtie, un strop de cerneală.

Munţi verzi reticenţi să se înalţe. Fată, soarbe torturile pe care le-ai preparat pentru mine
şi învaţă de la cei ce odată te-au înşelat şi te-au prins în capcană,
Lasă-i pe toţi să se umilească la fel ca mine şi să vadă cum îi respingi,
cu părul atârnând neglijent ca mlădiţele frânte,
şoldurile rotunde mai solemne ca un cimitir.

La început eu te-am invitat să mă răneşti.
Am păşit în tine ca într-un adăpost
şi mă voi întoarce înapoi în întuneric cu cadavrele

acoperite de maci.
Nu-ți fie frică de despărțire. Aș doi ca viața să treacă la iuțeală
și noi în final să ne fi păstrat toate slăbiciunile.
Îngroapă-mă cu o fotografie nud a ta la șaizeci de ani.
Amintește-ți, în final, toate astea ne vor plăcea.

Changqing Bai

Născut în 1965, este unul dintre numele cunoscute ale poeziei chineze, membru al Asociației Scriitorilor din China, și în staff-ul unor comitete și comisii importante. A absolvit limba și literatura chineză, având și un masterat în domeniu. Are diverse funcții importante în organizații și asociații de profil, e cooptat în staff-urile unor publicații (între care jurnalul „Hezhong"). Are mai *multe distincții și premii de importanță națională.*

Cartea celor patru anotimpuri

Întâi primăvara, iarba a împins glodul de pe creștetul capului și a răzbătut
Deși ogorul e întunecime, stelele mai fluieră pe aici
Deși râul se dezgheață ca și oamenii adormiți în sat
Vântul vine de departe, trezește acest loc, vântul e o lumină verde

Apoi a fost vara, și focul și-a luat avânt și a alergat sălbatic
Am început să agit și să resping hotărât noaptea beată
Am întâlnit ceva prieteni rătăciți când am locuit singur în oraș
Jucând cărți sau citind volume, dorința arzătoare a devenit stăpânire de sine
Apoi, toamna, norii s-au strâns în jurul muntelui
Vreau să merg la țară să găsesc grădina unde păzește șarpele
Tovarășii din copilărie cu care culegeam fructele au îmbătrânit pe câmpurile ude
Din vârful pomilor, mă minunez de orașul care e așa de instabil

Iarna, zăpada vine mereu la vreme, sunt obișnuit cu tăcerea,
Morții au fost sacrificați în amurg. Privesc la finele timpului și spațiului
Nimic în lumină, totul e în samsara
Mă holbez la una din stele, ochii Domnului.

Zhou Zhanlin

Născut în 1960, este un autor important al Chinei, având mai multe premii importante. Ca și Qin Ren, a fost considerat între cei mai importanți 10 tineri poeți ai țării, dar în 2010. Este în staff-urile a diverse publicații, conduce o asociație intitulată „Poezia chineză în mii de kilometri". De altfel, a și venit la Iași cu un steag al acestei asociații pe care era menționat festivalul ieșean. A publicat un roman, și mai multe volume de versuri.

Aici, în Munții Tai-hang, lipsește un cal

Măreți sunt Munții Tai Hang,
Nu mai mari decât necazul meu
Din vreme în vreme
Vântul din Hoh Xil bate prin sufletul meu
Antilopele tibetane
Cu ochii larg deschiși
Ei nu mai cred
Povestea lotusului alb

Niciodată nu mi-a lipsit ca azi
calul acela roșu aprins
ignorând vântul hăulitor și zăpada furioasă
ignorând florile e înfloresc primăvara
toate mergând, mergând
pentru că aceasta e calea lui

În Tai-hang se întind piscurile ciopârțite
o durere stăruitoare
O otravă ca un mac înflorit
Am crescut neîngrădit
Lumea mi-era destinată
Cum am crezut-o
Fiecare are soarta lui
Chiar și cu cea mai fină privire
Am văzut calul șuierând
Uitându-se înapoi cu ochi limpezi ca Lacul Nam
Așa e când pinii de pe Tai-hang
Leagănă oftatul munților

Zhang Jingtao

S-a născut în 1965. Poet, caligraf şi practicant de arte marţiale (am făcut chiar un „schimb de experienţă” cu antrenându-ne împreună de câteva ori), dar şi compozitor, este fondator, vice-preşedinte şi secretar general al unei manifestări intitulate „World Friends Day”. Compune şi versuri, dar şi proză.

Dragoste
Tu nu deţii iubirea
Ci iubirea te are pe tine
Ca pe o picătură de apă
În mare
Tu nu posezi marea
Ci marea te are pe tine

Dragostea
Nu a aparţinut niciodată unui om
Nu poate aparţine nimănui
Ce poţi stăpâni nu e iubire
Dar e acolo
Iubirea e acolo
Este concluzia ultimă a vieţii
Mereu acolo
Iubirea e voia Domnului
Aşteaptă ca voi să vă uniţi
Până ce veţi deveni iubire.

O picătură din lacrimile Domnului
Pământule
Eşti o picătură din lacrimile Domnului în Univers

Pământul se roteşte solitar în Univers
Iubirea şi compasiunea sunt ca nişte râuri
Care urcă de pe pământ
Ridicându-se până devin cer
Un cer care păstrează lumina

Lumea e a ca un oraş
Timpul e un turist
Nimic nu este etern
Lumea e ca nisipul
Care înlăcrimează ochii Domnului
Şi viaţa s-a născut din lacrimi.

În avion
scrisă la Festivalul Internațional „Poezia la Iași”

Zbor la Iași
Timpul s-a transformat într-un vis
Ochii mei
Clipesc în curcubeul culorilor în lumina solară

Cerul mi-a atins mintea
Întreb
În această vastă întindere de pământ
Ce fel de oameni care muncesc din greu cântă?

Norii albi și pufoși de sub hublou
Ca florile care au umplut cu totul pământul
Înfloresc aroganți pe cer

Mi se pare că văd o mână de oameni fericiți
Arând pe pământul poeziei
Miros mireasma poemului

În Iași
scrisă la Festivalul Internațional „Poezia la Iași”

Stând lângă de statuia de bronz a lui Mihai Eminescu
Am văzut cu adevărat
Poezia e plantată în pământ
În același fel, sunt convins
Floarea și fructul poeziei trebuie să fie
În inima și sufletul oamenilor din Iași

Cerul e așa blând
Pământul e așa împrospătător
Nu-mi pot imagina
Ce altceva poate crește într-un asemenea mediu
Afară de poezie

Dați-mi un pahar de vin
Mă voi îmbăta în acest cer albastru
Lăsați ca norii albi să fie hainele mele
Lăsați parcul verde să fie patul meu sfânt

Sunt pe cale să renasc
În Iaşi
Să cresc sub forma unui poem

Prezentare şi versiunea română: **Marius CHELARU**

Jidi Majia

Jidi Majia, de naţionalitate *yi*, este un poet proeminent, scriitor, caligraf. S-a născut în anul 1961, în Munţii Daliang din provincia Sichuan. În 1982 a absolvit Facultatea de limbă chineză din cadrul Universităţii naţionalităţilor din sud-vest. În prezent, este vicepreşedintele şi secretarul de partid al Uniunii Scriitorilor din China, preşedintele Uniunii Scriitorilor Minorităţilor Naţionale din China şi Consilier al Societăţii Poeţilor Chinezi. Este un poet chinez renumit, reprezentativ pentru minorităţile naţionale şi totodată un poet cu o largă recunoaştere internaţională. În China a publicat douăzeci de cărţi de poezie. Poezia sa a fost tradusă în limbi străine, este cunoscută şi circulă în treisprezece ţări ale lumii.

A primit în repetate rânduri premii literare chineze şi premii ale unor instituţii internaţionale, dintre care: cartea de poezie *Cântecul iubirii dintâi* a primit medalia celei de a treia ediţii Poezia nouă din China; suita de poeme *Autoportret şi altele* au fost recompensate cu cea mai înaltă distincţie la cea de-a doua ediţie a Literaturii şi poeziei minorităţilor naţionale; suita de poeme *Treisprezece poeme* a primit premiul pentru literatură al provinciei Sichuan şi premiul de merit literar Guo Moruo; culegerea de versuri *Visul unui minoritar yi* a primit premiul pentru poezie la cea de-a patra ediţie a Literaturii naţionale.

În anul 1994 a primit premiul pentru literatură Zhuang Zhongwen; pe 22 mai 20016 a primit medalia comemorativă şi diploma Mihail Şolohov din partea Uniunii scriitorilor ruşi; pe 9 octombrie 2006 a primit din partea Uniunii scriitorilor bulgari diploma specială pentru meritul deosebit în domeniul poeziei; în mai 2012 a primit premiul onorific de succes la cea de-a douăzecea ediţie Poezie delicată şi puternică; în octombrie 2014 a primit titlul Fundaţiei umanitare Mkiva din Africa de Sud; în iulie 2015 a primit premiul *Spiritul poeziei chineze* la cea de-a şaisprezecea ediţie a poeziei chineze din întreaga lume.

Din 2007, de când a organizat Festivalul internaţional de poezie Lacul Qinghai, este preşedintele Comitetului de organizare şi preşedintele Comitetului de acordare a medaliei pentru poezie *Antelopa de aur.* A fost şeful a numeroase delegaţii ale scriitorilor chinezi şi ale tineretului chinez în vizită în străinătate.

Lumina reflectată de zăpadă şi culoarea paradisului

1
O poartă în procesul gestării
Timp străvechi, urme şterse de ape
O poartă - o poartă!
Cu toate acestea, întotdeauna de nevăzut
Scrâşnetul metalic ascuns în spatele ei
Masca forjată de flacără
În lumina soarelui
Încărcată de langoare aurită
O poartă - o poartă!
Textura sa este pământul galben
Dacă cineva întinde mâna să o mângâie
În acest etern pustiu al întinsei câmpii
Nu se-aud suspine, doar o tăcere prelungă…

2
Aceia sunt ochii vulturului divin
Nu, poate că numai Dumnezeu
Poate să vadă de sus, pe câmpia aurie
Nenumărate vieţi abstractizate
Devenite simboluri frumoase
Migraţiile spre tărâmuri îndepărtate au încetat
Ciobanul trage cu urechea la cântul ierbii
O furnică se deplasează cu lentoare
Şi extrage un fir de lumină din univers

3
Albastru, albastru şi iar albastru
Între aceste sate fără nume
Culoarea este întinsă repetat
Se află aici sângele culorii albastre
Care curge fără opreliști
În cele din urmă închegându-se în voinţa de a trăi
Acesta este safir pur
Provenit din topirea gheţei
Acesta este somnul culorii albastre -
În subconştient la adâncimi nebănuite
Cel mai real uragan vizibil!

4
Vântul suflă periind
Văzduhul înalt de toamnă calmă
Fără îndoială, vântul suflă de undeva de departe
Şi atunci când peria vântului dispare
Timpul alunecă peste anotimp
Gâşte mari trec în zbor peste sat
Lăsând în urmă croncănit continuu
Poate că cineva urmăreşte toate acestea
Şi în partea aceasta – viaţa începe să se nască
Iar în partea cealaltă – umbra morţii coboară!

5
Culmile înzăpezite ale muntelui
Sunt doar un simbol, ele nu au existenţă reală
Fiindcă în realitate gheţarii
Au început să dispară ireversibil
Cine-ar putea să scrie elegii pentru aceşti munţi?
Şi pentru ce se aud atât de puţine păreri de rău?
Muntele înzăpezit reflectă o lumină difuză
El apare întotdeauna în memoria noastră şi-n vis
Da, creaţia ta rezistă etern
Fiindcă tu foloseşti o pensulă abstractă
Să explici şi să înregistrezi această poveste tristă!

6
Bujor exuberant
Exprimat în cele mai fertile straturi ale pământului
De forma norilor, în vorbirea apelor
În teritoriu violet
Depăşind oraşele deşertului, aşteptând veşti de la râu
Fără alegere, frunzele lucii ale toamnei
Antilope alertate, săgeţi în zbor
Yak în suierul vântului, fosilă din era glacială
Ţinând strâns în mână arma
Beţele prezicătorului abia bat gongul de piele al profeţiei

7
Mi-ai vorbit despre văzduhul nopţii peste platou
Când priveşti cerul timp îndelungat
Descoperi că trupul şi mintea încep să se separe
Munţii, pomii, pietrele toate par limpezi precum argintul pur

Coloritul văzduhului devine de nepătruns, capătă indicii ascunse
Uneori se aud tunete undeva departe
Nimeni nu ştie care este judecata din urmă
Dar este de-ajuns să ne uităm lung la văzduhul nopţii
Şi credem –
Că puterea care a creat lumea noastră există
Iar ultima judecată a început…..

8
Cine-a văzut culoarea paradisului?
Eu sunt cel care-a văzut-o, vei spune cu siguranţă!
La început, eram sigur că paradisul e colorat
Iar culoarea sa trebuie să fie caldă
Cred că oamenii au simţit culoarea aceasta în viaţa lor
Cred că am respirat culoarea aceasta
Ea este, fără nici o îndoială, parte din sufletul nostru
Graţie ţie am început să-mi imaginez culoarea paradisului
Ca un copil plin de fantezie
Închid adesea ochii şi cuprins de emoţie şi fericire
Nu o dată lacrimile mă inundă pe nesimţite…..

Noroi

Noroi este numele unui om?
Să spun că este doar un cuvânt
Nu are nici un sens practic
Dacă nu cumva este
O existenţă autentică unul dintre
Cei şapte miliarde de oameni de pe pământ
Nu ştiu dacă nu cumva, mult mai devreme
Voi vă plimbaţi pe străzi
Traversaţi anotimpuri ploioase
Nu ştiu dacă nu cumva până astăzi eşti
La fel de dezamăgit
Încă îţi aminteşti urmele fragmentate
A ceva pierdut pe vecie
Ori poate că toate acestea sunt doar supoziţii
Noroi, tu eşti destinat să-ţi freci umerii
Şi să treci mai departe
Ca un accelerat în galop printr-o gară
Ochii celor care petrec călătorii sunt plini de lacrimi

Ei nu aud sirena locomotivei
Momentul acesta aduce şi mai mult cu o fantezie
Desigur, poate fi de asemenea o iluzie
Noroi poate că nici n-a existat vreodată
Fie ca om, fie
Drept un cuvânt inexistent în limbă
El este doar o amintire imaginată
Imposibil a stabili vreodată câte componente reale are
Fiindcă, separat de timp şi de spaţiu, el poate fi auzit
Voce indistinctă de departe
Eu nu ştiu, tu ai început sau nu
Căutarea îndelungată, fără speranţă
Dacă soarta chiar nu poate să-ţi dea o şansă
Cu siguranţă că orice poartă ai deschide
Ea te va duce în eternul neant, acolo
Unele umbre dispar în adâncimi de timp
Şi tu nu vei găsi nimic din ceea ce ai trebuinţă
Noroi, tu exişti cu adevărat sau eşti doar o fantezie
Mă gândesc că nu e nevoie să caut mai multe evidenţe
Fiindcă după ochii emoţionanţi, tu eşti cel care
Ai văzut în zori de zi lumina minusculă peste deşert
Făcând să strălucească straturile de rouă
Ca nişte cristale, iar chipul tău
Era înconjurat de secreţii, de arome, substanţe
Ale alte vieţi, învăluite-n veşminte
Şi plutea, vis floral ascuns
Ţii bine minte, lungit în deşertul umed
Ai sorbit dintr-un izvor dulce
Cel mai frumos şi mai dulce din lume
Iar toate acestea, pentru tine
Ca să zic aşa, au fost de-ajuns

Noroi, chiar nu e important dacă tu exişti sau nu cu adevărat.....

Harpa de gură

Când se cântă la harpa de gură
Întunericul înconjoară focul din vatră.
Dacă întinzi mâna, nu se văd degetele
Doar sunetul harpei răsună.
Cântul la harpă

Are un vocabular secret
Un cod captat
Numai de cel care ascultă.
Sensul exprimat
Nu poate nicicum
Să se oprească într-o zonă albă.
Coarda intră în rezonanţă
Doar cu acea cavitate bucală.
Sunetul este fin, slab
Ca un fir de mătase
Harpa de gură
Este cel mai mic instrument
De cântat din lume.
Când răsună ea
În liniștea încăperii
Destăinuirea ei poate
Umple întreg universul.
Ea n-alege așteptarea
Știe cum s-ajungă, la alt
Suflet care privește.
Harpa de gură nu cântă niciodată
Pentru toată lumea.
Numai că șoaptele ei pot să iște
În inima câte unui ascultător
O invizibilă furtună!

Notă: Un instrument străvechi al poporului *yi*, construit din bambus şi cupru. Se suflă în tubul de bambus, iar sunetul este minunat, slab şi se pierde cu încetul. (Notele de subsol aparţin autorului.)

Traducere din limba chineză
de **Adrian Daniel Lupeanu** şi **Constantin Lupeanu**

POEZIE TURCĂ

Sevgi VURAL

Sevgi Vural, născută la Istanbul, în 1973, a fost interesată de muzică şi arte din copilărie. A studiat pentru *baglama* (instrument cu trei coarde duble), pian şi solfegii. A cântat o perioadă pentru coruri şi diverse alte grupuri muzicale mici, a compus muzică. Apoi a studiat teatrul, actoria şi dansul modern, jucând o vreme în piese de teatru. După ce a lucrat, puţin, ca profesor de muzică a luat o pauză de la activitatea muzicală. Sevgi Vural a absolvit Facultatea de Afaceri, în Istanbul, şi a lucrat în calitate de consultant financiar în biroul ei din Piaţa Tunelului, în Beyoglu. Prima sa carte de versuri a apărut în 2010 (*Aşk Benimle Nerdesin/ Iubirea e cu mine, tu unde eşti?*). A participat la mai multe festivaluri naţionale şi internaţionale. Am întâlnit-o la Eskişehir, unde am discutat despre poezia şi muzica tradiţională din ţara sa, şi despre muzica sufi, pe care a studiat-o o vreme.

Voi trece pe strada ta

Curând voi trece pe strada ta
Hai, trezeşte-te! Din pat te vei ridica
Deschide perdeaua
Invitaţia te aşteaptă la fereastra ta
De mult s-a trezit soarele,
Respiră, întinde-te!
Admiră-te de la cap până la unghii.

Deschide şi geamul
Permite să se cureţe respiraţia camerei.

Să-ţi strălucească ochii
Clopoţeii urechilor să cânte
Acum aş vrea
Să vii în întâmpinarea mea
La ureche îţi va şopti pasărea
Că voi trece curând pe strada ta
Hai, pregăteşte-te să sărbătoreşti trecerea mea.

Drumul cu flori

Am pe cap coroane de flori
În mâini port buchete
Florile, cu urmele lor mi-au pus
urme picioarelor

Merg la umbra razei
Sunt pe drumul ce mă
aduce spre tine

Ce s-a depus peste mine
Este praful de pe flori
Ceea ce se vede în lungime
Poate că are capul lor
dar sfârşitul nu li se ştie.

Deschide uşa…
căci am venit eu acuşa
ce ai văzut peste apă este
ceea ce vei trece
în oricare situaţie
devenind floare
În pumn nu-ţi încape
este doar o floare…

Distanţa nesperată
Dacă te vei trezi în liniştea zorilor
Vei vedea! eu voi fi acolo, uşor,
voi fi pentru nopţi fără somn un salvator
distanţa va fi de o fereastră, să vezi,
dacă nu mă crezi,
îţi fac semn cu mâna, vezi

Nu poţi să ştii de mine
Mă aflu aproape de tine
Într-un loc anume
Întoarce-ţi privirea şi vezi
Cât de aproape sunt de tine!
Nesperată distanţă faţă de tine.

Singurătate doar
E doar singurătatea care sperie!
E o stare ce răbdarea o chinuie !

Este un copil abia dezvoltat
Care abia cunoaşte ştiinţa
Din întunecimi
A venit răspândindu-se

N-a fost o aşteptare
Oricum a trecut
Situaţia e proprie
Tuturor timpurilor din lume.

Numai un pas
Iubire,
Simţi vocile paşilor mei?
Am venit la tine
Cu dor mă aflu în spatele uşii
Urechea s-a tăiat
fără să respir
te-am ascultat.
E singura consolare!
Ca să-ţi simt existenţa
Nu aştept să-mi deschizi uşa
Ci pasul pe care să-l faci ai putea.

Dorinţă de infinit
Vreau să mă topesc în infinit
Să devin o stea lunecătoare
O apă tare
Cu dorinţe zburătoare
Şi fără fire murdare
Trecând peste stâncile neliniştite
Devenind măcar nişte puhoaie

Uneori furtuna nebună
Răspândeşte frunzele

Şi o rază
Luminează inimile

Sau
Din cel mai scurt drum vine
În infinit regăsindu-se.

Ieşi la geam
Trec pe strada ta
Eşti acasă. Precis!
Perdelele trase
Privesc de la fereastră pe jumătate goale

În plus, ai geamul deschis
Hai, vino le fereastră.

Stai
Stai! Nu privi aşa
Adâncimea ta m-ar cutremura
Privirile liniştite
Se aşează ca nopţile

Mă arde frumuseţea ta ...

Stai! Să nu faci asta
Prea tare nu te apropia
Ai un foc în tine
Să nu mă aprinzi şi pe mine

Căderile
Vrăbiile pe care la păr ţi le-ai prins
Grele le simţi oricând ?
Privirile aprinse către cerul prins
Le miroşi precum florile de pe pământ ?

La somnul cel mai dulce al dimineţii
Când nu aveam veşti despre ale tale pretenţii
Te-ai întinde lângă mine
Îmbrăţişând iar razele unei zile?

Cu chipul tău ce aminteşte marea
Închizând în trup tăcerea
În tine adâncită mă vei avea?

Prezentare: **Marius Chelaru**; versiunea română: **Guner Akmolla**

POEZIE GERMANĂ

Friedrich SCHILLER
(1759–1805)

CHEZĂŞIA

La Dionis tiranul se strecoară
Moros cu un pumnal sub mantă;
Zbirii îl prind însă în bantă.
– Ce-ai vrut să faci? Turbat tiranul zbiară
Privindu-l îngrozit cu ochi de fiară.
– Să scap oraşul nostru de un tiran feroce!
– Pedeapsa ta să fie ţintirea-n laţ pe cruce.

– Eu sunt – zise Moros – să mor pregătit
Căci viaţa nu-i viaţă de mila-ţi mi-o-nchină.
Te rog însă, dacă ai inimă creştină,
Trei zile să-mi dai, căci vreau cum e sortit
Să dau mâna sorei celui ce-a o peţit.
Îţi las un prieten chezaş în locul meu;
De nu m-oi întoarce dă-l morţii, e al tău!

Surâde tiranul cu zâmbet hain,
Tace o clipă apoi îi spune:
– Trei zile îţi dau pân' soarele apune
De nu eşti aici şi timpu-i deplin
Fugind de pedeapsă, de moarte şi chin,
Îl dau morţii-n cruce cum s-a arvunit
Iar tu vei fi liber căci el a plătit.

El merge la prieten: – Sunt pregătit
A-mi plăti pe cruce toate
Faptele-ntru libertate.
Dionis mi-a dat trei zile, căci vreau cum e sortit
Să dau mâna sorei celui ce-a o peţit.
Pân' m– oi întoarce eu, te rog,
Rămâi în locul meu zălog.

Prietenul, tăcut, în braţe-l prinde
Şi se predă tiranului orbeşte
În timp ce Moros drumu-şi pregăteşte.
Când ziua a treia din zori se desprinde

Soarele, sora e dată. La drum se întinde
Cu frica în suflet să nu întârzie
Sorocul de care atârnă o frăție.

Începe să plouă, puhoaie de apă
Se zbat între maluri și nu contenesc,
Pârâul se umflă, un iad pământesc
Din matca firească a vadului scapă
Și hordele lumii cu vuiet adapă.
Podul se rupe răcnind destrămat
Și piere-n adâncuri cu scrâșnet turbat.

Degeaba-mprejuru-i el caută să vadă
O luntre-n talazuri, pe maluri să-ducă,
Coșmar este totul și el o nălucă.
Nu-i om să-l audă. Ploaia să cadă
Nu conteneşte, nu-i cer nu e soare,
Pământu-i un fluviu, pârâul o mare.

Puhoiu-și sporește pornirea turbată
Și valuri imense pământu-l înec
Ca veșnicul clipei ce-n ore se-ntrec.
Frica îl ține, curaju-l îmbată
Speranța-l împinge în apa-nspumată,
Înoată cu moartea, înoată mereu
Și speră că-n ceruri îl vede un zeu.

Ajunge la mal din milă cerească
Dar pașii pierduți vor timpul să-i fure.
Tâlhari fără lege-l pândesc în pădure
Cu bâte-ncercând din drum să-l oprească
De bani și de viață să îl tâlhărească.
Timpul îl mână, tâlharii îl țin,
Orașu-i departe, sorocu-i deplin.

– Ce vreți – îi întreabă de frică pătruns –
Nu am decât viața, vă rog a-nțelege,
Și ea aparține tiranului rege.
Le vede pornirea și știe răspuns:
În ceată se aruncă și primul ajuns
Cade lovit, alți doi seceraţi
Iar ceilalți la fugă o-ntind speriați.

Soarele arde, pârjolul îl doare,
Lovit de osteneală genunchii nu-l ţiu.
Îşi cară povara târâş prin pustiu:
– O Doamne! M-ai scos din vâltoare
Din mâna tâlhară a crudelor fiare
Şi acuma mă laşi în pustiu părăsit?
De ce-mi iei puterea acum la sfârşit?

Ascultă!... Un clinchet de aramă
Răspunde tăcerii cu susur aprins,
Ridică privirea şi vede surprins
Izvorul ce curge sfios de pe coamă
De stâncă golaşă. Ajunge în goană
Clipirea de viaţă. Oasele frânte
Şi le odihneşte în undele sfinte.

Soarele aruncă prin pomi raze care
Semeţe-şi întind spulberarea în vânt
Şi nasc umbre, monştrii, pe sterpul pământ.
El vede doi oameni grăbiţi pe cărare
Şi vrea să dispară, dar totul îl doare;
Aude unul zicând cum se duce:
– Acum îl vor trage, sărmanul, pe cruce.

Frica-i dă aripi şi fuge uitând
Durerile-n oasele frânte.
Oraşul apune în razele crunte
Lucindu-şi creneluri moarte în vânt.
În faţă-i apare sluga, fugind,
Acesta se opreşte de spaimă lovit
Văzându-şi stăpânul şi-i spune-ngrozit:

– Venirea-ţi târzie e stigma de moarte
Ce-l ţine cu clipă ce trece ca-n cleşte,
Deci fugi cât e timp şi nu te opreşte.
Oră de oră prin vise deşarte
Privirea de zare nu vru a-şi desparte,
Tiranul batjocuri în faţă-i aruncă
Dar fruntea speranţei nu i se încruntă.

– De sunt prea târziu şi cerul a vrut

Blestemul a împlini şi să-l pedepsească
Atunci voi ca moartea cu el să mă unească,
Să nu se-mpăune tiranu-ncrezut
Că unui prieten cuvânt e vândut,
Să osândească doi în nedreptate
Ş-apoi să creadă în fidelitate.

Soarele apune la porţi când se opreşte
Şi crucea înaltă şi gloata o vede
Ce-şi zgâie ochii. Turbat se repede,
Drum prin mulţime-şi croieşte;
Ajunge sfârşit... strigând se opreşte:
– Pe mine m-atârnă pe cruce
Şi lasă-l pe el a se duce!

Tumultul se opreşte şi gloata-i mirată.
În braţe se prind cei doi cu iubire
Şi plâng de durere şi de fericire.
Nu-s ochi fără lacrimi, mulţimea-i mişcată.
Regele află minunea-ntâmplată,
În suflet i se aprinde un strop de omenie
Şi dă poruncă cei doi ca să vie.

Mirat îi admiră de sus, dar învins,
Apoi le vorbeşte: – Aţi reuşit
Inima de mi-aţi robit,
Credinţa nu este o vorbă în vânt.
Luaţi-mă prieten la voi sub legământ,
Al treilea să fiu între voi eu vă rog,
Chezaş până la moarte, tovarăş şi zălog.

Versiunea română de **Christian W. SCHENK**

POEZIE GERMANĂ CONTEMPORANĂ

Peter FISCHER

(*1943)

Iarnă scurtă
Floare pe timp: Cheloasele
tufe stau neașteptate
pe câmpuri de mătrăgună
încheieturile arborilor
se odihnesc și timpul jeruiește
începutul se desparte de sfârșit
și pământul de acel an trecut
sfâșiat de brazde.
Se-nstrăinează jarul de cenușă
și zilele de alte zile
venite și trecute.
Pasărea de gheață își simte
destinul când lutul se înmoaie.

Maria KONDER MANN

(*1952)

Curând...
Dor de căldură
iarna mi-a fost nesfârșită
iarna mi-a fost rece

îmi vine primăvara
dar în inimă mai port zăpadă
– sloi de gheață –

vestitorii primăverii mele
își caută drumul spre lumină
și-un drum ce nu mai este.

Razele numai ajung
pe pământ cu toate că le simt
venirea pe căi ascunse.

Toate anotimpurile-și caută sensul
în dorul de căldură
a iernii ce mi-a fost atât de rece.

Aproape prea târziu...
Lacrima pământului
n-o nu vrem s-o simţim
nici şuşotirea vântului
noi nici că o mai ştim.

Copacii mor dar jalea
ne e indiferentă
atât cât nouă calea
de ieri mai e prezentă.

Natura nu ne iartă
când o batjocorim
şi nici nu stă să-mpartă
pâinea când o dorim.

Ozonul ne striveşte
oceanul ne priveşte
salvând strop de natură
dar... dăm numai din gură.

Herbert COONEN

(*1952)

Dumnezeu e o femeie
Dumnezeu e o femeie!
Mai tânără, mai vârstnică
fără faţa fără timp sau spaţiu
Dumnezeul meu e o femeie.

Nu ştiu numele nici faţa n-o cunosc
dar de copil m-a alăptat
m-a mângâiat şi m-a ţinut
în poala ei pân' la mormânt.

Mi-a fost măicuţă şi-apoi soră,
iubită şi mireasă
iar astăzi când mă duc îmi e
prietenă de moarte.

Strigă! Da, strigă!
Strigă!
Da, strigă!
Aruncă-ţi în lume durerea
ce spre toamnă
se veştejeşte pe cărarea vieţii tale.

Lasă lacrimilor liber frâu
să cadă grei pe gene amorţite
şi să le-nchidă cu un val.

Cu ochii-nchişi visează acea pace
întunecată de învolburări
când toţi mai strigă:
- Vreau să mai trăiesc
tu spuneţi doar
că viaţa-ţi este dragă.

Andreas KLEY
(*1955)

Seara la mare
Amurgul îmi luminează
odaia.
Ca de obicei cămaşa mi-e
umedă.

Pe cer se învârt rândunici
după gâze.
O bătrână face cununi
din unt.

Înserarea îi alungă
umbra.
Un om meschin îşi jeluieşte
răutatea.

Cinci pescăruşi se plâng
pe faleză.
Un străin îmi strânge întrebător
mâna.

Luna parşivă se târăşte
prin ramuri.
Cămaşa-mi miroase
ca o cloacă…

Cea mai frumoasă eşti tu
Cea mai frumoasă eşti tu
când nu faci nimic,
când stai tăcută pe sofa veche
şi eşti pur şi simplu aici
odihnindu-te în cameră
mişcând cu respiraţia aerul
şi savurezi, uşuratică, ziua
şi dăruieşti liniştea sufletului
tău şi zâmbetul, doar aşa, lumii
şi-ntinzi graţioasă mâna
ca apoi se te cufunzi din nou în vis
şi câteodată
ca din depărtări
zâmbeşti în somn.

Cea mai frumoasă eşti tu
când nu faci nimic!

Thomas CHRISTEN

(*1955)

Toţi se rog
El a vrut doar
să se odihnească.

Dar toate paturile
erau
ocupate.

Lumea-şi amorţea
în somn
beţia
îmbrăţişând
sticla
de şampanie.

Şi aşa dormita el
mai departe
pe băncile din
parc
sau pe scaunul
din spate
a maşinilor
ce nu livrau
nimic.

El a vrut doar
să se odihnească.

Dar toate paturile
erau
ocupate.

Beatrix SCHULZE
(*1970)

Când omul
Când omul nu-i decât o jucărie
altui om…

Pierdută-n gânduri pierd zilele
când gura tace,
doar ochii mai întreabă
ce aşi vrea să-ntreb.
Acompaniată-s doar de sentimentul
de-a fi un obiect
ceva de-ntrebuinţat,
ceva, atunci când s-a stricat,
se aruncă-n colţ uitat.

De ce întrebi un sentiment
când omul nu-i decât o jucărie
altui om?

Heidemarie CHAERLING

(*1986)

Chiar şi dacă

Cuvânt pierdut
patrie nouă-şi caută
în mijlocul luminii
se-mprăştie
îmbrăţişare ascunsă
graniţă-ntunecată –
apărare
apără
apăr

versiunea română: **Christian W. Schenk**

POEZIE ITALIANĂ CONTEMPORANĂ

Luca ARIANO

Luca Ariano s-a născut în 1979 şi trăieşte la Parma. A publicat poezie începând cu anul 1999, în volume de autor şi în antologii. Dintre cărţile sale amintim: *Bagliori crepuscolari nel buio* (1999), *Bitume d intorno* (2005), *Contratto a termine* (2010), *Tracce nel fango* (2011) şi *Ero altrove* (2015). Cel mai recent volum al său a fost în finala premiului „Guido Gozzano", ediţia 2015, iar creaţiile sale poetice au fost deseori recunoscute de critică. Colaborează cu diverse publicaţii literare şi îngrijeşte antologii de poezie contemporană.

Bel-Ami
Duroy în dimineaţa asta
în faţa maşinii sale de scris
bate formulare de vieţi, de vanităţi
în aroma neagră a cafelei.
Dincolo tatăl lui aşezat într-un fotoliu
citeşte o carte, răsfoieşte *La Gazzetta*
între o ţigară şi un strănut
în timp ce mama lui vorbeşte despre ţărănci.
Afară ploaia bate în geamurile aburite
şi redevine copil să aştepte
în faţa uşii pe bărbatul acela pe drum
între câmpuri şi ferme
apoi o femeie în magazinul ei mic de ţară.
După-amiezi lungi de făcut teme
şi chinurile de la corul bisericii
sub privirile indiscrete înainte de a adormi
într-un cort sub o lună nouă.
În seara asta când va lăsa din mâini caietul şi pixul
între un pachet de *Naţionale* şi un hohot de râs
va vărsa timpul într-un vin roşu
ca să nu mai audă glasurile vânzătorilor
şi sclipirea de perle în noapte.

Plimbare pe străzile din Lomellina
Să te plimbi pe străzile din Lomellina,
în tăcerea satelor
– panoramare de *western-risotto* –
ruptă de gâlgâitul şanţurilor care spală câmpurile.
Se sapă în odăile memoriei

ca să se dea de vătafi şi de argaţi
cu pomeţii rupţi de blesteme
şi cu pământul încă sub unghii:
nu sunt doar şiruri de plopi
şi duzi ci ramuri, de-acum cronicizate
de vremea focurilor de noapte
sau brazde, sub un stol de ciori.
În curtea unei biserici o măicuţă
culege o seringă caldă încă:
chipul unui copil neştiutor
de frica de Dumnezeu;
piaţa e un studio de televiziune
şi nu-ţi rămâne decât să te uiţi
la mama care îşi îngrijeşte florile
la balcon,
stele noi într-o noapte de carne
sau zâmbetul acela încrucişat pe stradă.

* * *

De ce tremuri *Fiulin*
la tunetele unei furtuni?
Sunt lacrimile lui Dumnezeu
- îmi povestea bunica –
Va veni o fată să te strângă în braţe
în nopţile lungi,
vei uita de studiile inutile…
acele curse cu sufletul la gură…
apărarea unei mingi în şapte.
Mai simte şi acum un fior pe şira spinării
când apa bate-n ţiglă pe acoperiş
şi somnul se scurtează
ca pasul anotimpurilor.
Aleargă Emilio aleargă gândindu-se
la zâmbetul acela de femeie
şi la ultimul sărut de adio.

* * *

„După furtuni nu se mai înseninează”
Enzo Jannacci

Totul a început
cu o furtună…
una dintre acelea care anunţă

sfârşitul verii.
Şi totuşi am văzut marea
argintie… pescăruşi
la suprafaţa apei vânau peşti.
Mi-au povestit de trenuri
pline, barăci în periferie…
case ridicate într-o singură noapte.
Ziua cerşesc… dorm
înghesuiţi în clădiri abandonate,
fabrici dezafectate.
Cât a fost de muncă acolo Enrico?
Doar o amintire din trecut…
preistorie industrială poate,
în aşteptarea unei ploi scurte
care să aducă alt anotimp.

După treizeci de ani
Ai chemat ploaia în serile acelea
toride
şi acum a venit să răpăie
pe drumuri inundând beciurile.
Ţi-au găsit părul din lac
picături de zâmbete de vărsat
pe ceaşca de piept:
toate femeile sunt frumoase
şi o spui – rezemat
de o coloană a Paviei –
înghiţind guri mari de fum
sau scoţând din noroi roţi împotmolite
într-un câmp nesătul.
Şiroieşte fardul pe autostradă
şi bucata ta de carton
mai e bun doar de hârtie de baie,
chip de emigrant în secolul douăzeci şi unu.
După treizeci de ani nu poţi să nu te gândeşti
la inima aceea pleznită, la ficatul terciuit
în sicriul strivit,
în clipele sfâşiate ale corsarului
la portul de hidroavioane din Ostia:
cuvintele nu erau încă profeţii
doar pentru orbi
în fiecare zi moare un poet.

* * *

Viața e grea. Din precauție
voi depune în Banca Viitorului
o anumită sumă de valută.

Mă îndoiesc că ar avea cine știe ce capital.
Și mi-e teamă că la prima criză
va înceta dintr-o dată plățile.
Konstantinos Kavafis

Era capitala unei provincii imperiale
– stau mărturie multe ruine –
dar din orașele vechi nimic n-a rămas:
poate în sângele sclavilor.
Ultimele focuri ale revoluției industriale
au dus trenuri burdușite
spre cartiere dormitor, cărbuni și piei scofâlcite;
imediat ce totul s-a stins numai schilozi, cerșetori
și ziduri gata să se dărâme.
El s-a sinucis chiar înainte de Crăciun:
datorii la jocuri de noroc?
Era bolnav?
Poate doar obosit să primească în fiecare an
aceleași cadouri…
…Chiar când se-mpușca,
un nebun cu radioul lipit la ureche:
„Iubirea mea, spune-mi dacă ești tristă ca mine…"

Mariastella EISENBERG

Mariastella Eisenberg s-a născut la Napoli și trăiește la Caserta. A făcut studii de Artă și a lucrat vreme îndelungată ca profesor în licee și conducând diferite institute de studii liceale. Este implicată la nivel socio-cultural (organizează campanii civice de apărare a moștenirii arhitectonice, manifestări literare și creative pentru deținuți, urmărește îndeaproape activitatea unor asociații de cele mai diverse profiluri, inclusiv științifico-medicale). Este titulară de rubrici în diferite publicații italiene și începând cu anul 1989 își publică propriile creații (poezie, roman, eseu). Dintre volumele de poezie publicate amintim: *Alfabetando* (2011), *Cantico nella parola svelata* (2013) și *Madri vestite di sole* (2015), aceasta din urmă publicată la prestigioasa editură Interlinea. În anul 2016 îi apare romanul *Il tempo fa il suo mestiere*, unanim apreciat de critică – este o cronică de familie ambientată în mai multe spații geografice, printre

care şi România. Cărţile sale au fost recompensate cu premii literare şi au primit o vastă recunoaştere.

*
Oriunde
te-ndrepţi
un cosmos-cearşaf alb
este
foaie
cu cuvinte de poezie.
Tancuri de cuvinte
atacă
lumea:
lovituri cu mâinile goale
sunt
chei
pentru baricade

***
Fireşte
goi
Adam şi Eva.
Bineînţeles
gol
mărul.
Desigur
gol
şarpele:
îmbrăcat
acoperit
solemn
în ghips
El

***
Dorinţa
de a însenina lumea
cu aventura
cuvintelor
când
viaţa nu-i de-ajuns
se scriu

cuvinte
aventuroase

***
Am parcurs
imediatele mele împrejurimi
și
punerea noastră
în scenă
mi s-a părut
teatru
de mâna a patra
poate numai povestind
înăuntrul
nostru al tuturor
recunoașterea
va transforma
în poveste
istoria.

***
Cuvinte libere
corp
sânge
piele
umoare.
Se înmulțesc viermii
când
încetează
să fie citite
imploră
viață de lectură
nu de literatură
de vise
de ochi

***
Nu știu
dacă privești stelele
eu aș vrea să fiu cer
ca să te privesc de acolo de sus
cu milioane de ochi

***
Iubirea se ascunde cu grație
aruncă ocheade dintre riduri
zâmbește vicleană
Timpul face visele uriașe
când iubești
un pic ești iubitor
un pic cerșetor

***
Se vor prăbuși
timp și spațiu peste tine
nu contează
te iubesc pe de rost
liniștit de disperată

***
Nu s-a mai văzut la sfârșitul lui august
o mimoză cu muguri
un măslin deja încărcat cu fructe
apropiați
între piscină și livadă
aproape timizi îndrăgostiți
Nu e anotimp potrivit pentru niciunul
dar nu este decât un anotimp pentru dragoste:
al cincilea
care nu se știe când e.

***
Migrarea
și rătăcirea
în ochii copiilor
vieți absente în lupta
între mare și cer
zăcere de foaie deschisă
cuvinte decolorate
de-un amărui cenușiu
fără teama
de neplăceri de sus
cu un roman
deja scris înăuntru
încă din copilărie.

Timp copil
între ape și nori
se scurge
printre degete
Reflux Rapace

***

Nu
ne părăsește uimirea.
Nu
Fuge
și
un strigăt din inimă
se face cuvinte
pălăvrăgit amestecat cu mirosuri;
casa
mică și goală
povestea
viața și moartea
tristeți și bucurii
fără nici un cuvânt
împrăștia împrejur arome.
Nări pofticioase
nu uită
numai amăruiul
îl inspiră
acid de sudori reprimate
Lacrimă Lucitoare

***

A urcat
Moartea
pe navă:
pasager nepoftit,
și pe deasupra
fără bilet.
Coboară
târfa bețivă bătrână
în fiecare port.
Are nevoie
de fiecare dată
de marfă

de dat pe puțin
ca să-și plătească băutul cu marinarii
în așteptarea îmbarcării.
Mai bine
Tinerii
Decât
mamele bătrâne
ridate
și istovite.
Valorează mai puțin.

***
Clandestină
a vieții
e
Moartea
credem noi
oameni stupizi
bipezi aroganți.
Doamnă și stăpână a
toate
amăgește
semințe încolțite
în burți umflate
de mame orgolioase
îndoliate
fără urmă de sare în ochi.
E
viața
adevărata clandestină
în lume.
Se gândește ea.

Prezentare și versiune în limba română: **Eliza MACADAN**

POEZIE ISRAELIANĂ CONTEMPORANĂ

Nu este prima dată când scriem despre cărți/ sau publicăm grupaje de poeme ale autorilor israelieni. Mulți dintre aceştia s-au născut în țara noastră, fapt vizibil, adesea, și în poemele trimise nouă spre publicare.

Acest grupaj (alcătuit împreună cu scriitorul, criticul şi editorul **Adrian Grauenfels**, colaborator mai vechi al revistei noastre, care a vizitat și orașul Iași) este și un modest omagiu adus statului Israel, „la aniversară". (**Marius Chelaru**)

Menachem M. FALEK

Poet, scriitor, traducător. Născut în anul 1951, în orașul Bistrița, România. A emigrat în Israel în anul 1964. Locuiește în Mevaseret, Ierusalem, este căsătorit și tată a doi băieți. A fost adjunctul președintelui Asociației Scriitorilor Ebraici în Israel (3 mandate). Redactor și producător de cărți de poeme și antologii; membru al consiliului editorial al Universității Bar-Ilan (periodic virtual literar), membru al consiliului editorial a revistei literare periodice „Psifas" și ex-membru al consiliului editorial al revistei periodice „Moznaiim". Producătorul lexiconului istoric al scriitorilor evreii în limba ebraică (2006) și al lexiconului scriitorilor evreii în limba ebraică (2010). A publicat mai mult de 20 de cărți originale în limba ebraică, 10 cărți în limbi străine, 5 dintre ele în limba română. A tradus mai mult de 10 cărți din limba română în ebraică (Adrian Suciu, Marius Chelaru, Lucian Vasilescu, Ion Cocora, Aron Gaal, Veronica Balaj etc.) și din ebraică în limba română (Dan Pagis, Itamar Yaoz-Kest, Aviv Ekrony etc.), dar și 5 antologii bilingve.

Pasca păstrată
Mama spăla cu mîinile pe scîndura de spălat
Punea amidon
Călca și aranja totul la loc.

După aceea prăfuia
Și a doua oara și a treia
Ca totul să sclipească
Până revine tata de la muncă
Din satul vecin,
Se va spăla
Și va sta la masa.

Pe scaunul lui era o pernă îmbrăcată în față de pernă
Albă ca zăpada
Și se așeza pe ea.
Tacâmurile argintate erau aranjate pe masă:
Trei pahare de vin

Şi încă unul –
„pentru profetul Eliahu" spunea el.

Cine e „Eliahu"
Îl întrebam.
Şi îmi răspundea că exact nu ştia, un profet.
Şi adăuga:
Cînd vei creşte şi vei şti să citeşti în cartea sfântă
Şi în cartea de rugăciuni
Vei afla.

Mama împărţea pasca şi supa caldă cu găluşti
(care au ieşit acum de pe soba de gătit
În care lemnele şopteau ceva unul celuilalt, secrete),
Şi găină şi zarzavat
Şi alte mâncăruri fără gust

La sfârşitul mesei a învelit cîteva păşti
Atentă
Să nu se crape, şi îmi spunea:
„mîine le duci la învăţătoarea Maria.
Ea sigur se va bucura să guste mîncărurile noastre gustoase."

Dar eu am ştiut
Că scopul ei era sa plătească obligaţia evreiască
În ţară străină.

Asta a fost primul paşte pe care îl ţin minte.

Asta a fost pasca ce va păzi de mine acolo,
„Pasca păzită"[1].

Casă
Femeia are nevoie de casă
Ca să aranjeze în ea camere pentru musafiri
Şi acolo să primească complimente.

Femeia are nevoie de casă
Ca să îngrijească în ea o bucătărie
Şi în ea să poată să coacă planurile.

[1] Pasca menită special pentru ceremonie, „păzită".

Femeia are nevoie de casă
Ca să umple camerele cu copii
Acolo va păzi amintirile
Uterului ei
Și împlinirea câtorva minute de fericire.

Femeia are nevoie de casă
Ca să fie în ea dormitoare
Și în ele să viseze despre fericirea dorită
Cavaler pe cal alb
Și apoi să îngroape visurile cu apariția dimineții.

Femeia are nevoie de casă
Ca să aibă o curte verde
Mai verde ca a vecinilor
Pentru că ziua ei e ocupată
Orele fug
Și nu-i rămâne timp de odihnă.

Femeia are nevoie de casă
Ca să fie în ea loc pentru îmbătrânire
Și să poată povesti că a avut o casă
Ce nu a apucat să fie plină ca voința ei.

Bărbatul are nevoie de casă
Ca la sfârșitul zilei de lucru
Să găsească în ea un salon
În el două pătrate de plasmă formidabile
Care zâmbesc spre el.
E preferabil să fie și un dormitor și o pernă
Pe ea își pune speranțele.

Bărbatul are nevoie de casă
Ca în spatele ușii
Să găsească în ea o femeie.

Cercul soarelui
Când răsare în zori Marea Minciună
Trebuie sărbătorită destupând o sticlă de șampanie.

Bărbatul care te privește lung
În Oglinda în care apari

Face semne ciudate cu mâinile
Până când ochii i se umplu de lacrimi
Întrebându-se apoi dacă sunt de bucurie sau de tristețe.

Cravata trebuie legată strâns
Astfel încât gâtul să nu ofere nicio șansă
Nici cea mai mică
Metastazelor decepției.
După care, trebuie să-ți termini cafeaua
Cu o pilulă pentru a-ți ușura conștiința
În loc de o bucată de prăjitură uscată și neagră.

În drum spre serviciu, trebuie să-ți pregătești în gând frazele
În așa fel încât nu cumva să strici armonia intonației
Pentru a acoperi dezastrul febril ce fărâmițează
Miezul sufletului tău.

La întrebarea: ce mai faci?
Răspunde, cu un zâmbet cizelat pe fața copilăroasă:
„Foarte bine."
Dar niciodată nu pune mare preț pe acest „bine"
Pentru că absolut nimeni nu este cu adevărat interesat,
Fiecare are propriul lui „bine"
în adâncul inimii sale.

În timpul zilei continuă să împrăștii scântei de speranță
Care poate, accidental, vor intra și în propriul tău corp.

Seara te reîntorci acasă
Te dezbraci, faci un duș
Îți parfumezi trupul.
Din datoria de a arăta bine
Le dai dinților să mestece gumă
Bei un pahar zdravăn cu două ciclamate
Și fără cafea
Te așezi în fața plasmei și schimbi canalele
Te înveselesc necazurile instituțiilor
Te înveleşti cu o pătură de întuneric,
tragi un pui de somn
Preferabil fără vise,
Te trezești a doua zi dimineață

Într-o altă zi în lanțul în care ai fost prins
Încă din pruncie.

Nu gândi prea mult
Dacă se rupe o singură verigă a lanțului și e bine sau rău
Continuă să mergi înainte
Ascultă-ți semenul care suferă
Încurajează-l, ridică-i moralul
Arată-i gustul vieții
Și întotdeauna, întotdeauna privește înainte
Numai spre ziua care vine –
Care în mod sigur va veni.

Știi, soarele răsare
Și el nu are timp să acorde atenție
Fiecărui om singur

Adrian GRAUENFELS

Inginer, poet și ziarist, născut la București, a imigrat în Israel în 1972. A produs reviste de cultură în format electronic, accesibile pe net: **Izvoare** (pentru ASILR), **Secolul XXI, Alchemia și Nautilus**. Scrie la câteva ziare locale și a fondat în anul 2017 Editura SAGA. Traduce poezie ebraică și engleză în limba română. Are șapte cărți de poezie, antologii, album de artă, eseuri, colaje la 2, 3, 4 voci, traduceri din Yehuda Amichai, Paul Celan si Shay Agnon etc.

În curtea din spate
În curtea din spate
nu se întâmplau multe lucruri
treceau nori și furnici cu 6 picioare
vorbeam cu frunzele
printre grămezi de sticle sparte
etichetate 1946
anul în care m-am născut
după război,
atât de supărat
că 24 de luni n-am vorbit cu nimeni
n-am mers
n-am cântat la vioară
ca alții la Auschwitz, anul trecut
în curte nu era nimeni,
să stăm ascunși

(repet obsesiv)
cum cere un bilet al apărării antiaeriene

în curtea din faţă
mama punea rufele la uscat
zâmbind la trecători
era ziua în care îmi spăla steaua galbenă
să arătăm omeneşte, zicea mama
printre strigoii în viaţă
creşteam şi eu inconştient
ca să-l apuc pe azi
pe strada mea,
plină de magnolii în floare...

Să trecem prin uşile înalte
În fiecare vineri
la colţul străzii mele
între o sinagogă şi un teren vizitat de căţei
cineva aduce ziare calde
pline de ştiri de moment, o rafală de adevăr
zvârlit peste nisipul african
peste amintiri casnice şi resturi alimentare
o istorie vagă a civilizaţiei de consum,
a culturii, precum cea dobândită la muzeul
de vată de zahăr şi marţipan
unde afli despre
colosala veste a unei morţi subite
despre o imbecilă statuie fugită de pe soclu,
sau molipsitorul genocid al cifrelor fără soţ...

într-o zi împăratul s-a oprit lângă gunoaie
a îngenunchiat şi a mângâiat o clanţă orfană
– e de la o uşa înaltă, sire – a zis şambelanul
plin de o insuportabilă sine
şi aşa a mai trecut o zi, spre shabat

În noi poezia moare cu o cuantă
tot ce se naşte începe imediat să moară
(entropic paradoxal)
În fiecare zi număr ceva mai puţini poeţi
la capătul frazelor, este ea, prăpastia universală
abisul dezvelit, trupul gol

nici caii nu mai rumegă hârtia
potcoavele lor răsună
în depărtarea unei bătălii cu moartea
desigur, profeţită de mult
de când eram copii, vorbind latina
sub nuci, sub sălcii
lângă marele lac
numărând migratoare şiruri de lebede
aristocratic de albe
sonor deranjaţi de industrii,
de tehnologia plină de nonsensuri
de marxism

subtilul peniţelor e tot mai subţire
cerneala mai diluată
au mai rămas puţine litere disponibile
cu ele nu se poate scrie
oricât am încerca (statistic sau aleator)
cuvântul iubire.

Madeleine DAVIDSOHN

Madeleine Davidsohn s-a născut în oraşul Dorohoi, România, unde şi-a petrecut copilăria şi adolescenţa până la terminarea liceului. După absolvirea Facultăţii de Stomatologie la Institutul Medico-Farmaceutic Iaşi, emigrează în Israel. În anul 1999 începe să publice: 12 volume de proză scurtă, roman şi poezie văd lumina tiparului sub semnătura autoarei.

BARBY
Când am văzut-o în casa
păpuşilor stricate
mi-am amintit.
O cunoşteam din autobuz.
Era chiar ea, acea care şedea
pe scaunul din faţa mea
Cu nelipsitu-i colan de mărgele
şi cercei azurii,
o bluză roz
şi rujul gros
întins pe buze generos,
la fel ca păpuşile Barby
Când am văzut-o în casa

păpuşilor stricate
m-am îndoit o clipă
„O fi ea”?
acea din alte zile
care acum şedea
pe-un scaun cu rotile?
Era nefardată
şi fără mărgele.
Doar bluza roz cu cercii azurii
aminteau de păpuşile Barby

Dorul[1]
Pe-un picior de plai
m-am născut
Dintr-o gură de rai
am băut
Şi m-au învăţat atunci
să iubesc acele plaiuri
munţii şi cu văile
mioarele, cântările.

Şi-am lăsat în urmă dorul,
doar amintirile mi-am luat
într-un geamantan uzat
şi m-am dus şi m-am tot dus
după alte cântece
zilele să-mi farmece

Dar când migdalul înfloreşte
tot mi se pare că-i cireş.
Atunci dorul se trezeşte
Şi-mi lasă pe hârtie-un vers.

PĂSĂRI CĂLĂTOARE
În ţara mea cu cer albastru
şi soare arzător
atâtea păsări migratoare
îşi caută sălaş.
Se duc ori se întorc
pe drum de zare

[1] Poezia a luat premiu la un festival de poezie în Germania, în anul 2005.

îţi tulbură auzul
cu ţipetele lor

E-atâta frumuseţe
Şi-atât de mult alean
În zborul lor
Ce se repetă an de an
când trec în stoluri maiestuoase
scăldate de lumină
Cocori şi berze,
cormorani
ori pelican cu guşa plină.

Se lasă peste unde,
albastrul îl ascunde
când aripa-şi desface,
corabie de nea.
Dar printre zburătoare
Cât ochiul le cuprinde
Nu-i porumbel de pace
S-oprească-n ţara mea.

Beatrice BERNATH

Născută în Braşov, studentă la secţia de sculptură a Institutului de Artă Ion Andreescu din Cluj, a emigrat în Israel la sfârşitul anilor 70. Absolventă a Facultăţii de Arte Plastice la Universitatea din Haifa şi, în continuare, profesoară în cadrul departamentului de gravură şi fotografie pe lângă postul de profesoară de sculptură şi pictură la liceele de artă din Israel. A colaborat cu texte, desene şi fotografie prelucrată digital la volumul „Poezia de Război 2014", antologie produsă de poetul şi criticul Adrian Grauenfels, şi la „Izvoarele", 2015, 2016, revista anuală a Asociaţiei scriitorilor israelieni de limbă română, a colaborat cu artă şi texte la publicaţia „Secolul XXI", la revistele bimensuale de literatură şi artă post modernistă produse de Adrian Grauenfels, „Alchemia" şi „Nautilius". Autoare a 5 cărţi de poezie, traduceri din Tudor Arghezi şi a unei cărţi de colaje poetice scrise în tandem cu Adrian G., *Doamnă, e un poet sub masă,* Editura Saga, 2017.

Vin peştii fără nici o părere
Vin peştii fără nici o părere
şi şterg...
un fel de moarte
repetată
respirată

vin peștii
vor pluti fără părere
silabisesc cuvântul în cele trei silabe
ale lui
o definiție al nedescrisului și șterg
repede
șterg (să nu devin ridicolă) înotatul ăsta pe uscat
e ca valul
se agită înainte, urcă în apogeul lui personal înspumat
stropii bucurii de soare
și cade
se rupe ceva,
moare
și o ia de la capăt

ascultă furtuna mea
este aproape sonoră
să știi tu cum eu noaptea mă sparg
cum dimineața rearanjez cioburile
în zâmbete
am sădit un strop de lună
pentru tine a ei umbră
ziceai c-ai uitat-o
ești singur
pelinul e umbra ta și din colțul meu de lume
îmi pare ca o moarte
această umbră uitată
și aștept
mereu aștept apele să vină
număr literele aceluiași cuvânt care devine
și el vag
un contur,
ca umbra pierdută
și-n curând
va fi ziua, în care vin pești
fără un drept de apel
înspre mal – că e un fel de moarte

în curtea vecinului sunt patru fructe coapte
pe un cactus
vecinul nu le vede.
locuiește în casa cu geamul închis și

privește o reclamă la televizor
cu fructe.
în curtea vecinului patru fructe tocmai au dat în pârg.
din curtea mea fructele lui par zemoase
eu nu gândesc decât la fructele
zemoase din curtea vecinului meu
care stă în casă cu geamul închis
și nu știe că are fructe care
tocmai au dat în pârg
pe un cactus

Avigdor GONEN

Avigdor Gonen s-a născut în anul 1948, în orașul Oradea, Transilvania, România. A fost coordonatorul secretariatului pedagogic al ministerului educației și inspector general pentru școli primare și liceu. Doctorat în istoria americană, la Universitatea Ebraică din Ierusalim. Locuiește în orașul Rehovot, este căsătorit. A publicat 3 cărți de poezii: *Autorizarea legală a înșelăciuni,* 1993, *Inventarea roții*, 2007, *Poezii contra Kohelet (eclesiastului)*, 2017.

Cel mai mare sportiv din lume
Cel mai mare sportiv din lume în toate timpurile
Primul record în orice categorie:
Constanta în formula lui Einstein
Trei sute de mii de kilometri pe secundă
Și gândul?

Poezie de rutină
Dimineața
Cel mai bun timp pentru creație
Și pentru dragoste
Cucerește lumea!
Dar eu
Mă spăl, mă îmbrac
Și fug la lucru.

Sinceritate e câteodată tăcere
Acțiunile mele sunt vizibile
Gândurile mele, doar o parte,
Pe păcatul ce nu a reușit
Reflecția la libertatea ce nu a fost
Sinceritate e câteodată tăcere.

Ancora
Tu eşti ancora
De departe de cheiuri
Stai viguroasă
Aplecată
Valurile vin
Dar vor trece
Valuri şi vânt
Apa puternică
Toate trec
Însă tu vei rămâne.

Smulgerea plapumii e o palmă
Eu îmi trezesc copiii sărutându-i
Şi nu prin smulgerea plapumei
Nu dintr-odată, nu abrupt –
Ci încet şi cu mângâieri
Cu toate că pulsul este emoţionat.
Smulgerea plapumei fetiţelor pentru a le trezi
E ca înfăţişarea unui om gol în arenă
Ca o cicatrice pe faţă.

Ca o mobile
Ca o mobilă
Eu sunt înghiţit de casă
Dar
Îmi păstrez dreptul
Să strig, ceea ce înseamnă câteodată
Să câştig puţină compasiune.

Masca
Voi lăsa faţa mea în masca vizibilă tuturor
Să văd bine, bine să se vadă
Umbrar
Masca nu e dispariţia
Comorii de iluzie ascunsă
Scut, înmuiere, frână de şoc
Lumea – permisie legală la truc.

Închiderea e hotărâre
Intrare, uşă trântită
Trântire importantă

Cuvintele lui de fier au fost sufocate
În tăcerea rănită
Ca un tren accelerat
Ea a închis geamul
Afară a fost alungat
Înăuntrul rămâne înăuntru
E preferabil
Nu am vrea să auzim.

Arbore în fereastra mea
Din fața ferestrei mele
Un arbore enorm privește spre mine
Frunzele lui concurează cu literele cărții mele
Verzi, la fel cu culoarea începutului vieții
Impune ecranul cu visuri pe fereastră
Prin el mă îngălbenește soarele
În briză ușoară, se clatină mângâiat
Azvârlind val de plăcere pe fața mea
Stalagmite înarmate cu calm
Cereau lumea
Depărtată
Numai cântecul rândunelei e invadatorul binevenit
Ferestrele mele privesc spre lume
Însorite de stejari.

POEZIE POLONEZĂ

POLONIA CENTENAR: 100 DE POEȚI – 100 DE POEME[1]

Antoni SŁONIMSKI
(1895-1976)

POEZIA
Un clopot larg legănat
E poezia.
Tonu-i din bronz, bărbătesc.
Vivos voco.
Mortuos plango.
Fulgura frango.
Odinioară,
Pe fiecare clopot
Erau încrustate aceste cuvinte
Nici azi nu ne minte,
Clopotul cînd bate.
Pe cei vii îi cheamă,
Pe cei morți îi plînge,
Fulgerele le frînge.

Władysław BRONIEWSKI
(1897-1962)

PICĂTURĂ DE SÎNGE
Ca o picătură de sînge să fii,
versuri de vrei să scrii,
cînd gustul sîngelui
pe beregată îl simți,
cuvintele rostite toate sînt vii.

Cuvintele se-nalță ca niște ziduri,
ziduri ce-nconjoară țara...
Polonia – înseamnă orașe, codrii, rîuri,
tramvaiul ce străbate strada.

Polonia – înseamnă a făuri,
Polonia – înseamnă a trăi

[1] Cf. Nicolae Mareș, *Tălmăciri,* Opera Omnia, TipoMoldova, Iași 2015

în sudoarea frunții.
Polonia să se și bată e-n stare,
dar pacea și-o dorește cel mai tare.

Janina BRZOSTOWSKA

(1897-1986)

IARMAROC

Stele au dispărut ca fetele
care se scaldă
noaptea.
Am rămas singură.
Sînt Aripă a zorilor
pe întinderile luncilor.
În iarbă-i cuvîntul drag:
– te iubesc...
Luminează ca un diamant pierdut.
E bucuria
pe care soarta ne-o răpește
așa – din cînd în cînd.

Mie să-mi dați
geamurile colorate toate la un loc
în care-au țintit
gloanțele rătăcite din iarmaroc.

Ele îmi sînt mai dragi
decît diamantul strălucitor
mîngîiat de vîntul ușor.
Dați-mi dragostea înapoi
să nu mai rătăcească
pe meleaguri străine prin văi.
Dați-mi înapoi căldura umerilor,
să-mi puteți spune, în singurătate,
că sfîrșitu-i pe-aproape

Włodzimierz SŁOBODNIK[1]
(1900-1991)

*** * * /Mi-ai luat/**
Mi-ai luat respirația,
deci respir prin tine.
Mi-ai luat ochii,
văd prin tine.

Mi-ai luat gura,
vorbesc prin tine.

Cîntecul mi l-ai luat,
cînt prin tine.

viața mi-ai luat-o,
deci mor cu tine.

Aleksander WAT
(1900-1967)

PĂRERI
– „Uită-te
lumina se evaporă
ca aromele din amfore".

– „Poezia nu ne trebuie
renunță la metafore".

– „Noaptea ne-a înhățat
ne strînge-n labe.
Ziua s-a evaporat
ca o mireasă".

Vocea a pierit. Steaua s-a stins.
Mare zăpușeală.

– „Deschide ochii! Fii încrezător."

Negură.
Negură. *1952*

[1] Traducător excepțional din Eminescu

Julian PRZYBOŚ

(1901-1970)

PE VISTULA

M-am exprimat – în peisaje, visurile le-am încredinţat
cîmpiilor –
icoanele nezugrăvite s-au dus pe vad...

Pe harta închipuirilor conturez fruntariile.

Din avion – în clipa prinsă-n aripă –
văd:
ţarinile luminate ale Munţilor Silezieni
aplecaţi
pe oglinda Vistulei pînă la Mare.

Din zbor arunc – de parc-aş semăna – în nori – orizonturile
cu verdeaţă de pe Vistula!
Pentru semănătorul crescut pe-aceste meleaguri,
nimic nu-i departe.
Întinde numai mîna –
Şi-atingi Mazovia
O duci la ochi –
Varşovia...

Dar bucuria se revarsă mereu
Marea e-aproape
şi orizontul e plin de lumină
rămîne înălţat în zare,
cartograful imaginaţiei,
avionul – o pată în soare!

Jan BRZĘKOWSKI

(1903-1983)

POET MURIND

pasărea rănită ascunde capul sub aripă
pupilele sub pleoape
nu-i cunoaşte nimeni limba
chiar şi doctorului i-a ciripit
făr de plămîni
se sufocă singuratică

groaznic de singură
de indiferența umană uimită.

nimeni nu-i știe graiul
unii mai înțeleg pe undeva limba dușmanilor
limba camerelor de gazare
își ascunde capul sub aripă – asta e cu mult
mai neplăcut decît atunci
cînd în anii tinereții
înțelegeam ceva
pasărea moare pe cracă și nu –
spînzurată în vid
aceasta-i mult mai tragic decît dispariția
din ochii lui Niegew
a fetei pe care a cunoscut-o
cînd era flăcău

ce rușinos e să te ștergi
de ceea ce nu știi
cu rochia neagră
șifonată pe sîni.

Mieczysław JASTRUN

(1903-1983)

POETUL
Nu pot să rămîn în mine, întreg să rămîn
În ascunzișurile secrete din măruntaiele copacului,
Nu mă pot lipsi de frunzele neinflamabile.
Nu pot să tac, văzînd disperarea altora –
Căci numai datorită altora sînt mai mare
Ca mine, ceea ce nu se cuvine.
Mîna care ține condeiul, nu e alta
Decît aceea care șterge sudoare și sînge.

Jalu KUREK

(1904-1983)

ANCHETĂ PERSONALĂ
Profesia – aşchie gînditoare.
Înălțimea – de la orizont la inconștient.
Originea – fir de praf picat din soare.

Domiciliul – sub trandafir
(deci între o călătorie şi alta).
Semne deosebite – inima care îl scurtează –
gura, care îl alungeşte.
Dacă a fost pedepsit?
Da. La moarte prin alungare de pe pământ.

Konstanty Ildefons GAŁCZYŃSKI

(1905-1953)

BIRJARI
Fie că-i de pe podul Kierbedzia,
De pe strada Wilcza sa Hoża,
Gratis ovăzul de l-ar primi,
Tot s-ar plînge că s-a scumpit.

Iar după vechiul obicei,
Aţipeşte un pic pe la orele trei.
Din trabuc trage din cînd în cînd cîte-un fum,
Însă de bărbierit nu se bărbiereşte deloc.

Căci, în primul rînd de bani e păcat.
În al doilea rînd: ar mai răci şi la cap.
– Domnule şef, la soare uită-te, te rog,
El nu se bărbiereşte, şi e frumos foc.

Adam WAŻYK

(1905-1982)

NECUNOAŞTERE
Nu se ştie cînd ne vom mai vedea
Nu se ştie în ce an va muri fiecare din noi
Nu se ştie cum a apărut bombăneala
Nu se ştie de unde să iei banii
Nu se ştie
Nu se ştie ce se va hotărî pe undeva
Nu se ştie de ce
Mai mult nu se ştie decît se ştie
Ne-am obişnuit să nu ştim
Nu se ştie dacă Judecata de Apoi va fi dreaptă

Nu se ştie la ce să te întorci
Nimic nu se ştie
Să revenim la cîntece
1962

Marian PIECHAL
(1905-1989)

AUTODEFINIRE
Pogorîndu-mă din istorie
ca o pictură de ploaie din furtună
mă împleticesc precum praful firav
al vieţii. Dante ar fi spus
despre el:
„eu sabie scoasă din rană”.

ÎNSEMNĂRI
Politicienii ne-au răpit pămîntul.
Cosmonauţii cerul.

Nu mai există loc pentru vise
reazim pentru speranţe.

Noaptea e talpa zilei
Ziua-i partea dreaptă a nopţii.

Lumea fără de vise
e o noapte fără de stele.
Viaţa fără speranţă
e ca pămîntul fără de lună.

Cosmosul nu mai există,
s-a ascuns în mine,
Din neîncredere
în acţiunile mele.

Scriu pe hîrtii din aer
cu pana respiraţiei.
1965

Jerzy ZAGÓRSKI

(1907-1984)

DE VII ÎNGROPAȚI
În agonie născuți
În flăcări crescuți
La moarte condamnați
În salve îmbrăcați
Cu barda dăltuiți
Prin iad trecuți
sub nisip îngropați
Tăcerea acuză

Stanisław Ryszard DOBROWOLSKI[1]

(1907-1985)

HOMINES
Noaptea se scoală din pat
și strigă.

Strigă:
– Nu ucideți!
Nu ucideți, nu ne ucideți!...

Se uită unii la alții bănuitori
și din nou se-ntind în pat.

Dimineața aleargă spre fabrici cu sufletul al gură
să construiască rachete cu focoase nucleare.

Seweryn POLLAK

(1907-1987)

CONCLUZII FINALE
Eu, bucată de materie organizată,
cu două treimi de viață trăite,
afirm că existența-i mai bună ca inexistența
și soartei laude-i aduc

[1] Traducător din Eminescu. În 1960 a tipărit la Casa Editorială PIW din Varșovia a unui florilegiu de poezii.

căci am supt din viaţă ca orice om
toată seva şi tot gustul
care în celulele mele se află.
Recunosc că ajungînd la vîrsta aceasta
n-am crezut că bătrîneţea-i aşa de neserioasă.

Anna ŚWIRSZCZYŃSKA

(1909-1984)

SĂ TRAGI ÎN OCHII OMULUI

În amintirea lui Wieśka Rosiński
Avea cincisprezece ani,
era cel mai bun la limba polonă.
Alerga cu pistolul în mînă
spre inamic.

A văzut ochii omului,
trebuia să-i tragă în ochi.
Nu s-a încumetat.
Acum zace pe caldarîm.

Nu l-au învăţat
la lecţiile de limba polonă
în ochii omului să tragă.

Prezentări şi traduceri de **Nicolae MAREŞ**

Stanisław Leon POPEK

ROZMYŚLANIA W CIENIACH MISTRZÓW
– MEDITAŢII ÎN UMBRA MAEŞTRILOR

Aceste zile atât de scurte
şi vântul în săgetare
răsucea umbrele,
iar prin vis sosea Norwid,
oprit în meditaţia asupra Lumii.
Iar Lumea conduce iarăşi
fiii dinainte
undeva

sub zidul neizbânzilor.
Dar trebuia
să fie atât de frumos
când Timpul intrase
în veacul douăzeci şi unu,
la ceasul limpezimii sensurilor.
Se tulbură ochii
de fumul conştiinţei
iar gloanţele războaielor dinainte
înmulţesc mormintele în dumbrăvi.
şi trebuia să fie atâta linişte
iar Domnul avea să vegheze
asupra copiilor.
Iar tu, Krzysztof Kamil,
ce spui de astea,
Tu, cel căzut printre ruinele Varşoviei.
Atât de tânăr…

xxx
În anumite clipe
Omul aruncă căpăstrul pe gât
şi strânge hăţurile
de trupurile tremurătoare
a tot ce viază.
Flămând de atâta ură
atârnă ştreangul spânzurătorilor,
până la tavanul stelelor
şi cu o singură împuşcătură
vrea
să făţuiască
Lumea.
În afară de sine.
De aceea avem
Veacul de Aur,
iar în el sunt înnebunite dorinţele,
neostoita sete de sânge
şi rugăciunile în genunchi
dinaintea Domnului,
ca să treacă de partea noastră.
Sticlesc colţii lupilor
într-un fals surâs.

Lumea a închis cercul
până la vremea
sălbăticiei.

PISZĘ - SCRIU

Scriu pentru vânt,
pentru foşnetul ploii,
pentru furnici,
pentru apa râului,
pentru spaţiul păsăresc,
pentru nisipurile aurii,
pentru streşini şi păienjeniş,
scriu pentru frumos
şi pentru negrul
pământ mănos,
pentru dulapul vechi,
pentru sertare scriu,
pentru scriere scriu
pentru toamna colorată,
pentru caraghioşii ciudaţi
ascunşi în halucinaţii,
pentru câmpuri ne semănate
şi pentru spaţiile îngălbenite.
Uneori scriu de asemenea
contra suferinţelor,
pentru florile îmbobocite,
pentru liniştea serii,
când Soarele cade
rugându-se la Domnul.
Poate Domnul va asculta
aceste rugăciuni timide
îngrijorate
de soarta Lumii ?
Şi pentru gânditori scriu,
pentru lumina sufletului meu,
şi pentru mine însumi scriu,
pentru liniştea singuratică,
pentru ascunderea în vizuina uitării,
unde cade umbra mea,
unde nimeni nu mă aude.

Scriu,
pentru că este odihna mea,
este pulsul vieţii mele,
existenţa mea
pământească.

Traduceri de **Alexandru G. Şerban**

POEZIE BULGARĂ CONTEMPORANĂ

Vladimir LEVCEV

Vladimir Levcev s-a născut pe 17 octombrie 1957, la Sofia. A publicat cincisprezece volume de poezie în Bulgaria şi alte patru în S.U.A. Este autorul a numeroase eseuri, are trei romane publicate, a tradus poezie şi dramaturgie americană şi engleză în limba bulgară. A studiat Istoria artei la #Academia de Arte" din Sofia, apoi a fost editor la editura „Cultura populară" şi editorul revistei independente „Voce". În anul 1994 a plecat în SUA cu o bursă Fulbright. A studiat „Scriere creativă" la American University din Washington şi a fost profesor invitat la câteva universităţi americane. Din anul 2007 este profesor de literatură şi scriere creativă la American University din Blagoevgrad. Este, de asemenea, redactor-şef adjunct al publicaţiei „Ziarul literar" şi coordonator al „Societăţii poetice libere". Poeziile traduse pentru prima oară în limba română fac parte din volumul *Dragoste în piaţă*, apărut la Editura Scalino din Sofia în 2014, şi în Italia, la Terra d'ulivi Edizioni în anul 2015.

Dragoste în piaţă
Când eram tânăr visam aşa –
mergeam pe stradă
şi-mi dădeam seama
că sunt gol de la brâu în jos.
Trecătorii
mă ciuruiau cu privirea
şi muream de ruşine…
Sau şi asta:
că întârziam la şcoală
o zi… un an… mulţi ani
fără să pot să-mi dau bacalaureatul.
Sau mă urmărea Răul în piaţă
Picioarele mi se muiau
şi mă opreau cu limba
trădându-mă…

Se întâmpla să am
şi-un vis frumos:
sunt gol în piaţă,
dar fac un semn cu mâna
şi de la inimă îmi cade-o piatră
fac un alt semn desfac aerul
cu braţele şi-not
ca broasca încet plăcut
mă ridic, survolez

trecători și scuaruri înflorite –
le iubesc! –
zbor deasupra vântului de mai
gol și liber
ca un pescăruș sau ca o mierlă mică –
gol și liber
cum sufletul e după moarte.
2014

Trezitul
Cu gândurile noastre facem lumea.
Buddha, *Dhammapada*

Înaintezi cu greu în grosul noroi carnal.
E cadaverică voința ce te-mpinge.
Palid continui la lumini de felinar.
Nodul terorii gâtul tău îl strânge.

Alergi. Și moartea –n urma ta-i tăcută.
Poate mai uită și amână ora.
Dar simți cum te fixează pe la spate.
Dacă mai fugi, te-atinge, gata-i hora.

În fața ta pășește o femeie.
Ea are un voal alb și tu ai vrea-o.
Și în acel noroi te-ntinzi spre fusta ei
Dar e departe, să o prinzi nu vei putea.

Un spasm bolnav și cazi în prag.
Viața care va veni va fi mai grea:
Nu vei putea s-atingi – când chef tu vei avea
Va fi doar imposibil – de frică îți va fi.

Dar dacă te oprești și singur îți zâmbești –
Ce-ar mai putea să facă ei?
Nu e decât un vis. Și tu trăiești în somn.
Trezirea tu așteapt-o când în tine ești.
1981

Traducere de **Paola Georgieva** și **Eliza Macadan**

POEZIE LITUANIANĂ CONTEMPORANĂ

Evelina MITEVA

Evelina Miteva s-a născut în 1981 la Vilnius, în Lituania, locuieşte în Köln şi predă la Universitatea din acest oraş. A absolvit un doctorat în filosofie şi istoria filozofiei la universităţile din Bari şi Köln. Este autoarea unui studiu doctrinar despre antropologia lui Albert cel Mare, precum şi a numeroase articole de specialitate, recenzii, poezii şi traduceri în limba bulgară din latină, engleză, germană şi italiană.

Primăvară timpurie

Primăvara, primăvara gâfâind,
se furişează mai întâi în ghivece,
în zilele cenuşii şi în ceţuri,
în ploi, în vânturi
şi, prin respiraţia ierbii,
primăvara
ne ameninţă cu vise

Curtea tihnei

Merge pe stradă, plânge şi vorbeşte singură.
Mă întreb de ce plânge
şi nu sunt în stare, aşa cum mi-aş dori, să încetez odată - doar oamenii din jur se uită!
apoi îmi dau seama
că am spus toate acestea cu voce tare -
cum să nu se uite lumea...
Mă simt acuzată
că scriu o asemenea poezie - ce poezie mai e şi e asta?!

Soluţii

Aşadar, încă o dată, iată-ne
la celebra frontieră -
Rubiconul, Rinul sau Oceanul
acoperind Pământul -
într-un cuvânt,
o chestie lichidă;
suntem la graniţă,
nu ştim ce să facem

și, la naiba, nu ni se arată niciun semn -
ar fi fost cazul de-acuma!

Ca să traversăm,
să trecem dincolo,
să penetrăm
această frontieră blestemată,
încăpățânată și pe deasupra
atât de neclară.

De astăzi

Sunt gata.
Am luat un rucsac
și ceva de scris.
N-am spus nimănui că plec.
Nici măcar eu
nu știam că o iau din loc.
M-au făcut să pricep asta.
cerul albastru și norii săi adânci,
văraticele câmpuri grele și îngălbenite,
mătură uscată și ascuțită,
și această îndelungă, îndelungă încovoiere a întoarcerii.
Chiar dacă m-aș întoarce,
chiar dacă nu aș arăta altfel,
tot l-aș cunoaște: drumul este în mine
iar eu am plecat la drum.

Idele lui martie

Martie în deplinătatea puterilor
este Tatăl Rin - părintele
tuturor râurilor, sau cel puțin
al celor din zonă, al celor din Westfalia
și Württemberg, este el, martie,
cel ce asupra picioarelor mele curge,
cel ce a năpădit digurile și s-a revărsat.
Iar printre ramurile înecate ale arbuștilor plutesc
rațe cu capetele verzi și gâște sălbatice,
trunchiuri de copaci și un nas de clovn.
Este el - apele lui au luat la vale

de aici, de lângă mine,
resturile carnavalului, şi tot la vale le-au purtat
printre diguri şi tufişuri,
până la Xanten, micul oraş
în care s-a născut Siegfried,
Ucigătorul Dragonului. Ecouri de carillon
răsună de pe malul opus,
dintr-un alt timp - trecut, prezent? -
şi împing apele grele ale Tatălui Rin
către picioarele mele.

Profeţie

"Cumpănitu-s-au trei femei,
în Sofia, cetatea
lui Isus Hristos de a sălăşlui...",
asta am citit într-un articol din presa culturală.
Apoi, pe pagina a doua,
la cronica de seară,
cică pe Podul Orlov
un şofer a buşit şase maşini, le-a măturate de pe carosabil,
şi apoi, cu un viraj brusc, s-a oprit în faţa Televiziunii,
(acolo, din şase, maşinile au devenit douăsprezece,
ca şi apostolii - nimic nu este întâmplător)
şi, potrivit martorilor (martori de la televizor, nu martori întâmplători)
tipu´ a ieşit din maşină,
şi a urlat - "Eu sunt Isus!"

Adevăr zic vouă, asta-i Cetatea lui Isus –
înţelepciunea, cele trei femei şi cei doisprezece
apostoli striviţi.

Prezentare şi traducere: **Mircea Dan Duţă**

POEZIE IRANIANĂ

Javid MOHAMMADI

(Iran, Turcia)

Javid Mohammadi s-a născut în Teheran, în mai 1974. Este membru al Uniunii Scriitorilor Iranieni. Actualmente locuieşte în Turcia, unde l-am întâlnit, în oraşul Eskisehir, nu departe de vestigii ale străvechii civilizaţii frigiene. Scrie versuri de mai bine de 25 de ani. Este şi caligraf şi a publicat şase cărţi până acum.

Strig

Vreau să strig într-un fel
Încât să-l fac pe Domnul să aibă milă de mine
O milă în inima Sa atotcuprinzătoare
Care să nu poată fi stinsă de toate apele pământului
Nici de lacrimile mele

Singurătate

Nu ai văzut singurătatea
Nu ai trecut prin singurătate
Prin locuri în care nimeni nu te înțelege pe tine și limba ta
Nici o casă nu te primește

Singurătate,
Nu se deschid braţe călduros pentru tine
Nici amintiri n-o să împarţi cu cineva
Nimeni nu-ţi oferă nimic de făcut
Nu-ţi dă de mâncare
Un loc în care să stai
Ajungi ca o întrebare fără răspuns
Insultat atât de amar
Cu zâmbete ca otrava
Nimeni nu are încredere în tine
Eşti singurul ajutor pentru tine

Dar cel mai rău e
Că eşti străinul printre prieteni în propria ta casă!

Timp

Mai am încă puțin timp
Aș fi vrut să fi scris totul
De la iubirea pentru tine la ziua de după
atunci când m-ai sărutat așa de tare
Că nu am mai simțit frigul toată iarna
Vai! Nu mai am timp
Și trebuie să tremur iarna toată!

Prezentare și versiunea în limba română: **Marius Chelaru**

POEZIE SÎRBĂ

Jovan ZIVLAK

Jovan Zivlak este poet, eseist, critic literar, editor. S-a născut în 1947, la Nakovo. Studii la Facultatea de Filozofie din Novi Sad. Redactor şef la mai multe reviste şi edituri. Editor la Casa de editură „Svetovi", actualmente conduce editura „Adresa". A înfiinţat revista Asociaţiei Scriitorilor din Voivodina, „Zlatna greda", al cărei redactor şef este. Este director al Festivalului Literar Internaţional de la Novi Sad. A publicat zeci de volume de versuri. Este tradus în germană, franceză, italiană, română, macedoneană, slovacă, bulgară etc. Este prezent în cele mai prestigioase antologii de lirică sârbă. A primit Premiul „Marea Diplomă de la Baziaş".

MÂNCĂRURI CU MIRODENII

ca să scriu o poezie
e nevoie să mănânc
e nevoie de puţin aer curat
de vigilenţă şi un top de hârtie
(nu de cea mai bună calitate)
de timp (cu siguranţă de timp).
dar poezia există înainte de toate acestea
şi astăzi las urme împrăştiate
pete/ firimituri.
în timp ce respir aer
în timp ce beau apă
asaltat de incomoditate
poezia te înalţă şi îţi oferă hrană
(tocană, carne proaspătă, mirodenii înainte de toate).
cel care adaugă curajul să termine la timp masa
să plătească corect (cu bacşişul corespunzător)
şi după toate acestea să plece
pasămite cu o intenţie clară într-o direcţie
poeţii în viaţă au despre acestea o anumită opinie
(dar toate acestea în nici un caz nu sunt
ceea ce numim poezie)
argumentată foarte convingător care
poate să-l inducă în eroare pe iubitorul
de artă insuficient pregătit.
în timp ce-mi pun paltonul fac cu mâna o mişcare
nervoasă ca să dau de înţeles personalului
că plec (că într-adevăr plec) numai pentru că
de data aceasta în bucătărie există prea multă poezie
cu mirodenii de nesuportat de cei însinguraţi.

FULGERUL
îmi vorbeşti despre o viaţă superioară
despre oraşe peste care susură apa
despre un popor indiferent care nu îşi întoarce capul
se plimbă de colo până colo
îmi vorbeşti despre observatoarele dinaintea cărora
se apleacă ierburi nesfârşite
şi despre cinteza care emite ţipete
aspre
despre marea care se scufundă în propria-i depărtare
despre vânturile în care fâlfâie
mantiile noastre strălucitoare
despre numele pe care le repetăm şi despre
vibraţia lor întunecată ce ne deschide porţile amintirii
despre portalurile prin care nu am trecut
şi faimoasele lor arcuri
de unde cad glasuri necunoscute
şi comploturi care ne leagă de-o revelaţie.
dar eu sunt aici în pustietatea limbii mele
în îmbrăţişarea-i neaşteptată
respirând mi-am însuşit muşchii
acesteia
i-am ascultat asprimea astmatică
întunericul ei mă cuprindea
mă arunca într-o carne furtunoasă
sângele său îmi amintea asprele mirişti
cărările pe care-am urmărit splendide fiare
sarea acesteia îmi rodea cerul gurii
şi îmi cânta ca o bufniţă ascunsă
să-mi închei cântecul unde
un fulger i-a sfâşiat inima.

AICI
sunt aici pe dunăre
pe apa care străluceşte precum tăciunele
între un mal deluros şi risipire
un carnivor vulnerabil.
lângă râul nesfânt
cine îşi va mai aminti numele
cine va aduna sunetele
în vuietul uitării

peste care își croiește drum sângele
și zboară sfere în flăcări purtând în spinare
cauze și înghițind motivații.
cenușa arde iar nimicul tace
el mestecă propria beznă
corabia lui e sfărâmată precum o propoziție
peste care s-a închis apa oceanului.

OASPETE RĂU

iată cum m-am născut.
aceasta-i o poveste lungă. în grajd. în uscătorie.
printre cozile porcilor. în porumbiște.
unde coțofana plictisită râcâia și șoarecele de câmp
își arunca privirea fricos să nu apară cumva bufnița.
despre înțelepciune totul a fost deja spus și parcă am intrat într-o
viață cunoscută. mama mă ascundea: o mică urâtanie care țipa
și cerea știrbă o întreagă împărăție. tata mă renega.
de aici și poveștile despre neprihană. despre fugă se nășteau
legende. iar eu în fond nu știu dacă această fugă a existat. apoi
m-am înghesuit prin amfiteatre. printre cunoscuții care
învârteau nuiaua și săreau mărunt în timp ce cântau
cântece despre unicul dumnezeu. am reținut cum se împarte
și cum se umple vesela: dintr-una mai mare într-una
mai mică și nicidecum altfel
cum se adună
și se revarsă și intuiam cum viermele atacând mărul
deschide școli secrete și seduce elevii. apoi au sosit vinul și
celelalte. și orbecăielile. și marea și apa. și-ospețe la care gura
mi-a fost ca și legată. de ce oare unii mi-au aruncat priviri ciudate.
să fi dorit oare să fiu meșter sau demolator. cântăreț
sau un oaspete rău care face zarvă. îmi tremurau genunchii în vreme
ce așteptam deznodământul.
să gem într-o viață.
în două să iert.

Versiunea în limba română de
Slavomir Gvozdenovici
Lucian Alexiu

POEZIE ŞI PĂCAT

Cristina RUSU

Rugăciunea regelui Manase – „...eu am păcătuit în număr mai mare decât nisipul mării”

În cărţile necanonice ale Vechiului Testament găsim o frumoasă rugăciune, cea a regelui Manase. El a fost fiul lui Iezechia (sau Ezechia în alte traduceri), şi de la o vîrstă fragedă a primit sceptrul regal şi a domnit 55 de ani pe tronul Iudei.

Rugăciunea regelui Manase este încă un exemplu în care ni se arată cum Dumnezeu îl iartă pe om, pe omul păcătos care a greşit şi a făcut cele mai mari păcate. Deşi, născut în dreapta credinţă, asta pentru că tatăl său Iezechia a restabilit credinţa adevărată şi puternică în Dumnezeu prin nimicirea idolatriei şi ţinerea sărbătorilor prin respectarea tuturor regulilor legii lui Moise, Manase a încurajat vrăjitoria, ghicitul, cultul morţilor, a rezidit statuile idoleşti pe care tatăl său le dărâmase, a restabilit cultul lui Baal, s-a închinat la toată oştirea cerească, a zidit jertfelnice în curtea templului şi mai apoi chiar în templul construit de Solomon şi închinat Domnului l-a ars pe fiul său. Vina lui ar fi fost mult mai mică dacă ar fi comis toate acestea în nume propriu dar prin demnitatea sa de uns al Domnului, a tras după sine şi poporul afundîndu-l într-o rătăcire fără margini, păcătuind mult mai mult decît păgânii pe care Domnul Dumnezeu i-a izgonit din calea lor la ieşirea din pămîntul Egiptului. Venind imediat după domnia strălucitorului Iezechia, Manase este surprinzător de idolatru. Iezechia a fost cel mai apropiat de gloria împăratului David, dar la fel ca şi David a fost un tată nereuşit. Manase, fiul lui Iezechia a fost cel mai rău rege care a domnit vreodată pe tronul de la Ierusalim. El a ajuns rege la vîrsta de doisprezece ani şi a domnit împreună cu Iezechia, tatăl său timp de unsprezece ani. Manase a avut cea mai îndelungată domnie.

Edwin Thiele (1895-1986, profesor al Vechiului Testament, misionar în China, editor, arheolog, scriitor), a ajuns la concluzia că Manase şi-a început domnia alături de tatăl său Iezechia în 697-696 î.Hr. şi a domnit apoi singur din 687-686 î.Hr. pînă la moartea sa în 643-642 î.Hr. Manase a fost primul rege din regatul de sud care n-a mai avut la nord regatul lui Israel, pe care asirienii îl cuceriseră în aproximativ anul 720 î.Hr. „Manase“ înseamnă în traducere „uitare“ („căci“, a zis el, „Dumnezeu m-a făcut să uit toate necazurile mele şi toată casa tatălui meu“ – Gen. 41.51). Numele şi traducerea lui pun la dispoziţia lui Dumnezeu şi a noastră posibilitatea unor jocuri de cuvinte. Cine se încrede în Dumnezeu este binecuvîntat şi uită de necazuri. Cine îl uită pe Dumnezeu în mijlocul binecuvîntărilor va avea parte de necazuri. Este o lecţie pe care a trebuit să o înveţe fiul lui Iezechia şi trebuie să ne-o însuşim fiecare dintre noi. În capitolul Geneza, Manase, şi-a căpătat numele pentru că Iosif uitase „toate necazurile“. Manase, fiul lui Iezechia a ajuns să uite însă nu necazurile, ci toate binecuvîntările moştenite de la tatăl său.

Manase „l-a uitat pe Dumnezeu" şi a căzut în cea mai mare idolatrie. Răul pe care l-a făcut Manase ţării a fost ireparabil. El a fost pentru Iuda ceea ce Ahab a fost pentru Regatul de Nord, în contrast categoric cu David, regele model. Rapiditatea cu care Manase a reuşit să aducă în ţară idolatria cea mai îndrăcită arată că toate reformele din vremea lui Ezechia nu schimbaseră inimile oamenilor decît la suprafaţă. El a făcut păcat peste păcat, coborînd regatul de sud la un nivel de păgînism inimaginabil pentru urmaşii lui. Închinarea la „oştirea cerului" cuprindea închinarea la Soare, Lună, cele cinci planete cunoscute în lumea antică şi constelaţiile zodiacului. Manase a anulat astfel toată istoria evreilor în Canaan şi a întors populaţia la idolatria popoarelor păgîne care fuseseră o urîciune înaintea Domnului. Idolatria de genul acesta fusese practicată şi de generaţia blestemată care a trebuit să moară în pustie. Diaconul Ştefan o aminteşte în recapitularea lui istorică: „Atunci Dumnezeu S-a întors de la ei, şi i-a dat să se închine oştirii cerului, după cum este scris în cartea proorocilor". „Mi-aţi adus voi vite junghiate şi jertfe timp de patruzeci de ani în pustie, casă a lui Israel?... Aţi purtat cortul lui Moloh şi chipul stelei zeului Remfan, chipurile acelea, pe cari le-aţi făcut ca să vă închinaţi lor! De aceea vă voi strămuta dincolo de Babilon" (Fapte 7.42-43). Manase n-a învăţat nimic din păţania fraţilor lor evrei din regatul de nord şi a dus regatul lui Iuda în starea de vinovăţie care a atras deportarea lor şi distrugerea. Sub conducerea lui Manase, evreii au păcătuit constant iar acum se apropiau de limita răbdării divine. Un păcat atît de mare a atras şi o pedeapsă foarte mare. Răul religios a avut consecinţă în răul social. Manase a părăsit religia Dumnezeului adevărat şi a ajuns să-şi impună după bunul plac voia, trecînd peste orice. Preocupat doar să motiveze pedepsirea celor două regate Manase a fost biruit de puterea harului lui Dumnezeu în cea de a doua parte a vieţii sale. Regii duşi robi de asirieni erau supuşi la mari acte de cruzime. Li se punea o verigă de fier care străpungea buzele sau falca şi erau tîrîţi cu lanţuri după carele învingătorilor. Probabil că o astfel de umilire şi chin l-a făcut pe Manase să se întoarcă la Dumnezeu smerit şi cu părere de rău pentru ceea ce făcuse în ţară. Probabil că această smerire este motivul pentru care Dumnezeu i-a îngăduit să aibă o domnie aşa de îndelungată. Răul fusese însă săvîrşit. Consecinţele de lungă durată au fost imense. Nu este de mirare că el n-a fost îngropat alături de ceilalţi împăraţi ai lui Iuda, ci într-un mormînt din grădina casei lui.

Manase se roagă în cuşca în care era înlănţuit ca Dumnezeu să îl ierte. El reprezintă un exemplu radical de pocăinţă. Iar Dumnezeu, în imensa Sa bunătate îşi întoarce faţa spre Manase, aşa cum şi-a întors-o şi spre Zaheu mai marele vameşilor sau răufăcătorul de pe cruce, fiul risipitor, Maria Egipteanca.

Rugăciunea lui Manase, în toate cele 15 versete ale sale ne arată că regele Manase a conştientizat păcatul şi în inima lui spera să fie iertat. „Doamne Atotţiitorule, Dumnezeul părinţilor noştri [...], eu am păcătuit în număr mai mult decât nisipul mării".

Versetul 8 al acestei rugăciuni este pilonul de bază al acesteia, şi mulţi teologi au insistat să arate în comentariile lor la Rugăciunea lui Manase, că Dumnezeu poate să întoarcă pe orice om de la cele mai mari rele şi să îl ierte. „Tu, Doamne, după mulţimea bunătăţii Tale, ai făgăduit pocăinţă şi iertare celor care Ţi-au greşit şi după mulţimea îndurărilor Tale ai hotărât pocăinţă păcătoşilor spre mântuire". Faptul că avem, puse faţă în faţă o făgăduinţă şi o hotărîre, se înţelege că textul face referire la două sintagme diferite: Domnul făgăduieşte iertare celor care i-au greşit şi Domnul hotărăşte pocăinţă păcătoşilor spre mîntuire. Desigur că nu este vorba nici de o repetare, nici de o subliniere a uneia şi aceleiaşi stări de lucruri. Domnul este Mîntuitorul tuturor oamenilor căci din dragoste pentru noi ne-a creat şi ne-a chemat la iubire întru viaţă veşnică. Coroborat cu versetele la care face trimitere toată această rugăciune: Iezechiel (18. 23, 32), Matei (9.12, 13) şi Luca (15,7 şi 18,13), sensul versetului 8 este completat cu ideea capitală a pocăinţei care-l întoarce pe om de la cele rele îndreptîndu-l spre viaţă. Îl scapă din moarte şi în ultimul moment îl trimite spre viaţă. Dumnezeu i-a lăsat omului voinţa liberă de a face tot ceea ce voieşte din cele care stau în puterea lui, bune sau rele, avertizîndu-l doar că pentru oricare dintre acestea va primi o răsplată sau o pedeapsă. Omul care se înalţă doar cu spiritul său curat la cele cereşti, va constata o lărgire a orizontului său de cuprindere şi aceasta creşte proporţional cu înălţimea la care se ridică. Pentru că fiecare se înalţă numai pînă acolo unde reuşeşte. Dumnezeu care priveşte de la înălţimea tronului Său lumea noastră, ştie mai bine decît toţi ce îi este mai folositor omului.

Se referă aici textul la sufletele care sunt stăpînite aproape exclusiv de duhul cel rău şi care nu se mai pot întoarce la Domnul, la sufletele pierdute sau „înghiţite" de satana încă din această viaţă, pentru că făgăduinţa nu mai poate asigura omului întoarcerea la pocăinţă. La cele care nu simt nici un fel de căinţă pentru oricâte greşeli sau păcate vor fi făcut în timpul vieţii. Posibil că da, căci urmează versetul care anunţă hotărîrea divină care să asigure întoarcerea păcătoşilor la pocăinţă şi mîntuire. Pentru că voinţei Domnului nimeni şi nimic nu-i poate sta împotrivă. Domnul a făcut toate cele ale lui spre viaţă şi adevărul acesta nu-l poate nimeni clinti şi nici măcar umbri.

Manase a ajuns iar împărat din voia Domnului şi a dus poporul lui spre dreapta credinţă, la închinarea lui Dumnezeu, făcînd fapte bune, pînă la sfîrşitul vieţii. Găsim această frumoasă rugăciune în Pavecernița Mare. Aţi văzut înţelepciunea lui Dumnezeu? Aţi auzit ce face Dumnezeu? Dintr-un împărat păgîn, ale cărui păcate covîrşiseră stelele cerului şi nisipul mării, a făcut iarăşi împărat şi sfînt, pentru că s-a pocăit din adîncul inimii, a vărsat lacrimi de foc şi a fost chinuit atîţia ani, cu atîta post şi cu atîta chinuire şi durere. Totuşi el nu şi-a pierdut nădejdea în mila lui Dumnezeu. nici noi să nu ne pierdem nădejdea. Dumnezeu poate să ne ierte. Să nu lăsăm loc îndoielii şi să ne spunem că nu mai mergem la biserică sau nu mai credem pentru că oricum nu putem fi iertaţi. Dumnezeu îşi întoarce mereu faţa spre glasul rugăciunii noastre şi nici o rugăciune făcută din inimă nu este trecută cu vederea şi neascultată.

Note:
Poezia Vechiului Testament, Editura Institutului biblic şi de Misiune al BOR, Bucureşti, 2000
Edwin Thiele, *The Mysterious Numbers of the Hebrew Kings*, 3rd Editura Grand Rapids, Zondervan/Kregel, 1983
Biblia comentată, Poezia Vechiului Testament, Editura Institutului biblic şi de misiune al B.O.R., 2000
Biblia, Editura Renaşterea, Cluj-Napoca, 2009

Diana Dobrița BÎLEA

Fascinaţia păcatului originar

„A dat apoi Domnul Dumnezeu lui Adam poruncă şi a zis: *Din toţi pomii din rai poţi să mănînci, iar din pomul cunoştinţei binelui şi răului să nu mănînci, căci, în ziua în care vei mînca din el, vei muri negreşit!"* (***Facerea*** 2, 16-17). Toate artele au valorificat episodul biblic al *păcatului strămoşesc*, numit şi *căderea* sau *păcatul originar*, iar poezia, fie că e vorba de cea românească, fie de cea universală, nu putea să-l ocolească ori să-l minimalizeze.

Omul, ca dualitate oglindită în natura lui jumătate terestră, jumătate aparţinînd Fiinţei divine, probabil că pînă la „sfîrşitul veacurilor" va răsuci în minte şi în suflet ipostaza edenică a protopărinţilor Adam şi Eva, actul neascultării, momentul propriu-zis al căderii din Rai şi continuarea păcatului în diverse forme de către urmaşii lor. Una dintre dilemele omului este aceasta: Căderea a fost o pedeapsă divină pentru neascultarea lui Adam sau este vorba exclusiv despre libertatea (izvorîtă poate din încredere?) pe care Creatorul a oferit-o celui făcut după chipul şi asemănarea Sa? O altă dilemă ar fi: moartea este alegerea conştientă a omului, în schimbul cunoaşterii de sine, a micro- şi macrocosmosului comparativ cu spaţiul restrîns al grădinii Edenului sau este un act de inteligenţă (de sorginte divină, nu?) care are la bază credinţa că Dumnezeu Tatăl nu poate să-şi abandoneze fiul în moartea eternă, dovadă că ulterior L-a trimis pe Hristos pe Pămînt să-l mîntuiască şi să-l readucă astfel la viaţa cea veşnică? După cum spunea Sfîntul Ierarh Grigorie Teologul, „a-L exprima pe Dumnezeu este cu neputinţă, a-L înţelege este şi mai cu neputinţă". Şi totuşi, întru credinţă desăvîrşită, între „credinţă şi tăgadă" sau încercînd sensibilizarea Tatălui atoatestăpînitor, omul a simţit nevoia să caute răspunsuri care ţin în primul rînd de esenţa sa. El este totodată conştient de păcat (al său şi al neamului omenesc) şi nu-l contestă: „fărădelegea mea eu o cunosc şi păcatul meu înaintea mea este pururea" (***Psalmii***, 50, 5). Nu-l contestă nici oamenii de artă, care se unesc de cele

mai multe ori pentru a justifica/ îndulci/ tîlcui plastic neascultarea lui Adam şi păcatele ulterioare, unele inerente, ale omenirii.

Transpunerea lirică a preocupării omului pentru păcat e bogată, are şi va avea continuitate şi un dinamism conjunctural, căci stă în „tăria sufletească" a poetului să aşeze în faţa oamenilor scenele luptelor proprii şi ale semenilor cu neascultările, dar şi cu întrebările/ dilemele adiacente. Menţionăm în acest sens, aleatoriu, din noianul poetic specific: de la binecunoscuta poezie „Păcatul", cu întreg ciclul „Tablouri biblice (Versuri de Abecedar)" şi cu „Psalmii" de Tudor Arghezi, la „Păcatul" de Alexandru Vlahuţă; de la „Adam" de Marin Sorescu la „Eva" de Lucian Blaga; de la „Psalmii" lui Ştefan Augustin Doinaş la „Pierzania" lui Charles Baudelaire, de exemplu. Dacă lupta cu îndoielile se traduce prin singurătate şi dezordine sufletească – „Tare sunt singur, Doamne, şi pieziş" –, nevoia de siguranţă prin întoarcerea spirituală la Dumnezeu se reacutizează pe fondul acestei dezordini: „În rostul meu tu m-ai lăsat uitării/ Şi mă muncesc din rădăcini şi sînger./ Trimite, Doamne, semnul depărtării,/ Din cînd în cînd, cîte un pui de înger,/ Să bată alb din aripă la lună,/ Să-mi dea din nou povaţa ta mai bună" (***Psalm***, *Tare sunt singur, Doamne, şi pieziş* – Tudor Arghezi). Omul are nevoie şi cere în rugăciunile sale poveţele divine şi neispitirea, dar invocă şi izbăvirea de păcate, pentru că aşa cum prima povaţă a Domnului, dată lui Adam, a fost ignorată ducînd la săvîrşirea primului păcat omenesc, tot astfel greşelile vor continua din voia sau fără voia individului uman. Pomul interzis nu putea fi şi nu putea să arate ca un arbore fructifer aidoma celorlalţi, ci mult mai ademenitor, iar Adam şi Eva erau doar nişte copii inocenţi în viziunea lui Tudor Arghezi: „Pomul pe care Domnul îl oprise/ Făcea de toate, şi caise,/ Smochine, chitre, pere moi şi prune,/ Cari de cari mai grase şi mai bune,/ Castan cu fel de fel de crăci,/ Cu flori, miresme şi murmure. Căci/ În Paradis se îmbinau deodată/ Tot bunătăţi din lumea toată// Să nu te-ndemne gîndul: Ia şi papă!/ Să nu îţi lase gura apă/ Şi să mai ţii porunca minte/ A sfîntului şi bunului Părinte?/ Înger să fii, şi tot şi-ar fi dat brînci/ Inima – vai – să rupi şi să mănînci,/ Necum să fii băiat şi fată,/ La pomul care da şi ciocolată". Circumstanţele atenuante găsite de poet vin să scuze neascultarea atît a primilor oameni, cît şi a descendenţilor. Mai mult decît atît, Lucian Blaga adînceşte taina din jurul primului păcat, atrăgînd atenţia asupra unei Eve puternice, superioare. În subsidiar, ni se relevă că întîia femeie trebuia să fie capabilă să poarte pe umeri răspunderea de a fi „mamă a tuturor celor vii". Glasul şarpelui este ca „un clopot de argint", imaginea avînd o conotaţie religioasă evidentă. Tăinuirea secretului împărtăşit de şarpe Evei/ femeii pînă în ziua de azi reflectă locul ei privilegiat în lume. „Poetul luminii" reinterpretează misterul femeii sporindu-l, separîndu-l de voinţa/ actul punitiv/ omnipotenţa divină: „Cînd şarpele intinse Evei mărul, îi vorbi/ c-un glas ce răsună/ de printre frunze ca un clopot de argint./ Dar s-a întîmplat că-i mai şopti apoi/ şi ceva la ureche/ încet, nespus de încet,/ ceva ce nu se spune în scripturi.// Nici Dumnezeu n-a auzit ce i-a şoptit anume/ cu toate că asculta şi el" (*Eva* – Lucian Blaga). Marin Sorescu accentuează predispoziţia omului de a-l imita pe Dumnezeu şi orgoliul de a I se asemăna Lui, fapt cumva firesc dacă Adam a fost făcut avîndu-Se pe Sine drept

model. Primul bărbat a recurs şi el la actul creaţiei şi, instinctiv, a făcut-o spre binele personal, creînd mai multe Eve, păcat care a produs dezordine şi a atras mînia Domnului: „Şi-a pipăit coasta imediat următoare,/ Simţindu-şi degetele frumos fulgerate/ De nişte sîni tari si coapse dulci/ Ca de contururi de note muzicale./ O nouă Evă răsărise în faţa lui./ Tocmai îşi scosese oglinjoara/ Şi se ruja pe buze./ „Asta e viata!" - a oftat Adam/ Şi-a mai creat încă una./ Şi tot aşa, de cîte ori Eva oficială/ Se întorcea cu spatele/ Sau pleca la piaţă după aur, smirnă şi tămîie/ Adam scotea la lumină o nouă cadînă/ Din haremul lui intercostal./ Dumnezeu a observat/ Această creaţie deşănţată a lui Adam/ L-a chemat la el, l-a sictirit Dumnezeieşte/ Şi l-a izgonit din rai" (*Adam* – Marin Sorescu). Pe de altă parte, Ştefan Augustin Doinaş refuză această substituire în Dumnezeu. Conştient de plusurile şi de minusurile sale, de condiţia sa de muritor, dar neopunîndu-se sentimentului de mîndrie pentru ceea ce este şi păcătuind astfel declarat şi cu bună ştiinţă, poetul recunoaşte (auto)menirea grea a Creatorului: „Eu, cel bolnav de bine şi de rău,/ vrei să mă-nalţ aici în locul Tău./ Nu, Doamne! Sunt prea mîndru ca s-accept/ destinul Tău: să cîntaresc ce-i drept/ şi ce e strîmb – nimica nu mă-mbie./ Ursita creaturii-i să-L învie/ pe Creator. Ca un ocnaş în zeghe/ ce-aşteaptă graţierea, stau de veghe" (*Psalmul I*). Alexandru Vlahuţă pledează pentru oamenii de astăzi, supuşi ispitelor, neajunsurilor materiale şi morale, punînd în antiteză condiţiile edenice cu realitatea contemporană deficitară şi dezechilibrantă: „Păcătuit-a omul în vremuri fericite,/ Cînd nu-i lipsea nimica, nici hrana, nici odihna,/ Cînd n-avea a se teme de zile amărîte,/ [...] Şi vreţi ca astăzi omul să nu păcătuiască?/ Cînd grijile-l apasă, nevoile-l muncesc,/ Cînd el se vede-n lume menit să pătimească,/ Cînd relele-l frămîntă şi poftele-l robesc!" (*Păcatul*) Iar Baudelaire identifică drept cauză a păcatelor omului pe un alt izgonit din Rai, pe îngerul decăzut pe care îl numeşte (cu majusculă) Dracul: „Fără de preget, Dracul, cu gîndu-i mă-nconjoară,/ Pluteşte împrejuru-mi ca boarea nevăzută,/ Îl sorb şi-mi simt plămînii în flacăra-i amară,/ Umplîndu-mi-i o poftă etern reîncepută.// Şi, cunoscînd adînca-mi iubire pentru Artă,/ Mi-apare-n chipul unei femei desăvîrşite,/ În suflet îmi pătrunde, acum deschisă poartă,/ Obişnuindu-mi firea cu marile-i ispite" (*Pierzanie*).

Păcatul este sinonim, în viziunea creştină, cu îndepărtarea omului de Dumnezeu. Alegorie, simboluri transcendentale sau întîmplare cu rădăcină-pivot în istoria umanităţii, subiectul păcatului strămoşesc a creat de-a lungul vremii dezbateri şi controverse, a inspirat artişti din toată lumea şi din diverse timpuri, a fascinat prin duritatea şi prin ireversibilitatea sensului decis iniţial de un Dumnezeu despre care ştim că este totuşi atoateiertător. Dar mai ştim că l-a creat pe Adam asemenea Lui, iar latura divină a omului nu poate fi latentă, lipsită de iniţiativă, ignorată, alungată, nici măcar înfrîntă ori redusă la tăcere. Omul transfigurat – artistul – va dori mereu să creeze în chip desăvîrşit, iar desăvîrşirea este cu siguranţă un atribut strict dumnezeiesc. Desăvîrşire înseamnă lipsa totală a eşecului/ a păcatului, adică iubire. Este ceea ce îi cere Dumnezeu omului, spre binele său şi al semenului, pentru că numai prin iubire este posibilă întoarcerea la

El, la Rai, nu la raiul cuvenit după moarte celor mîntuiţi şi nici la cel primordial, ci la raiul Vieţii, în deplină cunoştinţă de cauză şi trăire.

Daniela ANDRONACHE

Reprezentări literare ale păcatului în lirica lui Walt Whitman

Walt Whitman, poet, eseist şi jurnalist, născut în secolul al XIX-lea în Long Island, Statele Unite ale Americii, este unul dintre scriitorii de marcă ai literaturii americane care a revoluţionat poezia introducând versul liber şi a cărui influenţă s-a făcut din plin simţită în opera scriitorilor care i-au urmat.

În poemele sale Whitman surprinde umanitatea în diversitatea şi universalitatea ei. Fiind într-o oarecare măsură influenţat în copilărie de ideile socialiste ale tatălui său, el se doreşte a fi un poet al democraţiei precum şi un promotor al ideii de egalitate şi frăţietate între oameni.

Imaginaţia poetului depăşeşte graniţele zonei de baştină şi concepe umanitatea la scară planetară. Whitman este convins că oamenii, deşi diferiţi prin etnie, limbă, religie şi cultură, se reunesc sub zodia spiritualului ce face trimitere la un fond ideatic comun şi la o unitate de trăiri, sentimente, dorinţe şi năzuinţe. Poemul "În clipa aceasta de veghe" oferă o relevantă mărturie în acest sens: "În clipa aceasta de veghe în/ care întreaga-mi fiinţă freamătă de/ aşteptări şi nădejdi,/ Presimt că şi pe alte meleaguri se află oameni în/ care la fel se zbuciumă aşteptări şi/ nădejdi,/ Presimt că dac-aş putea să-mi arunc privirile departe,/ pretutindeni, în Germania, în Italia, în Franţa, în Spania, i-aş vedea,/ şi mai departe încă în China sau în Rusia, sau Japonia, vorbind alte graiuri,/ Şi mai presimt că dacă i-aş putea recunoaşte pe aceşti/ oameni, de dînşii m-aş simţi legat la/fel de strîns, de cald, ca şi de oamenii/ ţării mele;/ Da, ştiu că am fi prieteni şi fraţi,/ Şi atît de fericit aş fi cu ei laolaltă."[1]

Cu sufletul viu, plin de "aşteptări şi nădejdi", cu întreaga fiinţă concentrată într-o "clipă de veghe", poetul vibrează la unison cu toţi oamenii acestui pământ. Indiferent de etnie sau religie, inimile lor bat la fel, suferinţa, când apare, este aceeaşi peste tot în lume, speranţa sau iubirea nu cunosc limite, graniţe sau bariere lingvistice.

Pentru poetul american iubirea, în sensul cel mai larg al cuvântului, este motorul şi esenţa existenţei, este cea care îl face să vadă "mai departe", să descopere frumuseţea şi profunzimea vieţii şi să îşi privească semenii ca şi cum s-ar privi într-o oglindă. "Clipa aceasta de veghe" este o datorie de suflet pe care poetul şi-o asumă voluntar din dorinţa de a proteja şi conserva o lume

[1] Walt Whitman, *Opere alese*, traducere Mihnea Gheorghiu, Editura pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1956, p. 145

în care dragostea şi prietenia dau valoare vieţii. Întreaga lui viaţă pare că se statorniceşte într-o "clipă de veghe" în care se visează a fi o stavilă în calea răului, a urâtului şi a păcatului.

Starea de veghe a poetului este prezentă şi în poemul *Mă opresc şi iau seama*. Numai că, de data aceasta, starea de veghe este susţinută de spiritul meditativ şi contemplativ al poetului care ia act de toate durerile şi păcatele lumii. Sufletul lui nu mai exultă ca în primul poem, tonul intempestiv şi exuberant este înlocuit de unul elegiac: „Mă opresc şi iau seama la/toate durerile lumii, la asupriri şi ruşine,/ Aud suspinele tainice şi hohotul de plâns al/ tineretului chinuit, împovărat de remuşcări,/ Văd în văgăunile vieţii cum mama e lovită de copii,/ e pe moarte, părăsită, cadaverică,/ deznădăjduită,/ Văd femeia lovită de bărbatul ei, îl văd pe/amăgitorul de fete cum se mai/ preface,/ Mă uit şi văd chinurile geloziei şi-ale dragostei/ neîmpărtăşite cum vor să se-ascundă/- văd toate acestea, pe întregul/ pământ"[1]

În aceste versuri poetul este un observator tacit al spectacolului dat de umanitatea degenerată. Personajele descrise de el sunt fiinţe aflate în „văgăunile vieţii", într-o stare de vulnerabilitate sau de cădere în păcat. Poetul empatizează cu cei loviţi de soartă sau de semenii lor fără însă a-i judeca pe asupritori. Bărbatul ce îşi loveşte femeia, copiii ce îşi lovesc mama, „amăgitorul de fete" sunt persoane dezumanizate de păcatele comise împotriva semenilor lor. Este indubitabil faptul că acest spectacol trist îi provoacă poetului o suferinţă ascunsă având în vedere dragostea de oameni mărturisită de acesta în poemul anterior.

În versurile următoare, Walt Whitman completează tabloul umanităţii degenerate, al agoniei şi al oamenilor loviţi şi înjosiţi de proprii lor semeni. Din toate aceste versuri răzbate suferinţa mută a poetului provocată atât de propria lui neputinţă, cât şi de cei care abuzează de libertatea şi de puterea lor efemeră asuprindu-şi sau ucigându-şi semenii: „Văd faptele războiului, molimei, tiraniei, văd/ martirii şi prizonierii,/ Mă uit şi văd foamea pe mare, zăresc matrozii cum/ trag la sorţi ca să ştie pe care-l ucid ca/să scape cu viaţă ceilalţi,/ Mă uit şi văd dispreţul şi înjosirea cu care trufaşii/lovesc în acei ce muncesc, în săraci, în/ negri şi în semenii lor;/ Toate, toate - josnicia şi agonia aceasta fără sfîrşit/ - mă opresc şi iau seama la toate,/ Şi le văd şi le aud în tăcere". Tot ce poate face poetul este să atragă atenţia lumii asupra acestui spectacol al agoniei umane. El speră ca prin versurile sale să trezească oamenii din adormirea simţurilor şi să-i determine să ia atitudine împotriva tiraniei şi a nedreptăţilor. În poemul *Întoarcerea eroilor*, poetul american evocă scene tulburătoare din Războiul Civil American (1861-1865): „Pînă ieri mai cîntam şi vocea mi-era întristată/ Ca tristele lucruri ce mă-mpresurau cu vedenii de/ ură şi vuiet şi fum de bătaie;/ Eram în mijlocul armatelor, printre eroi,/ Sau treceam, cu paşi rari, printre răniţi şi oameni/pe moarte.(...)// Defilaţi, defilaţi, vă aud răpăitul de tobe,/ Armatele trec în coloană, sosesc şi dispar -

[1] *Ibid*.,p. 196

mereu/îngroşate, armatele groazei, prelung/ furnicar -/ Şi voi regimente de jale, cu dizenteria şi febrele/ morţii în voi,/ O, bieţii copii mutilaţi ai patriei mele, în cîrji şi/ cu sîngele ţîşnind din bandaje;/ Priviţi defilarea acestor armate de stafii." [1]

Versurile au un puternic impact vizual iar expresia „armate de stafii" este extrem de sugestivă pentru nivelul de degradare şi slăbiciune fizică al soldaţilor americani din timpul războiului. Moartea face legea pe câmpul de bătălie, iar războiul transformă armatele americane în nişte "regimente de jale". Păcatul cel mare este că este războiul se poartă între fiinţele aceluiaşi popor. Aceştia, în loc de a fi legaţi prin sentimente de fraternitate şi prietenie aşa cum visa poetul în poemul *În clipa aceasta de veghe*, sunt înfierbântaţi de ură şi de interese meschine. Flagelul războiului distruge vlăstarele naţiunii. Compasiunea şi suferinţa poetului la vederea tinerilor soldaţi răniţi pe care îi numeşte „bieţii copii" este cu atât mai mare cu cât este vorba despre copiii propriei lui naţiuni: „O, bieţii copii mutilaţi ai patriei mele, în cîrji şi /cu sîngele ţîşnind din bandaje."

Revoltat şi îndurerat din cauza ororilor provocate de război, poetul le adresează soldaţilor un îndemn de pace: "Topiţi-vă, topiţi-vă pretutindeni, armate -/ risipiţi-vă soldaţi îmbrăcaţi în albastru,/ La vatră cu toţii, lăsaţi armele pentru totdeauna,/ armele ucigaşe,/ Alte arme de-aici înainte şi alt cîmp vă aşteaptă/la nord şi la sud,/ Arma şi cîmpul unor războaie mai dulci şi mai/ bune, războaie dătătoare de viaţă."[2] Poetul se declară un fervent apărător al vieţii şi îşi îndreaptă toată mânia împotriva "armelor ucigaşe", sugerându-le soldaţilor ca în loc de arme să folosească unelte pentru lucrul pământului.

În poemul *Steaua Franţei* (1870-1871), Walt Whitman aduce un elogiu acestei ţări ce fusese învinsă în războiul franco-prusian. Suferinţa este prezentă şi aici însă de data aceasta ea are rol de catharsis. Poetul american deplânge soarta Franţei în acest război şi surprinde relaţia dintre păcat şi modul de ispăşire al acestuia: "Stea fără de noroc - pentru greşeala, deşertăciunea/ şi păcatul tău eu nu-ţi cer socoteală,/ nu acum -/ Adînca ta durere răscumpără totul/ Şi mi te lasă iar neprihănită."[3]

Deşi învinsă şi plină de păcate, Whitman continuă să admire şi să elogieze această ţară: "Fiindcă în ciuda tuturor păcatelor, ţinteai mereu/ mai sus,/ Fiindcă într-adevăr tu niciodată nu te-ai lăsat/ - oricât de scump – vîndută,/ Fiindcă te-ai trezit plîngînd din greul somn în/ care-ai fost zvîrlită de narcotic,/ Fiindcă numai tu, dintre surori, te-ai ridicat,/ gigantică, să-i sfîşii pe-aceia ce te-au/necinstit,/ Fiindcă n-ai răbdat şi n-ai vrut să te deprinzi/ cu jugul pe grumaji,/ De-aceea mi te-au răstignit şi-ţi e obrazul palid,/ şi-ţi sînt palmele şi gleznele străpunse,/ Şi ţi-au înfipt o suliţă în coaste." [4]

---

[1] *Ibid*., p. 232
[2] *Ibid*.,p 233
[3] *Ibid*.,p. 240
[4] *Ibid*.

Asemănarea dintre soarta Franţei şi soarta Mântuitorului lumii este izbitoare. Se pare că pentru mântuirea păcatelor ei, Franţa trebuie să poarte aceeaşi cruce ca şi Iisus Hristos. Spre deosebire de El însă, răstignirea ei este una simbolică. Dar suferinţa îndurată de această naţiune în război poate că echivalează într-o oarecare măsură cu suferinţa Fiului lui Dumnezeu. După cum se observă, autorul pune din nou problema relaţiei dintre păcat şi modul de ispăşire al acestuia, iar concluzia se impune de la sine: păcatele sunt absolvite prin suferinţă şi prin asumarea crucii până la capăt.

În poemul *Banii sîngelui*, personajul principal este însuşi Mântuitorul Iisus Hristos. După cum e lesne de înţeles, titlul poemului face referire la banii obţinuţi de apostolul Iuda Iscarioteanul pentru trădarea şi vânzarea Mântuitorului. De-a lungul veacurilor, numele său a devenit un termen generic pentru toţi trădătorii istoriei omeneşti: "În vremea veche, cînd a fost/ să fie/ Ca frumosul, dumnezeiescul Fiu al Omului să pună/soroc de sfîrşit lucrului său pe pămînt,/ Atunci venit-a Iuda şi l-a vîndut pe flăcău/ Acela/ Şi pentru divinul său trup a luat plată.// Blestemat i-a fost tîrgul, mai înainte chiar ca/sudoarea de pe mîna hulpavă să se fi/ zvîntat;/ Şi pogorîtu-s-a beznă asupra vînzătorului celui de-o fiinţă cu Domnul./ Apoi pămîntul a ridicat un braţ ca de la sînu-i de/ ţărînă să şi-l smulgă, dar cerul n-a vrut/nici el să-l primească;/ Aşa rămase-n văzduh atîrnat, ucigaşul"[1].

Bezna ce l-a cuprins pe cel "de-o fiinţă cu Domnul" este bezna păcatului şi a deznădejdii. El pierde raiul deoarece nu crede în izbăvirea de păcat şi în consecinţă nu întreprinde nimic în acest sens. Cu alte cuvinte, el refuză penitenţa şi asumarea crucii, recurgând la o soluţie total neortodoxă pentru rezolvarea dilemei în care se află. Curios este faptul că, deşi iniţial este consubstanţial cu divinitatea, Iuda pierde trăsăturile divine ale personalităţii sale şi adoptă tipologia trădătorului şi apoi a sinucigaşului.

În versurile următoare, Walt Whitman se adresează direct Mântuitorului răstignit cu o profundă compasiune pentru supliciul acestuia: "Ia seama, izbăvitorule,/Tu, primul născut ce-ai călcat cu moartea pre moarte,/ De pe înaltele crînguri de rai priveşte;/ Priveşte-ţi întruchiparea robită,/ Trudit şi sărac e azi trupul tău omenesc/ Şi batjocorit, deşelat în bătăi, pus în lanţuri,/ Hăituit de acei care-şi zic, cu trufie, egali;/ Cu bîte şi săbii asupră-ţi se-aruncă gloata de slugi/ a guvernului/ Şi iar te-mpresoară cu ură dementă;/ Către tine se-ndreaptă mulţimea de mîini, parcă/ gheare de vultur,/ Cei josnici te scuipă-n obraz, te plesnesc cu palmele/lor;/ Zdrobit, sîngerat, pus în lanţuri ţi-e trupul,/ Mai trist decît moartea ţi-e sufletul."[2]

Poetul american reuşeşte să surprindă într-un mod extrem de elocvent scena răstignirii. Pe de o parte acesta descrie "ura dementă" şi aroganţa celor care-L răstignesc, iar pe de altă parte, chinul şi umilinţa îndurate de Iisus, dar

[1] *Ibid*., p. 289-290
[2] *Ibid*., p. 290

mai presus de toate, suferința fără margini a Creatorului care se vede răstignit de propria creație.

Poemul se încheie cu o lamentație a poetului dezamăgit și cu o constatare amară: "O, martor al agoniilor, al sclavilor frate,/ Prețul sîngelui tău n-a ajuns să-i răscumpere pe/ toți cei de-un chip cu tine:/ Nestingherit, vînzătoru-și face iarăși tîrgul."[1]

Deși recunoaște că prin jertfa și prin sângele Lui El are puterea de a răscumpăra păcatele omenirii, deși recunoaște calitatea Mântuitorului de a se identifica cu sclavii și cu toți dezmoșteniții sorții, totuși Whitman nu crede că Fiul lui Dumnezeu poate răscumpăra păcatele tuturor oamenilor fără excepție.

Într-adevăr, am putea adăuga noi, Iisus Hristos nu poate răscumpăra păcatele celor care nu doresc mântuirea, a celor care, asemenea lui Iuda, reînnoadă lanțul ticăloșiilor omenești, perpetuându-și la nesfârșit natura pervertită de păcate.

[1] *Ibid*.

E S E U

George POPA

FUNCȚIA ONTOGENETICĂ A POEZIEI

Poezia este realitatea absolută
Novalis

Precum este cunoscut, gînditori şi poeţi cu largă viziune, de la Aristotel la Heidegger, de la Pindar la Hölderlin, au formulat ideea potrivit căreia poezia constituie o energie spirituală capabilă să întemeieze la un nivel mai înalt ca adevăr şi, în consecinţă, la modul nepieritor, fiinţarea umană.

Astfel, amintim celebra afirmaţie a autorului *Poeticii*: „Poezia este mai adevărată şi mai elevată decît istoria", pentru că istoria este a hazardului de dincolo de noi, dar poezia este viziunea şi creaţia omului. La rîndul său, Hölderlin: „Ceea ce dăinuie, poeţii întemeiază şi doar poetic, plin de merite, omul trăieşte pe pămînt". Iar Heidegger, inspirat de Empedocle, postulează faptul că poezia, artele în general, instituie prezenţa omului în fiinţare, afirmaţie anticipată cu un veac mai de vreme de către Hegel: „Arta nu este decît modul suprem prin care adevărul îşi procură existenţa".

Concluzia care se desprinde constă în aceea că marele poet (înţelegînd prin poet orice creator de artă) este cel care reuşeşte să creeze o modalitate originală de a reinstitui existenţa umană caducă, efemeră la o treaptă cît mai apropiată de idealitate. Spus altfel, dimensiunea valorică a unui poet se măsoară după virtualităţile ontogenice ale creaţiei sale.

Pentru a cunoaşte modul cum Eminescu îşi construieşte poetica sa existenţială, trebuie să plecăm de la condiţia ontologică fundamentală a condiţiei umane. Or, problema centrală a fiinţării umane este constituită de *antinomia finit-infinit.* Şi anume, precum s-a recunoscut încă de presocratici şi pînă la Heidegger, finitudinea, limitele, tiparele constituie modalitatea *sine qua n*on prin care lucrurile în ordine umană, inclusiv omul, dobîndesc acces la fiinţare. Dimpotrivă, infinitudinea, şi anume „infinitudinea cea rea" de care vorbeşte Hegel, însemnează pentru om şi natură – destrămare şi risipire în amorf, în neant.

Pe de altă parte, fiinţa umană, ca entitate dotată cu conştiinţă de sine, aspiră prin logica însăşi a acestei conştiinţe la dezmărginire, eliberarea de forme şi formulă – aceasta atît pe planul desfăşurării cosmice, cît şi pe vectorul temporalităţii. Tinde spre expansiunea eului spre infinit şi veşnicie. Ca atare, o operă de artă este cu atît mai organic receptată, cu cît posedă un mai mare potenţial de eliberare existenţială spre cele două polarităţi,

Cum procedează autorul *Luceafărului* pentru a ne refundamenta existenţa la un model superior în care idealitatea dezrobirii către infinitudine şi nemoarte să fi împlinită? Eminescu foloseşte în acest scop două fenomenologii intim intricate, şi anume, izvodirea unui spaţiu poetic de o

structură particulară, intimizat, iar pe de altă parte, crearea unui prezent peren.

a. Referindu-ne la prima problemă – fenomenologia spațială eminesciană – de fapt spațio-temporală, pentru că este vorba de un spațiu în mișcare perpetuă, aceasta se desfășoară precum urmează: spațiul din afară cu diversele sale conținuturi – natură, ființe, lucruri – care sînt expresii ale finitudinii, sînt puse în tensiune prin trei ordine de mișcări: mișcările naturii, mișcări muzicale – așa cum are loc, de pildă în *Peste vîrfuri,* și vibrații ale luminii, precum în poezia *La steaua*. Cu ajutorul acestor energii, acestor tensiuni cosmice, Eminescu convertește lumea fizică finită în mișcări ale sufletului, care prin natura lor sînt infinite, indefinite și inefabile. Încă Heraclit afirma: „Nimeni nu-mi poate spune pînă unde se întind limitele sufletului meu, atît de mult se pierd în adîncuri".

Prin intermediul fenomenologiei descrise, antinomia finit-infinit se află rezolvată în dublu sens; pe de o parte, realitatea din afară și lucrurile lumii materiale sînt dezmărginite și scoase din determinismul fizic, pentru a fi preschimbate în valori de suflet, în emoții ale minții și sensibilității. Pe de altă parte, prin energia afectivă, prin năzuința de armonizare și confundare cosmică, eul nostru își intimizează și își consubstanțiază lumea exterioară, noneul, într-o sinteză monadică; o monadă a vibrației poetice aflată în expansiune fără hotare și dezrobind astfel lucrurile de îngrădire și eliberîndu-se la rîndu-i de orice limitare. În poezia *Peste vîrfuri*, de pildă, se poate urmări pas cu pas această procesualitate de convertire ontică.

b. În ce privește fenomenologia temporalității, așa cum se poate observa în același poem exemplificator, timpul heraclitian, evanescent, este abătut către pierderea ireversibilă pentru a fi concentrat într-o secvență de timp care, prin potențialul de transfigurare, comportînd un dublu proces – de ec-stazie – *„Mai departe, mai departe/ Mai încet tot mai încet"* și extazie – *„Sufletu-mi nemîngîiet/ Îndulcind cu dor de moarte"* și ne transmută într-o durată cu desfășurare indefinită. Se instituie un prezent eternizat, absolut, țintă supremă a poeziei, formulată astfel de mari creatori ai artei și gîndirii – de la Empedocle și Platon, pînă la Hölderlin, Eminescu, Rimbaud.

În aceste infinitudini spațio-temporale pe care și le-a creat – Eminescu, geniul, care nu face parte din lumea noastră, este „un străin într-o lume străină", instituie o nouă ontologie, cea a poeziei, în două registre: pe de o parte, ridică la *sacru* și *sublim* lumea în care este oaspete, și conferă fiecărui om *arheul* său, ADN-ul, identitatea spirituală inalienabilă a fiecărui om.

Dar, pe de altă parte, Eminescu, așa cum postulează în *Povestea magului călător în stele*, creează o lume paralelă celei a lui Dumnezeu, un Dincolo unde geniul – „neatins, neatingînd" – se află transcendent ființei și neființei, vieții și morții, spirit pur în zbor necontenit spre o idealitate care fuge mereu din fața sa.

La fel gîndeau și filozoful-poet Giordano Bruno în *Degli eroici furori* (Despre entuziasmele eroice) și poetul-filozof Rabindranath Tagore în

extraordinarul său poem *Lebedele* (Volumul *Balaka*) – în care un stol al acestor legendare păsări, luînd pe aripi munții, stelele, întregul univers, aleargă zi și noapte fără oprire, fugind de propria lor moarte către o țintă care se depărtează neîncetat din fața lor, se află mereu în altă parte, în alt unde: *Mai departe, mai departe…*

Eminescu scria: „Pentru a mă-nțelege, trebuie crieri": „*Nențels rămîne gîndul/ Ce-ți străbate cînturile,/ Zboară vecinic îngînîndu-l/ Valurile, vînturile*".

Așa gîndeau și ceilalți doi fugari din lumea evanescenței, a destrămării – pentru a crea o nouă, nepieritoare ontologie. Dar pentru asta, Giordano Bruno a trebuit să fie ars pe rug. Tagore, însă – în țara cea mai tolerantă, cea mai deschisă metafizic oricărei gîndiri, a sfîrșit în aura apoteozei.

Calea pentru Eminescu a fost mixtă.

Din poezia Nordului

Daniel ONACA

Ann Jäderlund
ori
limbajul ce desface lumea ca s-o refacă

Născută în 1955 la Stockholm, Ann Jäderlund este încarnarea poetului modern, care scrie versuri albe și foarte concentrate. La lectura lor, efortul cititorului este solicitat din plin. A debutat în 1985, la vârsta de treizeci de ani, remarcându-se imediat prin tonul extrem de original al liricii sale. Poetei i s-a reproșat ermetismul. Asta pe bună dreptate, însă modalitatea de a scrie a autoarei nu derivă dintr-o puerilă atitudine de frondă ori din dorința de a etapa, ci corespunde propriei sale sensibilități. Discursul său poetic, deopotrivă exact și misterios, traduce o relație intimă cu limbajul. Înainte de a încerca să aproximăm câteva din valențele acestui limbaj, poate că ar fi necesar să privim lista cărților de poezie ale autoarei, editate până la sfârșitul anului 2016:

1985: Vimpelstaden (*Orașul fanion*)
1988: Som en gång varit äng (*Care odată fu câmp*)
1990: Snart går jag i sommaren ut (*Curând voi intra în vară afară*)
1992: Rundkyrka och sjukhuslängor vid vattnet, himlen är förgylld av solens sista strålar
(*Biserica rotundă și aripile spitalului de lângă apă, cerul poleit cu ultimele raze de soare*)
1994: mörker mörka mörkt kristaller (*sumbru sumbri sumbre cristale*)
2000: Kalender röd Levande av is (*Calendar roșu Trăind din gheață*)

2003: Blomman och människobenet (*Floarea şi piciorul omului*)
2006: I en cylinder i vattnet av vattengråt (*Într-un cilindru în apa de apă gri*)
2009: Vad hjälper det en människa om hon häller rent vatten över sig i alla sina dagar
(*La ce-i foloseşte omului să-şi toarne tot timpul apă curată în cap*)
2016: Djupa, kärlek, ingen (*Adâncă, dragoste, nimeni*)

Trebuie să menţionez imediat că atât ortografia cât şi ciudatele titluri nu se datoresc traducerii lor neîndemânatice în româneşte, ci aparţin variantei originare, propusă chiar de autoare.

1. Rătăcind prin regatul iubirii

„Vimpelstaden" (*Oraşul fanion*, 1985) este o colecţie de poeme în care limbajul – influenţat de viziunea lui Wittgenstein – este umoristic şi absurd. Versurile concise mimează naivitatea. Un eu poetic, care să asigure coerenţa volumului, nu există, poeta părând a nu se sinchisi de imperativul unităţii. Versurile fac adesea referire la organe umane precum gură, ochi, mâini... elemente care însă nu se articulează pentru a închega organismul aşa cum suntem noi obişnuiţi să-l percepem. În loc de asta, descoperim, de exemplu, două guri aşezate pe acelaşi nas, ori o inimă adăpostită între picioare. Pânzele lui Picasso, dintr-o anumită perioadă, ar ilustra foarte bine aceste „anomalii" din poemele autoarei suedeze.

În culegerea „Som en gång varit äng" (*Care odată fu câmp,* 1988) Ann Jäderlund se manifestă ca poetă a iubirii. Poemele sale par să fie rezultatul decantării unei pasionate poveşti de dragoste. Abundă metaforele florale. Florile, frunzele, buchetele de crini şi anemone apar însă într-o lumină ciudată, ca şi cum ar fi lipsite de viaţă. Cititorul are astfel explicaţia ciudatului titlu al culegerii: lumea zugrăvită a fost odată câmp (de flori). Limbajul şi tonul poemelor împrumută modele din imnuri, cântece populare şi alte genuri din literatura veche. O trăsătură distinctivă a poemelor este folosirea frecventă a repetiţiilor care pun în evidenţă aspectul sonor, ba chiar senzual al cuvintelor, precum în strofa următoare:

Ängen är fuktig och leker att ängen är fuktig
Bladet är blankt och leker att bladet är blankt
Munnen är vacker och leker att munnen är vacker

Câmpul e umed şi se joacă de-a câmpul umed
Frunza e netedă şi se joacă de-a frunza netedă
*Gura-i frumoasă şi se joacă de-a gura frumoasă**

Este ca şi cum sensul originar al vocabulelor se pierde, ele rătăcind acum în căutarea unui conţinut erotic. Pentru că Ann Jäderlund conferă cuvintelor calităţi sexuale! (Lucru ce se cuvine a fi subliniat, întrucât în limba suedeză substantivele nu a gen). Cuvinte precum *metal, cristal, tulpină*, de

exemplu, au atribute masculine, în timp ce *mac* sau *frunză* sunt mai degrabă feminine. Această polarizare poate fi observată cu uşurinţă, chiar dacă ele îşi mai schimbă rolurile.

Volumul „Snart går jag i sommaren ut" (*Curând voi intra în vară afară*, 1990) formează un pandant la cel precedent. Şi aici iubirea este o temă generală însă dualitatea sexelor este acum problematizată. Dragostea presupune şi o formă de dependenţă. Interacţiunea dintre eul feminin şi cel masculin este cercetată sub aspectele ei multiple: dramatice oscilări între dominare şi supunere, între dorinţa de trăire plenară şi teama pierderii de sine. Dragostea este o luptă minunată şi dureroasă în acelaşi timp, adevăr pe care autoarea îl exprimă, la un moment dat astfel:

Jag öppnade din hand med mina händer Ţi-am deschis mâna cu mâinile mele
Du förde ner ett finger i min bruna hals. Tu mi-ai băgat un deget pe gâtul maro.

Următoarea plachetă, care poartă un titlul kilometric, „Rundkyrka..." (*Biserica rotundă*..., 1992) are 148 de catrene care, împreună, constituie fazele succesive ale unui singur poem. Din ţesătura lor, stă să se înfiripe un organism articulat, care însă se descompune curând în imagini disparate. Strofele par să tânjească a se închega în versuri ordonate, dar sunt mereu expuse bruiajului: undeva, o silabă dispare pe drum, o alta apare altundeva unde nu-şi are locul. Chiar dacă regatul iubirii este şi aici prezent, polarizarea masculin-feminin e mai puţin importantă decât în volumele precedente. Important devine corpul uman contopit cu natura. Rocile şi muşchii, apa şi pielea, văile şi venele formează un tot:

Och själv jag vilar medan blodet rinner
Det är ett skinn av siden släpat för min kind
De mjuka klipporna som bryts i dubbla rader
Och skälver för en smekning genom klippans grund

Şi eu mă odihnesc în timp ce sângele curge
Este o piele sidefată trasă peste obrazul meu
Pietrele moi se rup în rânduri duble
Şi tremură la mângâiat prin temelia stâncii.

Natura acestui întreg este un eu feminin relaţionat cu diverse ipostaze ale unei entităţi masculine, investită cu atributele iubitului ceresc: o fiinţă înaltă şi puternică de care eul se apropie venind dintr-o poziţie inferioară precum o victimă care îşi oferă propriul trup spre sacrificare. Un vers ilustrativ:

Fader jag behöver dig och jag ger dig mitt huvud.

Tată, am nevoie de tine şi îţi dăruiesc capul meu.

2. Explorând tărâmul răului

O falie adâncă survine între volumele autoarei de până acum şi cele care urmează. Dacă înainte Ann Jäderlund trata diferitele aspecte ale dorinţei de natură erotică, odată cu volumul „mörker mörka mörkt kristaller" (*sumbru sumbri sumbre cristale,* 1994), autoarea începe să exploreze tărâmuri mai obscure ale existenţei umane. Cartea este o culegere de mici dimensiuni dar scrisă cu mare intensitate. Cele 75 de poeme cu versuri trohaice sunt greu de tradus întrucât în suedeză, spre deosebire de limba română, accentul cade mai tot timpul pe prima silabă a substantivelor. Ritmul lor special, extrem de sugestiv, dă congruenţă imaginilor disparate. Ann Jäderlund părăseşte (pentru totdeauna?) cadrul pe care, de dragul demonstraţiei, l-am numit „al dragostei" pentru a se cantona într-un peisaj biblico-nordic, iar tematica poemelor ţine acum de fenomenul căderii, al scufundării, al morţii chiar.

Tonul sumbru este păstrat şi în următorul volum care poartă titlul imposibil „Kalender röd Levande av is" (*Calendar roşu Trăind din gheaţă, 2000*). Într-unul din interviurile acordate de autoare, aceasta dezvăluie că el a fost conceput în urma unei tragedii produse în propria-i familie şi că reprezintă o încercare de a depăşi prin scris starea de durere şi şoc resimţită de pe urma ei. Tematica răului, al rolului său în cultura noastră este unul din firele roşii ale volumului la fel ca şi al celui publicat în anul 2009, purtând titlul uşor umoristic „Vad hjälper det en människa... (*La ce-i foloseşte omului...*)

Poemele dospesc de prezenţa morţii, de membre separate de corp, de violuri, execuţii şi mormane de cadavre. Departe sunt peisajele florale impregnate de sentimentul dragostei din volumul de debut. Aproape că nu există trupuri umane întregi, ci doar organe separate: guri, ochi, piele...în măsură să sugereze durerea, disperarea, agresivitatea. La nivelul limbajului, aceste stări sufleteşti sunt exprimate prin versuri ce par că se răsucesc în jurul propriei lor axe; cuvintele se ciocnesc unele de altele, frazele se încrâncenează unele împotriva altora, versurile sunt retezate, precum în strofa următoare:

Bomull i munnarna. Som de/ tände på. Så att
de brändes/ upp medan de ännu/ levde.
Och gjorde/ det innan. Kärlek kan/ finnas.
Varför är/ vi inte/ i Paradiset?

Bumbac în guri. Care îi/ întărâtă. Astfel încât
au ars/ în timp ce erau încă/ în viaţă.
Şi au făcut-o/ înainte. Dragostea poate/ fi.
De ce nu/ suntem/ în Paradis?

După cum se poate observa, referinţele la realitatea concretă sunt transfigurate astfel încât elementele ei cu greu pot fi recunoscute, deşi „cartea se bazează pe fapte", după cum a declarat autoarea. Mai mult decât depistarea a "ce a vrut să spună" ea, este de remarcat aici violenţa imaginilor care

compun un mozaic al tărâmului răului, o chintesenţă a lui. „Pe mine mă interesează ceea ce este comun la tragediile petrecute la Srebrenica, Rwanda, Darfur şi în alte locuri de pe glob; ceea ce se repetă la nesfârşit", explică Ann Jäderlund. Cum chestiunile morale sunt o preocupare constantă a autoarei, poemul „Transpiraţia sângelui" poate fi citit şi el ca o meditaţie asupra războiului. Nu este greşit însă ca, pe un plan mai larg, să fie considerat ca fiind expunerea unui conflict existenţial, general uman.

Tema cărţii, cum spuneam, este moartea, dar nu una abstractă, ci moartea, aşa cum se manifestă ea sub diverse forme concrete. Poate fi vorba despre moartea ca răzbunare, ca pedeapsă biblică, ca anulare a propriei personalităţi în sânul mulţimii anonimilor ori, la scară istorică, moartea din camerele de gazare şi din gropile comune:

Och om de döda försöker döda/ varandra en gång/ till? Om de skjuter upp
ur den nakna jorden./ För hur många/ gånger? Och/ alltid i samma/ form?

Şi dacă morţii încearcă să se omoare/ unul pe altul încă o/ dată? Dacă răsar
din pământul gol./ Pentru a câta/ oară? Şi/ mereu sub acelaşi/ chip?

3. Sperând la mântuire prin limbaj

În volumul „Djupa, kärlek, ingen" (*Adâncă, dragoste, nimeni, 1992*), Ann Jäderlund a adunat poezii scrise între anii 1992 – 2015. Cartea este nepaginată şi cuprinde douăsprezece capitole, foarte diferite între ele, atât în ceea ce priveşte tematica, ritmul, cât şi aspectul textului tipărit. Ceea ce dă unitate cărţii este senzaţia de mister – uneori creştin, alteori agnostic, întotdeauna existenţial – degajată din versuri. Multe creaţii au o tonalitate gravă, exprimând tensiunea dintre dizolvare şi aglutinare, dintre renunţare, anihilare, moarte şi reîntrupare. Alte poeme sunt împănate cu formulări facile, jucăuşe precum acelea din poeziile pentru copii, asociaţii de cuvinte insinuate adesea în mijlocul discursului serios.

Dacă ar fi să desprind şi de aici câteva elemente comune, trei ar fi ele la număr: prezenţa naturii, senzualitatea şi expresionismul. Lumina şi clorofila, prezente mai ales în suita intitulată „Toate particulele sunt reale", dezvăluie o interesantă înrudire cu lumea lui Lucretius. Tufa de mălin şi brânduşele stau alături de crengile liliacului. Petalele florilor îşi schimbă culoarea neîncetat, vântul adie iar norii se călătoresc şi ei pe cer, fără ca tabloul să degenereze împrumutând trăsăturile pastelului banal:

Vinden upprepas/ i ett hänge	*Vântul se repetă/ într-un pandantiv*
avstannad nu	*încetat acum*
som då/ leker lite/ med ytterbladen	*ca apoi/ se joacă puţin/ cu frunzele*
runt en ensam/ klöverblomma	*din jurul unei flori de trifoi/ singuratice*
klara ilar/ utvik/ stänker	*arome limpezi/ desfac/ stropesc*

Natura înconjurătoare nu doar există, ci viețuiește, participă; norii par a dobândi substanță, în vreme ce vântul manifestă tendințe erotice. Un asemenea cadru literar aproape că impune poeziei o anumită muzicalitate născătoare de senzualitate în ciuda sintaxei fragmentate:

Modern tänjer ut barnet med blicken
Barnet tänjer ut modern
med den andra blicken och den
första modern som inte längre
kan känna sin blick

Mama lungește copilul cu privirea
Copilul își întinde mama
cu celalaltă privire și cea
dintâi mamă care nu-și mai
poate simți privirea

Emoțiile năvălesc, călăuzite de simțuri dintre care văzul ocupă un loc privilegiat. Realitatea, ca și limbajul, poate fi transformată în numele expresivității. Asistăm la un fel de confruntare între stratul semantic al limbajului și cel eufonic. Nu altfel pot fi receptate poemele cuprinse în ciclul dedicat lui Vera Nilsson, celebră artistă plastică suedeză, creatoarea unor pânze de factură expresionistă.

Varje strykning klar och/ varm tycks/ allting/ dolt ljuset som/ strömmar/ längs de ömtåliga/ nervsystemen…

Orice încălcare limpede și/ caldă pare/ totul/ ascunsă lumina/ năvălind/ de-a lungul fragilelor/ sisteme nervoase ...

Poemele dedicate artistei nu reprezintă o excepție în creația Annei Jäderlund. Arta vizuală a jucat întotdeauna un rol major pentru ea. O recunoaște autoarea însăși când spune într-un interviu: „Mă simt înrudită mai mult cu pictura, cu muzica și sculptura decât cu creațiile literare."

4. Dând cuvintelor dreptul la cuvânt

Mă întorc la volumul de versuri al autoarei, publicat în anul 1988 și intitulat „Som en gång varit äng" (*Care odată fu câmp*). La vremea apariției, respectiva culegere a provocat o aprigă dezbatere în paginile revistelor literare din Suedia. Polemica este și acum cunoscută sub numele de *Jäderlunddebatten* și privește maniera incomprehensibilă de a scrie tinerilor poeți afirmați în cursul anilor 80 ai secolului trecut. Unii comentatorii considerau, pe bună dreptate, că poemele Annei Jäderlund sunt ininteligibile, dar și că, prin urmare, ar fi lipsite de valoare. Alții au susținut că scrisul ei reprezentă expresia unei atitudini emanate dintr-o viziune feminină, manifestată și la nivelul limbajului. În suita „Nature", de exemplu, unul dintre cele mai remarcabile cicluri poetice ale deceniului opt, se poate observa treptata desprindere a cuvintelor de înțelesul lor obișnuit. E pus astfel în evidență divorțul dintre cuvinte și lume, dintre semn și semnificația lui.

Procesul inițiat în acest volum este continuat în următorul, „Djupa, kärlek, ingen" (*Adâncă, dragoste, nimeni*), prin apelul la forme tipografice

originale. Găsim aici variaţii de fonturi, distanţe între litere, majuscule etc. Titlurile scrise cu majuscule îşi clamează parcă propria identitate: „EXPERIENŢA ESTE UN CÂMP DE SCHIMB“ (cu continuarea: „Cu fire cumplite“). Astfel de aranjamente vizuale ale limbajului sugerează cititorului faptul că textele îşi trăiesc propria lor viaţă. Unele texte sunt scrise cu italice, altele cu litere d i s t a n ţ a t e (îmi cer scuze pentru ignorarea termenului propriu ce defineşte această ortografiere). Stilul folosit şi în volumele de poeme publicate ulterior imprimă versurilor o forţă incontestabilă şi, în acelaşi timp, dă senzaţia dezintegrării. Disoluţie şi coagulare, concomitent! Felul acesta de a scrie, a devenit cu timpul semnul grafic distinctiv al lirici lui Ann Jäderlund. Sugestia este că poemele sale nu tratează *despre* experienţe existenţiale, ci le poartă în carnea lor. Cuvintele vorbesc simţurilor într-un mod nemijlocit.

Aceleaşi consideraţii pot fi invocate şi privitor la ciclul „Synen" (*Văzul*), o suită fascinantă de 25 de pagini. „Totul este în descompunere", sună cuvintele din formularea introductivă, care se pot referi atât la experienţa eului poetic, cât şi la limbajul folosit.

gå på ett lut gå på en lutande bräda pinne tröskel
ljust av ljusa ansiktslager överstarkt ljus flegmatiskt
genom alla trådarna
i träden gråter vilt/ jag vill att/ du ska dö

dă-te pe-un povârniş dă-te pe-un plan înclinat fuştei prag
luminat de lucii straturi ale feţei lumină extremă flegmatică
prin toate firele
în copaci plâng sălbatic/ vreau ca/ tu să mori

Formulări drastice, versuri ce reflectă anxietatea care ne poate afecta pe fiecare atunci când o fiinţă apropiată se desparte de noi, trecând în altă lume.

Deşi poezia Annei Jäderlund a fost apreciată încă de la debut , nu puţini au fost cei care i-au reproşat autoarei ermetismul. Această caracteristică însă – se cuvine repetat – ţine de nevoia de a desemna prin limbaj mai sus-pomenitele procese de aglutinare şi dezintegrare, ori de a prinde în ochiurile plasei lui imponderabile făpturi celeste ori acvatice.

Ţesute în tematica lumii fizice, regăsim în creaţia poetei suedeze şi o seamă de motive purtând amprenta meditaţiei filosofice. Majoritatea dintre ele ar putea fi subsumate problematicii privind limba şi relaţia dintre eu şi lume. În tinereţea lui, Wittgenstein scrisese: „Limitele limbii sunt graniţele lumii.“ Ann Jäderlund, la rândul ei, comentează această apoftegmă astfel: „Nu ştiu dacă limitele lor coincid, dar scriind poezii, descopăr că pot dilata lumea din jurul meu. Înainte de a scrie un poem nu puteam s-o văd aşa cum a văzut-o el."

Cât despre înțelegerea relației dintre eu și lume, autoarea se întreabă dacă nu cumva tocmai instinctul morții ar putea-o înlesni. Iar dacă falia dintre eu și lume se impune a fi umplută pentru a dobândi pacea sufletului, să fie oare limbajul poetic chemat să umple acel gol? În cercetarea neantului, Ann Jäderlund se lansează în fructuoase „conversații" cu Paul Celan și cu alți mari gânditori care l-au sondat, înaintea ei. Chiar și așa, găsirea adevărului, ori măcar al unui răspuns satisfăcător, este dificilă atât pentru poeți cât și pentru muritorii de rând.

* NB. Traducerea tuturor versurilor îmi aparține – D.O.

CRONICI ŞI RECENZII

Marius CHELARU

Biblioteca de poezie

Primim la redacţie multe cărţi de poezie de diverse facturi. Şi, cum de multe fie timpul fie spaţiul alocat ori specificul rubricilor nu ne permite să le semnalăm cum ne-am dori nici în „Convorbiri literare", nici în „Poezia", ne dorim ca în *Biblioteca de poezie* să semnalăm, pe scurt, cât mai multe dintre acestea se va putea. La unele vom reveni, probabil, fie aici, fie în „Convorbiri". Poate, şi astfel, aceste cărţi vor atrage atenţia cititorilor, dar şi confraţilor şi vor beneficia şi de alte comentarii.

*

Dileep Jhaveri şi **Maki Starfield**, *Duet of Mists*, fotografiile: Jayson Symes, Janantik Shukla, ediţie bilingvă engleză-japoneză, translatori: Maki Starfield şi Gabriel Schlaefer, Kyoto, Japonia, 2018

Sub egida JUNPA (Japan Universal Poetry Association), Kyoto, Japonia, într-o serie intitulată Western-Eastern Poets in Sympathy: Poetic Dialogue, a apărut acest *Duet of Mists*, semnat de Dileep Jhaveri şi Maki Starfield

Cartea este structurată pe două secvenţe: *In the Mist – Once This Mist Clears,* de Dileep Jhaveri, şi *winter fog*, de Maki Starfield, şi a doua, *Out of the Mist – Without Words*, de Dileep Jhaveri, şi *Water's Greeting*, de Maki Starfield.

Dileep Jhaveri (n. în 1943), locuind în Mumbai este considerat un nume cunoscut în India de azi, atât pentru poezia, cât şi pentru piesele sale de teatru. Până acum a publicat mai mule volume de versuri: primul, în gujarati, Pandukavyo ane Itar, 1989. Mai recent a publicat peste graniţele ţării alte trei cărţi volume de poezie, *Once This Mist Clears*, 2014, *Fire Writes in Several Scripts*, 2015, *Magic and Miracles*, 2016. Participă la festivaluri în ţară/ peste hotare, versurile sale sunt publicate în antologii din ţară şi din afară.

Maki Starfield (n. în Ehime, în 1972), cu studii în ţara sa, Japonia şi în Canada, a început să scrie haiku în 2008 (a primit şi premii prestigioase în domeniu), apoi creaţia sa s-a diversificat. A publicat mai multe volume personale, dar şi în colaborare cu autori din diverse ţări (Naran Matos, Luca Benassi, Hélène Cardona, John FitzGerald, Lidia Chiarelli, Huguette Bertrand, Bill Wolak, Yesim Agaoglu ş.a.), cum este cazul şi acestui *Duet* apărut sub egida Japan Universal Poets Association, cu sediul în Kyoto. De altfel, este şi editor la jurnalul internaţional online "Poetic-Brige: Ama-hashi" şi la JUNPA Books.

Cum spuneam, cartea cuprinde două secţiuni: *În Ceaţă*, şi *Dincolo de ceaţă*, în care fiecare dintre cei doi co-autori are câte un grupaj de poeme. Discutând în Kyoto, la o întrunire sub egida JUNPA, cu Mariko Sumikura şi Taeko Uemura (pe ambele cititorii revistei noastre le „cunosc" deja prin intermediul poeziei/ interviurilor) despre aceste cărţi tip *Duet*, am înţeles că le aleg cu grijă, şi studiază atent propunerile dar şi autorii înainte de a da curs editării. Aici avem doi autori proveniţi din culturi diferite, din generaţii

diferite, cu moduri diferite de a înțelege poezia, și din aceste perspective conturându-se premisele unei lecturi interesante.

Încheiem cu două citate din poemele celor doi: Dileep Jhaveri, în *Înainte de a scrie poezie*: „Ar trebui învățate multe limbi/ Înainte de a scrie poezie/ Limbajul umbrelor și miresmelor/ Să înțelegi separările și absențele/ Limbajul roților ruginite și săgeților ascuțite/ Să înțelegi inerția și înfometarea". Maki Starfield (care, în finalul celei de-a doua secțiuni, a inserat și haiku), în *Un artist Ukiyo-e*: „O tipăritură Ukiyo-e/ este artă japoneză/ o pictură din perioada timpurie a Renașterii/ o pictură olandeză/ o minunată operă de artă.// Van Gogh iubește arta Ukiyo-e".

*

Violeta Preda, *Prozeme ca niciodată*, Editura Vinea, București, 2008, 110 p.

Este una din cărțile primite de mult, despre care nu am scris până acum, dar am ținut-o aproape.

O alegere originală, „într-o *limbă* nouă", „genul prozem, specia poeroză", texte așternute (după cum scrie în *Prolog*) pe pagină noaptea, sau poate după o noapte, fie ea și fictivă, de dragoste. Pe de altă parte interesant este și cum își construiește pașii de la primul ciclu, *Neputința*, trecând prin *Strigăte și bași*, până la *Emoția*. Sunt și alte aspecte de remarcat la discurs, așa că ar fi interesant să citesc volumul sau volumele care au urmat acestuia, în eventualitatea că ele există.

*

Alexandru Cazacu, *Duminica în Est*, Scrisul românesc, Craiova, 2017, 116 p.

Alexandru Cazacu și-a construit o cale a sa, în care pune alături în vers lucruri „care încep să ne urască", „tramvai verde", infrarealitate ori un „*laptop evoluând a capella*", spațiul Hilbert, dar și pe Tolstoi, Strauss, Oblomov, Strindberg, rezultând o lume ca o „fotografie în fotografie", în care „fericirea este doar o negociere win-win cu sacrificii" și fiecare își duce, cumva „sufertașul cu amintiri".

Un univers compozit, în care încap și poemele despre iubire, despre așteptare, părăsire, „bătrânii ca niște icoane", și livrescul dar și confesivul, construit de un autor despre care aș fi interesat să mai aud; cred că are ceva de spus, de acolo, din „cartierele orașului din Est", poate și într-o duminică, ori într-un februarie…

*

Lucian Mănăilescu, *Atrocitățile fericirii*, prefață de Liviu Ofileanu, Editura Editgraph, Buzău, 2015, 120 p.

Am primit recent o carte de la Lucian Mănăilescu, un autor ale cărui drumuri într-ale poeziei le știu de la aproape începuturile lor, și de la care nu mai aveam vești de ceva vreme. L-am descoperit pe același Lucian Mănăilescu, care folosește cu atenție cuvântul, un poet al nostalgiei care vorbește, uneori pe un ton confesiv, alteori ca prin ochiul „obiectiv" al unui aparat foto, despre multe alte subiecte/ teme, de la lipsa, de multe ori, de sens/ identitate a

societății în care vieţuim la credinţă, vremurile copilăriei, de la condiţia umană la moartea „cu ochi albaştri" sau părinţi/ prieteni, războaie şi oraşe, locuri de suflet sau depărtate ori chiar imaginare ş.a. Ori despre acel „acasă" despre care scrie în *Vechi album*: „E un exil în care mă întorc,/ un loc străin, numit acasă".

Încheiem cu un fragment din *Plecarea din copilărie*: „Mi-am îmbrăcat/ aripile de duminică,/ apa sfâşiată de păstrăvi/ am vârât-o într-o lacrimă, […]/ Săru'mâna mamă şi tată,/ eu plec să-nvăţ cititul/ şi socotitul şi muritul…".

*

Constantin Oancă, *Ochiul lui Homer 2*, InfoRapArt, Galaţi, 2017, 174 p.

Poetul tecucean Constantin Oancă este unul dintre aceia care îşi dăruieşte din timpul său şi confraţilor, despre ale căror cărţi scrie în diverse publicaţii. Aşa se face că a ajuns la al doilea volum de eseuri şi cronici intitulat *Ochiul lui Homer*, care cuprinde secţiunile: *Note de lectură, Note muzicale, Note diverse, Câteva cronici la cărţile mele*.

Sunt note de lectură la cărţi – semnate de autori locali, majoritatea (începând cu gălăţeanul Coriolan Păunescu, Petre Rău, Săndel Stamate, Cătălin Dumitrescu ş.a.) – despre care cei interesaţi pot avea informaţii şi astfel, dar şi consideraţii, de pildă, despre poezia lui Nichita Stănescu sau Mihai Eminescu, ori impresii după spectacole muzicale.

Aşadar, un autor care, dincolo de a scrie propriile poeme, este generos cu timpul său, spre folosul confraţilor, şi al cititorilor.

*

Virgil Costiuc, *Bloop*, Editura Feed Back, Iaşi, 2013, 70 p.

Un tablou cu diverse scene în care, ca să-l citim pe autor, „nu toate sunt aşa cum par", şi ne întâlnim cu Dunărea, momentul în care bei apă din găleată sau când găseşti „un ban mic",ori o şubă, „în podul casei/ prin mormanul de vechituri". Dar se regăseşte şi pe sine, imaginar sau real, când era „marinar cu un singur ochi" sau fuma pe ascuns ori trăia zilele în sanatoriu ori vedea şantierul naval încă plin de oameni care munceau şi „se construiau vapoare". E o lume cumva între teorie („cum se cheamă un poem" şi tabloul real sau închipuit din fiecare dintre cei care-i trec prin viaţa. Sau, am putea privi-o ca o carte între „zâmbete imobilizate", clipe de frumos şi „călătorii refuzate", scrisă de un autor care a învăţat să-şi „zornăie" în haine de vers „monedele memoriei".

*

Valeriu Valegvi, *Octombrie reloaded*, poeme, Editura Opera Magna, Iaşi, 2013, 92 p., *Seducţia interiorului*, Editura InfoRapArt, Galaţi, 2016, 66 p.

Primul volum, pe a cărui pagină de titlu citim: „cu 10 poeme traduse în limba engleză de Petru Iamandi, cuprinde ciclurile: *Cântul acesta, Fire de jurnal, Soroc de descifrare, Donaris, mon amour*.

Tonalitatea şi gama de „culori" nu se schimbă esenţial, din anumite puncte de vedere, de la primul la al doilea volum. În ambele autorul caută să surprindă lumea în detalii, lumina în lucrurile şi gesturile mărunte sau mai

ample, de la mersul pisicii sau starea generală a vremii şi moliile „meşterind la umbră printre haine" la privirea care îl „încolăceşte ca o iederă" ori „sunetul săltând de pe buzele cărnoase ale copilului".

Dincolo de motivele/ temele şi felul său de a învălui înţelesurile în metafore, un autor care îşi drămuieşte atent cuvintele căutând-le, în maniera pe care şi-a construit-o în timp, posibilităţile pentru a spune ce şi-a dorit.

*

Coriolan Păunescu, *Planetă liberă şi sumbră*, cuvânt înainte (*O liric a trăirilor discrete*) de Doru Căstăian, cuvinte pe coperta a IV-a de Apostol Gurău, Ioan Toderiță, Victor Sterom, Editura InfoRapArt, Galaţi, 2016, 94 p.

În textele lui Coriolan Păunescu, pe scurt zicând, dincolo de alte analize care ţin de scriitură/ vocabular, stil ş.a., toate par a fi aidoma unor imagini ale lumii exterioare trecute prin oglinda sufletului/ trăirilor sale, a felului în care percepe şi simte picăturile de „afară" şi „ceilalţi". Vede cum „trenul vieţii trece" şi că „mister sau comedie e în cercul înnoirii", care însă înseamnă şi momentul când „iubirea-i somată să plece", dar şi trecerea noastră pentru a lăsa locul altora, al un moment dat.

Un volum ca o casă a dinlăuntrului care oglindeşte lumea, dar şi ca o *planetă liberă, dar sumbră*.

*

Daniela Oatu, *Fantasmele versului rău*, cuvânt pe coperta a IV-a de Adrian Costache, Editura Timpul, Iaşi, 2017, 220 p.

Despre Daniela Oatu am scris în „Convorbiri literare", în rubrica „Edituri moldave, autori moldavi", în calitatea sa de coautor al unor cărţi de publicistică, semnate împreună cu Teodor Pracsiu.

De data aceasta semnalăm un volum de versuri pornit de la câteva motive/ idei, între altele de la aceea a „veşniciei grăbite", ora/ clipa în care „în lacrimă aşteptând" o revezi pe mama cum „aprinde luna-n tindă să vadă/ eternitatea din grădină", până la, de pildă, şiraguri de toamnă, stane de poezie şi, desigur, „versul cel rău" (poate o metaforă gândită între paşii destinului şi o anume estetică/ capcană a urâtului, dar şi erodarea/ trecerea continuă printre dinţii timpului care „cheamă" clipa sfârşitului) cu „o mie de capete" din poemul care fuge „cu 70 de rime pe oră". Probabil vom mai scrie despre Daniela Oatu.

*

Mihai Merticaru, *Urciorul de aur*, Editura Ravex Coms, Bucureşti, 2016, 118 p.

Cartea cuprinde, cum spune şi subtitlul, 78 de sonete, împărţite în trei cicluri: Sonete luminoase, Sonete Pioase şi Sonete neguroase. Nu este prima dată când am scris despre cărţile acestui autor, bună parte la „Biblioteca haiku" (pentru că scrie şi lirică de sorginte niponă), dar nu numai, pronunţându-mă şi asupra sonetelor sale.

De altfel, rubrica de referinţe de la finalul cărţii relevă că este în atenţie confraţilor. Drept pentru semnalăm această carte scrisă în stilul caracteristic – reflexiv, cu înclinare spre metafizic, dar şi hâtru uneori, cultivând (poate şi ca

ecou al koan-urilor) uneori şi paradoxul ş.a. – care şi-a ales de acum calea pe care şi-a dorit-o în a scrie versuri, şi încheiem cu un fragment (prima şi ultima strofă) din *Sonetul unui reproş*: „O linişte de pâslă domneşte-n sat,/ Te-mbată cu parfum de crizanteme/ Ce te inspiră să-i dedici poeme,/ Să regreţi că n-a ajuns ce ai visat, […]// Clopotul din deal sună dojenitor,/ Scârţâie-ntr-o rână putreda poartă,/ Lăsând a-nţelege că nu te iartă".

*

Livia Ciupercă, *Lecţia centenarului*, cuvânt pe coperta a patra: Maria Postu, Editura StudIS, Iaşi, 2018, 64 p.

„Un minuscul prinos de recunoştinţă, pentru jertfa tuturor eroilor neamului nostru Românesc", este, scrie Livia Ciupercă, acest „popas istorico-liric" (după cum spune subtitlul volumului), o „călătorie" în haină de vers prin istoria acelor vremuri care au dus la săvârşirea României Mari.

În textele sale, ca o „re-povestire" versificată despre acele vremuri, autoarea vorbeşte despre personaje semnificative din istoria noastră, fie scriitori, poeţi, militari ş.a., de la Avram Iancu la Goga, de la generalul Dragalina la Alexandru Averescu, Eremia Grigorescu ş.a., dar şi despre diverse fapte de eroism (moartea actorului Constantinescu Constantin la Cota 891, a generalului David Praporgescu, „prima jertfă pe câmpul de luptă", în toamna lui 1916 ş.a.). Sunt evocate şi grozăviile din perioada comunistă când eroii Războiului de Reîntregire erau ucişi în temniţe: Constantin Cernat, omorât cu ranga la Gherla, în 1960, tecuceanul Henri Cihoski, la Sighet, în 1950, ca atâţia şi atâţia alţii care şi-au primit „răsplata" de la ocârmuirea de atunci. Aşadar, o carte despre eroii de atunci, dar şi despre „neputincioşii" de acum, despre speranţă, credinţă şi jertfă.

Încheiem această scurtă semnalare sperând, ca Livia Ciupercă, că măcar unii dintre noi am înţeles „lecţia centenarului", şi am priceput că dacă avem credinţă, şi dacă nu uităm că „Dumnezeu îţi dă, dar nu-ţi pune în traistă", şi facem ceea ce trebuie făcut, vom ajunge din nou să vedem România Mare.

*

Florin Chelan, *Interogaţii*, prefaţă de Ovidiu Dunăreanu, Editura TMS Fluture, 2015, 110 p., *Fabrica de timp,* Editura Metafora, Constanţa, 2016, 84 p.

Despre Florin Chelan, care, aflăm şi de pe coperta uneia din cărţi (am primit de fapt trei, nu numai două, dar *7 poveşti terapeutice*, cuprinde texte în proză) că este psiholog clinician. De aceea nici nu avem ce spune mai mult aici decât că, probabil, mai degrabă în ideea meseriei sale par să fi fost scrise şi aceste pagini (*Fabrica de timp* ar conţine, în viziunea sa, texte de „poetoterapie", pornind şi de la ideea de a da sfaturi de viaţă, îndrumări moralizatoare, despre credinţă ş.a. Şi pentru că sunt în aceste volume şi ceva elemente (amintite şi de Ovidiu Dunăreanu în prefaţa sa la *Interogaţii*) care ne îndrituiesc să spunem asta, îl aşteptăm cu eventuale viitoare volume de versuri, şi vom vedea.

Ioan HOLBAN

Melancolia este fericirea celor trişti

Cele patru cărţi de poezie ale lui Mihai Niculiţă – *Fereastra zidită* (2004), *Cerul fluid* (2010), *Pomul din curte* (2011) şi *Poza de nuntă* (2013) – s-au bucurat de comentarii, în general, elogioase din partea criticii de întîmpinare, mai ales, din vecinătatea nemţeană a autorului, prin Cristian Livescu („Nostalgia după locul natal, înstrăinarea de matricea satului, de vatra casei părinteşti, reprezintă constanta tematică a poeziei lui Mihai Niculiţă"), Lucian Strochi („Mihai Niculiţă priveşte lumea şi natura cu ochii unui copil şi o judecă molcom, ca un bătrîn înţelept. E un muntean şi a învăţat de la munte valoarea tăcerii, dar şi măreţia crestelor şi înţelepciunea ecoului"), Emilian Marcu („Sinceritatea, puritatea şi limpezimea trăirilor sunt trăsăturile fundamentale pe care le caută şi le invocă Mihai Niculiţă"), Petruş Andrei („Mihai Niculiţă poate fi numit poet al toamnei, al singurătăţii şi al dorului, al iubirilor neîmplinite, al aşteptărilor, al ploii, al tristeţilor provinciale"), Nicolae Sava („Bîntuit de nostalgiile vieţii la ţară, autorul evocă acel spaţiu al sacralităţii, realizînd un fel de redactare, într-un registru patetic, al biografiei sale"). Citită în logica şi ordinea apariţiei volumelor, poezia lui Mihai Niculiţă aşază, încă de la debutul editorial cu *Fereastra zidită,* cîteva teme, motive şi figuri lirice pe care le va aborda ulterior, stilizîndu-le, amplificînd sau distilînd esenţele unei lirici de notaţie, unde poetul caută, mai cu seamă, imaginile de identificare ale fiinţei interioare într-un orizont mereu deceptiv; mai întîi, Schitul Cerebuc, în chiar primul poem al cărţii, fixează o imagine a sinelui care marchează singurătatea, surparea din *real* şi (pe)trecerea în *vis*, în înalt, adică: „În poiana Cerebuc, iarba are vedenii,/ La schitul Cerebuc, sufletul bate mătănii./ Spre schitul Cerebuc mereu poteca mă duce,/ Din altar Iisus a fugit demult de pe cruce./ În poiana Cerebuc, brînduşele se ofilesc sub geruri./ Dar e tîrziu: schitul Cerebuc s-a mutat în ceruri" (*Schitul Cerebuc*): raportul tensional dintre vis şi realitate va fi al tuturor cărţilor lui Mihai Niculiţă. Tot astfel, în *Fereastra zidită*, fiinţa descoperă noaptea „cu uşi încuiate", într-un peisaj de identificare care e al surpării în toamnă, în pustietate şi uscăciune; „Plopi singuratici şi ceaţă/ Pe geam se desenează flori de gheaţă/ Pe cîmp întîrziate ierburi bătrâne,/ În casă doar eu cu tine/ Pe strat s-au uscat trandafirii,/ Spre mine îndrepţi reproşul privirii/ Nimic n-a ieşit cum am fi vrut,/ Anii frumoşi şi tineri au trecut/ Suntem cuprinşi de-o stranie sfîrşeală/ Pe orizont se desenează nouri de cerneală/ Şi vîntul începe să tragă de uşă/ În cîmp, plopii duc pe umeri un cer de cenuşă" (*Pastel*). În sfîrşit, între tema zidirii ca act sacrificial şi simbolul macilor roşii dintre şinele de cale ferată pe care circulă un tren spre capăt de linie, se profilează o figură lirică – iubirea din anii de liceu – care va reveni obsesiv în poemele lui Mihai Niculiţă.

Cu *Cerul fluid,* poezia lui Mihai Niculiţă se instalează, pe unul dintre registrele sale importante, în satul şi casa copilăriei, *adăpostul* din amintire al unei fiinţe care trăieşte intens”numai ce-a fost"; numai că spaţiul securizant al

lui *illo tempore* e o iluzie, e în vis, întrucât, iată, ceea ce se vede e doar un loc"invadat de brusturi şi urzici", cireşul din curte va fi fost tăiat, semn al năruirii casei şi neamului, e aceeaşi gară de la capăt de linie: în această a doua carte, *despărţirea de viaţă* e explicită:"Între mine şi viaţă există un geam,/ De văzut nu l-am văzut niciodată,/ În zilele mele triste, îl presimţeam,/ Cînd fiecare dorinţă îmi era refuzată./ Cortină de cristal, care delimitează vidul,/ Desparte viaţa mea de orice reuşită/ Mă face să ezit şi îmi înstrăinează gîndul,/ Şi face nevăzută viaţa mea trăită./ E un vitraliu, ce mă izolează de-obligatoria realitate,/ Şi îmi oferă un refugiu, un iluzoriu adăpost./ Pot să privesc prin el spre ceruri depărtate,/ Geamul acesta mă desparte definitiv de ceea ce am fost" (*Vitraliu*). Şi în *Pomul din curte*, printre unele poeme de notaţie (*Teii hieratici, Statuia lui Bacovia*), altele, în metrică populară (*Doină*) ori în retorica unui protest deschis (*Parlamentari*), regăsim satul, locul uitat şi figurile sale, ale unui timp iremediabil pierdut (*Bunica Saveta*), casa ruinată, povestea unui eros surpat în amintirea Mariei (*Marie, Marie..., Doar frunzele*), iubita din liceu (*Despărţire la Catedrală*), urmînd sensurile (re)descoperite într-un *motto* din Octavian Paler:"Trăim întotdeauna în realitatea care există, nu în cea visată"; e ceea ce spune poetul, apoi, în *Absenţă*: „Se pare că lumea adevărată este dincolo de percepţia mea,/ Sunt desprins de tot ce-am trăit,/ Merg în urma evenimentelor, docil,/ Las destinul să mă ducă de la o zi la alta./ Aş vrea să-mi îngrămădesc existenţa într-o singură zi./ Aş vrea să trec ca vîntul prin frunze, să nu las urme,/ Aş vrea să dispar ca umezeala de pe ziduri,/ Să plec pentru o vreme, viaţa mea să ia alt curs,/ Numele meu să fie pseudonimul unei absenţe,/ Trecutul meu confuz şi ros de semne de întrebare,/ Trecutul meu incoerent şi îndoielnic,/ Să se ascundă în amintirile mele, care-mi vin în dezordine,/ Şi nu reuşesc să le pun cap la cap".

Toate aceste motive şi figuri lirice se adună, într-o sinteză lirică remarcabilă, în volumul *Poza de nuntă*, unde Mihai Niculiţă scrie o poezie a condiţionalului, a lui *ca şi cum* şi *dacă*, sub semnul interogaţiei active adresate lumii şi sinelui, figurii luminoase dintr-un trecut care s-a risipit: „Desculţă ai venit, să-mi spui/ Că a mitraliat ploaia nebună/ Înflorita livadă de gutui,/ Şi că şuvoaiele petalele adună./ Ca şi cum eu aş reuşi acum,/ Să urc pe ram petalele căzute/ Şi ţi-ar rămîne doar urmele pe drum,/ Apoi s-ar face şi ele nevăzute./ Ai fi venit, la fel să-mi spui/ Dacă petalele ar fi căzut la timpul lor/ Şi ar fi rămas doar frunza de gutui,/ Îngîndurată şi nepregătită pentru zbor?/ Şi nu mi-ai spus ce-ar trebui să fac/ Cu stropii dezlănţuitei ploi,/ Poate să nu-i opresc, să nu-i desfac,/ Să-i duc în ceruri înapoi?/ În urma nestăvilitelor stihii,/ Se scuturaseră de floare toţi copacii/ Şi doar noi doi părea să mai fim vii,/ Şi nourii de sus ce-şi descărcau desagii./ Dar ce-ntîmplare ar fi fost/ Să nu se scuture gutuii niciodată,/ Iar eu să-ţi ştiu măsura pe de rost/ Şi din petale să-ţi fac o rochie-nflorată?" (*Rochia de petale*): petalele, regăsite pe"pajiştea din amintiri" sînt ale livezii de gutui şi ale teilor înfloriţi – „copaci suavi şi înalţi" –, dintr-o"nacelă de flori" – imagine a unei *prezenţe în absenţă* pentru că, iată, realitatea de dincoace de vis e a"florilor stranii", galbene, a plopilor

stingheri de lîngă aceeaşi cale ferată pe care circulă un tren spre capăt de linie, purtînd nenorocul"ca un cîine urmînd pe stăpîn", a casei părăsite din"satul mistic" din munţi, în pustiirea şi înstrăinarea fiinţei: peisajul de identificare din *Poza de nuntă* e al codrului de toamnă rărit, cu stoluri de cocori ţipîndu-şi plecarea, cu o biserică pustie şi un schit părăsit; ca o pădure *tăiată*, în tînguirea – *tînga*, îi spunea Grigore Vieru – elegiei: „Pădurea tăiată pleacă-n depărtări după ecouri,/ Sufletul ei alungat se ascunde-n nouri./ Nu mai ţine-n gazdă fir de iarbă şi nicio făptură,/ Turme de mistreţi, noaptea, pe-ntuneric, vin şi fură,/ Scormonind pămîntul cu hîrleţul gurii,/ Caută-n adîncuri sufletul pădurii./ Pleacă-n pribegie fiarele şi şerpii,/ Iau în coarne luna şi-o răstoarnă cerbii;/ Păsări speriate, pustiirea neputînd s-o-ndure,/ Duc cu ele-n ceruri, dorul de pădure./ Peste acest deşert nu mai vor să zboare,/ Verdele pădurii îl jelesc în zare./ Se agită corbii de culoarea murii,/ Căutînd în ceruri mormîntul pădurii./ Crivăţul, ce spulberă sarea rece a sturii,/ Duce înspre lume bocetul pădurii./ Nu mai sunt copacii, sunt doar stînci de var,/ Oameni fără milă au lăsat în urmă peisaj lunar" (*Pustiire*).

În poeme scrise"la anii mei tîrzii", cum spune în *Doar pentru tine*, Mihai Niculiţă îşi recuperează lăuntrul şi sursa neştiută a unui lirism acroşant.

Candele pe o fişie de întuneric

O acroşantă poezie de notaţie, adesea, sub sentimentul apăsător al pierderii „fratelui meu", scrie Gabriela Chiran în *Peste gură un crin* (Editura Timpul, 2018), testînd ceea ce se vede printr-un geam luminat de candele aprinse înlăuntru; astfel, poetului i se arată palimpsestul textului vorbit, atît de rar recepţionat, acceptat, care e *tăcerea*: „am vrut să înţeleg/ şi/ am aprins/ prea multe candele înăuntrul meu/ am bătut prea tare/ în geam/ am crezut/ că luminîndu-l voi vedea prin el/ şi dincolo" (*candele*); „ca sîngele prin straturile repetate de var/ scriind/ un palid sens/ dîndu-se/ ca probă/ aşa mustreşte/ prin albul multiplicat/ al hîrtiei.../ la suprafaţă iese/ oricît ai vorbi/ tăcerea gurii tale" (*proba tăcerii*). Fiinţa se înconjoară de ziduri protectoare, într-o celulă, în fond, acolo, peretele „de sticlă" este ecranul care separă şi pe care, deopotrivă, se proiectează un *obrăzar de ceară*, o mască a vieţii/ morţii: „întunericul/ e un perete de sticlă/ la faţa căruia atunci cînd ziua/ prea necruţător/ şi răspicat/ dictează destinul lucrurilor/ mici sau mari/ – mă-ntorc cu faţa/ şi-mi aprind lumînările/ obrăzarul de ceară se topeşte văd/ un chip mai real mai neutru/ pregătit de machiajul unei înserări nedibace/ tăcem pe-nfundate/ pînă în zorii cuvîntului// eu şi peretele" (*convorbiri*).

Poezia din *Peste gură un crin* stă sub semnul metaforelor obsedante ale *închiderii*; camera cu geamul vălurit, pelerina cu glugă, „rutina nopţii", povestea contrafăcută din *din umbra numelui*, obloanele trase din *singurătatea cuvîntului*, iar cînd se trag, totuşi, rămîne o „fereastră violacee", ca în *reflexie*, amintirea ca „o haină udă care îngheaţă instantaneu", poezia însăşi care e o *cuşcă*, în sfîrşit, un univers vegetal, aşteptat într-o frenezie a culorilor şi

parfumurilor, dar care, în deriziune e al închiderii – florile sînt în năruire, dumitriţele au „însemnul sfîrşit", trandafirii, „striviţi", de la care „nu mai aştepţi nimic", crinul, martor al păcatelor, o garoafă „decupată în sticla ferestrei, privind în gol", macul „fără timp la rădăcină", al rănilor, cireşul se scutură „de moarte"; în jurul casei părăsite de şarpele său cresc brusturi şi un gard de spini: „da e frumos/ cel puţin prin jocul controlat al oglinzilor/ nu în mod obiectiv ştim/ liniştea/ şi brusturii/ neculeşi vreodată de mînă de înger/ gardul de spini/ limita pusă de om salcia legată la ochi să i se conserve/ lacrima/ depărtarea/ valabilă/ din punctul acesta/ absent pe raza ei de acţiune/ e frumoasă şi ea/ ce-ar mai fi de spus? poate doar/ că mie/ mi-a crescut în inimă/ ceva care duce lipsă/ de *frumos/* un ghimpe/ ce nu va fi niciodată cules/ de o mînă de înger" (*e frumos*).

Fiinţa din *Peste gură un crin* trăieşte *sub acoperire*, „sub o ceaţă groasă ca o aură tuturor la vedere indescifrabilă", cît mai departe de o lume cu ploi de oţet, furtuni de iod, ninsori de scrum, năzuind către o *margine*, după ce va fi locuit golul: „pentru mine... doar pentru mine repet:/ *azi golul îl voi locui numai eu*/ o să fie timp pentru mine/ să urc toate treptele singurătăţii/ să mă opresc pe cea mai de sus/ de unde/ să las numai ochiul să coboare/ prudent să umble prin cenuşă/ să port faţa ei/ pe care mi-o pun de pe-acum pe obraz luminîndu-l/ de ziuă/ să rup/ pleoapele putrede ale florilor ei/ golul/ de mine însămi să se elibereze" (*faţa singurătăţii*): mereu înlăuntru, între „multiple singurătăţi", spre depărtarea „marcă neînregistrată", fiinţa, *îmbrăcată* în ploaie, se pierde în cercurile succesive ale închiderii, visînd la „malul acela inepuizabil verde" din *spirit*. În aceeaşi ordine a închiderii, poezia Gabrielei Chiran din *Peste gură un crin* caută o lumină discretă, misterioasă, care mai mult ascunde decît descoperă: lumina e de la *candela* „aprinsă înlăuntru" şi de la o *lumînare*, o lumină a *melancoliei*, care nu e explozia albului orbitor, letal, din poezia expresionistă; între albul „smerit" şi negrul „în care toate se întorc" pendulează lirica Gabrielei Chiran din *Peste gură un crin*: „limpede aici tulbure înăuntru/ încă tulbure această/ sabie/ ne/ destăinuită…/ invazie/ din albul smerit/ a negrului în care toate/ se/ întorc/ să preţuieşti pe duşmanul onest/ zice-se/ – dar tu Doamne/ ce gînd mai ai cu mine/ care e gîndul tău atît de bine-ascuns/ că nu văd/ nicio cale/ în afară de-aceea de-a/ mă şti vinovat/ şi/ niciodată pedepsit/ îndeajuns" (*gîndul ascuns*).

Unele paradigme lirice vizează unitatea spaţiu-timp; poezia Gabrielei Chiran asumă unitatea întuneric-lumină ("de nicio parte – întuneric lumină/ o singurătate ca asta/ nu mişcă perdeaua/ nu ridică obloanele", se spune în *singurătatea cuvîntului*), căutînd, pe o „fîşie de întuneric", calea Damascului, dar nu ca pe o (re)convertire, ci ca o invocare a numelui Domnului pentru a-i fi călăuză acolo, să se oprească înaintarea „în orb", fixînd lumina din întunericul cărnii: „cînd e/ Doamne inimii mai bine?/ cînd un gol/ vîscos/ îi măturã încăperile/ de vii şi de morţi?/ sau poate/ un unicorn/ crescut din creierul meu cînd îi împunge pereţii?/ cînd orbeşte/ de propriul ei ochi?/ sau cînd e Doamne spune-mi/ singurătatea aceea?" (*orbire*); pe fîşia de întuneric, cuvinte

negre, o rugă neagră de „tatonare a luminii reci/ calde", instinctul negru, poetul imaginînd o originală Judecată de Apoi, într-un sentiment religios liber asumat: „acum că e pe terminate/ ne-aşteaptă/ ca pentru o diseminare de impresii El/ să vorbim pe-ndelete/ să ne doară/ fără limite/ cînd ne deschidem rănile sufletele/ rupte de sete" (*istovire*).

Gabriela Chiran e un poet adevărat care, încă o dată, ştie şi poate să topească un eveniment, un „biografem", cum se spune, în materie poetică de înaltă valoare estetică.

Elisabeta BOGĂȚAN

Funcțiile notației în poezia lui Gheorghe Grigurcu

Laureat al prestigiosului Premiu Național „Mihai Eminescu" pentru Opera Omnia în 15 ianuarie 2016, la Botoşani, premiu care îi încununează întreaga activitate „în critica literară românească, în poezia românească şi nu numai", după cum a subliniat la decernare Nicolae Manolescu, preşedintele juriului, Gheorghe Grigurcu a simțit în acest premiu „nu doar o răsplată, ci şi un stimulent." „Prestigiosul premiu situează sub cel mai înalt patronaj producția mea poetică." a afirmat el.

Cartea „**Ca şi cum**", dedicată de Editura Paralela 45, acestui eveniment, prin publicarea în Colecția **POEȚI LAUREAȚI** AI PREMIULUI NAȚIONAL DE POEZIE **MIHAI EMINESCU**, (pref. de Mircea Martin, postf. de Mircea A. Diaconu, Pitești, 2016), depune mărturie despre înaltele calități ale poeziei lui Gheorghe Grigurcu.

Mircea A. Diaconu, în chiar postfața cărții, afirmă că pentru Gheorghe Grigurcu „Justificarea existenței, a scrisului chiar, nu se găseşte decât în locuirea prin scris în lume. Tocmai de aceea scrisul lui devine biografie." Decodând această afirmație şi eludând contextul ei, observăm că, întâi de toate, Mircea A Diaconu pune accentul pe ***notație***, el vede la Grigurcu „materia din jur, decupată fotografic, impresionist sau pur şi simplu proiectată în oglindă".

Dar, pentru a justifica o existență, pentru a justifica o „locuire prin scris în lume", este necesar ca acest scris să fie purtător de sens, de semnificație.

Notație şi aforism.

Deşi la prima vedere poate părea forțată apropierea notației de aforism, este evident că trăsătura lor comună o reprezintă concizia. Se mai poate sublinia faptul că notația, decupajul în realitate, se poate face astfel, încât să fie purtător de sens, se semnificație, încât să cristalizeze o înțelegere.

Astfel, - dincolo de observația că pentru orice scriitor „scrisul lui devine biografie", chiar şi pentru marele căutător de sensuri prin poezie Lucian Blaga, cel care a girat începuturile poetice ale lui Gheorghe Grigurcu afirmând că

« promite enorm prin harul său », - ne reamintim o „însemnare" a lui Gheorghe Grigurcu însuși, din *Un trandafir învață matematica*, volumul antologic apărut la Editura Vinea (însemnare care a mai fost subliniată): „Mărturisesc că n-aș fi dorit să fi scris decât poezie şi aforisme (aforismele: cel mai apropiat reflex al poeziei în cugetare) ". Evident, această afirmație ne duce cu gândul la sens – la ce altceva? – căci aforismele se construiesc numai pe sens. Şi deoarece Gheorghe Grigurcu subliniază, repetăm: „aforismele: cel mai apropiat reflex al poeziei în cugetare", avem declarația poetului că este interesat de creația „în cugetare", deci este interesat de sens.

Afirmația lui Gheorghe Grigurcu ne deschide asupra poeziei sale singura perspectivă acceptată de poet, cea în care sensul reprezintă o miză majoră, în așa măsură, încât poezia să tindă spre aforism: prin condensare, prin limpezime, prin prinderea unor sensuri notabile.

Poezia-aforism este deseori prezentă, ca în „*Cerc şi punct*": „Un cerc un punct frenetic ce se umflă-n infinit/ un punct un cerc ascetic redus la centru"; e limpede că subtextul este filozofic. Sau în frumoasa poezie, cu aceeași puternică bază filozofică „*Sfaturi către mine însumi*": „Să nu cauți pe dinafara casei lucrurile pe care le-ai lăsat/ înăuntru. Inclusiv copacii, dealurile, Soarele." și meditând la vers, la poezie: „Să nu-ți închipui (din trufie, din teamă, din spirit de imitație)/ că adîncimile versului îți aparțin. În ele fermentează Lumea care te-a părăsit." Sau o puternică afirmare a nevoii de sens: „Să trăiești sub cupola unui Sens verosimil (preferabil unuia pur și simplu real)." Sens despre care în altă poezie („*Săptămâna*") afirmă poetic: „din văzduh în văzduh trece sensul un nod în gîtlej").

Deseori poezia lui Gheorghe Grigurcu ia formă de ***poezie sapiențială***: „ Cunoscând înțelepciunea, zise,/ cunoști și realul/ realul de-l cunoști, continuă,/ cunoști morala/ morala de-o cunoști, urmă,/ păzește-o de altă cunoaștere." („*Dialectică*") spune poetul, subliniind importanța moralei. Sau, în „*Adevărul*", afirmă relativitatea adevărului: „Adevărul, cum o oglindă publică/ în care oricine are dreptul să-și facă cu ochiul// spre-a se putea recunoaște."

Niveluri de lectură a poeziei notație și sensuri secunde

Dacă luăm, de exemplu, pur și simplu prima poezie din volum, „*Fragede anotimpuri*", observăm că se impun *două niveluri ale zicerii poetice*: primul pare a fi la mai mult la nivelul notației unor observații, al doilea cel al sensurilor secunde ale cuvintelor, expresiilor, al „necuvintelor" în accepția impusă de Nichita Stănescu. Şi dacă în „fragede anotimpuri" epitetul „fragede" este ușor de decodificat, ca anotimpuri noi, mereu altele, în subtext este ideea de curgere a vremii, curgere în care omului raportat la univers i se caută zadarnic „câte-un detaliu nemuritor". Imaginea noastră așezată cu grijă în clipă („anotimpurile ce ne-așează pe trepied/ ne potrivesc veșmintele cu-o grijă expertă") se pierde odată cu clipa : „obțin imaginea noastră/ dar nu ne-o mai arată niciodată."

Este o meditație asupra trecerii timpului, a așezării omului în timp, pe linia acelui ***fugit irreparabile tempus.***

Pe aceeași linie aflăm poezia „*Cinematografie*", a doua poezie a volumului. Trimiterea la sensuri se face aici prin indicii fin perceptibile. Poezia este construită pe aceeași idee a fixării imaginii în clipă, în timp, fixare necesară pentru o trecere prin timp care uzează. Notații aparent banale mustesc de sensuri. Astfel, oboseala existențială, trădată în intimitatea căminului, și nebăgată în seamă în spațiul dinafară, neutru, impasibil („Filmați încovoierea bruscă a umerilor/ cînd își scoate pardesiul în odaie/ și dalele pavajului când încă e afară.") determină o șovăielnică încercare de identificare cu propriul eu, („mîna-i înălțată ca și cum s-ar căuta pe sine"), încercare abandonată: „Aceste lumini cum pînza de păianjen în oglindă/ ce-o părăsesc treptat". Bănuim în subtext, la nivelul „necuvintelor", idealuri pierdute, singurătăți, dureri, frig existențial, tot ce poate face un om să-și încovoaie umerii atunci când rămâne cu sine însuși. Toată portretizarea celui care se caută în oglindă susține această imagine a uzurii în timp: „părul ostenit de cuvinte", (o imagine extrem de concentrată: este sugerat un păr albit, iar cauza albirii este sugerată a consta în cuvintele frumoase în care și-a turnat idealurile), „pomeții pe care s-a scurs sudoarea discretă / a adevărului." (simțim în spatele cuvintelor : adevăruri dureroase, care i-au dat sudori reci și i-au brăzdat fața cu lacrimi). „Filmați-o ca și cum ați căuta-o" spune poetul, adică parcă ar fi ceva deosebit, nu o trecere firească prin timp, încercându-se astfel o atenuare a durerii inevitabilei uzuri în timp.

Notație și meditație

Titlul „*Ca și cum*" al cărții sugerează o profundă ***meditație asupra situării omului*** într-o lume străină de dorințele și de coordonatele sale interioare, dar în care se străduiește să trăiască totuși, ca și cum această înstrăinare nu ar exista. Foarte bine sunt prinse aceste sentimente în poezia intitulată chiar așa, „*Ca și cum*" : „Din cînd în cînd răscolind/ hîrtiile vechi prin care s-a/ plimbat Existența/ (...)/ scoțîndu-le la lumină/ ca și cum/ ah ca și cum/ ca și cum/ și atît." Observăm că acest „ca și cum" este transpus într-o particularitate de stil: absența predicatului sau a predicativelor, care se consideră subînțelese, și prezența doar a determinanților (atât aici, cât și în multe alte poezii): „ca flăcări de miere pe rugul / unui prieten puternic// ca nume rătăcite ca fluturi răciți."(„*Ca o fanfară*"). Aceasta nu diluează, ci, dimpotrivă, intensifică trăirea poetică : Aici, de exemplu, este transmis un zbucium existențial, o debusolare. La care se poate raporta atât eul liric, cât și eul cititorului, validând caracterul de operă deschisă al poeziei.

Nu puține sunt ***meditațiile asupra poeziei***. „*Poetică*", o mică *artă poetică*, subliniază necesitatea structurării, a cizelării în poezie, în opera de artă: „din țesătură vrînd un fir să iasă/ îl sperii/ și reintră înapoi". Tot aici autorul militează pentru o poezie echidistantă, cu un lirism temperat, precept ilustrat, în general, prin propria poezie : „la nimeni nu se referă/ nu-ți

foloseşte la nimic/ această suferinţă". Tot pentru o poezie atent construită, cizelată, militează poetul şi în „*Ars poetica*", care, cum arată titlul, chiar se declară o adevărată artă poetică,: „Nimic la voia întîmplării totul construit/ cu o rigoare care strigă sălbatică// cu o dezordine care tace/ resignată civilizată." De fapt, poeme cu titlul „*Ars poetica*" sunt mai multe. Par a fi părţi ale uneia şi aceleiaşi poezii. În alta, meditează asupra fondului şi formei, pe care le consideră relative şi neimportante în raport cu existenţa, care locuieşte, de fapt, poemul : „Forma ascunde fondul/ care ascunde forma/ care descoperă fondul/ care descoperă forma/ în interiorul atât de strîmt/ al poemului/ în care pogoară/ neţărmuritul spaţiu." O artă poetică e şi „*Avantaj*": poetul se arată adeptul autenticităţii în poezie, vorbind despre „poeţii care scriu direct pe piele", „poeţii care scriu direct pe respiraţie". O poezie trăită şi simţită.

O personală definiţie a poeziei întâlnim în „*Ce-nseamnă Poezia?*" : „Ce-seamnă Poezia? Un suflet care strigă fără gură./ Ce-seamnă Poezia? O aşteptare dincolo de orice ţel. (…)" Poezia devine un mesager: „Uneori poemul vorbeşte mai mult decât poate omul vorbi/ uneori poemul tace mai mult decât omul poate tăcea." („*Uneori poemul*").

Meditaţia asupra poetului pe linia anticei credinţe că poetul este un trimis al zeilor, găseşte un paralelism între creatorul lumii şi poet, creatorul poeziei: „L-ai făurit pe poet asemenea Ţie/ poetul şi-a făurit poezia asemenea lui", valorizând poezia ca un veritabil act de creaţie. („*Psalm*").

„*Punctul*", cu un uşor ***aer ludic***, validează înnoirile structurale ale poeziei, precum renunţarea la punctuaţie: „Punctul, dementul/ obstacol al poemului/ ca o bacterie cu mintea-nfierbîntată". Dar, constată poetul, meditând la starea actuală, Poezia, cartea, care se vrea mesaj universal, („Soarele citeşte câte una din cărţile tale/ cu un ochi pătrunzător dizolvant"), are acum o audienţă minimă, superficială („*Soarele citeşte*").

Referirile la cuvânt, verb, limbă, carte, artă, a spune, a scrie sunt frecvente, dovadă că poetul consideră aceste elemente importante: „apa şi pietrişul limbii" („*Senină e patria azi*"), „pe pământ la masa ta/ sterilul mosc al verbului" („*Semn de carte*").

Gheorghe Grigurcu dă o *largă hartă poetică a intereselor sale istorice, geografice*, (Ardeal, Transilvania, Clujul studenţiei sale, Amarul Tîrg, locul claustrării poetului) *şi de spiritualitate,* proiectând o lumină actuală asupra acestora, inclusiv asupra tradiţiilor: „Suferă de prea multă vechime ţăranii/ devin pitoreşti" („*Ţăranii"*) sau „O ceapă/ ca un calendar/ un calendar/ ca o ceapă/ numeri foile lor/ lăcrimînd/ lăcrimînd şi ele/ foile/ te numără pe tine." („*O ceapă*"). Şi aici, ca în mai toate poeziile sale, poetul meditează, atingând prin sugestiile poetice coarde general-umane.

La unele poezii, precum „*Gesturile*", *aspectul ludic* , ca prim nivel de lectură, acoperă o profundă ***meditaţie asupra existenţei*** ca evoluţie printr-o succesiune de negaţii, în cadrul unei *evoluţii ciclice* , pe *teoria veşnicei reîntoarceri*: „Primul gest îl sfida pe al doilea,/ al doilea îl concura pe al treilea/ (...) al şaptelea îl iubea pe cel dintîi." . Întâlnim aici şi simbolistica numărului

şapte, în folclor fiind considerat număr magic, iar în numerologie, numărul specific planetei Pământ.

Într-un fel, întreg volumul „*Ca şi cum*" este o meditaţie asupra existenţei, o meditaţie fragmentată în multiple poezii, generate de impresii sau de întrebări, de o ascunsă uimire. Mai mult, în „*Aceasta-i tema*", poetul se întreabă asupra marelui sens al existenţei: „dar cineva sfredeleşte-n lumina mediocră o gaură/ ca să vadă ceea ce funcţionează-n secret/ micul motor al esenţei de dincolo". Spaţiul, timpul, neantul, vidul, infinitul, Soarele, nimicul, lumina, haosul, moartea, adevărul devin frecvent teme de meditaţie, ca şi iubirea : „Unde-i iubirea în care somn/ agitându-şi mâinile pentru a explica mersul Istoriei". („*Unde-i iubirea*").

Alteori, poetul ***meditează asupra raportului dintre aparenţă şi esenţă, dintre imagine şi realitate***: „Se mişcă uşor fără un ritm aparent/ acest aer aprins agitînd aerul stins/ peste faţa ta strălucitoare// uşor se mişcă asemenea unei imagini într-o fiinţă/ o picătură vîscoasă/ a timpului inexistent picurînd/ în timpul real", raport în care pare a prevala realul: „apoi se sparge trivial ca un geam şi ne cheamă" („*Forma ploii*"). Dar această prevalenţă e relativă şi balanţa e oscilantă: „Copacii zac reflectaţi/ în miezul teribil al eleşteului (...) şi sunt mai reali acolo/ unde n-ai nici un drept/ asupra lor." („*Copacii zac*"). Imaginea ca oglindire o întâlnim şi în „*Magie*": „pentru a fi două-trei secunde numai imagine/ apoi orbind oglinda din nou spre a fi doar real". Deşi în alt poem este interesat numai de imagine şi de materialul de construire a ei: „A trecut un mort călare/ dar nu ne-a adus nicio metaforă." („*A trecut*"). În „*Cît de bucuroasă e Viaţa*" , poetul leagă imaginea de „văzut" şi de „cuvinte": „dar cu ochiul nespus de blînd diafan/ ca apa unui bazin din care-au fost azvîrlite/ imaginile şi imaginile imaginilor// ultima spumă-a văzutului/ care mai gîlgîie mai cere un supliment de cuvinte". Meditaţia asupra imaginii dă unele bijuterii poetice tulburătoare, ca în „*Prozodie*": „Nici o imagine nu e/ îndeajuns de concretă/ ca să stingă-năuntrul ei/ licăritorul vid/ cum o candelă."

În „*Pentru-a scrie*" poetul vorbeşte despre ***ficţiune,*** dar, parţial cel puţin, o simţim pe aceasta ca un corespondent al imaginii, cu atât mai mult cu cât şi ficţiunea este raportată la real: „pentru-a scrie nu e nevoie să fii uimit doar foarte atent// la ceea ce se petrece-năuntrul ficţiunii/ cum înăuntrul unei case în care trăiesc/ oameni ca tine ca mine."

Raportul realitate-vis decurge din cel dintre imagine şi real: „Fumul/ şi praful şi înţepătoarea lumină străbat revelaţia. Ea se stinge uşor/ cum o flacără la bucătărie. Uneori o uiţi aprinsă în timp ce adormi/ şi visezi dar oricum visul îţi oferă obiecte asemănătoare celor ale/ realului. Într-asta constă generozitatea visului." („*Aidoma unor gînduri trăiesc obiectele*"). Pe tema *viaţa ca vis* poetul afirmă: „căci tu însuţi eşti Visul" („*Cînd Visul*") amintind de Schopenhauer care scria: "Lumea este reprezentarea propriului meu vis". Pe această linie poetul vorbeşte despre „măştile de real ale Visului". („*E-o noapte albă*").

Dinamitarea notației

O manieră poetică personală la Gheorghe Grigurcu este aceea de a prezenta, aparent, un decupaj în realitate, ceea ce poate duce cu gândul, într-o abordare grăbită, la poezia de notație. Dar întotdeauna există un *element care dinamitează* această impresie, mutând poemul pe coordonatele poeziei de meditație. Astfel, de exemplu, avem prezentarea unui tablou aparent reificat în „*Nu te-ai gândit*": „Nu te-ai gândit decât la aprigele flori/ (hîrşîitul pantofilor pe pietriș/ cuțitul pe farfurie stors de vlagă)". (Și enumerarea continuă până la sfârșitul poeziei). Dar poetul știe să pună elementul care dinamitează această aparență de reificare, acel „nu te-ai gândit" cu care începe poezia, care umanizează tabloul și, mai mult, sugerează o stare de cumpănă, de derută, de tulburare, în care se caută reazem în universul înconjurător, în lucruri clare, reale, stabile. În altă parte o plecare la gară condensează într-un fapt banal un întreg crâmpei de viață și un sugestiv tablou rural, în care poetul știe să prindă și sufletul satului: „Am îngrămădit tăcerile una peste alta/ într-un cufăr// de jur-împrejur gîrbovite pustietăți/ nori maniaci (...)/ cîte-un cocoș/ cu capul tupilat sub aripă/ de teama ielelor// mai e drum lung până la gară". („*Rurală*").

Poetul știe ca prin elemente minime să atingă coarde general-umane profunde: „veșnic îndrăgostit adică flămînd/ de ceea ce n-a fost să fie". („*Poetul F.M.*) . Sau: „s-au subțiat strigătele de prea multă folosință/ au ajuns aproape străvezii".(„*Nici o grație*"). Poezia-definiție, bazată pe metaforă, are uneori o notă ușor amuzantă, *ludică*, precum în „*Norul*": „O piatră ponce de frecat/ călcîiul asprit/ al cerului." Dar și aici, elementul „călcîiul" introduce o trimitere la planul existențial, la faptul că cerul (destinul) apasă prin călcâiul său. Este un călcâi „asprit" de atâta apăsare. De altfel, nota ludică, o prezență repetată, a mai fost subliniată.

Deși în general Gheorghe Grigurcu scrie poezii concentrate la maxim, uneori construiește *viziuni poetice mai ample*, centrate pe o metaforă sau un simbol. Astfel este *groapa*, în poezia „*În cafenea*". Părând la început o simplă comparație: „Se-adună mulți în cafenea/ ca-ntr-o groapă de-o oarecare adîncime", groapa devine un simbol al golului, al vidului, care absoarbe vieți, timp, visuri, cuvinte: „și groapa mestecă fripturi bancnote/ întîmplătoare exclamații cuiere/ sticle goale chipuri omenești", „rugina luminii în fundul paharelor".

Meditând asupra raportului dintre capodoperă și opera mediocră, într-una din poeziile intitulate „*Semn de carte*", („Și doar câteva litere lipsesc/ (...) câteva litere din această carte groasă mediocră/ pentru a o preface-n capodoperă"), Gheorghe Grigurcu are o viziune poetică apropiată de cea a lui Nichita Stănescu din „Lecția despre cub", dovadă că marile spirite se întâlnesc.

Asociațiile poetice sunt de o mare sugestivitate: „Un culcuș gol de cîine/ cum un cearcăn/ din care ochiul a plecat// cum un nor pe care/ cerul l-a părăsit/ azvârlit în pubelă// cum o lacrimă aspră rostogolindu-se pe câmp/ o lacrimă alcătuită/ din sârmă ghimpată." („*Culcușul câinelui meu drag dispărut*"). La prima vedere poezia pare o poezie de notație. Dar aceste

asociaţii încarcă poezia cu multă meditaţie şi cu multă trăire. Poetul vede legături particulare între elementele existenţei, ca în „*Copiii*": „ori zgomote legate cu sfoară/ simple zgomote ce se rotesc obosesc/ şi cad vlăguite la piciorul mesei// miresme şi zgomote robotind în glumă/ laolaltă cu copilăria." Se construieşte astfel un sugestiv tablou al lumii copilăriei, unde totul e posibil, lăsând în acelaşi timp să răzbată nostalgia după copilărie.

Un procedeu specific lui Gheorghe Grigurcu este ***demonstraţia poetică prin reducere la absurd***, ca în poezia „*Astfel au fost învăţaţi*": „Astfel au fost învăţaţi a umbla// hipopotamul pe frînghie/ peştele pe şosea/ rîndunica la fundul apelor/ fluturele-n măruntaiele pămîntului// omul pe tărîmul de dincolo". Avem aici, de fapt, o meditaţie particulară asupra faptului că nu-i este dat omului să cunoască nimic despre „tărâmul de dincolo". Sau: „1. Iei un gol/ îl conjugi/ îl declini". În acest caz din subtext răzbate strigătul existenţial că totul e nimic, vid. Şi se impune, astfel, motivul ***vanitas vanitatum***. („*Golul*).

O aparenţă de ***detaşare faţă de text*** este susţinută de ***ironie***, valorizată declarativ: „nu strică puţină ironie/ domnilor moralişti", de unele figuri de stil, precum *oximoronul* „lacrima armă albă" („*De lacrimă*"), „o vigilenţă confuză/ care unifică lucrurile/ şi lasă pe dinafară/ doar visele lor" („*Dimineaţă*") sau de ***umor***: „Realul e mereu incomplet mereu îi lipseşte/ cîte ceva ba un nasture ba o vrabie/ ba un tren ba un deget/ ba un arbust ba un ziar/ e-asemeni unui om distrat/ care uită ce are de făcut/ dar care privindu-se-n oglindă/ constată mirat că a rămas el însuşi." („*Despre real*").

Notaţia ca element structural al poeziei

Existenţa notaţiei nu poate fi, desigur, negată. Dar rolul său este doar unul structural în „edificiul" poeziei, purtător de rosturi şi sensuri străine de notaţia în sine.

În concluzie, putem afirma că poezia lui Gheorghe Grigurcu nu este ceea ce se cheamă, în general, o poezie de notaţie. La el, notaţiile sunt doar un pretext al meditaţiei, un suport al meditaţiei.

Concentrate, mustind de sensuri, călcând mereu hotarul poeziei sapienţiale, fin cizelate, atent „filigranate", cum s-a mai observat, poeziile lui se înscriu prin profunzime şi prin măiestria artistică, în cartea de aur a marii poezii.

Gheorghe SIMON

Margine de deal înaripat

Altar al tăcerii, poezia lui Ioan Ouatu ne apare ca rodnicie a iubirii, consfinţire a clipei, prin metafore înrourate şi epifanii răvăşitoare. Totul e încîntare şi înminunare, deopotrivă, ecou al cuvintelor, reverberaţii rostite în şoaptă, lăuntric răspicate, pe un portativ fragil al vibrării, spre cele înalte,

surprinse, toate, de o subtilă acuitate şi de o discretă incantaţie: *Lumina verdelui crud/ răsărit pe colină/ din punct de vedere/ al stâncilor de cleştar// nu este altceva/ decât o viziune/ îndrăzneaţă a caligrafului/ care-şi încearcă poemul// înconjurând hotarele satului/ cu lebede albe şi păsări/ Numai această stare neobişnuită de spirit/ ne face stăpâni pe cuvinte/ în poemul acesta/invadat de metafore.*(***Vziune***)

Ora, Aura şi Aurora sunt cele trei Graţii, ocrotitoare şi inspiratoare, pentru Fiul rătăcitor, pe calea neumbrită, spre înaltul izbăvitor, al Peregrinului şi al Caligrafului, Ioan Ouatu, poetul minunat, încîntat să rostească, în modul cel mai firesc şi sărbătoresc, ceea ce ne împresoară şi ne înfioară, fără de înstrăinare. Verbul primordial, metafora inocentă şi invocaţia smerită, toate celebrînd uimirea de a fi şi fericirea de a contempla, fie din prag, fie din pridvor, lumina neînserată, din ochiul interior al poetului.

Pentru Ioan Ouatu, poezia e un privilegiu al celui care îşi asumă însingurarea, în restriştea unei clipe de uitare, cînd ţi-e dat să auzi suspinul unui flaut, tînguirea unui fluier, fie zvonul unor zurgălăi, fie orga pădurilor de crini, prefigurînd *catedrale sonore*, întrucît, *vremelnicia umană* face ca între asfinţire şi sfinţire să răsară *inişti de linişti*, iar ora solară, ora ovală a amiezii, să încunune un extaz pătimaş, dar şi împărătesc, întruchipînd *plăsmuirile* apelor din luminile rugului arzînd, fără cenuşă.

Fără îngînări obositoare, poemele din ***Depărtări sfinţite cu lacrimi*** (2017), apărute la Editura Fundaţiei Culturale Cancicov, din Bacău, sunt expresia unei trăiri purificatoare, eliberatoare de nostalgii efemere, confirmînd autenticul unei trăiri fruste, oferindu-ne *manuscrisele ierbii* şi *iarba cuvintelor*: *Primul cuvînt avea puterea luminii/ din ochii sfinţilor căzuţi din cer/ un cor de îngeri la marginea genunii/ ne-a smuls tăcerea sacră din mister.* (***Puterea luminii***) Adorator al tîmplei de dor, poetul Ioan Ouatu pare surprins de imprevizibila clipă a împlinirii, ca împăcare, prin Verbul sporirii de sine, cînd ţi se oferă, gratuit, imaginea transfigurării prin creaţie: *În fiecare zi/ mă uit/ în sufletul tău/ ca într-o fântână/ cu apă vie.// Şi nu ştiu de ce,/ Aurora, atunci/ simt că mi se face/ o sete nebună de cuvinte.* (***Fântână***) Aurorală, prin invocaţie, şi auriferă, prin adjectivări inocente, poezia lui Ioan Ouatu pare a fi litografia unei ceremonii celeste, răsfrîntă în matca înseninării, prin rostire: *Umbra lui Ulise/ am descoperit-o în zori/ într-o sămânţă de mac.// Mi s-a părut/ că ascultam un cântec/ smuls din privighetori.// De-atunci am deprins tristeţea cuvintelor/ de la care am învăţat/ de uitare să tac.* (***Cântec de neuitare***) Se ştie că poezia îşi pierde farmecul pe măsură ce realizezi că e făcută pentru a dovedi ceva cuiva, în timp ce pentru Ioan Ouatu, poezia e doar mărturie şi mărturisire, expresie vie a unei trăiri autentice, poetul fiind doar însoţitorul privilegiat al unei zîne protectoare: *Cu silabisirile versului/ ţi-am scris numele/ să rămână mărturie/ de lie-ciocârlie/ în catapeteasma pădurii.// Doamne, în trunchiul marmurei cerului, la picioarele tale/ a mai coborât o stea logostea/ asemenea inorogului/ care-şi contemplă iarba pământului// sărutându-şi luceafărul/ de armindeni pe buze/ asemenea alăutei care-şi strigă/*

pe ape lebedele albe/ mângâiate de frunze.// Asemenea logosului/ inimii tale, părinte/ mă spovedesc în genunchi/ cu dulceaţa inimii/ îngropată în cuvinte. (***Mărturie***) Ioan Ouatu îşi risipeşte harul cu o spontaneitate atît de firească şi cu o grăbire absorbantă, fără să se repete, ci să reflecte clipa întîmpinării a două suflete coincidente, prin care se elimină premergătorul şi următorul, rămînînd faţă către faţă, doar poetul şi cititorul, părtaşi ai clipei înălţătoare, proniatoare: *Fiecare din noi este jumătatea sărutului/ din memoria lutului/ fiecare din noi constituie jumătatea/ cuvântului de început// fiecare din noi este alcătuirea/ unui lujer înstelat/ adus de Dumnezeu înapoi/ pe o margine de deal înaripat.* (***Margine de deal înaripat***) Aidoma cu scrierea de autografe a poetului sunt şi poemele din această carte: rezonante, prin genunea închipuirii, şi, ademenitoare, prin restriştea re-amintirii: *Eu vin de la celălalt capăt al timpului/ aducând cu mine un capăt sălbatic de cer/ unde mai arde şi-acum/ dorul de păduri şi inima lui Decebal/ de pământ răstignit. Eu aduc prieteni, în memoria timpului/ în trupul meu care a fost/ de atâtea ori decapitat şi ars pe rug/ pielea istoriei ca să rămână lumii/ întâia scrisoare de acreditare.* (***În memoria timpului***) Transparente şi translucide, ca o sferă de cristal, poemele îşi frăgezesc expresia pe măsură ce întruchipează înfiripărea unui zbor spre începutul spornic al incantaţiei pure, cu înfiorări de melopee: *O femeie din satul nostru/ toată vara/ a purtat Steaua Polară în pântec/ trupul ei semăna cu vioara/ adormită în cântec.// Se spune că femeia aceea,/ într-o zi, a născut/ un curcubeu însorit/ lângă brazdele ude// punându-i cerului/ galbene, roşii şi albastre funde/ de lumini şi sori/ cu care sufletul ei/ de atunci, în ţărână/ a rămas logodit.* (***Curcubeu***) *Scrisorile* sale *de acreditare* confirmă sursa inspiraţiei copleşitoare, iar din noianul furtiv al gîndurilor învălmăşite se resoarbe curcubeul contemplării de sine, ca arcuire a firii, ca întoarcere nostalgică spre tărîmul copilăriei, ca încercare de sublimare a ceea ce răzbate pînă în prezent, ca imaginar, pe cît de fascinant, la fel de copleşitor, prin Verbul inocent: *Poate că e mai bine, Aurora,/ să nu ne încredem în dialectica acestui poem/ şi nici în strălucirile diamantului ascuns în totem. Poate că e mult mai bine, Aurora, / să ne încredem în noi/ cei care suntem şi vom fi/ pentru totdeauna stăpâni/ pe aura amintirilor/ care nu ne vor minţi niciodată/ orga simţirilor.* (***Poate că e mai bine***) Ioan Ouatu e poetul originarului în stare latentă potenţială, gata oricînd să irupă şi să ne copleşească sufletul nostru ferecat în armura fragilă a încîntării: *Toate femeile din satul nostru/ îşi scăldau pruncii/ în apele cerului amestecate cu stele/ şi privegheate de stuhuri.// Femeile din satul nostru/ îşi purtau apa izvoarelor/ în ulcioare de lut/ primenind cu pulberea lor// o mie şi unul de văzduhuri/ cântecul strunelor/ spoit pe flori în amintirea/ bărbaţilor plecaţi de acasă// să lupte cu umbrele vrăjmaşe/ care ne tulburau din când în când/ tihna hotarelor.// Femeile din satul nostru/ îşi aşteptau bărbaţii acasă/ să se întoarcă învingători/ le dăruiau copii sănătoşi/ făcuţi din flori.* (***Aproape istorie***)

Încîntaţi, deopotrivă, îl aşteptăm la celălalt capăt al orei solare, furaţi de mirajul clipei înălţătoare, admirîndu-i aura vestitoare de privelişti izbăvitoare,

de tristeți răvășitoare, însoțindu-l și fiindu-i preajmă de citire, întrucît, captiv și contemplativ, în cartea sa de poeme, singurătatea poetului Ioan Ouatu e un exil pe cont propriu. Voievod, pe ceruri de cuvinte, Ioan Ouatu caligrafiază manuscrisele ierbii, răstignit pe foi de papirus și face să se audă, răsfrîntă în ecou, o colindă translucidă, înveșnicită într-un oracol de iertăciune. Întîmpinîndu-l cum se cuvine, vestindu-ne lumina mîntuitoare a Verbului copleșitor, Ioan Ouatu mărturisește în singurătatea austeră și ne face părtași ai tainei: *umbrele nopții de tăcere mută/ se-apropie tiptil de noi/ sfielnică strălucire/ de văpaie nudă (...) mă voi înfățișa cu/ iarba și arborii/ de lumină din alte/ tărîmuri/ lăsîndu-mi pe cerul/ de azur/ amprentele sufletului (...) în casele noastre soarele/ bate cu degete de/ copil în fereastră.*

Față de exhibițiile făcătorilor de cuvinte, Ioan Ouatu e poetul cuminte al rînduielii și al cumpănirii firești, pentru a celebra firea în clipa supremei înălțări, ca desfătare a spiritului și, deopotrivă, încîntare a sufletului.

Mihai MERTICARU

Frumusețea și puritatea iubirii

Silvia Rîșnoveanu, româncă rezidentă în Germania, publică la Editura Editgraph din Buzău, în 2017, volumul de poezii *Aripi,* surprinzându-ne plăcut prin acest debut de o maturitate incontestabilă, adevărate poeme ale luminii, care conturează profilul unei poete reflexive ce plonjează spectaculos în abisul sinelui. Sub pana Silviei Rîșnoveanu, iubirea, eterna temă poetică, dobândește un timbru nou, o altă corporalitate lirică, o ordonare simfonică a discursului, o veritabilă magie a comunicării. Poemele sale au ceva din fastul unui act solemn, nimic din vâltoarea lumii contemporane nepătrunzând în acest univers poetic al esențelor.

Dragostea absolută, tristețea, dorul, neliniștea, sunt sentimente general-umane, pe care poeta le trăiește cu o intensitate maximă, dar și cu o nereținută voluptate a discreției. S-ar putea spune că, pentru Silvia Rîșnoveanu, actul scrisului nu e decât contemplarea propriei pasiuni, o intensă vibrație interioară, poemele sale trăgându-și substanța dintr-o privire la microscop a unor momente cruciale din traseul său existențial. Percepția poetică este fixată pe episoadele simbolice ale unei vieți intens trăite, scenele neliniștitoare alternând cu momentele de grație și armonie.

Prin compunerea unor tablouri luminoase și tonifiante, aceste poeme, cu o prozodie îndelung cizelată, reprezintă un apel discret la regăsirea purității și armoniei primare a sufletului: *Dar voi pleca doar când cireși în floare/ Îmi vor aprinde-n suflet focul viu, /În sol fertil găsi-voi alinare,/Iar, ție, rădăcină am să-ți fiu./ Din ea vor crește ramuri către soare / Și, nimănui, nimic n-om tăinui,/ Iar lumea noastră plină de candoare,/ Într-un copac cu flori, va dăinui.*

Poeta ştie să împerecheze cuvinte care, prin zborul lor nupţial, ne insuflă sentimentul eternităţii : *Eu cine sunt? Sunt pana care-a scris/ Şi încă multă vreme va mai scrie,/ Iubirii noastre, lungul manuscris,/ Ce-o dăinui în vremea ce-o să vie*. Cultivând un univers fabulos, racordându-se la sensibilitatea romantică, Silvia Rîşnoveanu creează, prin poezia sa, viziuni autentic emoţionante, menite a declanşa, în sufletele cititorilor, emoţii durabile. Unele poeme dobândesc accente de mister orfic, iar în altele ideea predestinării se insinuează pregnant, potenţând sinceritatea declaraţiei de dragoste*: Iubirea mea, la început cuminte,/ Te va cuprinde-ncet, va fi un vis,/ Iar, mai târziu, o dragoste fierbinte/ Ne va uni, de fi-va-n stele scris.*

Poetă autentică, Silvia Rîşnoveanu ştie că ar putea cădea în ridicolul sentimentalismului patetic şi, de aceea, nu foloseşte cuvintele care să-i certifice arderea afectivă pentru un el mult mai ancorat *în pragmatismul* realităţii: *De m-ai privi, mi te-aş aduce-n palme,/ Ţi-aş dărui comoara din cuvinte,/ Te-aş răsădi pe veci la mine-n minte/ Să-mi luminezi cărarea înainte/ Şi să mă porţi spre ape vii şi calme.*

Confesiunile sale nu sunt clamoroase, ci reflexive şi uşor *imperative,* luciditatea ajutându-o să-şi nuanţeze mijloacele de expresie şi să dezvăluie profunzimi de suflet *încărcate* de vibraţie autentică şi invocaţii predictibile: *Iubirea mea nu este arzătoare/ Şi nu s-aprinde ca o vâlvătaie,/ Nu e ca un vulcan, clocotitoare/ Şi nici nu-ţi răscoleşte-n măruntaie./ Nu arde pentr-o clipă şi-apoi moare,/Nici nu lasă în urmă doar cenuşă,/ Nu se încrânceneză şi nu doare,/ Nici sângele nu-ţi bea, ca o căpuşă (**Iubirea, ca o perlă**).*

Versurile poetei noastre se dovedesc pline de substanţă şi de idei, dezvăluind o expresivitate plurivocă, o apreciabilă dimensiune spirituală şi artistică. Predominantă e bucuria, setea nestăvilită de viaţă, intensitatea trăirii pe care numai erosul, în stare genuină, o poate genera*: Erai acolo, în culori sublime,/ Că , Doamne, curcubeul erai tu,/... În zborul meu spre zările senine,/ Atât cât timpul nostru va mai fi,/Nu văd vreo dimineaţă fără tine/ Şi nicio clipă fără a te iubi. (**În grai ceresc**)*

Pentru Silvia Rîşnoveanu, poezia e nu doar expresia unui spaţiu interior esenţializat, ci şi o posibilitate de a uni planul terestru cu cel astral: *Acolo, printre nori, e lumea noastră,/ E locul nostru simplu şi firesc,/ Un curcubeu şi-o pasăre măiastră,/ Iubindu-se mereu în grai ceresc (**În grai ceresc**).* Mizând pe nuanţe şi sugestie, imaginile descriptive, fluente şi transparente din această carte degajă un sentimentalism bine stăpânit, sugerând încremenirea timpului într-o clipă senină dătătoare de speranţă: *Dau viaţă eternă, îţi sunt elixirul,/ O dulce-alchimie-n destin nevăzut,/ Licoarea la care-ai sperat şi-ai crezut/ Că poate,-ntr-o clipă, să-ţi umple potirul (**Îţi sunt elixir**).*

Dăruită cu o sensibilitate autentică, Silvia Rîşnoveanu scrie o poezie intelectuală, cu aluzii culturale şi mistice, adevărate poeme ale luminii, respectând regulile versificaţiei clasice, cu ritm, rimă şi măsură, cu formule tradiţionale consacrate. Poeta ştie că o rimă perfectă se obţine prin asocieri de cuvinte cu valori morfologice diferite, foarte rar întâlnindu-se situaţii în care

să rimeze substantiv cu substantiv şi verb cu verb etc.*: Că nu-şi lua privirea de la fată /Decât atunci când se pierdea în zare,/ În urma lui se mai uita o dată,/ Apoi pleca spre casă-n graba mare./ El ar fi vrut s-o ducă pân-acasă/ Şi să îi care vasul plin cu apă,/Dar cum să facă? Tatăl ei n-o lasă, Cu el, nicio poveste să înceapă (**Legenda celor şapte izvoare**).*

Filosofia poetei constă în a privi viaţa ca pe un dar, bucurându-se de privilegiul de a exista şi de a iubi, trăindu-şi viaţa în limitele ei aurorale, dezvăluind un eu liric optimist *: Te simt în mine, – acum –, n miez de vară/ Un câmp de flori ce-abia au înflorit (**Flori de câmp**).*

Cartea Silviei Rîşnoveanu este un splendid omagiu adus iubirii, un ghid prin grădina deliciilor, în versuri de o *apodictică* sinceritate, care afirmă inepuizabila capacitate a dragostei de a sfinţi existenţa: *Voi apăra, cu orice preţ, iubirea,/ Că, pentru mine, e al vieţii foc,/ E rostul meu, e calea şi menirea,/Iar viaţa e miracol, nu e joc (Fereastra ce-am închis).*

Poetă de o elevată vigoare expresivă, autoarea propune o lirică *purtând pecetea modernităţii*, cu verbul intens metaforizat, rostit fără ostentaţie, dar cu mare putere de seducţie: *Când ochii ni s-au întâlnit/ Şi-au înflorit a primăvară/...Eu ţi-am zâmbit şi s-a făcut lumină/...Mă simt, în mâna ta, ca o vioară/ Eşti gândul zilei, care mă răsfaţă/ Şi care-mi umple cerul de culoare.*

Metafora-simbol care domină volumul este aceea a zborului, semnificând permanenta aspiraţie spre înălţimi, spre absolut, o neostoită căutare a armoniei interioare, ardenta dorinţă de sublimare, de purificare*: În zborul meu spre zări senine/ În zbor, în dans, un fluture-i iubirea/ M-avânt în zbor, în dansu-mi solitar,/ Pe-o muzică ce-mi cântă în surdină/ ...Am învăţat să zbor, iubitul meu,/ M-am înălţat mai sus de curcubeu/ M-ai învăţat să năzuiesc spre soare/ Acolo, printre nori, e lumea noastră/ Aripi albastre-n zborul jucăuş/ Aruncă-mă-n stele, să pot să le-ating/ Cu tine-ntr-un zbor nesfârşit să mă nărui.*

Constantele universului său poetic sunt iubirea, lumina, florile, neliniştea, iluzia, îndoiala, culorile, visul, fluturele, fereastra, zăpada, lacrima, vioara, trandafirul, izvorul, marea, oceanul, cântul, jocul, mireasma, albul, furtuna, zorii, miracolul etc., toate aduse diversificat la numitorul comun al tainei, într-un joc de irizări diamantine.

Autoare cu o întinsă cultură poetică şi o inteligenţă pe măsură, Silvia Rîşnoveanu ne oferă un inedit jurnal liric al iubirii, impresionând prin puritatea trăirii într-un regim al firescului, prin prospeţime, imprevizibilitate şi impetuozitate, prin sentimentul contopirii depline cu natura. Reuşind să condenseze o lirică a angelismului şi a stărilor de extaz, prin acest volum de poeme, Silvia Rîşnoveanu ne oferă, din toată inima, un dar de mare preţ, o sărbătoare a revelaţiilor şi a ancestralităţilor, o carte care poate aspira cu brio la PREMIUL PENTRU DEBUT al Uniunii Scriitorilor din România.

Puşa ROTH

Aliodora din Regatul Sfîrleziei

Poetul Alexandru Sfîrlea şi-a botezat ultimul său volum de versuri ***Aliodora***, păstrînd femininul poeziei, nume de femeie inventat de autor, cu o sonoritate poetică tulburătoare. Gîndul duce spre basm, poate Aliodor, oricum, o combinaţie fericită a unui volum de versuri din ***Regatul Sfîrlesiei***, a lumii trăite şi imaginate de autorul volumelor: *Dezvăluiri*, versuri, 1989; *Către Sing*, 1995; *Către Sing,* scrisorile XVII–XXXVIII, 1997; *Strigătul de siliciu*, 1997; *Flame degerate*, versuri, 2001; *Les visions avec Sing: poèmes / Viziunile cu Sing: poeme*, 2001; *Către Sing*, 2005; *Rac săgetat,* 2007; *Verde de... Oradea*, eseuri, 2009, *Nume şi Chip* şi *Imprecizia de a fi intrus*(2014).

Aliodora este un volum alegoric, fantastic, în care totul pare rupt dintr-o altă dimensiune. Poetul foloseşte cu îndemînare registre stilistice emoţionante, aşa cum remarca şi Alex Ştefănescu la apariţia volumului epistolar *Sing:* „***Poemul Către Sing***, *un poem amplu, format din 43 de părţi, reprezintă o performanţă în materie de întreţinere a arderii lirice. Pe parcursul a 80 de pagini, poetul nu devine niciodată tern. El se adresează unei iubite imaginare, cu un nume exotic şi simbolic, Sing, recurgînd la toate registrele stilistice posibile: al chemării, al implorării, al istorisirii, al interogării, al mărturisirii, al rememorării etc. şi izbuteşte să fie mereu convingător, emoţionant, datorită autenticităţii mesajului. Poemul este de fapt un discurs, dar ce discurs! Poetul vorbeşte nu ca să se audă, ci ca să se facă auzit. În locul spectacolului de narcisism pe care ni-l oferă atît de mulţi autori contemporani, Alexandru Sfîrlea ne înfăţişează o dramă a celui ce vrea cu adevărat şi cu orice preţ să comunice."* (Alex Ştefănescu, în „România literară"). Poezia sa este trăire, este gest, este dorinţa sau putinţa poetică de a lucra „*la o altă lume*", lumea sfîrlesiilor, lumea imaginilor despletite de rigori, o lume a trecerii „*printre mistreţii timpului ucişi de trăsnete*". Poetul Ioan Moldovan, directorul revistei „Familia" spunea la lansarea volumelor *Nume şi Chip* şi *Imprecizia de a fi intrus* (2014), că Alexandru Sfîrlea este un „*poet neîmpăcat cu sine, cu trecutul sinelui şi cu viitorul său, cu societatea în care trăieşte, cu istoria în care s-a născut".* Alexandru Sfîrlea e neîmpăcat, e incomod, dar nu este niciodată monoton. Este vocea disperată a cetăţii, vocea revoltată a lumii sale, este căutătorul de umanitate, de adevăruri obiective: „*De la o vreme, caut cu lumînarea/ cioturi de caractere umane,/ ai zice că sîngele tot mai multor/ purtători de minţi mai mult sau mai prost ascuţite/ nu ştiu cum fac de parcă-şi trec sîngele/ prin bilă, nu mă refer figurativ la cap,/ din fostele clarităţi, chiar purităţi de gîndire/ se preling indicii punctiforme ale opacităţii,/ ramificaţii şi pulsiuni înveninate/ şi nervi îmbîrligaţi drăceşte,/ realitatea aia bătută-n cuie cu placa de bizon / din creştet a adevărului obiectiv/ nu mai este realitate, se desfigurează/ şi se descompune în forme coşmareşti..."(Invocaţie cu final)*. „Cineva", în poezia lui Alexandru Sfîrlea, poate fi oricine, dar poate fi el însuşi,

poetul neliniştit sau, de ce nu, conştiinţa, cea care umblă odată cu noi, transformîndu-se în personaj fantastic, cea care ne biciuieşte secundele, cea care *„îţi mărşăluieşte prin molecule prin neuroni/ prin cartilagii şi enzime/ îţi face ptiu pe bătăile inimii...". (Cineva)*.

Poezia aceasta, revoltată prin trăiri, este ca o alegorie, este zbuciumul interior transferat în imaginare figuri, în fantasme ce neliniştesc fiinţa umană care pătrunde prin gînd dincolo de universul mic, cel obişnuit, al omului pentru care bucuria e simplă. Universul poetic sfîrlesian este unul în care se zbate fiinţa tragică, poetul: **„***Într-un tîrziu îmi fac cu mîna în oglindă/ du-te şi-aşează-te turceşte/ în groapa pe care ţi-au săpat-o în silă/ tu nu poţi fi-ngropat decît de viu/ întrucît n-ar putea creşte altfel/ urzici moarte din locul tău de veci/ tu eşti inversul proporţional/ a tot ce s-a opus transcendenţelor/ înveninate de legi şi concepte/ dacă vei lipi cu scuipat o lumînare/ la deplorabilul tău căpătîi/ de îndată aceasta se va înmuia/ şi locul pînă unde va arde/ va fi echivalentul a altceva/ decît ai trăit cu adevărat/ fără propria ta ştire...*" *(Altcuiva)*. Cineva, altcineva, altcuiva pot fi dublul personalităţii poetului, pot fi eul său răzvrătit într-o lume a falselor valori, într-o lume grăbită, într-o lume a netrăirii, a neînţelegerii idealului fiecăruia. Atent la fenomenul poetic din lumea virtuală, la „experimentele" poetice, unde cuvîntul este hăituit ca un vînat, Alexandru Sfîrlea creează o imagine tulburătoare în care cuvintele se solidarizează în suferinţă: „Vedeţi cum truditorii stau cocoţaţi/ pe însăşi cocoaşa experimentelor?/ Se poetizează furibund pe Facebook,/ funcţionează aşa-zise academii poeticeşti/ şi uniuni mondiale de poeţi/ unde se deversează tone de cuvinte/ supuse unor inimaginabile persecuţii,/ nu că ar plînge materia bacovian/ dar urletele lupilor singuratici parcă dau iama nu spre lună,/ ci direct în jugulara porcilor înjunghiaţi/ şi uite solidarizarea în suferinţă,/ punctele cardinale converg/ ca dinspre o dorinţă de-a implora,/ spre unicitatea mărită, într-un cerc,/ fie el şi glob pămîntesc...". *(Despre o anume ceva.)* Poezie a contrastelor în care ironia se împleteşte sintetic cu melancolia, interogaţia cu afirmaţia, realul cu imaginarul, dulcele cu amarul etc., creînd astfel un univers poetic profund original prin autenticitatea mesajului. Poezia în vers liber îi dă posibilitatea autorului să creeze un discurs autentic, dramatic, în mare măsură enigmatic, pentru că poetul oferă posibilităţi de pătrundere, dar într-un registru metaforic pe cît de subtil, pe atît de complicat spiritual. Alexandru Sfîrlea ne trimite dincolo de eul cotidian, dincolo de aparenţe, dincolo chiar de cuvinte, în regatul unuia ce poartă numele „iubire": „Cuvintele se îmbulzesc să fie spuse/ cu toată gura, din toată inima,/ ia uite la voi, le spun,/ trebuie să fie unul care să vă reprezinte/ iese cuvîntul IUBIRE, spune «am învins»/ şi umbra lui devine fosforescentă,/ decupează din mine/ forma unei inimi / de care uitasem demult ..."*(Forma)*. Patria lui, ***Sfîrlesia***, se multiplică precum seminţele, pentru că sensurile interzise au dispărut, iar singurătatea este camaradul de drum, de vorbă şi de gînd. Diferit de mulţi alţi truditori din lumea poeziei, Alexandru Sfîrlea şi-a creat patriile sale în care foloseşte toate registrele stilistice posibile, în care „luminozităţile parcurg

uneori/ distanţe infinitezimale iar noi le percepem/ noi eu şi încă cineva/ ca şi cum ar fi rute/ ale caravanelor prin deşert..." *(Mod de viaţă)*. Chiar dacă poetul vorbeşte adesea de moarte, moartea „ca un fenomen natural", vorbeşte de bătrîneţe ca reflex al înţelepciunii, Aliodora este exemplul concludent de tinereţe a poeziei, de verva ei clocotitoare, de frumuseţea şi unicitatea gîndirii poetice, de originalitate, de o „duminică printre cuvinte". ***Aliodora***, în ansamblul ei, este un mare poem din poeme şi idei, poem închinat vieţii poeziei, perenităţii şi frumuseţii ei nesfîrşite.

Diana Dobrița BÎLEA

Sublimarea poetului

În noul său volum de versuri, **„Ploaie cu soare"** (Ed. Editgraph, Buzău, 2018), Nicolai Tăicuţu ni se relevă aproape sublimat: trecînd prin toate fazele cu implicaţiile inerente ale creaţiei şi depăşindu-le apoi, poetul e pe cale să devină poemul însuşi. Sublimarea e o consecinţă firească după un parcurs al risipirii fiinţei poetice, risipire egală aici cu sacrificiul de sine ca gest necesar şi conştient pentru înnobilarea lumii exterioare.

S-ar putea crede că, geografic, poetul îşi impune nişte repere, nişte limite, o linie care să demarce matricea sa natală, generatoare a matricei spirituale. Numai că aceste repere au o anvergură incontestabilă, ceea ce le transformă în nişte piloni de susţinere a unei arii mult mai ample. Aşadar, putem oferi satului, rîmnicelor, Cîmpiei Române derogările necesare pentru a se identifica cu întreg spaţiul românesc.

Parcursul devenirii lui „nicolai t" a ajuns la kilometrul „ploaie cu soare", metaforă ce simbolizează o vîrstă aflată în contradicţie cu starea de spirit. Actul conştientizării vîrstei este în plină desfăşurare şi este urmărit de poet cu încordarea celui care a avut întrucîtva viziunea deznodămîntului. Este bine conturată lupta dintre cele două vîrste: cea biologică: „sărit bine în vîrsta a treia sunt" (*de toamnă*); „de pe partea cealaltă a rîului/ bătrînul îmi face semn:/ cum să fac să ajung dincolo/ [...] cum să vorbesc dincolo" (*cu restricţie*); „cîmpia a dat tonul la cîntec/ [...] e un cîntec de mai/ prin care eu trec/ la braţ cu vîrsta a treia" (*inadvertenţă*) etc. şi vîrsta poetică: „bruscat sunt/ împins în noroi lunecos/ spre buza gropii...// fără să se vadă că/ în această a doua parte/ a unor zile calde/ de sfîrşit de octombrie/ din floare-n floare de trandafir/ un fluture alb traversează grădina/ cu mine în spate" (*totuşi*); „pe bătrînul poet nicolai t/ l-a lovit viaţa/ [...] vioi intră în lanul de grîu/ culege maci şi albăstrele/ şi-nalţă rugăciune:/ iartă-mă, Doamne,/ că nu ştiu ce fac" (*extensie*) etc. Iată un portret al poetului devenit aproape poem: „sus/ la

înălțimea osului frunții/ cocoțat pe spinarea colinei/ poetul desenează-n aerul calofil al amurgului/ poeme-n vers alb" (*poem*).

Particularitatea acestui volum este structurarea lui pe cinci paliere ce reflectă o gradație dinamică, o evoluție a unui parcurs determinat de manifestarea „ploii cu soare". Fiecare dintre aceste paliere poartă o denumire și anunță o stare, astfel: ***o privire auctorială*** – „inducția ploii cu soare: / nicolai t, pios/ privește spre sine"; ***ieșirea din fereastră I*** – „nicolai t, atent/ își verifică pulsul"; ***ieșirea din fereastră II*** – „nicolai t, sfios, se află/ în căutarea replicii"; ***ieșirea din fereastră III*** – „nicolai t, precaut/ încearcă, iarăși, zborul"; ***căderea în prag*** – „nicolai t, ușor/ se dă uitării". Privirea spre sine începe din „foișorul de verde", metaforă ce transcrie starea de bine, lipsa de griji, siguranța, mențiunută de rutină, că tinerețea aparține prezentului. Ceea ce urmează nu e o constatare seacă („am fost teleportat/ aparent/ într-o cameră goală"), ci declanșează observarea mutațiilor pe care le suportă sinele. „Cuiul", care ar trebui să semnifice stabilitate, lucru la care se așteaptă și poetul în inerția visului tinereții din care n-a crezut că se va trezi curînd, se retrage în perete refuzînd funcționalitatea obișnuită. Invitația „Fă-te comod!", *time-out* dedicat cunoașterii sinelui, este de fapt o invitație pentru poet să-și reconsidere prezentul și nu în ultimul rînd este o invitație de acomodare la schimbările ce vor fi descoperite/ conștientizate. Prima observație a poetului este dragostea neștirbită pentru femeia lui, un semn încurajator în favoarea tinereții; „firesc/ și acest poem/ ia forma trupului tău" (*motto*). Treptat, jucîndu-se, neluînd în serios invitația cuiului („mă mai iubește/ nu mă mai iubește" – *vînat în ținut arhaic*), poetul descoperă lipsa de corespondență afectivă între el și orașul în care a fost proiectat în vîrtejul vieții, independența poemelor deși acestea au fost concepute după chipul și asemănarea sa etc. Are viziunea adevăratei vîrste: „m-a salvat o revelație:/ fluturi albi zburau/ la-ntrecere cu/ fulgi de nea/ alandala, pe arena frunții mele" (*alt anotimp*). Se instalează conștientizarea devenirii; „eu și poemul/ spate în spate -/ eu aveam satul/ în coada ochiului stîng/ poemul avea satul/ în coada ochiului drept" (*același text*). Dragostea îl însoțește credincioasă: „și mă descriu/ în lunecare ușoară pe sînul tău/ zîmbet de seară/ zîmbet de vis" (*o revelație*). Contopirea cu poemul este iminentă: „cînd privesc cu grijă poemul/ cînd poemul mă privește cu grijă/ cînd batem palma/ și ne îmbrățișăm/ într-o transcriere reciprocă" (*reciprocitate*). Interesant este că, în orice circumstanță, poetul este desculț („din naștere desculț" – *între rîmnice*; „voi merge pe jos/ și desculț neapărat" – *spre neuitare*), semn al unei certe smerenii față de esența, formele și dinamica lumii. În așteptarea contopirii totale a omului cu poemul său, se produce revelarea sinelui profund: „umbra de pe umeri/ nu mă împovărează/ la dorința ei și cu bunăvoința mea/ o port prin cîmpia română/ simplu, precum omul locului/ duce sapa pe umăr/ ca pe propria cruce" (*poruncile*); „grăbește-te/ intră cît se mai poate – satul/ sat te vrea/ [...] cîmpia/ cîmpie te vrea" (*îmbătrînire frumoasă*).

Pe această vie a cunoaşterii de sine, poetul Nicolai Tăicuţu şi-a aşternut o Golgotă şi îşi continuă urcuşul cu poezia în spate, pe o inefabilă ploaie cu soare. Curcubeiele inerente demersului său liric nu pot decît să înfrumuseţeze spaţiul şi timpul românesc.

Î n s e m n ă r i

Florentina NIȚĂ

POEZIA DIASPOREI (VIII)
De spirit se nutreşte şi spre absolut sufletul năzuieşte

O filosofie de viaţă simplă ne poate uşura existenţa, dar îngustează orizonturile. Să faci din idealuri un crez de viaţă pare o utopie în lumea materialistă şi tehnologică de azi. Să poţi pune în relaţie cu vibrarea lăuntrică tot ceea ce te înconjoară, modelând realitatea după structura spirituală proprie înseamnă să ajungi să faci din filosofie un act de trăire. În această lumină mi s-a conturat existenţa lui Vasile Hatoş, un destin frământat de căutări şi pasiuni, chiar dacă înfăţişarea şi graiul îi sunt de ardelean liniştit de la munte. Neverosimil de lineară sub anumite aspecte, surprinzător de profundă alteori. Am fost curioasă să aflu cum a ajuns la această condiţie iar în gând mi-am zis că poate din conversaţiile noastre ar putea să iasă la lumină ceva interesant, ca din orice confruntare de idei. Confruntare care de fapt nici nu s-a conturat, drept care îmi propun să reluăm discuţia de unde am rămas, cu alte prilejuri şi la alt nivel. Orice dialog cu el pe teme poetice alunecă, inevitabil, spre enunţuri filosofice formulate cu frenezia celui care le are bine întipărite în minte şi nerăbdarea unui preaplin de gândire. Voind să fie convingător, aproape că nu vrea să lase loc la replică sau vreun semn de îndoială. În argumente asupra cărora poţi fi tentat să te opreşti mai mult să reflectezi, să le cauţi un sens, el exprimă o părere clară, lipsită de îndoieli, formulată cu o siguranţă de invidiat, chiar dacă nu-şi poate ascunde tulburarea faţă de profunzimea lor. Mânat de porniri meditative şi revelaţii care i-au schimbat cursul vieţii, şi-a construit o existenţă ce poate părea aparent fragilă, dar solidă în profunzime, bazată pe concepţii/ certitudini la care a ajuns după căutări asidue:

„Am colindat în umbre şi umbrele cu mine,
Am căutat speranţa de a trăi mai bine,
Am căutat noi sensuri să pot schimba istorii,
am căutat puterea de-a-mi limpezi memorii”.

Ideile filosofice preluate de la marii gânditori ai lumii care i-au trezit interesul se regăsesc la el reformulate într-o manieră personală, cu valenţe estetice şi etice. Şi-a alcătuit – îmi mărturisea – chiar un dicţionar propriu de termeni filosofici şi lucrează la o serie de eseuri şi romane de factură filosofică.

Lectura pasionată a scrierilor filosofice i-a fost hrană spirituală şi îndrumar pe calea cunoaşterii de sine şi a lumii, la care s-au adăugat experienţe personale de viaţă, ”suferinţe intrinseci” cum el însuşi le defineşte. De altfel suferinţa are la el conotaţii profunde: ”Singurul maestru este suferinţa, setea de absolut, deoarece calea cunoaşterii de sine este o cale a suferinţei! «Cunoaşte-te pe tine însuţi» şi vei cunoaşte nemurirea!”.

Căutări prin suferinţa „care întăreşte fiinţa-ntru fiinţă”, cum spunea Lucian Blaga. O suferinţă ce nu se poate să nu o resimţi zi de zi când eşti departe de familie şi locurile dragi de acasă. Dacă destinul i-a purtat paşii în urmă cu vreo cincisprezece ani spre Italia, pe malul Mării Adriatice, gândul său a rămas să colinde pe dealurile Goştilei, în ţinuturile Sălajului şi Clujului, unde cei doi prunci rămaşi acasă să-şi desăvârşească studiile îl aşteaptă împreună cu soţia să vină în fiecare vară. Şi unde este sigur că are să se întoarcă cât de curând, spre a-şi recăpăta libertatea la care tânjeşte:

„de ce am plecat
pe un drum cu spini
căutându-mi fericirea
spiritul este liber
pentru că vorbeşte cu Dumnezeu
iar Dumnezeu se naşte în suflet de copil”.

Va fi o reîntoarcere la matcă, la puritatea viselor copilăriei şi farmecul naturii, la o nostalgică eminesciană „copilărie cu pădurea ta cu tot” ce se prefigurează şi în versurile sale, dar care nu se rezumă la simple trăiri copilăreşti ci reverberează cu ecouri de mister şi existenţial:

„Simţeam Limbajul Naturii
Căci conversam cu frunze şi flori,
Le simţeam cum m-adie pe gură,
Cu sărutul lor pur conversând în culori!
Vorbeam cu fagul din vale,
Un paltin îmi spunea al său mister,
Un gorun cu frunzele late
S-abate din drum povestindu-mi cu dor,
Că timpul este materia uitată
În universul din noi.”

Poeziile adunate în volumul de debut *Tainica simţire*, Editura Amanda Edit 2014, au fost scrise de-a lungul anilor, în perioada 1986 -2013 şi redau fidel acest zbucium interior al unui suflet sensibil în căutarea adevărurilor esenţiale ale existenţei, pendulând între real şi visare, cu trăiri mistice şi momente de extaz. Rememorarea unor experienţe petrecute în mijlocul naturii, ca acelea din ”Întâlnirea cu lupul” amintesc de ritualurile iniţiatice, de descântec şi mister, din poemele lui Ion Barbu. Copilul ia act de realitatea imediată şi de fenomene naturale, fiind hărţuit între curiozitatea căutărilor şi teama de pericolele care îl pândesc, până a ajunge la cunoaştere:

„Dar în clipa aceea simţeam
Că totul se năruie în mine
Că Lupul acesta
E o parte din mine
Că nu putea să-mi facă rău
Dar aşa-i Întâlnirea

Dintre un copil şi un Lup
Începe misterul
În sufletul avut."

Versul are dimensiunea metafizică, chiar dacă în plan liric se confruntă cu o carenţă de mijloace stilistice rafinate. Poate că nici nu ar fi atât de necesare într-un context în care accentul se pune mai mult pe senzorial iar nu pe estetica prezentării lui. Prezenţa lor ar putea dăuna chiar, alterând curgerea spontană şi cadenţată, de o simplitate profundă, mai apropiată de cea de baladă sau de cântec popular.

„Visul din tine visează alt vis,
Totul în tine e ca-n Paradis,
Visul din cuget e drept şi împlinit,
Adevărul încet a venit
În umbra din suflet,
Un Adevăr drept şi înţelept."

Unele observaţii care i s-ar putea face eventual privind simplitatea din versificaţie şi care ar necesita o formulare mai elaborată care să coreleze profunzimea ideilor, sunt sortite eşecului. Se vor izbi de o aceeaşi atitudine intransigentă din partea autorului, care de altfel a ţinut să îmi precizeze referitor la volum: „Da, am inclus aici poezii scrise începând de la vârsta de 14 ani. Eu am vrut sa le las aşa cum le-am scris, n-am schimbat nimic. Nici nu le-aş schimba. Dar nu poţi să judeci poezia în funcţie de vârsta celui care le-a scris. Pentru că la orice vârstă ai ceva de spus." Aşa stând lucrurile, să punem formulările uneori simpliste, alteori repetitive, pe seama vârstei la care au fost scrise şi reiterarea unor teme ca motive recurente de-a lungul acestei evoluţii a liricii sale, ca expresie a unei perene copilării la care sufletul aspiră.

„Ce sunt eu? Ce-am fost? Ce voi fi?
Când timpul tresaltă printre morţi şi vii,
Eu sunt copilul uitat în copilărie
Cu simţuri uitate în al meu
Suflet închis într-o colivie,
Unde puritatea răzbate prin timp."

Avea să îmi mărturisească că, de fapt, nu se simte chiar singur în această "captivitate" temporară a prezentului, înconjurat mereu de prieteni cu care reuşeşte să facă să treacă timpul mai uşor. Dacă ziua se îndeletniceşte cu activităţi menite să-i asigure existenţa şi poate să-i şubrezească sănătatea datorită condiţiilor aspre de muncă, nopţile şi le petrece în cea mai mare parte devorând cărţi ale marilor filozofi antici din biblioteca personală sau de pe unde le poate găsi şi găseşte răgaz să îşi pună în ordine gândurile. Notele, însemnările, ideile filosofice personale, răsfirate pe pagini şi în caiete, zac deocamdată prin sertare, aşteptând să iasă la lumină într-o bună zi.

De altfel, se poate considera norocos să trăiască într-o regiune cu vechi tradiții istorice și culturale din Italia, situată între Ravenna și Florența. La Ravenna și-a petrecut ultimii ani de viață și este înmormântat poetul Dante Alighieri iar Florența este considerată capitala italiană a artei și deținătoarea unui patrimoniu cultural impresionant. Vasile a reușit aici să-și facă mulți prieteni iar din anul 2012 să devină membru al grupului „La Camerata dei Poeti" din Florența. În 2013 i-au fost publicate primele poezii în antologia *Voci fiorentine* iar în 2017 a fost inclus într-o altă antologie poetică italiană purtând titlul unui celebru poem al lui Ungaretti: *M'illumino d'immenso*. În tot acest timp nu a încetat să colaboreze la unele reviste românești din țară („Vatra Veche", „Nomen Artis", „Memoria Slovelor", „Eminesciana") și străinătate („Itaca" din Irlanda, „Poeti e Poesia", din Italia).

Ceea ce revine însă obsedant în dialogurile cu el, visul cel mai mare și mai arzător al lui Vasile este acela de a se întoarce cât mai curând în țară și să înființeze o „Academie a Spiritului", o titulatură care pentru el reprezintă nu doar o formulare teoretică, ci un întreg plan de organizare a unei fundații și a unei „școli filosofice pur românești". Pentru că, spune el, ca citind dintr-o carte de învățăminte de el născocite: „România trebuie să renască. Cred că românii sunt capabili de o Renaștere Spirituală. Prin Educarea Conștiinței se poate crea o societate puternică."

Vorbește cu entuziasm despre acest deziderat și este convins că va găsi și fondurile menite să sprijine proiectele sale de ridicare a culturii române, de formare și îndrumare a tinerelor talente, de sprijinire și promovare a scriitorilor valoroși dar lipsiți de mijloace financiare. Într-un articol el explică ce consideră a fi de valoare în concepția sa:

„Scopul fiecărui scriitor este de-a crea pentru umanitate! Unicul țel și menirea fiecărui scriitor este de a crea pentru țara sa, de a da unei națiuni eternitatea! Să nu uităm că și creațiile literare adevărate au apărut din procese lăuntrice absolute. Numai prin setea de absolut, setea de a crea cu o pasiune absolută, setea de a fi cunoscut prin creație, poți să-i dai unei națiuni eternitatea. Numai cultura, care pornește de la rădăcinile spiritului și ajunge în sfera creațiilor absolute, are cu adevărat valoare literară."

Și despre literatura diasporei, în general, el are doar cuvinte de apreciere, considerând-o drept un aport la dezvoltarea culturii românești: "Scriitori români din afara granițelor țării se implică mult în cultură, cu bani puțini, reușesc să ducă mai departe valorile spiritului românesc. Când auzi o poezie scrisă în limba română, citită în marile centre culturale universale, te apucă plânsul! Acești oameni construiesc România în afara granițelor țării, dând eternitate României."

Dacă va reuși în demersurile sale și va ajunge să-și pună în aplicare măcar în parte planurile, tot va fi un câștig. „Nebuni suntem cu toții!" strigă poetul, „Căile vieții sunt clipe ori sunt sensuri" ne spune filosoful, iar cu emoție în glas omul adaugă:

„De ce plâng când scriu despre țara mea?!

Îmi cad lacrimi pe hârtie, le şterg şi văd în mine
Puterea bucuriei de-a face numai bine."

Prinşi şi noi de un entuziasm molipsitor, să facem abstracţie, pentru o clipă, de aspectul relativ utopic al îndemnurilor lui Vasile Hatoş şi să-i dăm crezare. Să credem într-un timp al lor. Într-o renaştere spirituală. Un viitor de culoarea speranţei.

P A R O D I I de Lucian Perța

„Poezia”, nr. 4 (82), iarnă 2017

SORIN COTLARCIUC

Ciclu temporal

La Bolta rece, grav între poeți
Și umoriști, până târziu în noapte,
Iluzii,doar iluzii și nu fapte,
Născând decor feeric pe pereți.

Specialist în dinți,chiar și de lapte,
Un vultur mă simțeam între ereți,
Sau prim-solist în cor de cântăreți,
Stârnind în jur invidioase șoapte.

Discret,un pelerin sau navetist,
Din orizont de Vamă pân’ la Iași,
Lumea pe clape de rondel o cânt.

Fiind umorist, în fond sunt foarte trist,
Dar fermecat de muze fac și pași
Și-n irealul spațiu din cuvânt.

LAURIAN LADOABĂ

Despre mine

(după poezia „Pete de culoare pe Donau Canal”**)**
m-am săturat să practic stomatologia
în țară
și-n vara lui ’89,riscând sărutul morții sau puşcăria,
am trecut Trei Frontiere până să-mi pară
că sunt în siguranță
la Ingolstadt,în Germania,
oraş pudrat cu grafitti și altă viață,
acolo mi-am dat toată strădania
să cultiv și poezia,
acolo,la marginea cerului,
dar revin și-n România,
în perioada concediului,
la Timişoara,an de an,
(în capitala inimii mele de bănățean).

MIHAELA OANCEA
O nouă sintaxă
Pentru a descifra sensul vieţii
filosofând,este imperios necesar să ştii cum să
îţi sprijini picioarele în pereţii
apartamentului tău ,fără să deranjezi vecinii,
căutând o poziţie armonioasă,
care armonie ţi se va revărsa ulterior
şi pe plan interior.

Odată ajunsă între cuvinte,
armonia te va îndruma spre poezie,
unind contrariile pe o singură axă,
numai că,ţine minte,
în tot ce de atunci înainte vei scrie,
trebuie să renunţi la sintaxă!

CRISTINA-MONICA MOLDOVEANU
pălăria de soare
simt uneori că aş putea deveni poetă cu adevărat,
sunt datoare cu asta strămoşilor mei,ţăranii,
aş vrea să scriu despre frumuseţea naturii de la sat,
despre cum trec anii
pe sub noi,ca şi un cântec arămiu
pe sub o uşă,
aş mai putea să scriu
despre copilărie,despre prima păpuşă,
într-un caiet cu abţibilduri şi apoi,
după ce îl voi pierde,în unul cu file veline,
despre cum mă lăsam mângâiată de ploi,
despre starea aceea
inconfundabilă,de bine
şi mai ales despre cum a mijit în mine femeia,
o femeie îndrăgostită de copilăria ei,
ce ştia să râdă la soare,
să se dăruiască lui cu atâta patos,încât
până şi pălăria de soare
şi-o purta prinsă la gât!

VERONICA BĂLAJ
Spectacol pentru întărâtarea vremurilor
Copilă fiind, mă dădeam
cu hinta
din răsărit în apus, ziua toată,
că nu prea aveam
ce face,fiind fată,
nu mergeam cu îngerul
la arat,
ca alți copii din sat,
singurul
lucru în afară de asta,
cu ceva folos,
era să merg la școală—
apoi am învățat să cos
la o mașină Singer,
de la tușa Natalia,
și îmi amintesc
cum simțeam o reală
plăcere să tivesc—
când am învățat să scriu
și poezie,
încrezătoare în minuni,
au început,fără să știu,
ritualurile de scrib—
puțini scriitori sunt imuni
la aceste ritualuri perfide,
doar băutorii de nepăsări
se pot de ele ascunde,
lumea de-aiurea nu înțelege
prin ce stări
trece, neaplaudat, scriitorul
până să dezlege,
sub semnul grației,
puzzlele venețian
al inspirației.

FLORENTIN PALAGHIA
Aici cred că poemul se termină…
M-am așezat comod pe latura greu vizibilă până acum
a literaturii româno-franceze și scriu
și traduc volum după volum.

Mărturisesc, sincer să fiu,
că mă ajută şi un cerc de amici.
Dar doar la tradus,
că şi eu i-am tradus pe ei, încă de mici.
Lumea, aici la Paris, este foarte ciudată
că printre mii de maşini, nu o dată
vezi şi nu-ţi vine să crezi ochilor
şi câte o trăsură scârţăindă, de parcă s-ar aştepta întoarcerea cailor.
Cete de cerşetori din Est,
într-o metamorfoză lentă spre capitalism,
amăgesc trecătorii. În rest
acelaşi interes al autorităţilor pentru turism
şi, desigur, dezinteresul pentru cei ce mai au
în cutia craniană greieri.
Dar cam atât în acest poem, scris atât de firesc.
Mă grăbesc Doamne, mă iartă, dar mă grăbesc
să merg să-mi cumpăr nişte struguri!

ARA ALEXANDRU ŞIŞMANIAN

O pagină albă

o pagină albă—ce poţi să scrii despre o pagină albă • adevărul paradoxal e că dacă scrii despre ea pe ea • atunci nu mai e albă—înseamnă că nu vei putea • să o descrii vie • e ca şi cum ai fi ucis-o • şi atunci un cadavru vei descrie • gândul acesta mă bântuie când vreau să scriu o poezie mereu • mi-e mult mai uşor de aceea să scriu un eseu • despre istoria religiilor • sau despre orice altceva • un poem adevărat—conform normelor actuale europene—se va • scrie obligatoriu pe trei pagini• doar aşa poate fi perceput în întreaga-i valoare • ca triptic • doar aşa poeticele-i imagini • vor putea deveni comprehensibile • e totuşi ceva suspect în această normă—sau ce o fi • adică poemele, dacă nu sunt trei câte trei • devin neinteligibile sau chiar penibile • ce Dumnezeu,înseamnă că şi poeţii vor trebui • să se reunească de acum trei câte trei • pentru a fi înţeleşi • asta seamănă cu un vis urât • cu un coşmar din care nu poţi să ieşi • ar fi descompunerea creatului • în neant • a realului în iluzie—foarte interesant • dacă ai privi asta din exterior • dar închipuie-te pe tine • încrezător şi zâmbitor autor • neputând publica • decât dacă încă doi autori vor colabora cu tine • ei bine,nu e bine • pur şi simplu nu e bine—nu e bine, nu e bine!

PRIMA VERBA

Carmelia LEONTE

Miruna Lateș
Poezia dumneavoastră este ca o adiere de primăvară ivită în plină iarnă, cînd deschizi geamul. Este deci surprinzătoare şi fragilă, te bucură şi te îngrijorează în acelaşi timp, ţi-e teamă că va dispărea la prima bufnitură de crivăţ. Această delicateţe care vă caracterizează este impresionantă, deşi vetustă pentru secolul în care trăim, dar eu o agreez pentru că sugerează sinceritate şi puritate. Admiţînd totuşi incompatibilitatea cu vremurile ca fiind generatoare de bruiaje în receptare, iată un risc pe care trebuie să vi-l asumaţi ori să renunţaţi la maniera adolescentină de a vă exprima sentimentele. Cu toţii avem emoţii şi sentimente, dar puterea de sugestie a celui care încearcă să le transmită face diferenţa dintre un om care suferă şi un poet. Suferinţa nu este interesantă în sine, ba chiar s-a depreciat, noi toţi trăind într-o lume cu inflaţie de suferinţă.

Ion Argeşanu
Fără evidentă legătură cu versurile dumneavoastră, mi-am amintit de *Jurnalul intim* al lui Stendhal, în care fericirea se defineşte printr-o incertitudine a conştiinţei, o stare de confuzie. A exprima ceea ce simţi înseamnă totuşi a te smulge din senzaţie pentru a tatona realitatea cu ajutorul raţiunii şi, în cele mai bune cazuri, cu inteligenţa artistică. Această din urmă calitate nu vă lipseşte, găsiţi soluţii ingenioase la capcane lingvistice pe care vi le întindeţi singur. Unii, mai cîrcotaşi din fire, ar putea spune că ne propuneţi nişte texte pline de elucubraţii, însă eu m-am străduit să văd dincolo de ele şi am descoperit un sîmbure de talent care stă să încolţească. Vă urez mult, mult succes!

Melania Grigore
Poate că nu întîmplător numele dumneavoastră sugerează un echilibru între masculin şi feminin pentru că acelaşi fenomen l-am detectat şi în textele pe care ni le propuneţi. O îmbinare fericită între cerebral şi emoţional. Ficţiunea pe care o construiţi nu intră pe tiparul unei reproduceri a unei entităţi antecedente, ci este o creaţie de sine după un profil androgin care dă bine din punct de vedere estetic, avînd o doză de

inedit în contextul actual. Stînjenește puțin discrepanța dintre valoarea versurilor care curg ca mărgele pe ață, ca să zic așa, numai că una e frumoasă și strălucitoare, alta uzată și ciobită. Vedeți că încerc să țin și eu pasul cu dumneavoastră. O metaforă n-are ce să strice, nu-i așa? Excesul, în schimb, poate dăuna grav literaturii.

Cristian Chiripuci
Mări, tot vorbirăm și ne sfătuirăm, dar fără să citățm. Iată și momentul cînd citățm fără să mai vorbim. Nu de alta, dar versurile spun deja totul, ce să mai adauge un biet om?

Urmăresc urechea mea
Urechelnița nu e un gîndac frumos
Nu e nici măcar folositor
Dar există o mare prietenie între ele
Toate fac aceleași lucruri
Parcă ar fi ca niște chinezi
Care seamănă între ei și au aceleași țeluri
Pe care le urmăresc cu obediență
Dacă ele gîndesc, sigur sînt optimiste
Și urmăresc urechea mea

Ce vreau eu?!
Ce să mai vreau
Ajung președinte
Am cu ce
Urmărit de o sectă
Și dacă mai fac așa
Adică să mă las învățat
Nu mai rîd
Propriei vieți
Arta conducerii
Atunci mai aud
Dar aș vrea să știu
De școala vieții
Unde se fac studii
De măturat prin casă
Din an în Paști

Eu nu cred nici în Iehova

Eu nu cred nici în Iehova,
Nici în Buddha-Sakya-Muni,
Nici în viaţa, nici în moarte,
Nici în stingere ca unii.

Visuri sunt şi unul şi-altul,
Şi totuna mi-este mie
De-oi trăi în veci pe lume,
De-oi muri în vecinicie.

Toate aceste taine sfinte
– Pentru om frânturi de limbă –
În zadar gândeşti căci gândul,
Zău, nimic în lume schimbă.

Şi fiindcă în nimic
Eu nu cred... o, daţi-mi pace!
Fac astfel cum mie-mi pare
Şi faceţi precum vă place.

Nu mă încântaţi nici cu clasici,
Nici cu stil curat şi antic
Toate-mi sunt de o potrivă,
Eu rămân ce-am fost: romantic.